

JANEZ LOGAR
UVOD V BIBLIOGRAFIJO

JANEZ LOGAR

UVOD V BIBLIOGRAFIJO

LJUBLJANA

IZDALA IN ZALOŽILA
NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

1970

b 2-2254

232254

D 556/1271

PREDGOVOR

Pričujoči »Uvod v bibliografijo« je prvi bibliografski priročnik v Jugoslaviji. Da je bil potreben, o tem ni dvoma; nekaj razmnoženih predavanj o bibliografiji ga ni moglo nadomestiti. Tudi odlična tuja dela ga ne morejo povsem odtehtati, saj je vsako od njih pisano za potrebe in prilike dežele, v kateri je nastalo. Tako tudi jaz z Uvodom v bibliografijo želim zadovoljiti predvsem potrebe strokovnih delavcev v naših knjižnicah. Temu namenu sem prilagodil izbor del iz svetovne bibliografske literature, katera opisujem in nanje opozarjam, temu namenu služi v oddelku o nacionalnih bibliografijah tudi obsežnejše obdelano poglavje o bibliografiji v Jugoslaviji: vtem ko se pri drugih narodih omejujem na dela splošne nacionalne bibliografije (splošna dela mednarodnega obsega sem podal posebej), obravnavam med bibliografijami jugoslovanskih narodov na kratko tudi strokovno bibliografijo in dela širšega, mednarodnega obsega (npr. splošne enciklopedije, knjižnične kataloge). Ker mora priročnik služiti tudi potrebam šolanja in izobraževanja bibliotečnih strokovnih delavcev, je bilo potrebno vnesti na začetek tudi malo obsežnejše poglavje o teoretičnih osnovah bibliografskega dela in poglavje o zgodovini bibliografije. Tako v poglavju o zgodovini bibliografije kot tudi v izboru opisanih bibliografij sem skušal pravično prikazati dosežke zahodnih in vzhodnih, velikih in malih narodov. Pri tem sem se pa iz tehničnih razlogov moral geografsko omejiti na Evropo in Združene države Amerike. Ta omejitve se da deloma opravičiti tudi z dejstvom, da so narodi Jugoslavije imeli in še imajo z narodi Evrope — zlasti sosednjimi — ter Združenih držav Amerike največ kulturnih stikov.

Specifična zasnova in izdelava te knjige je torej odraz ne le danih možnosti, ampak tudi posebnih potreb, katerim sem hotel ustreči. Če bi takih ambicij ne bil imel, potem bi bilo morda res preprosteje prevesti eno ali več odličnih del iz tovrstne tuje literature.

Knjiga je nastajala v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani; ta je med nacionalkami na svetu seveda ena od manjših, vendar je razmeroma bogata s starejšo in novejšo bibliografsko literaturo. To literaturo in dela v nekaterih drugih knjižnicah v Ljubljani sem upošteval v prvi vrsti; toda to je le manjši del naslovov, ki jih priročnik omenja

in opisuje. Več je povzetih iz literature. Ker nisem imel vseh upoštevanih del v rokah, njihov opis seveda ni povsem enoten. Posebej opozarjam, da pri opisu tujih del nisem navajal založnika in strani; v tem ravnanju nisem edini med pisci podobnih del. V poglavju o nacionalni bibliografiji v Jugoslaviji pa sem ta dva podatka izpustil le v nekaj primerih, ko ju nisem mogel dognati.

Seznam literature, po kateri sem delal, ne navajam posebej. Začeti bi ga moral z deli G. Schneiderja in ga nadaljevati s knjigami in razpravami, ki so jih napisali L.-N. Malclès, Th. Besterman, H. F. Conover, O. Pinto, W. Totok in R. Weitzel, N. V. Zdobnov, V. N. Denis'ev, C. Fleischhack, E. Rückert in G. Reichardt, E. I. Šamurin, G. A. Zischka, K. R. Simon, F. Domay in vrsta drugih raziskovalcev in popisovalcev bibliografij. Pri tem bi moral omeniti tudi bibliografske publikacije Unesca in več strokovnih bibliotekarskih revij in zbornikov, predvsem seveda vse jugoslovanske. Tako bi ponovno navajal naslove, ki so v tekstu knjige že zapisani ali vsaj omenjeni.

Da sem to delo mogel napisati, se moram zahvaliti samoupravnim organom Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, ki so mi uvidno omogočili, da sem se mogel posvetiti pisanju. Za izdajo knjige se je še posebej zavzemala republiška matična služba v Narodni in univerzitetni knjižnici. Natis knjige je podprl tudi Sklad za pospeševanje založništva pri Republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo. Vsem navedenim, kot tudi drugim, ki so mi pri delu kakorkoli pomagali, gre moja iskrena zahvala.

PREFACE

This »Introduction to the Bibliography« is the first handbook of the kind published in Yugoslavia. There is no doubt that it was badly needed; the few stencilled lecture notes, which have appeared so far, could not adequately function as a substitute for it. Neither could excellent handbooks of the kind written in foreign (non-Yugoslav) languages be used in its stead because they have been shaped to meet the needs and the environment of the countries, in which they were generated. In much the same way, in writing this book, I also had a special objective of helping librarians in our country charged with bibliographic work perform their duties better. It was this objective that influenced my decision which of the numerous bibliographic works published all over the world by now should be selected for the inclusion into this handbook and, further, it was with this view in mind that an extensive chapter on bibliography in Yugoslavia was incorporated into the section on the national bibliographies. Whereas bibliographies of non-Yugoslav nations are dealt with only summarily (only general national bibliographies have been mentioned, with general works of international character cited elsewhere in the book), bibliographies of Yugoslav nations are described more in detail: there is a short survey of subject bibliographies and works of broader scope (e. g. general encyclopedias, printed library book catalogues) are also cited. As this »Introduction«, moreover, has to serve as a handbook for education and training of librarians, I found it necessary to commence it by a rather detailed section on the theory of bibliography as well as a short survey of the history of bibliography. In both the section on the history of bibliography and in the selections of bibliographies described in the following sections I endeavoured to give an impartial survey of bibliographic attainments of the great and of the smaller nations both in the West and in the East. Due to the considerations of the technical nature, however, the number of the nations viz. countries covered had to be restricted geographically to Europe and the United States of America; this restriction may be additionally justified by the fact that Yugoslav nations have always had closest cultural relations just to the countries in Europe and to the U. S. A.

Specific layout of this book thus does not only reflect the existing possibilities but also special needs which the author wanted to meet. Without this ambition of the author, the simplest way would possibly be just to translate one or several of the excellent works written on this subject in non-Yugoslav languages.

This book took shape in the National and University Library of Ljubljana, one of the smaller national libraries in comparison with the much larger ones in the world, which none the less is in possession of a relatively rich collection of older and recent bibliographic material. These materials, as well as works of bibliographic character held by other libraries in Ljubljana, have been given priority for inclusion into this handbook; they do, however, form the minority, if the number of all bibliographic tools cited and described in this book is taken into account. Accordingly, the majority of the works cited have been taken from the prominent handbooks on bibliography. As they were not available to the author to make his own bibliographic descriptions of them, the latter could not be formed consistently in all cases. This accounts for the fact that the name(s) of the publisher(s) and number of pages have been omitted; I am not the only author to have done so. In the chapter on the national bibliographies in Yugoslavia, on the contrary, these two elements of the bibliographic description have been registered except in a few cases of their unavailability.

Bibliography of the works used in writing this »Introduction« has not been compiled for the following reason: I had had to start it with the enumeration of the works of G. Schneider and then go over to books and studies by L.-N. Malcèls, Th. Besterman, H. F. Conover, O. Pinto, W. Totok and R. Weitzel, N. V. Zdobnov, V. N. Denis'ev, C. Fleischhack, E. Rückert and G. Reichardt, E. I. Šamurin, G. A. Zischka, K. R. Simon, F. Domay, and numerous other theoreticians and compilers of bibliographies; further, bibliographic publications of Unesco as well as a number of periodicals and polygraphic works on librarianship should be cited — thus titles of works, all already described or at least mentioned in the preceding main text of the book, would unnecessarily be repeated.

This work could not be written without the full support of the bodies of library self-administration of the National and University Library of Ljubljana; they gave me ample time to concentrate on the writing solely and for this and for their encouragement I feel deeply obliged. The publication of this work was further greatly sponsored by the Library Consultancy and Coordination Service of the National and University Library, Ljubljana, and financially supported by the Fund for Publishing and Bookselling of the Secretariat for Culture and Education of Slovenia. To these bodies, and to all who have assisted in the preparation of this work, the author extends his thanks.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Настоящее Введение в библиографию является первым библиографическим справочником в Югославии. В его необходимости нет никакого сомнения; несколько размноженных записей лекций о библиографии не могло заменить его. Даже отличные иностранные труды не могут полностью заменить его, ведь каждый из них создавался для потребностей и условий страны, где он возник. Таким образом и мне хочется в первую очередь удовлетворить потребности работников наших библиотек. С этой целью я и подобрал произведения из мировой библиографической литературы, которые описываю и на которые указываю, этой цели служит и более обширно обработанная глава о библиографии в Югославии: в то время как у других народов я ограничиваюсь произведениями общей национальной библиографии (общие произведения международного масштаба даны отдельно), то среди библиографий югославских народов упоминаю коротко и специальную библиографию и произведения более широкого — международного — масштаба (на пр. общие энциклопедии, библиотечные каталоги). Ввиду того, что справочник должен служить и потребностям воспитания и образования работников библиотек, прежде всего нужно было посвятить отдельную главу теоретическим основам библиографической работы и истории библиографии. В этой главе, а также в выборе описанных библиографий я старался справедливо показать достижения западных и восточных больших и малых народов. При этом я должен был — по техническим причинам — в географическом смысле ограничить себя Европой и США. Это ограничение можно, однако, в определенной мере оправдать тем, что народы Югославии имели и еще имеют с народами Европы — особенно соседними — и Соединенными Штатами Америки самые живые культурные связи.

Специфический замысел и выполнение этой книги является, таким образом, не только отражением данных возможностей, но и специальных потребностей, которые автор хотел удовлетворить. Если бы у автора не было таких намерений, тогда может быть было бы действительно проще перевести одно или несколько хороших произведений из иностранной литературы.

Книга писалась в Народной и университетской библиотеке в Любляне; среди национальных библиотек она одна из небольших, однако она сравнительно богата старой и новой библиографической литературой. В первую очередь я использовал литературу этой и некоторых других библиотек Любляны; но это лишь меньшая часть названий, упомянутых

и описанных в справочнике. Большая часть названий почерпнута из литературы. Так как я не мог пользоваться всеми книгами, включенными в справочник, я не мог дать им одинаково полного описания. Особо отмечаю, что при описании иностранных произведений я не привожу издательства и страниц: в этом я не одинок среди авторов подобных произведений. Однако, в главе о национальной библиографии в Югославии я не упоминаю этих данных лишь в тех случаях, когда этих данных я не мог установить.

Список использованной мною литературы не приводится отдельно. Может быть следовало бы начать произведениями Г. Шнейдера и продолжить книгами и статьями, которые написали Л. Н. Малклес, Т. Б. Бестерман, Е. Ф. Коновер, О. Пинто, У. Тоток и Р. Вейцел, Н. В. Здобнов, В. Н. Денисьев, Ц. Флейшхак, Э. Рюкерт и Г. Рейхардт, Е. И. Шамурин, К. Р. Симон, Г. А. Цишка, Ф. Домай и другие исследователи и описатели библиографии. В таком случае я должен был бы упомянуть также и библиографические публикации Юнеско и ряд специальных журналов и сборников и прежде всего югославские. Тогда мне бы пришлось вновь привести названия, которые в тексте книги уже были цитированы.

Я должен поблагодарить руководство Народной и университетской библиотеки в Любляне, которое дало мне возможность создать этот труд. Особую заботу об издании книги проявила республиканская служба по содействию библиотечному делу при Народной и университетской библиотеке. Большую помощь в издании книги оказал также и Фонд по содействию издательскому делу при Республиканском секретариате культуры и просвещения. Всем упомянутым выше, а также и тем, кто каким-либо образом помог мне в работе, моя искренняя благодарность.

PRVI DEL

TEORETIČNI TEMELJI BIBLIOGRAFIJE

Brez razumne teorije ne more biti razumne prakse; teorija pa je rezultat zgodovinskih posplošitev kolektivnih izkušenj.

N. V. Zdobnov

I. KAJ JE BIBLIOGRAFIJA

1. PRVOTNI POMEN IZRAZA BIBLIOGRAFIJA

Beseda bibliografija se je pojavila že v 5. stoletju pr. n. š. v Grčiji in je pomenila pisanje ali prepisovanje knjig. Sestavljena je iz besed to biblíon = knjiga, gráfein = pisati. Analogno je pomenil izraz bibliograf (ho bibliográfōs) pisca ali prepisovalca knjig. Ta pomen sta obdržali besedi tudi ves srednji vek. Šele mnogo kasneje, v 1. polovici 17. stoletja, se je začel izraz bibliografija uporabljati v pomenu popisovanje knjig, popisi knjig, bibliograf pa v pomenu popisovalec knjig. Sekretar in bibliotekar francoskega kardinala Mazarina Gabriel NAUDÉ je leta 1633 izdal popis političnih knjig pod latinskim naslovom: *Bibliographia politica*; malo kasneje je njegov prijatelj, učenec in varovanec Louis JACOB DE SAINT-CHARLES uporabil isti izraz v naslovu dveh publikacij: *Bibliographia Parisina* (1645—51) in *Bibliographia Gallica universalis* (1646—1654), v katerih je popisal tekočo knjižno produkcijo Francije v letih 1643—1653. V naslednjih desetletjih se je izraz bibliografija v pomenu popis knjig rabil vse pogosteje. K utrditvi tega pomena je v 18. stoletju pripomoglo zlasti znamenito bibliografsko delo *Bibliographie instructive* I—VII (Paris 1763—1768 z dodatki v letih 1769 do 1782), ki ga je napisal Guillaume François DEBURE ml.

2. STAREJŠI NAZIVI ZA POPISE KNJIG

Popisi knjig pa so nastajali že davno pred začetkom uporabe izraza bibliografija za tovrstne spise. Poimenovali so jih z različnimi izrazi, predvsem takimi, ki kažejo na povezavo popisov knjig s knjižnico: catalogus, bibliotheca, index, repertorium, inventarium, thesaurus, annales, v nemščini pa Register, Quellenkunde, Bücherschatz, v francosščini še trésor idr. Od teh se nekateri še vedno uporabljajo, npr. index, répertoire, annales, rusko: letopis' ipd.

Slovenski pisci bibliografij so do 19. stoletja pisali zlasti v latinskem in nemškem jeziku in uporabljali za popise knjig tujke: Register, bibliotheca, Reihenfolge der slowenischen Bücher ipd. Začetnik bibliografije v slovenskem jeziku Etbin H. COSTA pa je na začetku 2. polovice

19. stoletja prvi rabil naziv »bibliografija ali knjigoznanstvo«. V slovarjih dobimo tudi izraza knjigopisje, knjigopisec, Costa pa je uporabil enkrat za bibliografijo tudi izraz »zapisnik duševnega delovanja« (Lepotopis Matice slovenske 1869, 269). Toda prevodi se v slovenščini niso obdržali. V nadaljnjem razvoju stroke sta se uveljavila izraza bibliografija, bibliograf.

3. NEKDANJI IN SODOBNI OBSEG POJMA BIBLIOGRAFIJA

Do pomensko enotne rabe izraza bibliografija v svetu še do danes ni prišlo, čeprav lahko rečemo, da se v prvotnem pomenu (pisanje ali prepisovanje knjig) uporablja le še redkokje. Razlike v pomenu besede bibliografija (popisovanje knjig) so se izoblikovale zaradi tega, ker ni enotnega mnenja o tem, kaj naj razumemo pod besedo »knjiga«, ne, kaj vse gre pod pojem »popis« ali »opis«. V Franciji sta n. pr. DIDEROT in D'ALEMBERT v *Enciklopediji* leta 1751 pod besedo »bibliographe« razumela predvsem poznavalca starih rokopisov: »Bibliographe: une personne versée dans la connaissance et le déchiffrement des anciens manuscrits.« (Besede »bibliographie« v svojem delu ne tolmačita.)

Od zadnje četrtine 18. stoletja pa se je izraz bibliografija v Franciji pogosto uporabljal ne le za popise, sezname knjig, marveč za celotno vedo o knjigi, torej za to, kar danes označujemo z izrazi knjigoznanstvo, bibliologija (nem. Buchkunde, franc. science du livre). Izraz je torej tako obsegel vedo o nastanku knjige, o vrstah in oblikah knjig, o zgodovini in tehniki tiskarstva, o knjigotrštvu, poleg tega pa bibliotekarstvo in bibliografijo v ožjem pomenu besede, navadno pa so v to vključevali še poznanje vsebine knjig, t. j. literarno zgodovino v najširšem pomenu besede.

Tudi starejši ruski bibliografi so pojmovali naloge bibliografije prav tako široko. Naj navedemo, kaj je pisal o bibliografiji N. M. LI-SOVSKIJ: »Mnogi pojmujejo predmet bibliografije samo kot sestavljanje raznih katalogov in kazal in vidijo v bibliografu samo katalogizatorja. Predmet bibliografije pa je knjigoznanstvo (knjigovedenie) v najširšem pomenu te besede. Obsega raznovrstne raziskave o literarnih in umetnostnih spomenikih, zgodovino tiska, opis in zgodovino knjižnic, zgodovino knjigotrštva in založništva, podatke o pisateljih in umetnikih, bibliografih, tiskarjih, knjigotržcih. Končno je v bibliografijo mogoče vključiti raziskave o delih, ki iz kakršnega koli razloga niso prišla v tisk, opis starih in novejših rokopisov, razreševanje anonimov in psevdonimov.« (Citirano po: N. V. Zdobnov: Istorija ruskoj bibliografii do načala XX. veka. 3. izd. Moskva 1955, str. 541.)

V tako širokem pomenu uporabljajo izraz bibliografija še danes pogosto v Italiji in Angliji (bibliografija = knjigoznanstvo; italijanski bibliografo = bibliograf, učenjak, pisec knjig).

Drugod, npr. v Franciji, Nemčiji, Sovjetski zvezi pa uporabljajo danes izraz bibliografija navadno v ožjem pomenu: popis knjig. Vendar naj že tu opomnimo, da tudi ni enotnosti glede vprašanja, kaj vse gre pod pojem »knjiga«.

4. SODOBNA DEFINICIJA POJMA BIBLIOGRAFIJA

Iz povedanega je razumljivo, da ni mogoče podati definicije bibliografije, ki bi bila splošno sprejemljiva in veljavna. Toda če hočemo predmet, s katerim se bavimo in katerega imenujemo bibliografija, omejiti in mu določiti vsebino in meje, potem je jasno, da moramo ta pojem opredeliti, definirati.

Naše pojmovanje predmeta in nalog bibliografije se najbolj krije s pojmovanjem vodilne francoske bibliografinje L.-N. Malclèsove in ob naslonitvi na njeno učenje in ob njega delni dopolnitvi podajamo naslednjo definicijo bibliografije:

Bibliografija je strokovno-znanstvena dejavnost, ki zbira, vrednoti, izbira, vsebinsko analizira in opisuje tiskane ali drugače razmnožene javnosti namenjene tekste — bibliografske enote — ter te opise klasificira, ureja in navadno v obliki urejenih popisov tudi publicira z namenom dajati informacije o literaturi in s tem pripomočke za strokovno delo.

Z izrazom bibliografija pa poimenujemo tudi rezultate bibliografskega dela, to je: bibliografske sezname in urejene popise literature vseh vrst ter delo z njimi.

Končno nam pomeni izraz bibliografija tudi nauk o teoretičnih in metodičnih osnovah bibliografskega dela.

Prim.: L.-N. Malclès: *Les sources du travail bibliographique*, I. str. 3, ista: *Cours de bibliographie*, str. 6, ista: *Manuel de bibliographie*, str. 7; P. N. Berkov: *Bibliografičeskaja euristika*, str. 9—10.

5. PREDMET BIBLIOGRAFIJE

Rekli smo, da je predmet bibliografskega obravnavanja tekst, besedilo, namenjeno javnosti in za ta namen razmnoženo s katero koli grafično tehniko. Zunanja oblika bibliografske enote je lahko različna: posamezen list, brošura, knjiga, časopis, časnik, odstavek, odlomek, izrek iz knjige, članek, razprava, beležka, pesem ali kak drug prispevek v časopisu ali časniku. Besedilo more biti razmnoženo s klasičnim tiskom ali z najrazličnejšimi modernimi tehničnimi postopki tako imenovane reprografije, kot so strojepis, ciklostil, rotaprint, kseroks, fotolitografija, fotografija in vsi drugi postopki za razmnoževanje grafičnih predmetov.

Opomniti pa je treba še enkrat, da izraza tiskano ali drugače razmnoženo besedilo ne jemljejo bibliografi vedno in povsod dobesedno in bibliografija marsikdaj v tem pogledu prestopi zgoraj navedene definicije. Saj npr. tudi vodilni nemški bibliografski teoretik XX. stoletja Georg SCHNEIDER v svojem delu *Einführung in die Bibliographie* (Leipzig 1936) na eni strani trikrat opredeli bibliografijo, pa vsakokrat malo drugače: »die Lehre von den Bücherverzeichnissen«, »die Lehre von den Literaturverzeichnissen«, »die Lehre vom Verzeichnen des Schrifttums« (str. 4). Vtem ko prva opredelitev kaže, da tudi Schneider za bibliografsko enoto suponira, da je tiskana, druga in tretja formulacija kažeta, da dopušča tudi možnost, da bibliograf popisuje poleg tiskanih knjig tudi rokopisna dela (npr. vsaj stare rokopisne spomenike in kodekse iz časa pred iznajdbo tiska), saj je »Schrifttum« (pismenstvo) širši pojem kot »Buch« (knjiga).

Drugi bibliografski teoretiki pa izrečno poudarjajo, da so predmet bibliografskega popisovanja tudi nekateri grafični izdelki brez teksta, npr. tiskani grafični listi, tiskane umetniške mape, tiskano notno gradivo, geografske karte poleg starih rokopisnih literarnih spomenikov do iznajdbe tiska. Po tem pojmovanju je s področja bibliografije izključiti od »besedil« le arhivsko rokopisno gradivo, ki ni bilo namenjeno za širjenje v občo rabo, npr. uradne akte državnih in drugih uradov, osebne korespondence in seveda vse netipografske dokumente brez teksta, npr. slikovno ali ikonografsko gradivo, plastične, tonične in druge podobne dokumente.

Pri nas v Sloveniji in Jugoslaviji se bibliografija v splošnem pojmuje v ožjem smislu, t. j. omejuje se na popis tipografsko razmnoženih javnosti namenjenih besedil. Vendar se tudi naši bibliografi po tem pravilu ne ravnavajo nepopustljivo dosledno, po potrebi meje svoje dejavnosti tudi razširijo; tako npr. tekoča *Slovenska bibliografija* popisuje tudi geografske karte, grafične mape in seveda otroške slikanice, ki so pogosto brez slehernega besedila, notno gradivo (v posebnem oddelku). Kaka posebna bibliografija prestopi tudi kako drugo omejitev: M. BORŠNIKOVE *Aškerčeva bibliografija* (Maribor 1936) upošteva npr. tudi še ne objavljeno pesnikovo korespondenco in celo njegove upodobitve ter sega tako že izrazito na področje dokumentacije. Prav tako štejejo med naše odlične bibliografije npr. tudi M. KOSA in F. STELETA popis srednjeveških kodeksov v Sloveniji (*Srednjeveški rokopisi v Sloveniji*. Ljubljana 1931), čeprav spada to delo zgodovinarja in umetnostnega zgodovinarja v prvi vrsti na področje arhivistike.

6. NALOGE SODOBNE BIBLIOGRAFIJE

V pojmovanju nalog bibliografije srečujemo v bibliografski teoriji in praksi dve smeri. Zagovorniki prve menijo, da je naloga bibliografa

predvsem ta, da bibliografske enote popisuje po zunanjih podatkih in po njeni tvorni podobi, upoštevajoč pri tem vsa bibliografska tehnična pravila opisa. Vsebina enote jih zanima le toliko, da morejo enoto uvrstiti v primeren oddelek take ali drugačne ureditve bibliografije. Če skuša bibliograf dati kaj več, npr. sodbo o vsebini knjige ali razprave, to že ni več objektivno; danes pri tej množini tiska — pravijo — ne moremo zahtevati od bibliografa, da bi se spuščal v presojo vsebine, saj bi marsikdaj mogel podati samo svoje subjektivno mnenje o opisanem delu.

Drugi bibliografi nasprotujejo opisanemu navideznemu objektivizmu in zahtevajo od bibliografa poleg natančnega bibliografsko-tehničnega opisa tudi poglobljeno poznanje vsebine, kakovosti, zgodovinske in sodobne pomembnosti enote, njeno filozofsko in politično usmerjenost itd. To spoznanje vsebine mora priti do izraza že v izboru gradiva, pri odbranih enotah pa še posebej v vsebinski bibliografski opombi (anotaciji).

Potrebo po solidni znanstveni analizi in ideološki oceni vsebine opisanih del poudarjajo predvsem sovjetski bibliografi in njihovi učenci. Proti ugovorom, da bibliograf ne more obseči vsega znanja in ne meritorno presojati vseh bibliografskih enot, postavljajo zahtevo po odpravi ostankov enciklopedizma in po uvedbi specializacije v bibliografski stroki. Kajti en bibliograf res ne more globlje poznati vseh znanstvenih strok, biti pa mora specialist za eno stroko, v njej mora biti na sodobni višini, poznati mora temelje svoje specialnosti pa tudi glavne stopnje njenega razvoja in njene pomembne predstavnike v preteklosti in sedanjosti. Ni nujno, da je raziskovalec v svoji stroki, biti pa mora raziskovalec literature svoje stroke. Skupina takih bibliografov pa lahko pozna in v resnici tudi obvlada vse stroke in torej lahko zanesljivo oceni vrednost vsakega dela.

Pri takem opredeljevanju bibliografovih nalog se sovjetski bibliografi sklicujejo na nekatere starejše ruske bibliografe in njihova dela, zlasti pa na Leninove poglede na vlogo bibliografije pri oblikovanju socialistične družbe.

K vsemu temu pripominjamo naslednje. Zgodovina bibliografije kaže, da je že od nekdaj mnogo bibliografov menilo, da mora bibliografija tudi vrednotiti in ocenjevati dela, ki jih popisuje. To je bibliografija v resnici vedno tudi delala, vsaj v neki meri in v neki obliki. Tudi bibliografije, ki niso anotirane in so navidez povsem objektivne, formalistične, vrednotijo že pri odbiranju bibliografskih enot. Ko se bibliograf odloča, ali sprejme delo v bibliografski popis ali ne, ocenjuje ne samo njegov obseg, njegovo starost ipd., marveč predvsem tudi njegovo vsebino, kakovost in pomembnost. Zato je bibliografija res nujno ena od manifestacij ideologije, in zgodovina bibliografije je zaradi tega tesno povezana z zgodovino družbenega razvoja in razrednih bojev.

Zahtevo po kritičnosti (sovjetski bibliografi govorijo tudi o partijnosti) bibliografije in odpor proti navidezному objektivizmu v bibliografiji pa je treba prav umeti. Predvsem je treba vedeti, da se taka zahteva, če naj bo nje posledica tudi izpuščanje enot, lahko tiče strokovne bibliografije ter raznih priporočilnih bibliografij, ne pa tudi splošne nacionalne bibliografije. Povsem razumljivo je, da npr. od bibliografije s področja družbenih ved zahtevamo, naj ne navaja naslovov kar povprek, marveč naj tudi izbira, če pa upošteva tudi sporne enote, naj v bibliografski opombi bralca obvešča o vsebini in znanstveni vrednosti prispevkov, o tem, kaj je v njih sprejemljivega, kaj nesprejemljivega, kaj naprednega, kaj reakcionarnega, neznanstvenega. Tako dela npr. naš bibliograf narodnoosvobodilnega boja Slovencev France ŠKERL, ko v svojih bibliografijah upošteva in beleži tudi tisk emigrantov, pripadnikov nekdanjih belogardističnih formacij, in v bibliografski opombi opozarja, kateri podatki v tem našem osvobodilnem boju sovražnem in pogosto neobjektivnem pisanju morejo prispevati k boljši in bolj objektivni osvetlitvi kake situacije, bitke ali akcije v zgodovini narodnoosvobodilnega boja Slovencev. Prav tako zahtevamo tudi od specialne bibliografije za katerokoli prirodoslovno, tehnično ali medicinsko stroko, da odbira kvalitetne prispevke, ki prinašajo nove izsledke, ne glede na dom, rod in svetovni nazor piscev, in da v bibliografski opombi na novosti bodisi kratko opozarja ali pa jih v zgoščeni obliki povzema. Če pa prinaša tudi prispevke dvomljive vrednosti, mora v opombi opozarjati, kaj je v njih zmotnega in kaj vendarle še sprejemljivega.

Ne moremo pa mehanično prenesti zahteve po kritičnosti pri izboru npr. na splošno nacionalno bibliografijo, kajti, če bi iz nje črtali nekvalitetne prispevke ali dela, ki se bibliografu zde kako drugače sporna, bi jo okrnili v njenem bistvu, prikrajšali bi jo pri njeni osnovni nalogi, ki je: beležiti in za potrebe znanosti evidentirati celokupno literarno produkcijo kakega naroda ali države v določenem časovnem obdobju.

Ob koncu razpravljanja o bistvu bibliografije ter o nalogah in dolžnostih bibliografov ne bo odveč odgovoriti še na vprašanje, ki se zastavlja pogostokrat: Ali je torej bibliografija strokovna dejavnost, za katero zadostuje rutinsko obvladanje bibliografske tehnike, ali je več: dejavnost, za katero so poleg osnovnega bibliografsko-tehničnega znanja potrebne tudi znanstvene kvalifikacije?

Vsekakor bi lahko rekli, da za sestavljanje tekoče splošne nacionalne bibliografije zadostuje primerna splošna izobrazba in solidno obvladanje tehnike bibliografskega opisovanja. Bibliograf, ki jo sestavlja, mora skrbno paziti, da je serija tistih kategorij tiskov, ki jih v bibliografijo sprejema, čimbolj popolna in da so bibliografski opisi natančni, zanesljivi in dosledni, t. j. vedno v skladu s pisanimi ali nepisanimi pravili, po katerih se bibliografija izdeluje. Že pri sestavljanju

retrospektivne splošne nacionalne bibliografije pa se od bibliografa zahteva tudi mnogo znanja in splošne razgledanosti po zgodovini knjige in tiskarstva ter po zadevni literaturi. Brez tega znanja bi bibliograf težko ugodil zahtevi po izčrpnosti bibliografije in po pravilnosti in popolnosti bibliografskih opisov.

Pri sestavljanju strokovnih bibliografij pa se zahteva od bibliografa vse to, kar od sestavljavca tekoče splošne nacionalne bibliografije, povrh pa še sposobnost presojanja kvalitete in odbiranja bibliografskih enot po vsebinskih kriterijih ter zmožnost v bibliografski opombi povzemati glavne avtorjeve izsledke, jih po potrebi kritično vrednotiti in enote vedno zanesljivo uvrščati v primerne podrobne strokovne skupine in podskupine. Za tako delo se danes že splošno zahteva specializacija bibliografov na posamezna področja, na posamezne stroke. Delo bibliografa pri strokovnih bibliografijah ima po vsem tem značaj znanstvenega dela. Saj se bibliograf pri odbiranju, ocenjevanju, analizi, anotiranju in klasificiranju prispevkov npr. s področja matematike, atomske fizike, fizikalne kemije, medicine, pa tudi gradiva s področja družbenih ved ne more več opirati samo na svojo splošno izobrazbo in na znanje pravil bibliografske tehnike, poznati mora tudi aktualne probleme stroke v sedanji razvojni fazi, njeno zgodovino in njene glavne predstavnike. Zato pri izdelavi najrazličnejših strokovnih bibliografij sodelujejo navadno skupine vrhunskih specialistov za posamezne stroke.

II. METODA BIBLIOGRAFSKEGA POPISOVANJA

Nastanek bibliografskega popisa (seznama) je vezan, kot smo ugotovili spredaj, ko smo definirali bibliografijo, na tri faze dela; te so:

1. zbiranje in izbiranje gradiva;
2. bibliografsko opisovanje odbranih enot;
3. klasificiranje in urejevanje opisov bibliografskih enot.

1. ZBIRANJE IN IZBIRANJE GRADIVA

Pri zbiranju bibliografskega gradiva mora imeti bibliograf vedno pred očmi obseg in namen, ki naj ga doseže njegova bibliografija. Odločiti se mora za vrsto bibliografije (splošna — strokovna, narodna — mednarodna) in vedeti, ali bo zajel vanjo samo knjige ali tudi časopisje, ali oboje samo kot celoto ali tudi posamezne dele knjig in časopisja, posamezne prispevke v zbornikih in časopisju (članke, razprave, poročila, ocene, posamezne enote iz zbornikov, poglavja knjig itd.). Že v začetku dela mora bibliograf vedeti, ali bo upošteval samo nacionalno gradivo ali tudi gradivo drugih narodov, ali bo pri narodnih bibliografijah upošteval samo tiske v domačem jeziku ali tudi drugojezične tiske domačih avtorjev, ali samo tiske, ki so izšli na določenem narod-

nostnem (državnem) ozemlju ali tudi tiske domačih avtorjev, ki so izšli v tujini v domačem ali tujem jeziku. Vedeti mora, da pri splošnih narodnih bibliografijah težimo za popolnostjo gradiva ne glede na njegovo vsebinsko pomembnost, da pa pri tem različne narodne bibliografije vendarle izpuščajo določene kategorije tiskov. Pri tem pa je pogosto težka odločitev, kaj npr. še gre v tako imenovani »drobni tisk«, ki ga izpuščamo, saj včasih navidez neugledna publikacija (npr. katalog kakega sejma) prinese tudi dragocene prispevke strokovnjakov, vtem ko pogosto lepe obsežne brošure nimajo nič pomembnega, marveč same programe, oglase in podobno gradivo dnevnega pomena.

Pri sestavljanju strokovnih bibliografij pa mora bibliograf takoj na začetku omejiti obseg stroke, ki jo želi zajeti, in jo ločiti od sorodnih in obrobnih strok, nato pa trezno odbirati pomembno gradivo od nepomembnega, ki ne prinaša novih dognanj, marveč morda le obnavlja in popularizira že drugod prej in bolje objavljena znanstvena dognanja. Če bibliograf pri sestavljanju strokovne bibliografije ne zna ločiti pomembnega od nepomembnega in ne v bibliografski opombi opozarjati na dobre in slabe strani posameznih enot, potem s svojim delom strokovnjakom ne bo lajšal dela, marveč jih bo zavaljal k iskanju in branju nepomembne literature in jim tako zapravljal dragoceni čas.

Pred svojevrstnimi vprašanji stoji bibliograf, ki sestavlja različne priporočilne bibliografije za določene starostne stopnje bralcev, določene tipe in kategorije bralcev, za študij ob pripravah na kake posebne dogodke, proslave, akcije ipd. Pri tem delu mora ob izbiranju pokazati veliko mero pedagoških sposobnosti, poznanja psihologije bralcev, njihove izobrazbene stopnje in inteligenčne sposobnosti.

Starejše bibliografije so se omejevale na popise knjig. V 19. stoletju so se močno razvile tudi bibliografije periodičnih publikacij, časopisja in zbornikov. Že v začetku tridesetih let preteklega stoletja je nastala mednarodna strokovna bibliografija, ki je upoštevala tudi članke, sredi stoletja pa se je v Ameriki pojavila splošna narodna bibliografija član- kov iz časopisja in zbornikov (W. F. POOL: *An alphabetical index to subjects, treated in the reviews and other periodicals...* New York 1848, zadnja izdaja v 7 knjigah 1938). Posebno velike razgledanosti je treba bibliografu, če v take splošne bibliografije jemlje tudi prispevke iz dnevnega časopisja, saj mora tu iz obilnega nepomembnega gradiva izbirati enote s trajnejšo vrednostjo.

Ob koncu razpravljanja o izbiranju bibliografskega gradiva je treba še posebej poudariti, da morajo biti sestavljavcu bibliografije kriteriji izbora povsem jasni in vedno pred očmi, mora jih dosledno upoštevati in ne med delom spreminjati. Prav je, da te kriterije v uvodu k bibliografiji navede in obrazloži. Le tako bo mogel bralec, ki bo bibliografijo uporabljal, hitro dognati, kaj mu bibliografija nudi, kaj v njej lahko išče in česa ne.

2. BIBLIOGRAFSKI OPIS

Osnovna naloga bibliografskega opisa je označiti bibliografsko enoto po zunanjih znakih tako, da je izključena možnost zamenjave s katerokoli drugo podobno enoto, to se pravi z drugimi besedami: podati razpoznavne znake enote, ki so potrebni za njeno zanesljivo identifikacijo.

Druga nič manj pomembna naloga bibliografskega opisa pa je navesti o enoti še podrobnejše podatke o njenem nastanku, o njeni zunanji podobi in usodi, o njeni notranji podobi, t. j. o njeni vsebini, znanstveni vrednosti, idejni usmerjenosti ipd.

Za opis uporabljamo razpoznavne znake, ki jih jemljemo z zunanje podobe bibliografske enote in iz njene notranjosti — vsebine. Te znake imenujemo bibliografske elemente (prvine).

a) Bibliografski elementi za opis knjige

Bibliografski elementi za opis knjige so:

a) Ime in priimek avtorja, enakovrednih in podrejenih soavtorjev (pogosto z osebnimi podatki o znanstveni stopnji, poklicu, kraju službovanja itd.), imena in priimki drugi sodelavcev: izdajatelja, predlovalca, komentatorja, pisca opomb, nadaljevalca, pisca predgovora ali pogovora, opremitelja, ilustratorja, komponista itd.; včasih je soavtor tudi oseba, ki ji je delo posvečeno.

b) Stvarni naslov in dostavki k stvarnemu naslovu. Stvarni naslov označuje vsebino knjige — bolj ali manj natančno in ustrezno. Dostavek k stvarnemu naslovu — podnaslov — navadno označuje literarno zvrst, npr.: učna knjiga, uvod, oris, drama, zgodovinski roman iz 16. stoletja, izbor pesmi itd.; k stvarnemu naslovu se navadno štejejo tudi podatki o izvoru in namenu spisa: posvetila, dogodki, zaradi katerih je delo izšlo, jubileji, natečaji, dalje podatki o organizaciji, ki je delo pripravila, naročila ali izdala, podatek, da je delo tiskano kot rokopis. Stvarnemu naslovu so včasih priključeni podatki o dodatkih, registrih, prilogah, ilustracijah itd.

Starejša dela imajo pogosto dolg naslov, ki v posnetku navaja vsebino dela. V neki obliki je dolg naslov v navadi še danes zlasti pri poljudnih delih. Pri starejših delih je naslov pogosto dvodelen, dela sta povezana z veznikom »ali«: Janez Cigler, Sreča v nesreči, ali popisvanje čudne zgodbe dveh dvojčikov (1836).

Poleg naslova na glavnem naslovnem listu imamo včasih na listu pred njim vzporedni naslov (včasih tudi v tujem jeziku), dalje naslove na platnicah, na hrbtu, ščitnem ovitku, v kolofonu, v levem spodnjem voglu prve strani vsake pole; ti se lahko bolj ali manj razlikujejo od naslova na glavnem naslovnem listu.

c) Podatki o izdaji in natisu (nakladi). Originalna izdaja je izdaja, ki jo je kot prvo oskrbel avtor ali založnik. Poznejše izdaje so lahko

nespremenjene, pomnožene, izboljšane, skrajšane, komentirane in opremljene z uvodi itd. Vsaka izdaja ima lahko več nespremenjenih ali spremenjenih natisov, ki se štejejo ali označujejo s številom ponovno natisnjenih izvodov (npr. od 5000—10.000). Včasih je iz tega ali drugega razloga nanovo natisnjen samo naslovni list, ves preostali tekst pa je iz prejšnjega natisa (naslovna izdaja, Titelaufgabe).

č) Impresum. Impresum podaja kraj, kjer je knjiga izšla, ime izdajatelja in založnika (ali vsaj enega od obeh), tiskarja ter letnico izida. Tiskar in založnik (izdajatelj) sta tvorca zunanje (snovne) strani knjige, a izdajatelj in založnik včasih sodelujeta tudi pri oblikovanju vsebinske strani knjige (delo naročita, ga sprejmeta, zahtevata spremembe, dopolnitve, krajšanje, dodajata ali izločata ilustracije in podobno). Kraja izdajatelja in tiskarja sta lahko različna. Letnica je podana na različne načine, z arabskimi in rimskimi številkami ali s cirilskimi črkami, s kronogramom ipd. V knjigi je za njen nastanek lahko navedenih tudi več letnic: na naslovnem listu ena, v kolofonu drugačna, ena lahko podaja začetek tiska, druga dokončanje, letnica na naslovni strani pomeni včasih tudi leto prvega natisa, letnico odobritve (npr. učbenika) in copyrighta itd.

d) Obseg. Obseg knjige določimo, če ugotovimo število zvezkov (knjig), iz katerih delo obstoji, število potiskanih strani v vsaki knjigi in število prilog. Prvotno strani in pole v knjigi niso bile oštevilčene. Okoli leta 1470 so začeli tiskarji označevati pole s črkami abecede, pozneje s številkami na prvi in tretji strani pole (te oznake imenujemo signature). Šele nekaj pozneje je prišlo v navado označevanje strani s tekočimi številkami (paginacija). Pri prvi slovenski tiskani knjigi imamo še oba načina štetja, signature in štetje strani z arabskimi številkami od str. 16 do str. 245. Včasih se ne štejejo strani, marveč listi, včasih tudi stolpci na straneh (pri dvostolpni, tristolpni ureditvi strani). V nekaterih knjigah ima uvod posebno štetje (lahko tudi z rimskimi številkami), včasih so brez štetja začetni listi ali tudi ves uvod z njimi, ponekod so neoštevilčene zadnje strani teksta in kazal, ali pa je dodatek spet označen s posebnim štetjem. V starejših knjigah se štetje strani pogosto večkrat zaključí in nanovo prične (za vsak sestavni del knjige posebej). Seveda se še zmeraj pojavljajo tudi tiski brez paginacije.

e) Format. Format knjig je zelo različen. Prvotni ustaljeni formati knjig so nastali s prepogibanjem normalne pole tiskarskega papirja. Če so polo prepognili enkrat, so dobili dva lista velikega formata, ki so ga označili z 2° in imenovali folio, če so polo prepognili dvakrat, so dobili štiri liste manjšega formata z oznako 4° (kvart); na podoben način so dobili še manjše formate: 8° (oktav), v starejših bibliografijah srečujemo tudi oznake 12° (duodec, ki je nastal z delnim vmesnim prepogibom), 16° (sedec) idr.

Pri merjenju formata odločuje višina (in ne širina) knjige. Če meri knjiga več v širino kot v višino, imenujemo to obliko prečni format.

f) Vezava (broširana, vezana, polplatno, usnje), ščitni ovitek, kakovost papirja.

g) Naklada, cena.

h) Naslov knjižne zbirke, v katero je vključena knjiga. Zbirke so oštevilčene ali neoštevilčene.

i) Podatki o črkopisu in tisku, npr.: latinica, gotica, dvobarvni ali večbarvni tisk, podatki o razmoževalni tehniki (ciklostil, kseroks ipd.).

j) Podatki, da je izdaja bibliofilska, oštevilčena, z avtorjevim podpisom, določeno število izvodov na posebnem papirju ipd.

k) Podatki o vsebini; ti so lahko zelo splošnega značaja (enota ima predgovor, citira uporabljeno literaturo, ima bibliografijo na koncu, poljudna razprava, zgodovinski roman, zbirka pesmi, antologija, biografija, nekrolog, jubilejni spis, poslanica ipd.). Lahko pa se v opombi podrobneje označuje vsebina: znanstvena, idejna in umetniška vrednost dela; lahko se podaja kratek povzetek, izvleček glavnih dognanj, ocena avtorjevih izvajanj.

Ker nekatere tekoče splošne nacionalne bibliografije med knjige v ožjem pomenu besede uvrščajo tudi muzikalije (tudi brez teksta), geografske karte, grafične mape in gramofonske plošče z reprodukcijo besedil (pesmi, proze, govorov, izjav ipd.), je treba tu navesti še nekaj bibliografskih prvin, s katerimi se še posebej označujejo te enote.

Opis zemljevidov in drugega kartografskega gradiva je treba spopolniti še s podatki o merilu, vrsti projekcije, o načinu risanja in izdelave in številu barv, v katerih je zemljevid natisnjen, ipd.

V opisu muzikalij je poleg oznak, ki jih dobe kot knjige, mogoče pobliže navajati vrsto kompozicije (vokalna, instrumentalna kompozicija, sestava glasov, instrumentov, tonovski način, tonovski obseg, avtor in prevajalec teksta itd.).

Pri reprodukcijah grafik in slik na samostojnih listih ali v grafičnih mapah je poleg zgoraj naštetih bibliografskih prvin mogoče označevati še grafično tehniko originala, velikost originala, hranilišče originala itd.

Če opisujemo za bibliografijo gramofonske plošče z reprodukcijo besedil, je poleg avtorja in morebitnega prevajalca besedila ter naslova mogoče navesti še govorca ali recitatorja, kraj in naslov firme, ki je ploščo posnela, letnico, oznako velikosti plošče, lahko tudi čas vrtenja, število obratov na minuto, ter morda še popis besedila na ovitku (oz. vrečici) plošče.

b) Oblikovanje bibliografskega opisa knjige

Bibliografski opis knjige oblikujemo iz prvin, ki smo jih navedli. Ni pravila ali predpisa, koliko podatkov in katere od naštetih prvin

naj opis obsega, in ne, v katerem vrstnem redu naj jih navaja ter kakšna ločila naj postavlja med njimi. Bibliograf podatke lahko navaja točno po knjigi, lahko jih dopolnjuje, lahko jih krajša. Lahko rečemo, da se skoraj nikdar ne upoštevajo vse prvine v enem bibliografskem opisu. Bibliograf se mora v skladu z namenom bibliografije, z značajem bibliografskega gradiva, z upoštevanjem svojih možnosti, sredstev in časa odločiti v začetku dela, katere prvine bo upošteval in v kakšnem vrstnem redu jih bo navajal, kaj bo opuščal in kaj krajšal, kakšna ločila bo uporabljal in kako bo bibliografska enota opremljena v tisku (uporaba raznih tipov črk). Te kriterije in principe mora dosledno upoštevati za vse enote iste bibliografije. Kajti osnovna zahteva je, naj bo bibliografsko delo enotno, dosledno, zato mora biti vseskozi v skladu s pravili, ki si jih bibliograf na začetku postavi za vodilo; med delom jih ne sme spreminjati.

Čeprav se bibliografski opisi v različnih bibliografijah ločijo med seboj po številu uporabljenih bibliografskih prvin, po vrstnem redu, v katerem se navajajo, po ločilih, s katerimi jih ločimo, po uporabi raznih tipov črk, po uporabi kratic itd., moramo vendar upoštevati, da nekatere osnovne prvine ne smejo manjkati v nobenem opisu in da je vsaj za nekatere od njih že ustaljen vrstni red, v katerem naj se navajajo.

Pri opisu knjige so vsaj trije podatki, ki jih ne moremo pogrešiti. Ti so:

1. ime avtorja (če je navedeno ali se da ugotoviti),
2. stvarni naslov,
3. letnica izida.

Poleg tega je nujno potrebno označiti, da je delo morebiti druga ali kaka poznejša izdaja, in navesti število zvezkov ali knjig. S temi osnovnimi podatki je bibliografska enota navadno že zadostno opisana, da jo moremo zanesljivo identificirati in ločiti od drugih podobnih enot.

Vsi drugi podatki se navajajo po izbiri, vendar je reči, da večina bibliografij pri knjigah navaja vsaj še kraj izida in založnika, torej impresum v celoti, zelo pogosto pa še obseg in format. Vrstni red podatkov je lahko isti kot na naslovni strani, ali pa jih bibliograf uredi po svoje, vendarle tako, da je avtorjevo ime lahko pred stvarnim naslovom ali za njim, impresum pa vedno stoji za tema dvema podatkoma.

Avtorjevo ime je pri opisu knjige eden najvažnejših podatkov. Če ni navedeno v knjigi ali če je nadomeščeno z izmišljenim imenom (psevdonom), kraticami avtorjevega imena, s kakimi šiframi ali znaki ali pa celo s pravim imenom kake druge znane osebe, je treba pravo ime avtorja ugotoviti in ga vnesti v opis. Pri tem se lahko izkaže, da

se za psevdonomimom včasih skrivata dva ali več avtorjev (npr. Ellery Queen, ps. = Frederic Dannay in Manfred Bennington Lee; Ivan Dolinar, ps. = Izidor Cankar in Narte Velikonja).

Če se avtorjevo ime pojavi v več oblikah, je dognati najprimernejšo; navadno je to tista, ki se uporablja najpogosteje, ki je najbolj znana. To obliko je treba vnesti v opis poleg oblike, ki je v knjigi. Za druge oblike je napraviti primerne kazalke. Avtorjevo ime se pogosto, zlasti če naj bodo bibliografski opisi urejeni po abecednem redu, postavi na čelo opisa kot značnica in se pozneje na mestu, ki ga ima na naslovnem listu, ponovi — ali pa tudi opusti; opustitev se v primeru, če stoji pred imenom glagol: napisal, sestavil ipd., označi s črtico (—). Če avtorjevo ime postavimo na čelo opisa kot značnico, navedemo navadno najprej priimek, zatem osebno ime. Obe imeni pogosto ločimo z vejico. Če imena ne postavimo na čelo opisa, ga lahko tudi na mestu, kjer je, poudarimo in vidno označimo s tem, da ga podčrtamo, tiskamo ležeče ali polkrepko ipd. Oznake znanstvene stopnje, poklic in bivališče ob imenu avtorja navadno izpuščamo, pri primarnih opisih zlasti starejših del pa jih pogosto navajamo v celoti; če imamo v isti bibliografiji avtorje z enakimi imeni, pa so dodatki osebnih oznak ob njih (npr. letnica rojstva in smrti, znanstvena stopnja, poklic, bivališče) celo nujno potrebni.

Vse težave, ki jih ima bibliograf pri ugotavljanju pravih in pravih imen (zlasti priimkov pri avtorjih raznih narodov, npr. romanskih, germanskih, arabskih in drugih orientalskih narodov), naj rešuje po možnosti enako ali podobno kot katalogizator s pomočjo veljavnih pravil za katalogizacijo in raznih bibliotekarskih pripomočkov (bibliografij, katalogov itd.). Prav tako velja, naj se bibliograf tudi pri opisovanju anonimnih del in del s tako imenovanim korporativnim avtorjem ravna kolikor mogoče po veljavnih pravilih za katalogizacijo.

Od pripomočkov za ugotavljanje pravega imena avtorjev naj navedemo tu samo nekatere aktualne:

Emil WELLER: Lexicon pseudonymorum. Wörterbuch der Pseudonymen aller Zeiten u. Völker. Regensburg 1886², 1963³.

Michael HOLZMANN, Hanns BOHATTA: Deutsches Anonymen-Lexicon. I—VII. Weimar 1902—1928. Ponatis: Hildesheim 1961.

Michael HOLZMANN, Hanns BOHATTA: Deutsches Pseudonymen-Lexicon. Wien—Leipzig 1906. Ponatis: Hildesheim 1961.

Max SCHNEIDER: Deutsches Titelbuch. Ein Hilfsmittel zum Nachweis von Verfassern deutscher Literaturwerke. Berlin 1927².

Namenschlüssel. Die Verweisungen zu Pseudonymen, Doppelnamen und Namensabwandlungen. Berlin 1943³. Ponatis: Hildesheim 1965.

J. M. QUÉRARD: *Les supercheres littéraires dévoilées*. 1—3. Paris 1869—70². Ponatis: Hildesheim 1965.

A. A. BARBIER: *Dictionnaire des ouvrages anonymes. Suite de la seconde édition des Supercheres littéraires dévoilées par J. M. Quérard, publiée par Gustave Brunet et Pierre Jannet*. 1—4 (= 4—7). Paris 1872—79³. Ponatis: Hildesheim 1963.

Gustave BRUNET: *Dictionnaire des ouvrages anonymes suivi des Supercheres littéraires dévoilées. Suppl. à la dernière éd. de ces deux ouvrages*. Paris 1889. Ponatis: Hildesheim 1965.

Henri COSTON: *Dictionnaire des pseudonymes*. Paris 1961.

Gaëtan MELZI: *Dizionario di opere anonime e pseudonime di scrittori italiani*. 1—3. Milano 1848—1859.

Dodatke sta izdala Gianbattista Passano (1887) in E. Rocco (1888).

Renzo FRATTAROLO: *Anonimi e pseudonimi. Repertorio delle bibliografie nazionali. Con un dizionario degli scrittori italiani (1900—1954)*. Roma 1954.

James KENNEDY, W. A. SMITH, A. F. JOHNSON: *Dictionary of anonymous and pseudonymous English literature*. 1—9. Edinburgh—London 1926—1962². (8. in 9. zvezek pripravili drugi avtorji.)

J. F. MASANOV: *Slovar' psevdonimov russkikh pisatelej, učenyh i obščestvennyh dejatelej*. 1—4. Moskva 1956—60².

Jan. V. ORMIS: *Slovník slovenských psevdonymov*. Turč. Sv. Martin 1944.

Zadnje delo navajamo zaradi tega, ker v obširnem uvodu (str. 9—74) prinaša podrobno študijo o celotni psevdonimologiji.

Bibliografijo in zgodovino bibliografij anonimov in psevdonimov pa podaja obširno delo:

Archer TAYLOR, Frederic J. MOSHER: *The bibliographical history of anonyma and pseudonyma*. Chicago 1951.

Stvarni naslov je najvažnejši del bibliografskega opisa. Bibliografsko enoto brez znanega avtorja moremo opisati, knjižne enote brez znanega stvarnega naslova pa ne. Če naslova ni, ga moramo fingirati, t. j. posneti in kar najbolj skladno oblikovati iz vsebine spisa. Naslov fingiramo tudi, če naj več spisov, sestavnih delov knjige, dobi skupni naslov. Dostavke k stvarnemu naslovu bibliograf uporablja po potrebi in uvidevnosti v skladu z osnovnim namenom bibliografije. Dolge renesančne in baročne naslove pogosto krajšamo, toda krajšati

ne smemo mehanično, marveč smiselno, tako da je iz ostanka še mogoče razbrati pomen. Redko se dogaja, da ima knjiga izmišljen naslov ali ves naslovni list (zaradi cenzure). V takem primeru je treba seveda v opis postaviti tudi pravi naslov, če ga delo ima, ali ga napraviti iz vsebine spisa. Včasih (vendar redko) bibliograf originalni naslov kar zanemari in ga izrazi ne le kratko marveč tudi s svojimi besedami v istem ali celo drugem jeziku; to se dogaja, če je v originalni obliki dolgovezen, malo povéden, ali pisan v starem, težko umljivem jeziku. To se lahko napravi samo v bibliografiji, katere namen niso točni zunanji opisi knjig, marveč ji gre pri sicer znanih in bibliografsko že drugje opisanih knjigah predvsem za analizo vsebine in navajanje drugih, doslej neznanih podatkov o knjigi. Tako ravna npr. literarni zgodovinar France KIDRIČ v *Bibliografskem uvodu v zgodovino reformacijske književnosti pri južnih Slovanih v 16. veku*. (Ljubljana 1927.) Posebno je tudi ravnanje sovjetske vsezvezne tekoče splošne bibliografije knjig, v kateri zaradi posebnih jezikovnih razmer v deželi vse naslove in podatke o delih v neruskih jezikih prevajajo v ruski jezik, vtem ko se v republiških tekočih bibliografijah ista dela seveda popisujejo v originalnih jezikih. (Glej v poglavju Narodne bibliografije str. 147, 148.)

Podatki o izdaji in natisu so važni in se navadno ne izpuščajo. Najbolje je, če jih podajamo v obliki, kot jo najdemo v knjigi. Če podatka v knjigi ni, pa vemo od drugod, da gre npr. za drugo izdajo ali drugi natis, ta podatek v opisu dodamo.

Impresum se podaja navadno v ustaljenem redu: kraj izida (ali tiska), izdajatelj, založnik, tiskar, letnica. Seveda lahko navajamo podatke tudi v drugačnem vrstnem redu iz knjige, zlasti pri natančnih primarnih bibliografijah starejših del.

Včasih naletimo na dela, ki imajo predvsem zaradi ozirov na cenzuro impresum izmišljen. Izmišljeno je lahko ime kraja izida ali tiska, ime izdajatelja, založnika, tiskarja, letnica. V takih primerih navedemo poleg danih tudi prave podatke (v oklepajih na določenih mestih ali v opombi).

Letnica je eden najvažnejših podatkov v impresumu. O njej še posebno velja, da jo je treba — če ni navedena — ugotoviti, če se le da. V knjigi je pogosto tudi več letnic: na naslovni strani ena, na hrbtni strani naslovnega lista ali v kolofonu druga, ali pa kar dve, ena označuje leto, ko je bilo delo sprejeto v tisk, druga, kdaj je bilo delo dokončano, vtem ko letnica v uvodu pove, kdaj je bil dokončan rokopis. Posebno pri šolskih učnih knjigah se na naslovni strani ponatisov navaja pogosto kar letnica prvega natisa. Bibliograf naj v vseh primerih ugotovi, kdaj je knjiga res izšla in naj to letnico navede v impresumu poleg tiste, ki je natisnjena na naslovni strani. Druge lahko navede in pojasni v opombi.

Kot drugi podatki v impresumu je tudi letnica izida lahko ponarejena iz različnih razlogov, predvsem spet iz ozirov na cenzuro: med nemško okupacijo je npr. tiskar Anton Blažej na Jesenicah skrivaj tiskal slovenske knjige in postavljajl za leto izida starejše letnice izpred okupacije. Prva slovenska tiskana knjiga, Trubarjev Catechismus in der windischenn Sprach, ima izmišljeno avtorjevo ime, pa tudi podatke impresuma: gestellt durch Philopatridum Illicum, Gedruckt inn Sybenburgen durch den Jernei Skuryaniz — v resnici je tiskal delo tiskar Morhart v Tübingenu, pravo ime avtorja je skrito v tekstu, da ga je poznavalec lahko odkril, prava letnica izida pa je bila navedena, a spetno prikrita v Abecedariju, ki je izšel skupaj s Catechismom (1550).

Za odkrivanje pravih podatkov o kraju izida in natisa imamo nekaj pomagajl; tu naj navedemo tele priročnike:

Emil WELLER: *Die falschen und fingirten Druckorte*. 1—2. Leipzig 1864²; ponatis Hildesheim 1963.

Za nemška, francoska in latinska dela.

Gustave BRUNET: *Imprimeurs imaginaires et libraires supposés*. Paris 1866; ponatis New York 1960.

Gustave BRUNET: *Recherches sur les imprimeries imaginaires, clandestines et particulières*. Bruxelles 1879.

Marino PARENTI: *Dizionario dei luoghi di stampa falsi, inventati o supposti*. Firenze 1951.

Pri nas je o tem vprašanju pisal Šime JURIC: *Nekoliko slučajeva starijih fingiranih impresuma s imenima mjesta, uzetim s područja Jugoslavije*. (Vjesnik bibliotekara Hrvatske X/1964, str. 22—36.) Tu je med drugimi navedel dva beneška tiska iz leta 1745, ki navajata za mesto izida Ljubljano. Oba sta delo jezuitov in se bojujeta proti janzenističnim nazorom in naukom takratnega ljubljanskega škofa Karla J. Herbersteina. Izmišljeni kraj tiska naj bi dokazoval, da ima Herberstein v Ljubljani sami hude nasprotnike, in pridobil jezuitoma čimveč bralcev v tem mestu.

O b s e g k n j i g e je pri novejših delih označen s paginacijo v arabskih številkah in pri ugotavljanju števila potiskanih strani za opis ni večjih težav. Treba pa je vendarle pogledati, kako je oštevilčen predgovor in ali je z naslovnimi listi vred vštet v tekočo paginacijo ali ne, kje se paginacija neha, skratka, ali je obsegla vse potiskane strani, poleg glavnega teksta tudi uvod, predgovor, pogovor, dodatke, priloge, kazala itd. Če jih ni, je treba označiti, koliko v paginacijo nevklučenih potiskanih strani ima delo še spredaj in zadaj.

Pri starejših delih pa so z ugotavljanjem števila potiskanih strani pogosto večje težave. Če knjiga nima označenih ali oštevilčenih pol

in strani, je treba strani prešteti, če so strani označene samo s signaturami, je treba strani preračunati in zabeležiti v oklepaju z arabskimi številkami. Če sta v knjigi dve ali tri paginacije, je navesti, koliko dá vsaka paginacija zase. Če pa se paginacija nanovo začne štirikrat ali večkrat, se navadno preštejejo strani celotnega dela in označijo z arabskimi številkami v oklepaju. Posebej je treba označiti, če niso oštevilčene strani, marveč listi, stolpci ali če je knjiga tiskana na japonski način.

Oznaka *f o r m a t a* navadno zaključi opis. Namesto starih oznak formatov (2^0 , 4^0 , 8^0 , 16^0), ki ne pomenijo povsod iste velikine, sedaj format pogosto označujemo kar z višino hrbtna in širino knjige v centimetrih. To je najumljivejši in najpreprostejši način, čeprav je nekaj težav tudi tu (kakor pri klasičnem načinu označevanja), npr. pri razlikah v veličini neobrezane broširane in vezane knjige.

Za oznako *format* sledi pri natančnejših opisih navedba naklade, podatek o vezavi in ceni knjige. Posebno važen je podatek o *n a k l a d i*, saj je potreben med drugim tudi za ocenjevanje uspeha in družbene vloge, ki jo je opravila knjiga.

Navedba *naslova zbirke*, v katero je knjiga vključena, je potrebna tako kot v katalogizaciji. Če je knjiga v zbirki oštevilčena, je navesti tudi številko, pri nacionalnih bibliografijah za daljša obdobja so potrebni tudi posebni pregledi *zbirk* s kratkimi zapovrstnimi opisi posameznih zvezkov.

Vse nadaljnje prvine, tako podatki o drugih oblikah naslova (vzporedni naslov, spremenjeni naslov na ovitku, hrbtu, v normi itd.), naslov originala, podatek, da je spis separat, naslovi priključenih del, dalje pri starih knjigah podatki o številu ohranjenih izvodov, o stanju opisanega izvoda, o posvetilih, vpisih, lastniških znakih, hraniliščih itd. pa gredo v bibliografsko opombo.

V bibliografsko opombo gredo predvsem tudi podatki o vsebini knjige. Vsebino lahko označujemo zelo na splošno, lahko jo strokovno povzamemo, lahko jo ocenimo ali pa jo podamo s kratkim pregledom v domačem ali kakem tujem jeziku. Glede na vse to razlikujemo naslednje vrste bibliografske opombe:

1. anotacijo;
2. referat ali abstrakt;
3. recenzijo;
4. povzetek ali resumé.

A n o t a c i j a (lat. *annotatio* = pripomba, opomba) dopolnjuje opis bibliografske enote s podatki o zunanji strani enote, o njenem nastanku,

o načinu razmnožitve, o pisavi, o jeziku, o vzporednih naslovih, daje podatke o ocenah in poročilih o enoti, tolmači naslov ali daje naslov originala, lahko pa tudi navaja sestavne dele in na splošno informira o vsebini, o omenjenih osebah, krajih, predmetih, da jih bibliograf lahko vnese v stvarno kazalo, o znanstveni višini, politični, filozofski ali kulturni usmerjenosti opisane enote. Želeti je, naj bo tudi vrstni red podatkov v opombah stalen, drugače postanejo lahko nepregledne, zlasti podrobne opombe v retrospektivnih bibliografijah knjig za starejša obdobja. Take obširne, a urejene opombe ima npr. vzorna češka bibliografija: *Knihopis českých a slovenských tisků* (Praha 1925) ali bibliografija starejših slovenskih tiskov B. BERČIČA: *Das slowenische Wort in den Drucken des 16. Jahrhunderts* (v: *Abhandlungen über die slowenische Reformation*. München 1968).

Referat (lat. *referre* = poročati) ali **abstrakt** (lat. *abstrahere* = posneti, izvleči) je strokovni izvleček vsebine, glavnih tez ali zaključkov bibliografske enote. Nekateri avtorji hočejo razlikovati med referatom in abstraktom, češ abstrakt je strokovni posnetek, ki posebej poudarja in prikazuje originalnost idej, rešitev in dosežkov opisane enote. Toda v praksi med obema izrazoma vsaj bibliografi ne delajo razlike. Saj npr. ruski referatni časopis *Referativnyj žurnal* za kemijo opravlja isto nalogo kot podobna ameriška tekoča bibliografija z naslovom *Chemical abstracts*. Tu in tam referirajo o vsebini in sev posebej poudarjajo nove zamisli in rešitve. Tovrstno bibliografsko opombo imenujejo Angleži *abstract*, Nemci *Referat*, *Kurzbericht*, Francozi pa *analyse*, *exposé des éléments essentiels*. (Prim. A. Thompson: *Vocabularium bibliothecarii*. Paris 1963.)

V dokumentaciji se uporabljajo še druge vrste izvlečkov, npr. tako imenovani stilizirani izvlečki; pri teh se vsebina ne opisuje v oblikovanih stavkih, marveč se navajajo samo najvažnejši izrazi ali formule iz razprave. Po svoji konciznosti so blizu geslom stvarnega kazala. Uporabljajo se zlasti pri mehaniziranih in avtomatiziranih sistemih shranjevanja in iskanja informacij.

Recenzija (lat. *recensio* = ocena) vsebuje kritično vrednotenje bibliografske enote z idejnega, političnega, znanstvenega, umetniškega ali uporabnostnega vidika. Recenzija je pogosto obširna, saj mora trditve vsaj ob kratkem tudi utemeljiti.

Povzetek (*resume*, franc. *résumé*) je strnjen splošni pregled vsebine; bibliograf lahko uporabi povzetek, ki ga je delu dodal že avtor (v enem ali več jezikih).

Ob koncu razpravljanja o bibliografskem opisu knjig je treba podati še nekaj splošnih pripomb.

1. Zaradi težav pri reprodukciji nelatinskih pisav s pisalnimi stroji in s tiskom se nelatinske pisave pri nas navadno prenašajo v latinsko. Ta prenos je treba opraviti po pravilih za transliteracijo; ta pa tudi v eni deželi pogosto niso enotna in predpisana, zato je najbolje, če se bibliograf ravna po veljavnih pravilih za katalogizacijo. Tudi fraktura se najpogosteje prenaša v okroglo latinico. Seveda je ob koncu opisa treba navesti, v kateri pisavi je tiskana bibliografska enota.

2. Pravopisne posebnosti naslovne strani v opisu ohranjamo; le naslove, ki so v celoti ali deloma pisani z velikimi črkami, navadno prepisujemo z malimi in pri tem uporabljamo velike črke po današnjem pravopisu jezika, v katerem je enota pisana. Tiskovnih ali drugačnih napak ne popravljamo, marveč opozarjamo nanje z dodanim klicajem v oklepaju.

3. Če podatke z naslovne strani, zlasti stvarni naslov, krajšamo, nadomestimo okrajšana mesta s tremi pikami v oklepaju. Če pa vnašamo v opis naslovne strani podatke od drugod (iz vzporednega naslovnega lista, čelnega naslova, s platnic, ščitnega ovitka, iz literature o knjigi in avtorju ipd.), moramo taka dopolniti v glavnem delu opisa postaviti v različne oklepaje glede na to, ali so podatki iz knjige ali od drugod. Podatkov v bibliografski opombi navadno ne stavimo v oklepaje. Dobro je navesti, od kod smo dobili dodane podatke.

4. Pogosto se ponavljajoče izraze v opisih radi nadomeščamo s primernimi kraticami. Tedaj je seveda potreben tolmač kratic.

5. Bibliografske opise knjig za starejša obdobja pogosto dopolnujemo še s fotografskimi posnetki (tudi dvobarvnimi) naslovne in včasih še drugih pomembnih strani knjige.

6. Zgoraj razložena navodila za bibliografski opis knjige veljajo za tiske, ki so nastali po letu 1500, za starejše, tako imenovane inkunabule pa zaradi raznih posebnosti (predvsem nimajo naslovnega lista v današnji obliki in torej ne vedno točnega naslova in impresuma, uporabljajo številne okrajšave, nimajo štetja strani itd.) veljajo posebna pravila.

c) Bibliografski opis časopisja

Časniki in časopisi (za obe vrsti tiskov uporabljamo skupni izraz časopisje) se razlikujejo od knjig po vsebini in po načinu objave. Vsebina je pri časniku in časopisu sestavljena iz mnogoštevilnih prispevkov raznih (pogosto anonimnih) avtorjev; časniki in časopisi niso objavljeni naenkrat, kot knjige, marveč izhajajo v številkah skozi daljša, ne vnaprej omejena obdobja.

Bibliografske prvine za opis časnikov in časopisov so:
naslov,
podnaslov,

kraj izhajanja,
čas izhajanja (začetek in konec),
gostota izhajanja (dnevnik, tednik, mesečnik itd.),
format.

Ti podatki so najvažnejši in se uporabljajo v tej zaporednosti za kratek opis časnika ali časopisa. Tudi če je časopis pisal en sam avtor, začenjamo opis z naslovom in ne z avtorjevim imenom.

Pri podrobnejšem opisu časopisja pa navajamo navadno v posebnem drugem delu opisa še druge činitelje, ki so sodelovali pri oblikovanju zunanje in vsebinske strani. To so: lastnik, izdajatelj, založnik, urednik (glavni, odgovorni urednik; uredniški odbor; urednik rubrike, urednik področja ali stroke, npr. urednik za zunanjo, notranjo politiko, za literaturo, poezijo ipd.); tiskar. Navedejo se lahko tudi pomembnejši pisci prispevkov. Če časnik ali časopis izhaja dalj časa, dožive v teku let navadno vse našteje prvine spremembe: od naslova, podnaslova, formata, gostote izhajanja, do lastnikov, založnikov, urednikov in tiskarjev — vse se lahko po večkrat spremeni. Dogodi se tudi, da se časopis ali časnik spoji z drugim in pri tem spremeni naslov, ali da se razcepi v dva samostojna lista itd. Vse te spremembe mora natančen opis v primernem zaporedju zabeležiti in naznačiti, kdaj, s katerim datumom, s katero številko se je spremenila ta ali druga prvina.

Obseg je treba določiti v skladu z značajem bibliografske enote. Pri časopisu (reviji) teče paginacija navadno skozi vse leto in je torej mogoče navesti število strani za vsak letnik. Pri časnikih (redkeje tudi pri časopisih) pa se paginacija začenja pri vsaki številki na novo; za prvo orientacijo glede obsega v tem primeru zadostuje navedba številke na leto in povprečno število strani na številko (to velja tudi za starejše časnike, ko številke včasih sploh niso bile paginirane). Pri podrobnejših opisih časnikov pa bibliograf napravi tekoči popis vseh številke vseh letnikov in ob vsaki navede število strani ter prilog. Ob koncu takega tehničnega opisa se navadno še točno ugotovi datum začetka in konca izhajanja in morebitnih vmesnih prekinitev. Pogosto more bibliograf tu navesti tudi številke, ki so bile zaplenjene ali iz kakih drugih razlogov niso izšle. Zelo koristna je tudi navedba hranilišč in signatur za komplete ali posamezne letnike in številke enote.

Seveda pa mora bibliograf včasih opisati tudi posamezno številko ali posamezen letnik. Tedaj pač uporabi za opis samo tiste prvine, ki označujejo to številko ali ta letnik.

Pri opisu vsebine časopisja se navadno navede le splošna oznaka politične, filozofske, kulturne usmeritve lista, področje, ki ga obravnava ipd.

Te podatke dobi bibliograf pogosto že iz naslova in podnaslova enote. Včasih nosi enota nad naslovom ali pod njim geslo, ki tudi lahko pomaga označiti usmerjenost ali vsebinsko področje časnika ali časo-

pisa, zato gesla v opisu ne smemo zanemariti. Za podrobnejšo oznako vsebine in usmerjenosti listov in vseh sprememb, ki so morda tudi v tem pogledu nastale s spremembo lastnika, izdajatelja, urednika in tiskarja, pa se mora bibliograf seveda poglobiti v gradivo; mora poznati in porabljati tudi dognanja literarnih, kulturnih in političnih zgodovinarjev.

Bibliografski opisi časopisja so po vsem tem lahko zelo kratki, pregledni in nezahtevni, morejo biti pa tudi zelo natančni, obsežni; kadar naj bodo taki, zahtevajo od bibliografa mnogo podrobnega dela in veliko mero strokovne in splošnokulturne razgledanosti.

č) Bibliografski opis prispevkov v časopisju in zbornikih

Prispevki v časopisju in zbornikih, to so članki, razprave, ocene, poročila, govori, leposlovni prispevki in drugo podobno gradivo, imajo ponavadi svojega avtorja in svoj stvarni naslov in podnaslov, včasih tudi prevajalca, prireditelja, ilustratorja. Če se avtor ne da ugotoviti, je enoto treba opisati kot anonimno, torej začeti opis s stvarnim naslovom. Navesti je torej treba v zapovrstnem redu:

ime avtorja (kadar je naveden ali ga moremo ugotoviti),
stvarni naslov in podnaslov,
prevajalca, prireditelja, ilustratorja;

za tem slede podatki o publikaciji, ki enoto prinaša, navesti je torej neke vrste njen impresum:

naslov časnika, časopisa ali knjige, kjer je enota priobčena;

kraj izida navedemo pri časniku ali časopisu tedaj, kadar je potrebno, da se naslov ne zamenja s kakim drugim podobnim naslovom, ali da se npr. v mednarodni bibliografiji med mnogimi podobnimi naslovi hitro lahko ugotovi, kjer revija izhaja; pri zbornikih se kraj vedno navaja;

letnik, če je na listu ali na zborniku označen, letnica, številka (pri časopisju), strani; pri časnikih se včasih namesto številke ali poleg številke navaja tudi datum.

S temi podatki je enota po zunanji strani dovolj označena, da jo lahko hitro najdemo tudi tedaj, če šteje publikacija, v kateri je tiskana (npr. časnik), veliko število obsežnih letnikov, ki so brez letnih kazal. Če ima časopis tekoče štetje strani skozi ves letnik, bibliograf včasih izpusti navedbo številke; če je označen letnik s tekočo številko in letnico, nekatere bibliografije navajajo včasih samo enega od obeh podatkov (letnik ali letnico). To pa povzroči pogosto težave (zlasti, če je časopis izhajal v šolskem letu in ima takó lomljeno letnico, ali če je bilo izhajanje za nekaj časa prekinjeno). Pri popisu enot iz časopisja, ki ima letno kazalo, včasih bibliograf ne navaja številke in strani enote in prepušča bralcu, da te podatke sam poišče v kazalu. Nič pa nam ne

bi koristil tak okrnjen podatek (npr. brez številke in datuma) pri enoti iz dnevnika, pa tudi iz revije, v kateri se pri vsaki številki začne paginacija znova. Če v teh primerih navedemo samo letnico, se mora iskalec sam prebijati skozi gradivo celega letnika, da najde enoto, pri tem iskanju pa jo navadno še zgreši.

Vsebine članka, razprave in vsakega drugega prispevka iz časopisja in zbornikov navajamo podobno kot pri opisu knjige; vse, kar smo o bibliografski opombi povedali spredaj, velja tudi za opombo pri opisu prispevkov iz časopisja in zbornikov.

d) Dokumentacijski opis prispevkov iz časopisja in zbornikov

Včasih se bibliografija pri opisu prispevkov iz časopisja in zbornikov odreče navajanju elementa, za katerega smo zgoraj (pri opisu knjige) rekli, da je v opisu najvažnejši: stvarnega naslova in podnaslova. To se dogaja v primerih, ko se bibliograf zadovolji s splošno oznako literarne zvrsti opisanih enot in mu ne gre za točno navedbo naslova; če npr. ob popisani knjigi hoče kar takoj navesti ocene knjige, se pogosto zadovolji s tem, da za uvodno oznako (Ocene) navede samo ime ocenjevalca, naslov časnika ali časopisa in vse potrebne elemente, ki omogočijo oceno poiskati. Vemo, da je smiselni in pogosto tudi resnični naslov take ocene kar naslov ocenjene knjige. Bibliografu v takih primerih ni do tega, da bi navajal resnični naslov, kakor ga je oblikoval ocenjevalec.

Podoben primer skrajšanega opisa prispevkov v časopisju in zbornikih nahajamo tudi v nekaterih osebnih ali literarnozgodovinskih bibliografijah. Če bibliografu npr. ni do tega, da bi navajal naslove dolge vrste pesmi pri kakem avtorju (ali gre za slabšega, nepomembnega pesnika, ali pa za avtorja, ki je pisal tudi pesmi, a je njegov pomen drugje, v prozi ali znanosti), hoče pa le podati popolno bibliografijo, tedaj napravi za pesmi po časopisju in zbornikih samo okrajšani opis tako, kot smo navedli zgoraj za ocene ob knjigah.

Na tak način skrajšani bibliografski opis prispevkov iz časopisja in zbornikov imenujemo dokumentacijski opis ali dokumentacijsko registriranje.

Prim.: Deset godina bibliografskog instituta. Beograd 1958, str. 87; Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova, knj. 4. Zagreb 1959, str. 587: Autori sa dokumentacijskim bibliografskim podacima.

e) Bibliografski opis citatov in odlomkov

Bibliografiji člankov in razprav sorodne so urejene zbirke citatov, misli, izrekov, verzov, skratka krilatic iz literatur vseh časov in narodov. Ti koristni seznams imajo značaj bibliografije le tedaj, če v njih prevladuje gradivo, kateremu se raziskuje literarni izvor in se nava-

jajo podatki, kdo je avtor in kje je bila enota prvikrat zapisana ali tiskana in v kakšni obliki in zvezi.

Pri opisu teh enot se na prvem mestu navaja v celoti citat (misel, izrek, verz), zatem pa avtor in delo, v katerem je bila omenjena krilatica prvič zapisana ali tiskana. V opombi je mogoče dodati nadaljnjo usodo citata, njegove spremembe ipd.

Na podoben način obravnavamo tudi daljše odlomke iz večjih del (anekdote, šale itd.), kadar sestavljamo iz njih posebne zbirke.

3. UREDITEV BIBLIOGRAFSKEGA GRADIVA

Bibliografske opise je treba ob koncu dela urediti tako, da iskalec katerekoli bibliografske enote pride do nje po najkrajši in najzanesljivejši poti.

Ta cilj bibliograf lahko doseže na več načinov. Za katerega se odloči, je odvisno od namena, oblike in vrste bibliografije, še več pa od bibliografove osebne presoje. Le redkokdaj namreč značaj bibliografije neogibno zahteva prav določeni način ureditve in povsem izključuje možnost drugačne ureditve. Predvsem se mora bibliograf odločiti, ali bo razporejal enote po zunanjih znakih publikacije, ki jih dobi pri knjigi na naslovnem listu, pri članku ali razpravi pa na začetku (včasih tudi na koncu) enote ter na naslovnem listu časnika ali časopisa, in se pri tem ne bo nič oziral na vsebino, ali pa bo zunanje znake publikacije pustil ob strani in uredil zbrane enote po notranjem vidiku — po vsebini.

Kakorkoli se bibliograf že odloči, vedeti mora, da nobena ureditev nima vsestranske prednosti pred drugimi. Vsaka ima tudi svoje pomanjkljivosti. Te pa se dado odpraviti z dopolnjujočimi kazali in preglednicami.

a) Ureditev po zunanjih bibliografskih prvinah

Od zunanjih bibliografskih prvin ima bibliograf na voljo predvsem imena avtorjev in soavtorjev, izdajateljev, založnikov, tiskarjev, dalje imena krajev (dežel, držav) izida ter naslove bibliografskih enot. Vsako od teh prvin bibliograf lahko izbere za značnico in uredi gradivo po abecednem redu teh značnic.

Zunanji znak bibliografske enote je tudi letnica ali še poglobljši datum izida. Če izbere bibliograf ta element za značnico pri urejanju, ustvari z njegovo pomočjo kronološko (časovno) ureditev.

Abecečna ureditev

Najbolj je znana abecedna ureditev po imenih avtorjev. Na prvi pogled se zdi tudi najlažja. Vendarle se tudi pri tej ureditvi bibliograf srečuje z mnogimi težavami: tu je vprašanje razvrstitve imenskih delov

pri avtorjih z dvodelnimi ali večdelnimi priimki, zlasti pri avtorjih orientalskih narodov; vprašanje avtorstva in soavtorstva pri zbornikih, hrestomatijah, antologijah, predelavah, posnetkih, objavah literarnih zapuščin, korespondenc, ljudskega izročila itd. Tudi uvrščanje anonimnih in korporativnih spisov dela bibliografom preglavice: ali naj uvršča mehanično po prvi besedi naslova, ali naj upošteva gramatični vidik in razvršča po vodilnem samostalniku v naslovu; pri uporabi korporativnega avtorja dela bibliografom preglavice pogosto spreminjanje naslovov raznih organizacij in korporacij, vrh tega ni vedno lahka odločitev, kdaj naj bo na prvem mestu korporativne značnice naslov organizacije, kdaj kraj, političnouppravna enota (mesto, republika, država). Vse te težave naj bibliograf rešuje čimbolj v skladu z veljavnimi pravili za abecedni imenski katalog; uporablja naj potrebne kazalke.

Abecedno po avtorjih in naslovih urejena bibliografija je najbližja abecednemu imenskemu katalogu. Uporablja se pogosto za velike retrospektivne narodne in mednarodne bibliografije knjig in časopisja. Seveda se uporabnost tako urejenih bibliografij močno poveča, če so jim priključena razna kazala in preglednice: stvarno kazalo, kazalo po strokah, časovna preglednica, kazalo naslovov, krajev izida, založnikov, tiskarjev ipd.

Bibliografije za posebne potrebe pa imajo osnovno gradivo lahko razporejeno tudi po abecedi založnikov ali tiskarjev, po abecedi krajev ali dežel, držav, v katerih so enote izšle, po abecedi naslovov (tudi če je avtor naveden). Da se uporabnost teh bibliografij poveča, so potrebna spet drugačna dopolnjujoča kazala (strokovno, predmetno, kronološko, avtorsko itd.).

Kronološka ureditev

Kronološka (časovna) ureditev je razmeroma preprosta, če seveda odštejemo težave z deli, pri katerih ne vemo zanesljivo letnice ali natančnejšega datuma izida. Uporabljamo jo zlasti pri bibliografijah, s katerimi hočemo prikazati rast in razvoj literature kot celote pri kakem narodu (narodne bibliografije) ali razvoj stroke, dalje pri osebnih bibliografijah in drugod. Gradivo, ki pride pod isto letnico, se včasih nadalje ureja po natančnejših datumih začetka izhajanja, ali pa po kakem drugem vidiku: alfabetu avtorjev, po strokah, po literarnih zvrsteh itd.

Pri kronološko urejenih bibliografijah so seveda tudi potrebna primerna kazala (avtorsko, predmetno, strokovno).

b) Ureditev po vsebini

Ureditev gradiva po vsebini temelji na vsebinski analizi bibliografskih enot. Rezultat vsebinske analize zapiše bibliograf v bibliografsko

opombo, za potrebe ureditve pa vsebino še posebej kratko označi s sistematskim klasifikatorjem, t. j. oznako stroke in podstroke kakega vnaprej pripravljenega sistema ali pa s stvarnim geslom, na osnovi katerega potem lahko uvrsti enoto v abecedni red. Vsebinska analiza bibliografske enote je izrazito umsko delo in ne rezultat rutine ali tehnike. Od dobro opravljene analize je odvisna točnost sistematskega klasifikatorja in stvarnega gesla, ki nam omogoča enoto hitro najti, in zanesljivost vsebinskega izvlečka v bibliografski opombi, ki nam more za prvo silo nadomestiti originalno bibliografsko enoto.

Sistematična ureditev

Pogoj za uspešno ureditev bibliografskega gradiva po sistemu strok je za splošne bibliografije natančen vnaprej pripravljen sistem vseh strok človeškega znanja in udejstvovanja, za strokovne bibliografije pa tudi podrobna razčlenitev stroke na ožja področja, podstroke in predmete.

Pri izbiranju ali oblikovanju sistema je bibliograf pred odgovorno nalogo. Sistemov je namreč mnogo in že njihovo število priča, da nobeden od njih ni popoln in vsestransko ustrezen, za vse čase in prilike primeren. Zato nastajajo vedno novi sistemi, ali pa se stari prilagajajo stanju sodobnih znanosti in potrebam sodobnega uporabnika literature. Zlasti za krajše bibliografije različnih vrst si sodobni bibliografi vedno znova sestavljajo, prirejajo in dopolnjujejo svoje posebne sheme in sisteme, kateri naj bi bili za ureditev njihovega gradiva najpreglednejši in najsmotrnejši.

Morda ne bo odveč, če na tem mestu navedemo mnenje nemškega dokumentalista Gerharda Teicha o odločanju pri izbiranju sistema: »Drugo vprašanje so sistemi. Upošteval bi vsakega, ki nudi neko racionalizacijo in praktičnost. Kjer se numerični sistem ali verbalni sistem v praksi bolj izkaže, se bom odločil za enega izmed njih. Sistemi se radi sprevračajo v svetovne nazore, nam pa ne gre za to, da bi zagovarjali ta ali oni svetovni nazor, temveč nas zanima le uspešnost dokumentacije.« (G. Teich, Pomen tehnične in znanstvene dokumentacije pri odločitvah v upravljanju, poslovanju, raziskovanju in proizvodnji. Nova proizvodnja, Ljubljana 1961, št. 1, str. 49.) Kar je tu rečeno o uporabi sistemov v dokumentaciji, velja seveda tudi za bibliografijo.

V zgodovinskem razvoju bibliografije srečujemo v ureditvi bibliografskega gradiva sisteme, ki temelje na filozofski, strokovno-znanstveni ali na bibliografski (praktični) delitvi človeškega znanja.

Filozofski sistemi skušajo podati logično urejen in povezan pregled vseh človeških spoznanj in so zato enciklopedičnega značaja. Za izhodišče jim je človek s svojimi duševnimi sposobnostmi, ne pa opazovani predmetni svet. Razpored skupin v filozofskih sistemih vsebuje tudi

njih vrednotenje. Podrobnejše razdelitve ti sistemi skoraj ne poznajo. Za bibliografske potrebe so danes neuporabni.

Strokovno-znanstveni sistemi temelje na delitvi znanosti na univerzitetne učne discipline, a v bistvu tudi ti sistemi izhajajo od pojmov in ne od bibliografskega gradiva. Posamezne stroke pa razčlenjujejo v podrobnosti, saj jih obdelujejo specialisti za posamezne stroke in predmete na fakultetah, pri tem skrbijo za logično ali genetsko povezavo strok in predmetov.

Bibliografski sistemi, oz. boljše bibliotečno-bibliografski sistemi se danes uporabljajo splošno za kataloge v knjižnicah in v bibliografijah. Izhajajo iz gradiva, ki naj se ureja, in dele stroke na ožje skupine, oddelke, pododdelke, predmete, od širokih do najožjih pojmov — kakor strokovno-znanstveni sistemi. Ker pa teže za čim večjo uporabnostjo, se ne ozirajo strogo na logiko, pa tudi ne nujno na povezanost znanstvenih disciplin; upoštevajo tudi množino gradiva in vrste publikacij, kolikor je pri vsem tem mogoče, pa seveda tudi medsebojno sorodnost strok.

Svoje bibliografske sisteme so oblikovali vsi pomembnejši bibliografi novega časa od C. GESNERJA in J. Ch. BRUNETJA do avtorjev raznih retrospektivnih in tekočih splošnih in strokovnih bibliografij. Splošnih bibliografskih sistemov je razmeroma manj; več jih je za posamezne stroke. Bibliografi jih za potrebe svojih bibliografij neprestano sestavljajo, spreminjajo, dopolnjujejo, tako da ti sistemi v bibliografiji naraščajo in se izpopolnjujejo v skladu z nenehnim razvojem vseh panog človeškega udejstvovanja.

V okviru ožjih podskupin se tudi v sistematski ureditvi pogosto nabere mnogo enot; te je treba spet urediti ali po alfabetu avtorjev ali kronološko ali kako drugače.

Najbolj enoten, znan in razširjen bibliografski sistem je danes tako imenovana univerzalna decimalna klasifikacija, kratko UDK. Ta govori s pomočjo številke od 0—9, ki so uporabljene kot klasifikatorji za celokupnost človeškega znanja in dejavnosti, razdeljeno na 10 osnovnih področij. Vsako od teh področij se spet razdeli na novih deset ožjih področij, analogno označenih z dodatnimi številkami od 0—9, vsak od teh ožjih delov spet na 10 in tako dalje. Ta osnovna delitev tvori tako imenovane glavne tabele UDK.

Decimalni sistem je iznašel ameriški bibliotekar Melvil Dewey in ga leta 1876 vpeljal v kataloge knjižnic ZDA. Sistem se je v ameriških knjižnicah hitro uveljavil. Leta 1895 ga je Mednarodni inštitut za bibliografijo v Bruslju prevzel, ga obogatil s pomožnimi tablicami za označevanje jezika, oblike, kraja, rase in naroda, časa, vidika in priredil predvsem za potrebe bibliografije in dokumentacije. Sedaj skrbi za razvoj in širjenje UDK Fédération Internationale de Documentation (FID) v Haagu.

Dodana abecedna kazala avtorjev, predmetov, po potrebi tudi časovne preglednice vrednost in porabnost sistematsko urejenih bibliografij povečajo.

Abecedna ureditev po stvarnih geslih

Stvarno geslo je izraz, s katerim na najkrajši način in čim točneje in enoumnije izrazimo vsebino bibliografske enote. Rekli smo že, da stvarnih gesel največkrat ne moremo kar preprosto povzeti iz naslova ali podnaslova enote; stvarno geslo je rezultat vsebinske analize enote.

Pri ureditvi gradiva s stvarnimi gesli v abecedni red ne nastane sistem strok, kjer bi sledili npr. širšim pojmom čedalje ožji sorodni pojmi, kjer bi prehajali od splošnega k posebnemu, kot se to dogaja v sistematski ureditvi. Pri abecedni ureditvi po stvarnih geslih stoje manjše skupine enot z enakim geslom ob drugi, tretji in naslednjih skupinah, ki si niso med seboj prav nič sorodne. Druži jih samo alfabet gesel. Npr.: za geslom *Ljubljana*, ki z raznimi podgesli lahko obsega precejšnjo množino literature o geografiji, zgodovini, narodnoosvobodilnem boju, kulturni zgodovini, urbanizmu Ljubljane, bo sledilo morda geslo z literaturo o *Ljudevitu Posavskem*, za njim morda geslo o *Ijulki* itd. — Uporabnost geselske ureditve povečamo z različnimi kazalkami in vodilkami.

Geselska ureditev je iznajdba nemških bibliografov Georga DRAUDA in Martina LIPENA v 17. stoletju. DRAUD jo je uporabil v veliki trodelni splošni bibliografiji, sestavljeni po knjigotrških katalogih: *Bibliotheca classica*, *Bibliotheca exotica*, *Bibliotheca librorum germanicorum classica* (Frankfurt a. M. 1610—1611, 1625²). Trodelnost te velike bibliografije kaže, da deli gradivo najprej po jezikih; vsak od teh delov razvršča knjige po fakultetnih strokah, v okviru teh strok pa po abecedi stvarnih gesel. Podobno je uredil svoje volike »stvarne« bibliografije LIPEN ob koncu istega stoletja: *Bibliotheca realis juridica*, *Bibliotheca realis medica*, *Bibliotheca realis philosophica*, *Bibliotheca realis theologica* (Frankfurt a. M. 1679—1685; ponatis: Hildesheim 1967). Tudi ta je, kot vidimo, v osnovi razdelil gradivo po fakultetnih disciplinah, podrobnejša delitev pa temelji na alfabetu »stvarnih« (realis!) gesel.

DRAUD in LIPEN sta uvedla z ureditvijo po stvarnih geslih pomembno novost, toda sodobniki so opazili samo slabe strani te novosti. Od ocenjevalcev je bil gotovo najvplivnejši učenjak, filozof in bibliotekar Gottfried Wilh. LEIBNIZ (1646—1716), ki je v odklonilni oceni očital avtorjema, da sta jemala stvarna gesla kar iz naslovov, ne da bi knjige sploh videla, in tako zagrešila mnogo napak, ter zaključil: »Zato je sistematska ureditev predmetov brez dvoma najboljša, njej je mogoče dodati obširna abecedna kazala stvarnih gesel in imen avtorjev.«

(E. I. Šamurin, Očerki po istorii bibliotečno-bibliografičeskoj klassifikacii. I. Moskva 1955, str. 146; nem. izd.: Leipzig 1964, str. 141.)

Novost G. DRAUDA in M. LIPENA je po vsem tem zašla v pozabo. Nanovo so jo odkrili šele sredi prejšnjega stoletja v Združenih državah Amerike. Tam so jo spopolnili in uveljavili v velikih retrospektivnih bibliografijah, kakršno je npr. sestavil W. POOL: *An alphabetical index to subjects, treated in the reviews, and other periodicals, to which no indexes have been published*. New York 1848 (zadnja izdaja 1938 v 7 knjigah).

Abecedno geselsko ureditev križajo z alfabetom avtorskih imen in včasih še stvarnih naslovov. Tako dobijo križno ureditev (dictionary catalog; author-, title- and subject catalog). Križno ureditev uporabljajo v ZDA tudi za tekoče splošne nacionalne (založniške) bibliografije (npr. Cumulative book index).

Ob vsem, kar smo povedali o metodi bibliografskega dela, se človeku nehotе porodi vprašanje, od kod tolikšne razlike med bibliografijami; od kod razlike v izboru gradiva, v opisu in v ureditvi enot. Saj ne najdeš dveh bibliografij v ogromni množini bibliografske literature, ki bi se med seboj ne razlikovali v tem ali drugem pogledu.

Na tako vprašanje bi bil najbolj logičen in najbolj smiseln odgovor, da nastajajo razlike predvsem zaradi različnega namena, ki ga imajo bibliografije, zaradi različnega gradiva, ki ga opisujejo, in zaradi različnega števila podatkov, ki so jim dosegljivi, kadar ne opisujejo naravnost po knjigi. Toda tak odgovor le deloma ustreza resnici. Kajti na kakovost bibliografskega dela močno vplivajo tudi materialna sredstva, čas in strokovne moči, ki so za bibliografijo na voljo. Navadno se lahko reče: Čim več sredstev in časa, čim več strokovnih moči, tem bogatejši in boljši izbor, tem obširnejši opis po zunanji strani, tem natančnejša analiza in opis vsebine, tem ustrežnejša ureditev, tem več pomožnih kazal. Poglejmo samo nekatere slovenske bibliografije: kako so pri večini krčili izbor in opis, koliko kazal je odpadlo zaradi pomanjkanja sredstev, časa in sodelavcev, koliko so zaradi tega brez avtorjeve krivde izgubile na vrednosti in uporabnosti (glej npr. Simoničevo in Šlebingerjeve bibliografije).

Ob koncu pa je omeniti še bibliografovo osebnost. Bibliograf tudi neodvisno od zgoraj imenovanih faktorjev v največji meri odloča, kakšna bo bibliografija v celoti in podrobnostih, po zunanji obliki in notranjem bogastvu. Bibliograf odloča o kriteriju izbora in ga aplicira na gradivo od primera do primera, določa način in podrobnosti opisa, obsežnost bibliografske opombe, on se odloča za način ureditve in vrsto dodanih kazal in pregledov. So torej tudi dobre in slabe bibliografije zaradi bibliografove večje ali manjše sposobnosti, natančnosti, čuta za smotrnost in mero. So bibliografi, ki niso sposobni izbirati

bibliografskih enot po vsebinski tehtnosti in pomembnosti, pa se rajši odločajo za najširši kriterij, sprejemajo v strokovno bibliografijo vse, kar dosežejo, ko bi bolje služila izbirna (selektivna) bibliografija. Drugi znajo tehtati, ocenjevati in smotrno odbirati. Eni se zadovolje s krajšim opisom in redkobesedno, a precizno opombo, drugi uživajo v nizanju pogosto tudi nepomembnih podatkov in nepotrebno širijo besedilo opisa in opombe. Pri urejanju gradiva eni uporabljajo smiselne, dovolj pregledne skupine, oddelke in pododdelke, drugi cepijo in drobijo gradivo in ga razporejajo v manjše in najmanjše skupine, kot bi hoteli — kar bi končno z neko neživljenjsko doslednostjo tudi lahko utemeljevali — vsako delo postaviti v posebno vsebinsko skupino. Tako ustvarjajo, kot pravi G. SCHNEIDER v *Einführung in die Bibliographie* (Leipzig 1936, str. 70—71), vojsko oficirjev brez vojakov, množino oddelkov in čedalje ožjih pododdelkov z majhnim številom bibliografskih enot. Ta nevarnost je zlasti občutna pri uporabi UDK v splošni bibliografiji. Tu klasifikator, ki uživa v tem, da gre v vsem do skrajne možne meje, lahko izgubi izpred oči pravi namen svojega dela in zaplava v bibliografski larpurlartizem, ki uporabniku bibliografije več škoduje kot koristi, saj mora potem iskalec zbirati in združevati, kar je bibliograf brez potrebe ločil. Pri strokovnih bibliografijah pa je seveda dobrodošla in koristna čim podrobnejša delitev.

Iz vsega navedenega bi lahko sklepali, da pravil za sestavljanje bibliografij potemtakem sploh ni mogoče sestaviti in pričakovati. Pravil, ki bi bila splošna in veljavna za vse vrste bibliografij in povsod obvezna, gotovo ne — čeprav mora biti vsaka bibliografija, kot smo že povedali, sestavljena dosledno po pravilih in vodilih, ki jih ima bibliograf na papirju ali vsaj v glavi. Toda kakor se po svetu uporablja in čedalje bolj širi UDK za sistematično urejanje bibliografskega gradiva, kakor so uspela prizadevanja Mednarodne zveze bibliotekarskih združenj (FIAB), da se za pravila kataložnega opisa po vsem svetu uveljavijo vsaj enotna osnovna načela, tako upamo, da se bodo enotna splošna načela sčasoma uveljavila tudi pri bibliografskem opisu za določene vrste bibliografij, npr. za tekočo in retrospektivno splošno nacionalno bibliografijo knjig, za mednarodne tekoče strokovne bibliografije.

Pot do takega uspeha je gotovo še dolga. Za sedaj so bibliografi navezani na pravila, ki si jih posamezne knjižnice in druge ustanove ustvarijo za svoje potrebe, za enotno oblikovanje bibliografskih del, pri katerih dela veliko število sodelavcev skozi daljša časovna obdobja, zlasti za velike nacionalne splošne bibliografije (retrospektivne in tekoče). Za primer navajamo nekaj takih pravil:

Upute za bibliografsko opisivanje članaka. Zagreb, Leksikografski zavod 1952, 43 str.

Poseban otisak iz »Priručnika Leksikografskog zavoda«. Knjižico je izdal Leksikografski zavod FLRJ v Zagrebu (sedaj: Jugoslovanski leksikografski zavod) ob pripravah za bibliografski opis razprav, člankov in leposlovnih prispevkov iz vsega periodičnega tiska in vrstnih publikacij na sedanjem ozemlju Jugoslavije. (Primerjaj podatke o tej retrospektivni splošni nacionalni bibliografiji člankov zadaj v poglavju: Jugoslovanska bibliografija.) Vsebuje navodila za izbor, opis in klasifikacijo bibliografskih enot po določenem sistemu in po stvarnih geslih, shemo razporeda strok, tabelo za transliteracijo cirilice in 50 primerov.

Blanche Prichard MAC CRUM, Helen Dudenbostel JONES: Bibliographical procedures & style. A manual for bibliographers in the Library of Congress. Washington. The Library of Congress (1954) 1960, 127 str.

Pravidla bibliografského popisu neperiodických publikací v Bibliografickém katalogu ČSSR. Zpracovala Věra Nevoralová. V Praze. Státní knihovna ČSSR; Narodní knihovna 1962, 40 str.

Knjižica obsega pravila za bibliografski opis knjig in grafik in prinaša za obojo vrsto tiskov mnogo primerov. Primeri opisov knjig so opremljeni z UDK, gesli za abecedni stvarni katalog in z anotacijo. Pravila veljajo za sestavljavce češke in slovaške tekoče nacionalne bibliografije.

Pravila bibliografičeskogo opisaniya proizvedenij pečati. Posobie dlja bibliografov, naučnyh i izdatel'skih rabotnikov. Sostavila N. A. NIKIFOROVSKAJA. Pod redakcijej S. P. LUPPOVA. Leningrad. Biblioteka Akademii nauk SSSR 1964, 292 str.

Knjiga prinaša podrobna pravila za bibliografski opis vseh vrst tiskov in navaja številne primere. Urednik prikazuje v uvodu dolgotrajno in načrtno delo ob pripravljanju »Pravil« in izraža upanje, da pomenijo »Pravila« v sedanji obliki prvi korak k izdelavi enotnih pravil bibliografskega opisa, ki bodo veljala za biblioteke, inštitute in založništva v SSSR.

III. OBLIKA IN VRSTE BIBLIOGRAFIJ

1. ZUNANJA OBLIKA BIBLIOGRAFIJ

Glede na zunanjo obliko je bibliografija lahko sestavljena iz pisanih ali tiskanih bibliografskih ali kataložnih listkov, ali pa je tiskana kot seznam bibliografskih opisov, ki so zaporedno nanizani v določenem redu.

V sedanjem času mnoge institucije pa tudi posamezniki sestavljajo kartotečne (listkovne) bibliografije; zanje lahko uporabljajo listke, ki jih pripravijo sami, pa tudi tiskane bibliografske ali kataložne listke, ki jih izdajajo založbe, knjižnice in druge institucije za svoje knjige; nekatere revije pa prilagajo v vsaki številki bibliografske opise razprav na listkih, ki jih naročniki tudi lahko uvrščajo v svoje kartotečne bibliografije. Seveda je taka listkovna bibliografija dostopna le omejenemu številu ljudi, saj je vezana na uporabo v eni ustanovi ali pa je privatna last.

Najpogostejše je bibliografija tiskana v obliki bibliografskega seznama. Tiskana bibliografija je lahko samostojna publikacija: zaključena knjiga ali v zvezkih izhajajoča tekoča, nezaključena publikacija — ali pa sestavni del knjige (zbornika) ali prispevek v reviji. Poleg tega so še sezname literature ob koncu knjig in razprav ter člankov v časopisih in enciklopedijah; ti sezname navadno prinašajo samo popis del, ki jih je avtor uporabljal, in tedaj niso prave bibliografije; če pa podajajo širši zaokrožen in urejen pregled zadevne literature, pa jih imamo lahko za prave bibliografije. Sezname literature kot tudi bibliografije ob zaključku navedenih publikacij pa so pomembni, a skriti viri za bibliografske informacije in pogosto ostanejo neevidentirani. Zanje uporabljamo izraz »skrite bibliografije«.

Včasih tiskana bibliografija nima oblike zaporednega in oštevilčenega seznama bibliografskih opisov, ampak so podatki o bibliografskih enotah povezani v stavke.

V tako oblikovani bibliografiji se bibliografske enote tudi sproti vrednotijo in ocenjujejo. Za primer takih bibliografij navajamo: Fran RAMOVŠ: *Slovenistika v Jagičevem Arhivu für slavische Philologie*. Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino (Ljubljana) I/1918, str. 227—233; Majda SMOLE na podoben način opisuje in pretresa v reviji *Kronika* (Ljubljana) zgodovinske prispevke iz raznih revij pod naslovom *Iz naših revij*, Božo OTOREPEC in Jože ŠORN pa na isti način in v isti reviji popisujeta lokalno-zgodovinske prispevke iz časopisja pod naslovom: *Iz naših krajev*.

Bibliografija v obliki knjige prinaša gradivo za določeno preteklo obdobje in je zaključeno delo. Če hoče, jo avtor ali kdo drug čez čas dopolni s samostojnim dodatkom novih enot. Tako bibliografijo imenujemo retrospektivno bibliografijo. Samostojna bibliografija pa lahko izhaja periodično in v manjših ali večjih presledkih sproti popisuje novo bibliografsko gradivo določenega področja, ki je izšlo po izidu prejšnjega zvezka; tako bibliografijo imenujemo tekočo bibliografijo. Pri tekočih bibliografijah se zvezki hitro kopičijo, preglednost in uporabnost pa se manjšata, četudi ima vsak posamezen zvezek potrebna kazala.

Če pa npr. pri mesečno izhajajoči bibliografiji v enem od zvezkov, npr. v tretjem, šestem, dvanajstem povzamemo tudi vse gradivo prejšnjih mesecev in ga porazvrstimo med novo gradivo, pravimo, da gradivo združujemo ali kumuliramo in ustvarjamo četrtletne, polletne, letne ali tudi večletne kumulativne bibliografije. Taki pregledi za večja obdobja so v navadi zlasti pri tekoči splošni nacionalni bibliografiji v Združenih državah Amerike (*Cumulative book index*), pa tudi v Angliji, Franciji, Nemčiji in Sovjetski zvezi.

2. VRSTE BIBLIOGRAFIJ

V veliki množini bibliografij se bomo mogli razgledati in razpoznati, če bomo bibliografije opredelili tudi po primernih vsebinskih vidikih in jih po njih razdelili na razne vrste.

Bibliografija, ki popisuje tiske določenega obdobja ne glede na predmet in stroko, se imenuje splošna bibliografija.

Če pa se izbor bibliografskih enot omejuje na določeno stroko ali predmet, nastane strokovna bibliografija.

Vsaka od omenjenih bibliografij more vključevati bibliografske enote ne glede na to, kje in v kakšnem jeziku so bile natisnjene; take so mednarodne ali internacionalne (univerzalne) bibliografije. Če pa se v izboru omejijo na dela enega jezika, enega naroda ali ene države, se imenujejo narodne ali nacionalne bibliografije.

Vsaka od omenjenih štirih vrst pa se v izboru lahko omeji še po posebnih kriterijih, kot so npr.:

1. izdajatelj, založnik publikacij; tako nastanejo bibliografije akademskih publikacij, univerzitetnih tiskov in disertacij, šolskih tiskov, izdaj posameznih založb, uradnih, zasebnih tiskov, ilegalnih tiskov, tiskov emigrantov itd.;

2. formalni kriteriji: bibliografija nedokončanih del, anonimnih in psevdonimnih del; bibliografija originalnih, prvih (avtorskih) izdaj itd.;

3. kvaliteta tiska, opreme in vsebine: bibliografija redkih in dragocenih, ilustriranih, bibliofilskih tiskov; bibliografija prepovedanih knjig;

4. spol in poklic avtorjev: bibliografija del pisateljic; del pisateljev delavcev, samoukov, bibliografija literarnih del zdravnikov, pravnikov; bibliografija del članov določenega reda (frančiškanov, cistercijanov, jezuitov itd.);

5. določene oblike in vrste publikacij, literarne zvrsti: bibliografija periodik, bibliografija člankov, bibliografija ocen; bibliografija slovarjev, leksikonov; bibliografija prevodov itd.; sem bi lahko šteli tudi bibliografije bibliografij;

6. bibliografija se lahko omeji tudi na eno osebo in popisuje dela te osebe (subjektivni podatki), dela o določeni osebi (objektivni podatki), ali pa oboje: publikacije ene osebe in publikacije o njej; take bibliografije imenujemo osebne (personalne) bibliografije; so subjektivne, če popisujejo dela ene osebe, objektivne pa, kadar popisujejo dela o eni osebi;

7. bibliografija se more omejiti tudi na tiske enega kraja ali ene pokrajine, lahko pa tudi na tiske o enem kraju in eni pokrajini; take bibliografije imenujemo krajevne, pokrajinske bibliografije;

8. bibliografija je navadno v izboru omejena tudi po dobi, ki jo gradivo obsega (stoletje, desetletje, leto, mesec ali kako drugačno časovno obdobje).

Vse bibliografije, ki so tako ali podobno še posebej omejene pri izboru bibliografskih enot, imenujemo, kadar gledamo na ta vidik, posebne bibliografije.

Med posebne bibliografije lahko štejemo tudi tako imenovane priporočilne bibliografije, ki izbirajo bibliografske enote za določen tip bralcev, za določeno starostno stopnjo, za potrebe bralcev raznih stanov, svetovnih nazorov, organizacij; za pripravo na razne proslave, obletnice, akcije ipd.

Vsaka od bibliografij pa more biti po svojem značaju

1. izčrpna — če bibliograf teži za tem, da zbere vse gradivo, ki gre v določeno vrsto bibliografij;

2. izbirna (selektivna) — če bibliograf odbira gradivo po načelu kvalitete, starosti ipd.

Glede na način bibliografskega opisovanja ločimo:

1. primarne bibliografije, za katere posnema bibliograf podatke neposredno po bibliografski enoti (bibliografija, izdelana de visu, po avtopsiji; podatki so iz prve roke);

2. sekundarne bibliografije, v katerih so podatki za opis enot posneti po bibliografijah in drugih virih (katalogih, revijah itd.).

Glede na manjše ali večje število bibliografskih prvin, ki jih uporabljamo v opisu, ločimo bibliografije na popisne, opisne in analitične.

Popisna (frc.: bibliographie signalétique; tudi: registracijska, indikativna) je tista bibliografija, v kateri so bibliografske enote opisane samo z osnovnimi prvinami bibliografskega opisa, tako kot npr. v katalognem opisu. Če je opis razširjen z drugimi podatki (cena, naklada, kvaliteta papirja in tiska, ilustracije, vezava ipd.), imenujemo tako bibliografijo opisno bibliografijo; če pa se v bibliografski opombi podaja ali analizira vsebina enote, imenujemo takó anotirano bibliografijo analitično bibliografijo.

Izraz kritična bibliografija se rabi v dveh različnih pomenih. Nekateri avtorji (npr. L.-N. Malcès) imenujejo kritično tisto anotirano bibliografijo, ki v opombi kritično vrednoti vsebino bibliografske enote; drugi pa imenujejo kritično tisto bibliografijo, ki prinaša popis kritik in kritičnih pregledov novih tiskov (v tem pomenu rabijo izraz »kritičeskaja bibliografija« Rusi; prim. E. I. Šamurin: Slovar' knigovedečeskikh terminov, 1958, str. 139).

V bibliografski literaturi srečujemo še nekatere druge oznake bibliografij, npr.: dokumentarna bibliografija, elementarna bibliografija, informativna bibliografija.

Dokumentarno imenujemo bibliografijo, katere namen je podati dokument, pričevanje o kulturnem delu kakega naroda, pokrajine, mesta. V tem smislu je dokumentarna vsaka nacionalna bibliografija; posebej pa se uporablja ta izraz za pokrajinske bibliografije, ki imajo

pogosto tudi narodnoobrambni značaj, npr.: P. PLESNIČAR: *Narod naš dokaze hrani. Bibliografski pregled slovenskega tiska na Primorskem do konca l. 1918*. Ljubljana 1940; V. MAŠTROVIČ: *Jadertina Croatica*. I—II. Zagreb 1949, 1954; T. BLAŽEKOVIC: *Fluminensia Croatica*. Zagreb 1953; A. KOLERIČ: *Bibliografija slovenskega tiska v Italiji med dvema vojnama. 1918—30. IV. 1945*. Trst 1966. Vse našete bibliografije so nastale iz narodnoobrambnih pobud.

Elementarna bibliografija podaja osnovno literaturo o kakem vprašanju, predmetu, stroki.

Informativna bibliografija pa informira po podatkih iz knjigotrških katalogov, revij, prospektov ipd. o novostih na domačem in tujem knjižnem trgu.

3. BIBLIOGRAFSKA POMAGALA

Poleg bibliografij je še vrsta strokovnih del, katera vsebujejo veliko število bibliografskih podatkov in jih v njih tudi iščemo, čeprav teh virov ne moremo imenovati bibliografije.

Taka dela so predvsem tiskani knjižnični katalogi; s tem, da se odtrgajo od skladišča popisanih knjig, izgube del svoje dotedanje funkcije in prevzamejo drugo: signatura v novem hranilišču nima več pomena; informirajo pa o literaturi kot prave bibliografije.

Prav tako so pomembni viri bibliografskih informacij tudi knjigotrški katalogi, katalogi in sezname dražb in razprodaj knjižnic. Obilne bibliografske podatke vsebujejo tudi bibliografski in biobibliografski leksikoni, strokovne in splošne enciklopedije, razni sezname in opisi živčnih osebnosti, pregledi razvoja posameznih strok, bibliografsko zasnovane literarne zgodovine, obširna kazala k velikim delom, vsebinska kazala za večja obdobja ene ali več revij itd.

Take in podobne vire za bibliografske informacije imenujemo bibliografska pomagala. Obravnavamo jih pogosto skupaj s praviimi bibliografijami.

4. BIBLIOGRAFIJA IN KATALOG

Po svojem nastanku in namenu je knjižnični katalog bibliografiji najbolj soroden. Z njo ima marsikaj skupnega, v mnogočem pa se od nje tudi razlikuje. Oba popisujeta tiske in nudita bralcu na uporabo urejene podatke o knjigah (v najširšem pomenu te besede).

Katalog popisuje knjižni fond knjižnice ali druge ustanove. S knjigami, ki jih v knjižnici ni, se ne ukvarja. Bibliografija pa popisuje idealni primerek knjige, ki zastopa vse primerke celotnega natisa ne glede na hranilišče (tudi, če so izgubljeni ali uničeni vsi primerki).

Kataložni opis podaja navadno le najvažnejše zunanje podatke o knjigi (avtor, naslov, izdaja, impresum), da jo iskalec lahko identi-

ficira, poleg teh pa tudi signaturo, ki jo je dobila v knjižnici. S pomočjo signature bralec knjigo lahko hitro dobi v roke in se z njo поблиže seznani. Tako katalog — abecedni imenski, abecedni stvarni ali sistemski — dopolnjuje bibliografijo in krči bralcu pot do določenega izvoda knjige v knjižnici. To se more še posebej reči o katalogu, ki združuje kataložne opise večjega števila knjižnic (zbirni ali centralni katalog). Kataložni opis opozori bralca včasih tudi na posebnosti knjižničnega izvoda, ki jih je knjiga utegnila dobiti že po izidu in ki so zato lastne samo temu izvodu: defektnost izvoda, poznejša vezava ali prevezava, pozneje privezani spisi, vpisi avtorja ali lastnikov, vlepljeni lastniški znaki itd.

Bibliografski opis pa podaja o knjigi čimveč podatkov, ki so skupni celotni nakladi, in to o zunanosti knjige kot tudi o njeni vsebini. Na osnovi teh navedb bralec bibliografije lahko dožene, ali bo knjiga služila njegovim potrebam ali ne.

Kakor katalog, ki se natisne in pošlje v druge knjižnice, prevzame funkcijo bibliografije in informira tudi o literaturi, ki je nova lastnica kataloga morda nima, tako tudi bibliografija pogosto prevzame nekatere naloge, ki jih navadno opravlja katalog: nekatere nacionalne bibliografije beležijo ob koncu bibliografskega opisa tudi signaturo knjige v knjižnici, ki dobiva in hrani obvezni primerek ter izdeluje tekočo nacionalno bibliografijo. Tudi nekatere retrospektivne bibliografije, zlasti za starejša obdobja, beležijo hranilišča in signature vseh še ohranjenih knjig ter dodajajo v bibliografskih opombah podatke o posameznih izvodih, o ohranjenosti, kompletnosti, vpisih, lastniških znakih, prevezavah in privezkah ipd. Tako zlasti nacionalna bibliografija privzema tudi nekaj nalog kataloga (ali celo zbirnega kataloga večjega števila knjižnic).

5. BIBLIOGRAFIJA IN DOKUMENTACIJA

Klasična bibliografija, tiskana v obliki urejenih seznamov v samostojnih knjigah ali periodično izhajajočih snopičih, postaja v naši dobi zlasti za znanstvene in strokovne delavce prirodoslovnih in uporabnih ved vse manj koristna in uporabna. Vzrok temu je prepad med naglico sodobnega razvoja znanosti in tehnologije in med počasnostjo, s katero tako izhajajoča bibliografija obvešča interesente o novih izsledkih. Saj po odkritju nove resnice v znanosti, novega postopka v tehniki ali medicini preteče že precej časa, preden se rezultat objavi v strokovnem tisku. Med izidom znanstvene publikacije in izidom bibliografije, ki novost zabeleži, preteče navadno spet nekaj mesecev, včasih celo leto ali več. Ko znanstvenik dobi v roke bibliografijo, je treba navadno še naročati ali iskati knjigo ali revijo, v kateri je razprava objavljena. Če znanstvenik tujega jezika ne obvlada, mora dobiti prevajalca, ki

mu odstavke ali razpravo prevede. V času, ko so tekli opisani opravki, se pri današnjem burnem razvoju znanosti in tehnologije vse pogostejše dogaja, da je tiskani podatek medtem že zastarel. Izšla je morda že druga objava, ki isto vprašanje rešuje na nov, boljši, cenejši način in ga razvija dalje. Če pa novost do znanstvenika sploh ne pride (ali ostane v bibliografiji neopažena), se dogaja, da se marsikje še uče stvari, ki so že ovržene, ali da se uporabljajo dragi postopki, ko so zdavnaj že odkriti cenejši in boljši. Zato ne preseneča, da govori zgodovinar bibliografije K. R. SIMON o krizi sodobne strokovne bibliografije in o slepi ulici, v katero je zašla. (K. R. Simon, Istorija inostranjoj bibliografii. Moskva 1963, 711—712.)

Klasična bibliografija ostaja v tej naglici res pogosto brez moči. Za uspešno delo v raziskovalnih in razvojnih laboratorijih je bilo treba najti hitrejši in zanesljivejši način informacije, pri katerem ne bo vse odvisno od tega, ali znanstvenik pregleduje bibliografije in ali najde enote, ki ga zanimajo. Vrh tega potrebuje znanstvenik, raziskovalec, konstruktor hitre in zanesljive informacije tudi o raznih drugih »dokumentih«, ne le o tiskanih, o literaturi: potrebuje tudi razmnožene in nerazmnožene skice, načrte, patente, standarde, prospekte, zapisnike posvetovanj itd. Vsega tega mu klasična bibliografija ne nudi.

Iz teh potreb je nastala že pred prvo svetovno vojno in se razmahnila zlasti po letu 1939 nova, bibliografiji sorodna, na bibliotekarstvu in bibliografiji sloneča stroka — d o k u m e n t a c i j a. To novo stroko, ki jo ponekod imenujejo rajši znanstvena in tehnična informacija — sedaj pa se uveljavlja v mednarodnem svetu zanjo izraz informatika — moremo tu samo na kratko označiti.

Dokumentacija ali informatika si prizadeva v znanstveni in tehnični informaciji dohajati naglico v razvoju znanosti in tehnike. Podatke o novih dognanjih skuša v čim krajšem času, po čim hitrejši poti, z uporabo vseh vrst tehničnih iznajdb in pritegnitvijo vseh vrst dokumentov spraviti do strokovnjaka, ki jih potrebuje. Pri tem se uspešno okorišča zlasti z najnovejšimi tehnikami razmnoževanja grafičnih dokumentov. Kajti dokumentacija ne informira samo o eksistenci dokumenta, ne daje samo anotiranih naslovov knjig in razprav iz časopisja, marveč tudi posnetke in izvlečke le-teh, kopije člankov ali odstavkov iz knjig, načrtov, patentov, zapiskov, poročil itd.; po potrebi hitro postreže tudi s prevodi navedenega gradiva iz tujih jezikov. Še več: iz zbranih najnovejših podatkov informator-specialist ponekod za naročnika informacije tudi že sam dožene najboljšo rešitev vprašanja, nakaže najrazumnejšo smer nadaljnjega raziskovalnega dela ali novega postopka v razvojnih in konstrukcijskih laboratorijih.

V ta namen se v dokumentacijskih centrih zbirajo in shranjujejo dokumenti vseh vrst, se bibliografsko opisujejo in obdelujejo znanstveni podatki iz velikega števila domačih in tujih publikacij (knjig, revij,

poročil itd.). To gradivo se ureja in neprestano dopolnjuje z najnovejšimi podatki.

Z veliko naglico se za novo literaturo izdajajo tudi specialni bibliografsko-dokumentacijski bilteni, referatni časopisi, ki v majhnih časovnih presledkih (dnevno, tedensko, štirinajstdnevno, mesečno) izčrpno obveščajo o novostih v posameznih ozkih strokah. Po dogovoru pa interesente obveščajo tudi neposredno o vsem, kar jih zanima, pošiljajo jim sproti kopije dokumentov, razprav, prevodov, elaboratov in ekspertize, pripravljene po rezultatih najnovejših raziskav, ipd.

V zadnjih desetletjih je nastala po razvitih deželah množina centrov za dokumentacijo, uradnih in privatnih, samostojnih in nesamostojnih, po ustanovah, tovarnah, inštitutih in drugod. Nacionalne zveze dokumentacijskih centrov jih povezujejo, koordinirajo njihovo delo v okviru države. Tako je npr. v Franciji že leta 1932 nastala taka zveza: L'Union française des organismes de documentation (UFOD). Podobne zveze delujejo tudi v drugih državah, v Angliji, Združenih državah Amerike, Belgiji itd.

V Jugoslaviji je bil leta 1949 ustanovljen v Beogradu Jugoslovanski center za znanstveno in tehnično dokumentacijo. Namenjen je pospeševanju razvoja prirodoslovnih in uporabnih znanosti v Jugoslaviji. Izdaja veliko številno referatnih biltenov in povezuje manjše informacijske centre po ustanovah in tovarnah in tehnične knjižnice vse države ter jim nudi sekundarno dokumentacijsko gradivo (kartotečne dokumentacijske listke).

Mednarodna zveza dokumentalistov (Fédération internationale de documentation) pa povezuje nacionalne zveze. Svoj sedež ima v Haagu.

Samo veliki dokumentacijski centri močnih držav lahko obdelujejo vsa področja znanosti in hranijo vse, tudi starejše, za razvoj strok trenutno tudi neaktualne podatke (ki pa ohranijo svojo vrednost za zgodovinarja, včasih pa se starejša dognanja tudi šele kasneje izkažejo za aktualna in plodovita za nadaljnji razvoj). Manjše ustanove se zadovoljujejo z manjšimi, ozko specializiranimi centri, ki navadno ne hranijo zastarelega gradiva, marveč ga v določenih rokih izločajo. Taki centri ne obdelujejo vsega gradiva sami (primarna dokumentacija), marveč si tudi naročajo od večjih centrov gradivo, ki jih zanima, izrezujejo kartice iz dokumentacijskih biltenov in referatnih časopisov in dajejo tako lahko tudi informacije iz druge roke (sekundarna dokumentacija).

Dokumentacijski centri potrebujejo visoko kvalificirane strokovnjake-bibliografe vseh strok za analizo bibliografskih enot in pripravljanje opisov z anotacijami in oznakami strok ter stvarnimi gesli, potrebni za stvarne indekse. Bibliotekarji pa so jim potrebni za delo v zvezi s primarnim gradivom (knjige, časopise) in za opravljanje vseh drugih

bibliotekarskih in bibliografskih operacij. V centrih dalje delajo prevajalci, grafični delavci in fotografi, ki vodijo razmnoževalne delavnice.

Iz povedanega se vidi, da je dokumentacija ali znanstvena in tehnična informacija, če naj bo uspešna, draga dejavnost. Toda, če je dobro organizirana, se kmalu izplača, saj z njeno pomočjo prihranimo velika sredstva pri raziskovalnem delu in v produkciji.

Za primer navajamo nekaj podatkov o dveh centrih za znanstveno in tehnično informacijo.

Za enega največjih dokumentacijskih centrov na svetu velja Vsezvezni inštitut za znanstveno in tehnično informacijo pri Akademiji znanosti SSSR v Moskvi (Vsesojuznyj institut naučnoj i tehničeskoj informacii, znan pod kratico VINITI). Ustanovljen je bil leta 1952. Po desetih letih (1962) je že delalo v njem okoli 2000 uslužbencev, zunanjih sodelavcev pa okoli 22.000. Sedaj (1969) okrog 2500 internih in 22.000 zunanjih sodelavcev pregleduje 17.000 tujih in sovjetskih časopisov ter na desettisoče patentov in standardov; letno objavijo okrog milijon anotiranih enot v referatnih časopisih (*Referativnyj žurnal*), ki izhajajo za 25 glavnih in 128 ozko specialnih področij, dalje v posebnih publikacijah za ekspresne informacije (69 strok) ter signalne informacije in kompilacijske bibliografske pregleda pod naslovom *Itogi nauki*. Poleg tega izdelajo na desettisoče »usmerjenih« informacij za naročnike. Obsežna kumulativna kazala izdelujejo s pomočjo elektronskih računalnikov. VINITI se v posebnih oddelkih bavi tudi s teorijo informacij, jo razvija in išče nove možnosti za shranjevanje in iskanje znanstvenih podatkov.

Nova pota, kako bi zajeli znanstveni podatek še hitreje in pod novim vidikom, ubira tudi Inštitut za znanstveno informacijo (Institut for scientific information) v Philadelphiji v Združenih državah Amerike. En oddelek inštituta proti plačilu odgovarja na individualna vprašanja, katera dela in patente je objavil kak avtor in ali je bila določena razprava (ali patent) že kdaj citirana kot vir v kakem delu, članku ali knjigi drugega avtorja. Tedensko pa objavlja inštitut publikacijo pod naslovom *Current Contents*, v katerih so ponatisnjena kazala nad 1300 strokovnih revij s celega sveta s področja kemije, biologije in fizike. Ta publikacija je tako na tekočem, da je kazalo revije v njej včasih natisnjeno celo prej, preden je revija izšla.* Druga publikacija inštituta je štirinajstdnevni *Index Chemicus*, ki s pomočjo elektronskih strojev zelo na kratko, a za strokovnjaka precizno in dovolj umljivo poroča o novih kemičnih spojinah in o načinu njih sinteze. Kako ogromno dejavnost na področju kemije registrira *Index Chemicus*, kaže npr. podatek, da je samo v letu 1964 zbirno kazalo (ki izhaja trimesečno) na-

* Od leta 1970 dalje so v posebnih zvezkih obsežena tudi področja: vzgoja, sociologija, agronomija, tehnika.

vedlo 107.394 novih kemičnih spojin. In končno izdaja ta inštitut s pomočjo elektronskih strojev pregled citiranih publikacij in patentov, t. j. publikacij in patentov, ki jih navajajo znanstveniki v svojih razpravah in se nanje sklicujejo. Ta popis izhaja pod naslovom *Science citation index* (SCI) v štirih debelih knjigah letno s prav tako obsežnim kazalom del, v katerih je bila citirana literatura uporabljena (*Source index*).

S pomočjo teh pomagal je mogoče hitro najti odgovor na celo vrsto vprašanj, na katera nam klasična bibliografija ne more odgovoriti, npr. ali je izsledek (ali patent) že kdo citiral, uporabil, na njem gradil dalje, ga popravil, razširil, realiziral (morda tudi na povsem drugem področju), ali je po predhodnem kratkem obvestilu bila stvar pozneje objavljena v celoti; kdo je nedavno še pisal o istem vprašanju; kaj so publicirali avtorjevi sodelavci v istem inštitutu itd.

Iz vsega navedenega se moremo prepričati, da ni stroge meje med bibliografijo in dokumentacijo; saj dokumentacija gradi največ na gradivu bibliografskega značaja. Moderna bibliografija pa se ob dokumentaciji nenehno razvija in dosega nove in nove uspehe. Dokumentacija sprejema in izkorišča vse, kar je ustvarila in kar ustvarja bibliografija, razširila pa je svojo dejavnost od »razmnoženega besedila, namenjenega javnosti« (t. j. od knjige in članka) še na druge dokumente, posvetila posebno pozornost navedbi vsebinskih elementov v opombi in vnesla v urejanje, shranjevanje in ponovno izbiranje ter posredovanje informacij s pomočjo novih tehničnih sredstev hitrost in ekspanzivnost, kakršne klasična bibliografija ni mogla doseči.

Zato pomeni dokumentacija v celoti novo, višjo stopnjo znanstvene in tehnične informacije.

Nekaj literature (predvsem domače): Dokumentacija u preduzećima i ustanovama. Uputstvo za rad stručnih biblioteka i biroa za dokumentaciju. Beograd 1953. — Justina Podpac: Organizacija tehniške dokumentacije. Knjižnica (Ljubljana) IV/1960, str. 71—75. — Sonja Ledinek: Dokumentacija in knjižničarstvo. Knjižnica (Ljubljana) V/1961, str. 26—38. — O. Frank: Moderna dokumentacija i informacija. Beograd 1962. — Ivanuška Melihar: Tehnična in znanstvena dokumentacija pri nas. Nova proizvodnja (Ljubljana) XIII/1962, str. 111—118. — Ivanuška Melihar: Dokumentacijska informacija. Nova proizvodnja (Ljubljana) XIII/1962, str. 298—303. — Stane Melihar: Dolgoročni delovni program Mednarodne federacije za dokumentacijo. Nova proizvodnja (Ljubljana) XIII/1962, str. 336—360. — Milan Mole: Dokumentaciona i informaciona služba u poduzeću i ustanovi. Zagreb 1962. — Služba tehnične informacije v podjetju in njene ekonomske koristi. (Prevedla Ana Jenko.) Ljubljana 1963. — World guide to science information and documentation services. Guide mondiale des centres de documentation et d'information scientifiques. Paris. UNESCO 1965. — A. I. Mihajlov, A. I. Černyj, R. S. Giljarevskij: Osnovy naučnoj informacii. Moskva 1965; isto delo v 2. izdaji: Osnovy informatiki. Moskva 1968. — Milan Molè: Transmission d'informations scientifiques et techniques. État et tendances du développement. Fragments des résultats provisoires d'une étude sur les méthodes et l'organisation de la documentation. Beograd 1967. — Vodič kroz informacione i dokumentacione jedinice u SFR Jugoslaviji. Vodič po informacijskih in dokumentacijskih enotah... Vodič niz informaciskite i dokumentaci-

skite edinici... Guide to the information and dokumentation units... (Odg. urednica Melihar Ivanuška. Prev. Stojilković Dragan [idr.]. 2. dop. izd.) Ljubljana 1967. — Tita Kovač: Referatni časopisi Instituta za znanstveno raziskovanje v Philadelphiji. Knjižnica (Ljubljana) XII/1968, 67—70. — Informatika. Časopis za teoriju i praksu naučnih, tehničkih i ekonomskih informacija i dokumentacija. Beograd I/1967. — Jugoslovenski centar za tehničku i naučnu dokumentaciju. Jugoslovenski institut za novinarstvo: Bibliotečka, dokumentaciona i informaciona delatnost juče, danas, sutra. (Material sa seminara održanog od 23—26 juna 1969 godine.) Beograd 1969. — Vera Levovnik: Informatika. V: Priročnik za poslovanje specialnih knjižnic. Ljubljana, CTK 1969, str. 131—149. — Vera Mirt-Levovnik: Vtisi z ogleda informacijskega dokumentacijskega centra VINITI v Moskvi in informacijskega centra v Pragi. Knjižnica (Ljubljana) XIV/1970, str. 94—103.

Več tuje (starejše) literature o dokumentaciji išči v: Totok-Weitzel: Handbuch der bibliographischen Nachschlagewerke 1959², v poglavju: Schriftenverzeichnisse zur Dokumentation, str. 147—149.

DRUGI DEL

PREGLED ZGODOVINE BIBLIOGRAFIJE

Sodobna bibliografija ima davne predhodnike in sorodnike v nekaterih delih helenistične dobe, pozne antike in srednjega veka.

Med prvimi je treba omeniti delo učenjaka in pesnika, vodilnega uslužbenca v aleksandrijski biblioteki KALLIMAHA (310—240): »*Tablice teh, ki so se proslavili na vseh področjih znanja, in tega, kar so napisali*« (Πίνακῆς τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλάμπσαντων καὶ ἥν ὁ σὺνέγραψαν). Kallimahovo delo se ni ohranilo, razen nekaj drobnih odlomkov. Vrh tega imamo o njem nekaj poročil pri drugih antičnih piscih. Zato je o namenu, značaju in obsegu Tablic več domnev kot zanesljivih podatkov. Nekateri menijo, da je bil v Tablicah popisan ves fond knjižnice (ceni se na 400.000—700.000 svitkov), torej celokupna antična literatura, in da so zato Tablice predstavljale nekako splošno nacionalno bibliografijo stare grške, predvsem aleksandrinke literature. Drugi sodijo, da je bilo iz fonda odbranih za popis v Tablicah samo kakih 90.000 vsebinsko najpomembnejših spisov, kajti inventar biblioteke so vodili posebni uslužbenci. Tudi sistem ureditve gradiva se ne da ugotoviti v celoti. Verjetno je, da je Kallimahos najprej razdelil avtorje v pesnike in prozaike in vsako od teh skupin spet po zvrsteh poezije in proze. V okviru ožjih oddelkov pa je uredil avtorje po alfabetu ali pa tudi kronološko in podal o vsakem poleg imena in očetovega imena še rojstni kraj in glavne podatke o šolanju in pripadnosti filozofski šoli, zatem pa je popisal naslove del in dodajal kritične pripombe o avtentičnosti avtorstva in teksta, o jeziku ali dialektu, v katerem je delo pisano, itd. Vse kaže, da so bile Tablice res več kot samo katalog: vsestransko uporaben pripomoček za dajanje raznovrstnih bibliografskih informacij.

V pozni antiki in v srednjem veku srečujemo vrsto del bibliografskega značaja. Popis Aristotelovih knjig v njegovi biobibliografiji, ki jo je napisal PTOLEMEJ, se je v originalu prav tako izgubil, ohranil pa se je v arabskem prevodu in je objavljen v V. knjigi Aristotelovih del, izdani v Berlinu 1870. (Aristotelis opera. Edidit Academia Regia Borusica. Vol. V. Berolini 1870, str. 1469—1470; citirano po Základy bibliografie, Praha 1965², str. 83.)

V zgodnjem srednjem veku so pojavijo dela z naslovom »de viris illustribus«, med njimi je najbolj znano *Liber de viris illustribus* Dal-

matinca HIERONIMA IZ STRIDONA (340—420), ki v kronološkem redu opisuje 135 cerkvenih pisateljev od začetkov krščanstva; kot zadnjega navaja sebe. Poleg biografskih podatkov našteva pri vsakem tudi naslove njegovih spisov. Hieronimovo delo ima apologetični značaj. Iz devetega stoletja pa se je ohranilo delo carigrajskega patriarha FOTIJA (820—897) pod naslovom *Myrobiblion*, v latinskem prevodu *Photii Myrobiblion sive Bibliotheca librorum quos legit et censuit Photius patriarcha Constantinopolitanus* (Seznam knjig, katere je bral in pre-sojal Fotius, carigrajski patriarh). To niso pravi bibliografski opisi, marveč izpiski z literarno-kritičnimi opombami iz kakih 280 del.

Pogoje za nastanek pravih bibliografij je ustvarila šele iznajdba tiska, ki je omogočil mehanično izdelavo večjega števila povsem enakih izvodov razmnoženega dela, tako da opis enega od izvodov povsem velja za celotno naklado dela. Poleg tega je klicalo po evidentiranju novih del tudi izredno hitro naraščanje novih knjig; od prvega Gutenbergovega tiska do leta 1500 je bilo natisnjenih 10.000—15.000 različnih naslovov v kakih 35.000 natisih s približno 20 milijoni izvodov.

Za prve sezname knjig so skraja skrbeli tiskarji sami, saj so spočetka knjige sami tudi zalagali in prodajali (npr. sezname beneškega tiskarja Alda Manuzia iz let 1498, 1503, 1513). Pozneje so kot posredniki med tiskarjem in kupci knjig nastopili knjigotržci. Ti so še bolj skrbeli za sezname in cenike knjig, ki so jih prevzemali od raznih tiskarjev. V teh tiskanih seznamih se je čedalje bolj spopolnjeval opis del z bibliografskimi elementi, ki jih je pozneje prevzela tudi bibliografija. Ko so se najprej v Mainzu in od 1464 zlasti v Frankfurtu razvili spomladni in jesenski mednarodni knjižni sejmi, kasneje (1594) pa še v Leipzigu, so za trgovske potrebe nastajali obsežni mednarodni knjigotrški katalogi z vse popolnejšimi opisi knjig iz tiskarn vse Evrope.

Ob koncu 15. stoletja je izšlo prvo tiskano delo z značajem bibliografije: *Liber de scriptoribus ecclesiasticis*, ki ga je napisal benediktinski opat v Spannheimu Johann TRITTHEIM in izdal v Baslu leta 1494. Popis začenja s prvimi učenci apostolov in ga končuje s svojo lastno biografijo in seznamom svojih cerkvenih spisov. Skupno je popisal okrog 1000 pisateljev in navedel okrog 7000 njihovih del.

V začetku 16. stoletja je bilo natisnjenih tudi nekaj prvih seznamov knjig za posamezne stroke (teologijo, medicino, pravo, agronomijo, filozofijo, filologijo).

Sredi 16. stoletja pa je Švicar Conrad GESNER (1516—1565), eden najpomembnejših humanistov svoje dobe, izdal veliko bibliografsko delo pod naslovom: *Bibliotheca universalis sive Catalogus omnium scriptorum locupletissimus in tribus linguis, Latina, Graeca et Hebraica: extantium et non extantium, veterum et recentiorum in hunc usque diem, doctorum et indoctorum, publicatorum et in Bibliothecis laten-*

Conrad Gesner (1516—1565)

tium. Opus novum, et non Bibliothecis tantum publicis privatisve instituendis necessarium, sed studiosis omnibus cuiuscunque artis aut scientiae ad studia melius formanda utilissimum. Tiguri [Zürich] 1545. (Univerzalna biblioteka ali najbogatejši katalog vseh spisov v treh jezikih — latinskem, grškem in hebrejskem — še dosegljivih ali že izgubljenih, starih in novejših do današnjega dne, učenih in neučenih, objavljenih ali skritih v knjižnicah. Novo delo, ki ni potrebno le za ustanavljanje javnih in privatnih knjižnic, marveč vsem, ki se bavijo s kakršnokoli umetnostjo ali znanostjo, prekorno za pospeševanje njihovega študija.) Gradivo je uredil po abecedi osebnih imen avtorjev (dodal je kazalo priimkov). Isto gradivo, pomnoženo z anonimnimi deli, je razvrstil v 21 strokovnih skupin in izdal leta 1548 kot 2. knjigo Univerzalne biblioteke pod naslovom: *Pandectarum sive partitionum universalium... libri XXI.* Delo je izšlo brez XX. in XXI. skupine (medicina, teologija). (Medicine ni dokončal, teologijo pa je izdal 1549 v posebni knjigi.) Vsebinske skupine ali zbirke (pandectae) so razdeljene na več kot 250 podskupin (partitiones). S tem delom je postavil Gesner temelje bibliografske sistematične klasifikacije. Deset let za prvo knjigo je izdal še obširen dodatek Univerzalni biblioteki: *Appendix Bibliothecae Conradi Gesneri.* Tiguri 1555.

Conrad GESNER je bil doma iz Züricha, študiral je v rojstnem mestu, Bourgesu, Parizu in končal medicino v Baslu. Bil je profesor grščine in filozofije v Lausanni in Zürichu in znamenit prirodoslovec. Delal je v najznamenitejših bibliotekah svoje dobe, v Rimu (Vaticana), Bologni (S. Salvatore), Firencah (Laurenziana), Benetkah (Marciana), Heidelbergu (Palatina) itd. Zanimivo je vedeti, kaj je Gesnerja filologa, filozofa, zdravnika in naravoslovca nagnilo k bibliografskemu delu. Sam pripoveduje v uvodu k Univerzalni biblioteki, da ga je žalostila nesrečna usoda velikih knjižnic, začevši z aleksandrijsko; ko je bil star enajst let, ga je močno pretreslo poročilo, kako so Turki oropali in uničili knjižnico ogrskega kralja Matija Korvina v Budi (1527). Zato je v svojem petindvajsetem letu sklenil urejeno in pregledno popisati vse knjige in rokopise, s katerimi je prišel v dotik, jih bral, prevajal in ekscerpiral, da bi s svojim popisom pričal o njihovi eksistenci in vsebini, četudi je ali bo katera od njih zaradi vojne in požara propadla. Tako je Gesner postal prvi znanstvenik, ki se je zanimal za knjigo in njeno vsebino brez misli na slavo njenega avtorja in neodvisno od trenutne potrebe cerkvenega apologeta ali zastopnika kake znanstvene discipline; zato ga po pravici štejemo za prvega evropskega bibliografa. Gesner je na podlagi svojih izpiskov, ki si jih je delal v knjižnicah, ob pomoči knjižnih seznamov in katalogov, ob osebni in pismenem stiku s slavnimi humanisti svoje dobe v prvi knjigi Univerzalne biblioteke popisal dvanaest tisoč knjig in rokopisov vseh strok, ki jih je napisalo v latinščini, grščini in hebrejščini kakih tri tisoč avtorjev. Poleg naslo-

BIBLIOTHECA

Vniuersalis, siue Catalogus omni-

um scriptorum locupletissimus, in tribus linguis, Latīna, Græca, & Hebraica: extantium & non extantiū, ueterum & recentiorum in hunc usq̃ diem, doctorum & indoctorum, publicatorum & in Bibliothecis latentium. Opus nouum, & nō Bibliothecis tantum publicis priuatise instituentis necessarium, sed studiosis omnibus cuiuscunq̃ artis aut scientiæ ad studia melius formanda utilissimum: auctore
CONRADO GESNERO Tigurino doctore medico.

TIGVRI APVD CHRISTOPHORVM

Proschouerum Mense Septembri, Anno

M. D. XLV.

C. Gesner: Bibliotheca universalis (1545)

T. cl. 1102.

PETRVS cantor Parisiensis & postea (ut ferunt) episcopus, scripsit quædam præclara opuscula, de quibus pauca ad manus nostras memini peruenisse, Volumē prænotatum,

Verbum abbreviatum,	lib. 1.	Verbum abbreviatum.	
Distinctionum aliud,	lib. 1.	Abel dicitur principium.	
Grammatica theologorum,	lib. 1.	Sermones uarios,	lib. 1.
De quibusdam miraculis,	lib. 1.		
De sacramentis quoq;	lib. 3.	Circuibat populus.	

PETRVS Paulus Parisius scripsit in 2. Decret. de testibus, c. cum nuncius. Item de præscriptionibus & exceptionibus, ex eodem.

T. cl. 1420.

PETRVS Paulus Vergerius, patria Iustinopolitanus, Græco & Latino sermone ad perfectum instructus, Chrysoloræ Byzantini philosophi apud Venetias Græcas literas docentis quondam auditor: Scripsit quædam præclara opuscula, e quibus extat insigne opus, continens de gestis Carrariens. dominorum.

Historiam perpulchram,	lib. 1.	b De ingenuis moribus,	lib. 1.
a In laudib. diui Hieronymi,	lib. 1.	Et alia multa.	

* Petrus Paulus Vergerius, claruit in Concilio Constantiensi, centesimum ab hinc annum, liberalium omnium disciplinarum bene peritus, ut eius scripta, quæ permulta ædidi, testant. Andreas Diuus in dedicatione translationis suæ Homericæ ad Petrum Paulum Vergerium superioris gentilem.

a Laudatio D. Hieronymi: extat cum Tomo 2. operum Hieronymi impressa.

De gestis principum Mantuanorum liber, impressus opinor.

Petri Pauli Vergerij Iustinop. iuriconsulti, de repub. Veneta liber 1. excusus Romæ, 1526. in 4. charus 5, & dimid. Circa finem promittit alterū librum, in quo dicturus

Pet Paulus Vergerius iunior.

vov in vsaj glavnih podatkov o avtorju ter o kraju in času natisa podaja ponekod tudi pregled vsebine.

Gesnerjeva Univerzalna biblioteka je prva mednarodna splošna bibliografija (ker ne upošteva del v živih jezikih, ni univerzalna v današnjem pomenu besede); v njej je popisanih približno četrtnina del, napisanih in natisnjenih do 1555 po raznih krajih Evrope (med njimi so tudi dela naših humanistov, npr. Žige Herbersteina, Matije Vlačića). Je še vedno dragocen vir za znanstveno delo.

Gesnerjeva mednarodna bibliografija je s svojo omejitvijo na tri nežive jezike povzročila v deželah z razvito literaturo v narodnem jeziku večje zanimanje za domačo knjigo in željo, da se tudi ta predstavi v primernih bibliografskih popisih. Vrh tega so ugotavljali, da tudi latinske, grške in hebrejske knjige posameznih dežel pri Gesnerju niso bile v celoti popisane.

Prvi, ki je hotel domačo knjižno produkcijo prikazati v samostojnem in popolnejšem popisu, je bil angleški duhovnik John BALE (1495—1563). Kot verski begunec se je v Nemčiji seznanil z Gesnerjevim delom in začel proučevati in popisovati knjige angleških avtorjev po knjižnicah, pri knjigotržcih in antikvarjih. Rezultat tega dela je kronološko urejena bibliografija britanskih avtorjev, ki je izšla prvič po njegovem povratku v domovino, drugič pa med ponovnim begunstvom v Švici pod naslovom *Illustrium Maioris Britanniae scriptorum... summarium... Gippeswici [fing.] 1548; Basileae 1557—59²*. To delo je prva evropska splošna nacionalna bibliografija. V opisu enot se je avtor ravnal po Gesnerju, uredil pa jih je kronološko, ker je hotel s svojim delom podati zgodovino angleške omike.

Prva nacionalna bibliografija, ki je bila napisana v živem narodnem jeziku in ne v latinščini, je popis del italijanskih humanistov, ki ga je leta 1550 izdal v Benetkah Italijan Francesco DONI (1513—1574) pod naslovom *La libreria del Doni Fiorentino*. Ta prva italijanska nacionalna bibliografija je znamenita tudi po tem, da je avtor vključil tudi prvo bibliografijo muzikalne literature, razdeljene po glasbenih zvrsteh. Doživela je do leta 1580 še pet dopolnjenih izdaj.

Sredi 16. stoletja je izšel v Rimu prvi seznam knjig, ki jih je katoliška cerkev svojim vernikom prepovedala brati: *Index auctorum et librorum, qui ab Officio sanctae Romanae et universalis inquisitionis caveri ab omnibus et singulis in universa Christiana republica mandantur... Romae 1559*. Mnogoštevilne poznejše izdaje tega seznama nosijo naslov *Index librorum prohibitorum*.

Na tem mestu zasluži omembo tudi bibliografsko delo našega prava in Gesnerjevega sodobnika Primoža TRUBARJA *Register und summarischer Inhalt, aller der Windischen Bücher, die von Primo Trubero, biss auff diss 1561. Jahr in Truck geben seind...* (Tübingen 1561). To je Trubarjeva osebna bibliografija in prva slovenska nacio-

nalna bibliografija z anotacijami, saj so v njej zabeležena dela, ki so dotlej izšla v slovenščini. Z njo se je Trubar branil očitka cvingljanstva, zaradi katerega je vojvoda Krištof Württemberški leta 1559 začasno ustavil tisk Trubarjevih knjig v Tübingenu; zato so opisi enot opremljeni z vsebinskimi povzetki.

V Franciji pa je Gesnerjevo delo povzročilo nastanek dveh nacionalnih bibliografij v francoskem jeziku. Prvo je izdal leta 1584 François GRUDÉ DE LA CROIX DU MAINE pod naslovom *Bibliothèque françoise*, drugo pa leto kasneje pod istim naslovom, a neodvisno od prvega avtorja, Antoine DU VERDIER. Obe deli imata podroben opis enot in anotacije v francoskem jeziku. V 18. stoletju sta obe deli doživeli skupen ponatis pod naslovom *Les bibliothèques françoises* (Paris 1772–73).

Še pred koncem stoletja je izšla v Angliji pomembna angleška nacionalna bibliografija, ki jo je napisal bivši trgovec s suknom, potem knjigotržec in tiskar Andrew MAUNSELL pod naslovom *Catalogue of English printed books... as have been either written in our own tongue, or translated what of anie language, and have been published* (London 1595). Čeprav delo ni bilo končano, je za razvoj bibliografije pomembno. Maunsell je v opisih poleg imen avtorjev in prevajalcev navajal dosti popolne naslove del, imena založnikov in tiskarjev ter format. Snov je razdelil v okviru glavnih strok še po predmetnih skupinah ali literarnih zvrsteh, te manjše skupine pa po abecedi avtorjev: na prvo mesto je postavljaj priimek, za njim šele osebno ime. To je poleg popolnega impresuma druga novost, ki jo bibliografija dolguje Maunsellu.

V 17. stoletju je znanost napredovala z velikimi koraki in se čedalje bolj diferencirala; v 2. polovici je dosegla zlasti pomembne dosežke v prirodoslovju. Veliki duhovi kot so Francis Bacon, Galileo Galilei in René Descartes so za raziskovanje prirode uvajali nove eksperimentalne metode. Ustanavljala so se učena društva in akademije (Royal Society v Londonu 1662; Académie des sciences v Parizu 1666), izdajati so začeli znanstvene časopise (Journal des savants v Franciji 1665, Philosophical Transactions v Angliji 1666, Acta eruditorum v Nemčiji 1682); podlaga vsemu razvoju pa je bil nesluten porast tiskanih knjig, saj so dosegli v tem stoletju gotovo že milijon publikacij.

Bibliografija je stala pred novimi, vse težjimi nalogami. Zaradi obsega literarne produkcije so se čedalje bolj razvijale nacionalne in tudi že strokovne bibliografije, vtem ko so redkejši mednarodni splošni seznam postajali čedalje bolj selektivni.

Med številnimi francoskimi bibliografi je na prvem mestu treba omeniti dva, ki sta uvedla za popise knjig naziv bibliografija. Gabriel NAUDÉ, bibliotekar kardinala Mazarina, je izdal leta 1633 v Benetkah anotiran popis političnih spisov pod naslovom *Bibliographia politica*.

Primož Trubar (1508–1586)

Za njim je uporabil isti izraz tudi pisec prve francoske lokalne bibliografije Louis JACOB DE SAINTE-CHARLES, ta je v letih 1645—51 izdajal tekoči popis pariških tiskov za leta 1643—48 pod naslovom *Bibliographia Parisina*, pod naslovom *Bibliographia Gallica universalis* pa popis knjig, natisnjenih v Franciji v letih 1643—53. Vtem ko je prva urejena sistematično, je snov v drugi publikaciji razporejena najprej pod imena krajev izida. Jacobove bibliografije so prvi poskus letne tekoče bibliografije (krajevne in nacionalne). V Španiji je napisal obširno splošno retrospektivno nacionalno bibliografijo Nicolas ANTONIO. Prvi del, *Bibliotheca hispana*, je izšel 1672 v Rimu in prinaša po abecedi avtorjev urejen popis knjig po letu 1500, drugi del pod naslovom *Bibliotheca hispana vetus* je izšel šele 1696 po avtorjevi smrti; popisuje dela do leta 1500.

V Nemčiji so na osnovi čedalje bolj razvijajočih se knjigotrških katalogov za sejme v Frankfurtu in Leipzigu nadaljevali tradicijo obširnih splošnih bibliografij zlasti Johann CLESS, Georg DRAUD in Martin LIPEN. Johann CLESS je leta 1602 izdal v Frankfurtu mogočen izbor iz sejmskih katalogov pod naslovom: *Unius saeculi... ab anno Dom. 1500 ad 1602, nundinarum autumnalium inclusive, elenchus consummatissimus librorum hebraei, graeci, latini, germani aliorumque Europae idiomatum. Desumptus partim ex singularum nundinarum catalogis, partim ex instructissimis ubique locorum bibliothecis*. (Najpopolnejši popis knjig za celo stoletje — od 1500 do 1602, vključno tudi jesenske sejme, v hebrejskem, grškem, latinskem, nemškem in drugih jezikih Evrope. Povzet deloma iz katalogov posameznih sejmov, deloma iz najbogatejših bibliotek raznih krajev.)

Georg DRAUD pa je svojo veliko mednarodno splošno bibliografijo zgradil na številnih sejmskih katalogih, a tudi na dodatnih podatkih knjigotržcev. Izdal jo je v Frankfurtu prvič v letih 1610—1611, drugič 1625, v treh delih: *Bibliotheca classica*, *Bibliotheca exotica* in *Bibliotheca librorum germanicorum classica*; kot smo že drugje omenili, je razvrstil gradivo v knjigah po abecedi stvarnih gesel in s tem vnesel v urejanje bibliografij pomembno novost. Podobno je ravnal kasneje tudi avtor tretje velike narodne splošne bibliografije, temelječe na gradivu nemških knjigotrških katalogov, Martin LIPEN, le da je osnovna porazdelitev gradiva pri njem fakultetna. (Glej več o obeh spreadaj v poglavju: Abecedna ureditev po stvarnih geslih.)

V prvi polovici 17. stoletja so dobili retrospektivno splošno nacionalno bibliografijo že tudi Poljaki v delu Simona STAROWOLSKEGA: *Simonis Starovolsci Scriptorium Polonicorum Hecatontas seu Centum illustrium Poloniae scriptorum elogia et vitae*. Francofurti 1625; Vene-tiis 1627².

V Holandiji je v 2. polovici 17. stoletja sestavil vrsto strokovnih bibliografij za potrebe širokih krogov knjigotržec in založnik Cornelius

Register vnd summar-
ischer Inhalt / aller der Windischen
 Bücher / die von Pumo Trubero / bis auff dis
 1 5 6 1. Jar in Truck geben seind / Vnd jezunde
 zum andern / in der Crobarischen Sprach mit
 zweyerley Crobarischen Geschufften / nämlich/
 mit Glagolla vnd Ciruliza / werden getruckt/
 (dise Sprach vnnnd Bűchstaben / brauchen auch
 die Türcken) darbey ist ein Vorred/ die zeigt an/
 warumb diser Elenchus oder Register ge-
 truckt sey / vnd was hernach/ in ge-
 melten Sprachen weiter ver-
 dolmetscht vnnnd ge-
 truckt werden
 soll.

PHIL. II.

Alle Zungen sollen bekennen / das Jesus Chris-
 tus der Herr sey / zu Ehre Vatters
 des Vatters.

Getruckt zu Tübingen/bey Al-
rich Morharts Witib.

1 5 6 1.

P. Trubar: Register (1561)

Inhalt der zweyen klei- nen Büchlin in octaua/ das ein mit teit schen/ vnd das ander mit lateinischen Büch- staben getruet/ beide intituliert/ Abecedarium.

1. Seind Namenbüchlin/ daraus die Kinder/ Windisch
lernen lesen vnd schreiben/ in dem einen ist auch des Bren-
cij kleiner Catechismus/ vnd wie man vor vnd nach Essen/ zu
morgen vnd Abendt/ bey dem Bet/ betten soll.

Inhalt des kleinsten Büchlin/ in decimalia intituliert Ca- techismus Vslouenskim Iesku.

1. Ist der klein Catechismus Lutheri/ in Fragstück ge-
stelt/ gleichwol etwas in der Ordnung verendert/ vnd auß
Melanthonis/ Dribani Regij/ vñ auß dem grossen Bren-
cij Catechismo gemecht. Darbey seind auch des vorigen
Catechismi Gebet vnd Lehr der Apostel / wie sich die
Oberkeiten klein vnd groß/ die Vnderen/ die Bis-
choffen/ Prediger/ Eltern/ Herren/ Knecht/ Jung-
frauen/ Wiefrauen/ vnd ein jeder Christ / in seinem
Ampt vnd Stand/ gegen Gott vnd seinem Nächsten hal-
ten soll/ ic.

Summa

VAN BEUGHEM; toda van Beughem je bolj kot po teh bibliografijah v malem formatu (8°) znan po tem, da je posvetil svoje zanimanje tudi starim tiskom do leta 1500 in jih popisal okrog 3000 v delu: *Incunabula typographica sive catalogus librorum scriptorumque proximis ab inventione typographiae annis usque ad an. MD inclusive...* Amstelodami 1688.

V zanimanju za stare tiske VAN BEUGHEM ni bil prvi; pred njim sta jih raziskovala in v manjšem številu popisala že dva druga bibliografa. Res pa je, da teh opisov nista izdala v samostojnih knjigah, temveč v prilogah k drugim delom. Prvi je bil Johann SAUBERT, ki je v zvezi z dvestoletnim Gutenbergovim jubilejem v dodatku k svojemu delu *Historia Bibliothecae reipublicae Norimbergensis* (Norimbergae 1643) popisal 825 starih tiskov nürnberške univerzitetne knjižnice in pri tej priliki prvi postavil za mejo starih tiskov, ki terjajo posebne pozornosti in obdelave, leto 1500 (vključno); deset let za njim pa je francoski bibliograf Philippe LABBÉ (1607—1670) v dodatku h knjigi *Nova bibliotheca manuscriptorum librorum* (Parisiis 1653) popisal okrog 1300 starih tiskov iz kraljeve biblioteke, ali kot pravi sam v uvodu: »tistih prvih izdaj, ki so pred sto petdeset leti izšle tako rekoč iz same zibelke tiskarstva« (*primae editiones illae, quae ante centum et quinquaginta annos in ipsis paene typographiae incunabilis prodierunt*). LABBÉ tu prvič uporablja množinsko besedo incunabula (plenica, zibelka) v zvezi z začetki tiskarstva (incunabula typographiae = zibelka tiskarstva); šele pozneje se je metaforično rabljena beseda incunabula prenesla s tiskarstva na proizvode tiskarstva in nam danes pomeni prvotiske do vključno leta 1500.

Pri Philippu LABBÉJU se moramo še ustaviti: on je namreč napisal tudi prvo bibliografijo bibliografij; ker so bibliografije še vedno večinoma izhajale pod nazivom »bibliotheca«, jih je Labbé popisal pod tem imenom: *Bibliotheca bibliothecarum, praenecessaria omnibus bibliothecariis, et quibuscumque librorum amatoribus* (Parisiis 1664). V tem delu je opisal okoli 1500 del osemstotih različnih avtorjev; uredil jih je po abecedi osebnih imen, pridani seznam priimkov pa kaže na osebna imena avtorjev. Kot dodatek temu delu je LABBÉ priključil zanimivo in pozneje mnogokrat ponatisnjeno Numizmatično bibliografijo (*Bibliotheca nummaria*). Knjiga je izšla v drugem, le malo spremenjenem natisu leta 1682 v Leipzigu.

Na delu Philippa LABBÉJA je dvaindvajset let pozneje gradil svojo bibliografijo bibliografij Antoine TEISSIER (1632—1715). Dopolnil je njegov seznam za starejša leta in seveda za leta po izidu knjige in popisal okrog 2500 avtorjev raznih bibliografij pod naslovom: *Catalogus auctorum, qui librorum catalogos, indices, bibliothecas, vivorum litterarum elogia, vitas aut orationes funebres scriptis consignarunt*. Genevae 1686. (Katalog avtorjev, ki so v svojih delih popisali kataloge knjig,

sezname, biblioteke, pohvale učenjakov, življenjepise ali pogrebne govore.) Teissier je v izdajo svoje knjige vključil tudi ponatis Labbéjeve *Numizmatične bibliografije*. Leta 1705 je izdal dopolnilni drugi del kataloga in v njem popisal po lastni izjavi še okoli 2500 avtorjev.

Deli Ph. Labbéja in A. Teissiera kažeta, kako mogočno se je razvila bibliografija že do konca 17. stoletja.

V 18. stoletju se vzporedno z naraščajočo knjižno produkcijo (okrog 1,600.000 izdanih knjig) razvija tudi bibliografija. Izhajajo velika dela že doslej znanih vrst bibliografij (splošna, mednarodna, splošna narodna, strokovna), pojavljajo pa se tudi nove vrste posebnih bibliografij: bibliografija časopisja, bibliografija anonimnih in psevdonimnih del, bibliofilska bibliografija itd. Pojavljajo se že tudi dela o teoriji bibliografije.

Bibliografski opis enot postaja vse točnejši in popolnejši, saj je bilo to v ogromni množini tiskov potrebno že zato, da so se opisana dela lahko z gotovostjo razlikovala in identificirala. Posebne uspehe sta v tem stoletju dosegli francoska in nemška bibliografija.

V Franciji je omeniti predvsem bibliofilsko bibliografijo, ki jo je izdal Guillaume François DEBURE ml.: *Bibliographie instructive: ou traité de la connaissance des livres rares et singuliers... Disposé par ordre de matière et de facultés; suivant le système bibliographique généralement adopté...* I—VII. Paris 1763—1768 (z dodatki VIII—XI do 1782). Avtor že kar v dolgem naslovu pripoveduje, da njegovo delo opisuje najdragocenejše knjige od začetkov tiska do najnovejših dni in da jih prikazuje tako, da bo s pomočjo njegove knjige bibliofil lahko ločil pristne prve izdaje od ponarejenih, kompletne knjige od nekompletnih, dognal prave podatke o knjigah, četudi so nepopolne, poškodovane itd. In te svoje obljube res izpolni v strokovnih opombah k opisom knjig (popisal je 6140 za bibliofile tiste dobe najpomembnejših del). Zadnjo (X.) knjigo, ki je izšla že v letu smrti Debura ml., je pripravil drug pariški knjigotržec NÉE DE LA ROCHELLE in objavil v njej tudi svojo teoretično razpravo o bibliografiji: *Discours sur la science bibliographique*. Res je, da Jean François NÉE DE LA ROCHELLE pojmuje bibliografijo zelo široko, v pomenu splošno knjigo-znanstvo, vendarle je njegova razprava, tako kot tudi v podobnem smislu pisani knjigi avstrijskega literata in bibliografa Michaela DENISA *Grundriss der Bibliographie* (1774) in *Einleitung in die Bücherkunde* (1795—1796), pripomogla k temu, da se je bibliografija začejala počasi šteti za posebno delovno in znanstveno področje, v katerem se stekajo vse druge vede. Teoretičnih temeljev bibliografije v današnjem pojmovnem obsegu pa navedena dela še niso postavljala.

Po letu 1750 so v Nemčiji izhajali sejemski katalogi samo še v Leipzigu (do 1860), kamor se je preneslo središče knjigotrštva in knjigotrških sejmov. Tam je sredi 18. stoletja izšlo znamenito, iz knjigotrške

prakse in za knjigotrško prakso napisano delo: Theophil GEORGI: *Allgemeines europäisches Bücherlexikon*. I—V + dod. I—III. Leipzig 1742 do 1758.

V Nemčiji je v tej dobi oživila tudi najstarejša zvrst bibliografije, bibliografija v obliki bibliografskih leksikonov, ki združuje biografske podatke piscev s popisi njihovi spisov. Že leta 1715 je izšel v Leipzigu *Compendiöses Gelehrten Lexikon*, ki ga je pripravil Johann Burckhardt MENCKEN. Menckenovo delo je za nove izdaje predelal in dopolnil Christian Gottlieb JÖCHER (1725, 1726, 1733). JÖCHER sam pa je izdal obsežnejši *Allgemeines Gelehrten-Lexicon* v štirih knjigah (Leipzig 1750—1767). V njem je opisanih okrog 60.000 oseb vseh narodnosti »od stvarjenja sveta« do neposredne sedanjosti (1750). Dodatke k Jöcherjevemu delu sta pisala Johann Chr. ADELUNG (1.—2. knj.: 1784—1787) in Heinrich Wilh. ROTERMUND (3.—6. knj.: 1810—1819). Jöcherjev leksikon v celoti še danes dobro služi pri iskanju podatkov za manj znane stare pisce (npr. sodobnike naših protestantskih piscev), ki jih v novejših enciklopedijah ne najdemo. Prav tako v podobne namene dobro služijo starejše splošne enciklopedije, kakršna je npr. znamenita francoska *Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers*, ki sta jo uredila D. DIDEROT in J. D'ALEMBERT (Paris 1751—1780, 35 knjig). Po vplivu se z njo ne more meriti nekaj zgodnejša nemška splošna enciklopedija založnika Zedlerja (po njem pogosto citirana kar »Zedler«), vendar je prav za podatke o starejših, danes manj znanih osebnostih tudi pri nas še vedno aktualna: *Grosses vollständiges Universal Lexikon aller Wissenschaften und Künste*. Halle-Leipzig 1733—1754 (64 knjig + 4 knjige dodatkov).

Prva izdaja angleške splošne enciklopedije *The Encyclopaedia Britannica* je iz let 1768—1771; od nemških enciklopedij se loči po tem, da ni tako razdrobljena na ozke pojme, ampak prinaša obsežnejše znanstvene članke, ki zajemajo širša področja.

Od posebnih bibliografij je Nemčija že na začetku stoletja dobila veliko bibliografijo psevdonimnih in anonimnih del: Vincentius PLACCIUS: *Theatrum anonymorum et pseudonymorum detectorum*. Hamburgi 1708; nadaljevanje je izdal Joh. Christian MYLIUS: *Bibliotheca anonymorum et pseudonymorum detectorum*. Hamburgi 1740. Oba pisca sta razkrila nad 10.000 avtorjev, ki svojega dela iz katerega koli razloga niso podpisali (vsaj ne s pravim imenom); vzrok, da je izhajalo toliko anonimnih in psevdonimnih del, so bili verski in politični boji 16., 17. in 18. stoletja.

Spričo naraščanja časopisja je nastajala v Nemčiji potreba po bibliografskih popisih časopisja in časopisnih prispevkov; ena od prvih tovrstnih bibliografij je *Allgemeines Sachregister über die wichtigsten deutschen Zeit- und Wochenschriften* (Leipzig 1790), ki sta ga sestavila Johann Heinr. Chr. BEUTLER in J. C. F. GUTSMUTS.

V Rusiji je bila 1724 ustanovljena peterburška Akademija znanosti z univerzo, 1727 je začel izhajati njen znanstveni časopis *Commentarii Academiae scientiarum imperialis Petropolitanae*; začetki prvih knjigotrških popisov knjig pa segajo že v leto 1699; prvi »reester« knjig v novi »graždanski« pisavi je izšel 1710; prvi poskusi tekoče nacionalne bibliografije pa so iz zadnje četrtine 18. stoletja; sestavljala sta jo Hartwig L. BACKMEISTER v reviji *Russische Bibliothek zur Kenntnis des gegenwärtigen Zustandes der Literatur in Russland* (1772—1789) in Nikolaj I. NOVIKOV v reviji *Sanktpeterburgskija učenyja vedomosti* (tedensko od januarja do 2. junija 1777).

Novikov je bil že pred tem izdal pomembno bibliografsko delo: *Opyt istoričeskogo slovarja o rossijskikh pisateljah. Iz raznyh pečatnyh i rukopisnyh knig, soobščennyh izvestij, i slovesnyh predanij*. V Sanktpetersburge 1772.

Tudi Poljaki so v tem stoletju dobili pomembna bibliografska dela. David BRAUN je v svoji bibliografiji pod naslovom *De scriptorum Poloniae... catalogus et iudicium* (1723) popisal in kritično ocenil 385 del s področja poljske zgodovine, politike in poljskega prava.

Poljski knjigoljub škof Jožef Andrej ZAŁUSKI je svojo in svojega brata Andreja Stanisława izbrano knjižnico, ki jo cenijo na 300.000 do 500.000 zvezkov, leta 1747 napravil v Varšavi za prvo poljsko javno knjižnico. Izmed vrste njegovih bibliografskih del je najpomembnejša splošna nacionalna bibliografija *Bibliotheca Polona magna universalis* v desetih knjigah, ki je ostala ne povsem dokončana v rokopisu in prešla 1795 po tretji delitvi Poljske v Peterburg; leta 1928 so jo vrnili Biblioteki narodowi v Varšavi, tu pa je leta 1944 ob nemškem uničenju mesta zgorela skupaj z rokopisno, za tisk pripravljeno študijo o njej, ki jo je napisal St. Turowski. Od številnih tiskanih bibliografskih del J. A. Załuskega pa je najpomembnejši popis del poljskih pesnikov *Bibliotheca poetarum Polonarum qui patrio sermone scripserunt* (1754). Katalog redkih in dragocenih poljskih knjig biblioteke Załuskega pa je sestavil njen bibliotekar Jan Daniel JANOCKI pod naslovom: *Nachricht von den in der Hochgräflichen — Załuskischen Bibliothek sich befindenden polnischen Büchern* in ustvaril s tem prvo pomembno poljsko bibliofilsko bibliografijo (Dresden 1747—1753). Še vedno pomemben je tudi njegov biobibliografski leksikon: *Lexikon derer itzt lebenden Gelehrten in Polen* (Breslau 1755, 2 knjigi). Zadnje delo Janocke pa je biobibliografski leksikon starejših poljskih pisateljev *Janociana* (1776—1819, 3 knjige).

Tudi Čehi so ob koncu stoletja dobili pomembno tiskano retrospektivno nacionalno bibliografijo, ki pa je nastala skoraj sto let pred izidom. Gre za spis *Bohemia docta* (Učena Češka), ki ga je napisal Bohuslav BALBÍN in tvori deveti del njegovega enciklopedičnega dela *Miscellanea historica regni Bohemiae*, zasnovanega v dvajsetih zvezkih.

Drugi del Učene Češke ima naziv *De viris doctis et literatis, qui apud nos nati aut educati omnigena eruditione claruerunt et scriptis aut vulgatis libris sese et Patriam non parvum illustraverunt*. V dvanajstih oddelkih te knjige je popisal življenje in literarna dela čeških piscev vseh strok. Tretji del Učene Češke pa nosi naslov: *De manuscriptis codicibus in Bohemia*. V njem so popisana stara rokopisna in tiskana dela iz raznih knjižnic, deloma pa vsebuje tudi prepise celih knjižničnih katalogov. Delo sta konec 18. stoletja pripravila za tisk kar dva učenjaka: P. CANDIDUS in Karel (Rafael) UNGAR, vodja praške univerzitetne biblioteke. Boljša je Ungarjeva izdaja *Bohuslai Balbini Bohemia docta. Opus posthumum editum, notisque illustratum ab Raphaelo Ungar* (Prague 1776—1780, 3 knjige). Balbinovo delo je v 18. stol. s svojim domoljubnim žarom močno vplivalo na češke preroditelje, pa tudi na preroditelje pri drugih slovanskih narodih.

Ob začetku in ob koncu stoletja so tudi inkunabule dobile nove vnete raziskovalce. Prvi je bil francoski hugenot, ki je kot begunec preživel večji del življenja v Angliji in Holandiji, Michael MAITTAIRE (1668—1747). V svojem delu *Annales typographici* (Hagae 1719—1741, 5 knjig) je od skupnega števila 5600 obseženih inkunabul opisal de visu okoli 4000 tiskov; vendar je omeniti, da samo prva knjiga popisuje tiske do leta 1500, v drugi je razširil časovno mejo prvotiskov do 1536, v tretji do 1557, v četrti do 1664 (peta prinaša kazala). Maittairovo delo je dobilo več dodatkov, najpomembnejši je tisti, ki ga je leta 1789 izdal Michael DENIS in v njem popisal nad 6000 inkunabul predvsem iz dunajske dvorne biblioteke. Skupno število evidentiranih inkunabul se je tako približalo že številu dvanajst tisoč. *u u*

V zadnjem desetletju 18. stoletja pa so začeli izhajati tudi popisi enega od najznamenitejših raziskovalcev inkunabul — Georga Wolfganga PANZERJA (1729—1805). V letih 1788—1805 je izdal več knjig popisa nemških tiskov iz let od iznajdbe tiska do 1520: *Annalen der älteren deutschen Literatur*. (Nürnberg 1788; Zusätze Leipzig 1802; popis knjig iz let 1521—1526 kot *Band II der Annalen*. Nürnberg 1805). Vmes pa je izdal mednarodno bibliografijo inkunabul pod istim naslovom kot Maittaire (saj je bilo delo skraja zamišljeno kot preurejena, popravljena in dopolnjena izdaja Maittaireja in Denisa): *Annales typographici ab artis inventae origine ad annum MD*. Norimbergae 1793—1797 (knjige I—V). V naslednjih knjigah (VI—XI, Norimbergae 1798—1803) pa je tudi PANZER razširil časovno omejitev za inkunabule do leta 1536. PANZER je nanovo evidentiral okoli 4000 tiskov (skupno število popisanih inkunabul se je tako z njegovim delom razpelo na šestnajst tisoč).

Končno naj omenimo, da so v 18. stoletju zavzeli tiskani katalogi javnih splošnih knjižnic pomembno mesto med tistimi bibliografskimi pomagali, ki so bibliografiji najsorodnejši. Ta zvrst knjižnih seznamov ima prve začetke že konec 16. stoletja (1595 je izdala tiskan katalog

univerzitetna biblioteka v Leidnu), v 17. stoletju pa je njih število že kar težko pregledno; med njimi je tudi nekaj katalogov pomembnih privatnih knjižnic.

V 19. stoletju je bibliografija v zvezi s silnim razmahom znanosti, zlasti prirodoslovnih in uporabnih, in napredkom splošne prosvetljenosti napredovala v vse smeri z velikimi koraki in še se zdi, da je bila komaj kos svoji nalogi: sproti urejeno evidentirati množino novih in novih tiskov, in v novih in novih pregledih kazati znanja željnemu človeštvu, kaj so dognale, umskega ustvarile in v knjigah odložile generacije prejšnjih stoletij. Značilno za to stoletje je, da se ne posveča več glavna pozornost retrospektivnim splošnim (mednarodnim in narodnim) bibliografijam, ampak da stopi v ospredje tekoča splošna nacionalna bibliografija, zlasti od 2. polovice stoletja pa že tudi tekoča strokovna bibliografija nacionalnega in mednarodnega obsega. Tudi vrsta posebnih bibliografij se množi z novimi in novimi velikimi deli (bibliografije inkunabul, bibliografski leksikoni, osebne bibliografije itd.).

V Franciji je ustvarila revolucija za bibliografijo nove pogoje in ji postavila nove naloge. Pred revolucijo in med njo je tekoča nacionalna bibliografija v službi državne cenzure izhajala pod raznimi naslovi, bila večkrat prekinjena in reorganizirana. Napoleon I. je z dekretom 14. oktobra 1811 odredil izdajanje bibliografije mnogonacionalnega francoskega cesarstva: *Bibliographie de l'Empire Français* (Pariz, 1811—1814); v njej so popisovali knjige, ki jih je za tisk in širjenje v imperiju odobrila cesarska cenzura, z njo so prefekti kontrolirali, kakšne knjige smejo brati njihovi podložniki. Ob Napoleonovem padcu je bibliografija izhajala dalje pod istim uredništvom, a s spremenjenim naslovom: *Bibliographie de la France*; ob Napoleonovem povratku za »sto dni« je naslov spremenila spet na staro obliko (od 25. marca do 15. julija 1815), poslej pa pod naslovom: *Bibliographie de la France* izhaja nepretrgoma vse do današnjih dni.

Po vzoru francoske tekoče bibliografije so v teku 19. in 20. stoletja ob manjših ali večjih težavah nastale in se končno utrdile tudi tekoče bibliografije po drugih evropskih in ameriških državah. O njih bo govor pozneje v poglavju o nacionalnih bibliografijah.

Francoska revolucija je postavila francoske bibliografe pred nove naloge tudi spričo velikih knjižnih zakladov, ki so se nabrali v raznih zbirnih centrih iz knjižnic zapuščenih samostanov in pregnanih plemičev. Samo v Parizu je čakalo na vključitev v knjižnice do 2 milijona knjig, v vsej Franciji pa okoli 6 milijonov. Od bibliografskih del, ki so nastala v zvezi s temi nalogami, je ohranila trajno vrednost mednarodna splošna bibliografija bibliofilskega značaja, ki jo je sestavil pariški knjigarnar Jacques Charles BRUNET (1780—1876): *Manuel du libraire et de l'amateur de livres* (Paris 1810).

V Nemčiji sta izšli dve podobni splošni mednarodni retrospektivni bibliografski deli, obe seveda tudi selektivni. Avtor prve F. A. EBERT, je izbiral za svoj *Allgemeines bibliographisches Lexikon* (Leipzig 1821—1830, 2 knjigi) po bolj poudarjenem vidiku znanstvene vrednosti, vtem ko je drugi, Johann Georg Theodor GRAESSE izbiral po bibliofilskih vidikih in opisal redke in dragocene knjige, pretežno nemške in nordijske, v 7 knjigah svojega francosko pisanega dela: *Trésor des livres rares et précieux* (Dresden 1859—1869).

To sta pa tudi zadnji splošni bibliografiji mednarodnega značaja. Poslej jih nadomeščajo tiskani katalogi splošnih knjižnic. Teh pa v 2. polovici 19. stoletja in zlasti v 20. stoletju ne tiskajo več toliko kot prej manjše biblioteke, marveč samo še največje knjižnice sveta; te gradijo svoje fonde premišljeno po kriterijih kvalitete iz literatur vseh strok in narodov in tako že vnaprej onemogočajo vdor manj kvalitetnega gradiva v svoje kataloge. Zato predstavljajo npr. tiskani katalogi knjižnice British Museum v Londonu (od 1881 dalje), francoske nacionalne biblioteke v Parizu (začetek tiska 1897) in washingtonske kongresne biblioteke (ki je začela tiskati katalog z nad 2 in pol milijona vpisi šele 1942, a je s fotomehanično tehniko prehitela vse druge) ogromne in bogate, a vendar razmeroma lahko uporabne splošne mednarodne retrospektivne bibliografije.

Vrsto sodobnih tekočih mednarodnih strokovnih bibliografij pričnemo v letu 1830 *Chemisches Zentralblatt* v Berlinu (1830—49 pod naslovom: *Pharmazeutisches Zentralblatt*, 1850—55 pod naslovom: *Chemisch-pharmazeutisches Zentralblatt*), ki izhaja še sedaj tedensko in prinaša novosti s področja kemije s posebnim ozirom na patente.* Podobne tekoče nacionalne in mednarodne bibliografije so dobile konec 19. in v 20. stoletju tudi druge veje prirodnoslovnih in uporabnih znanosti.

V drugi polovici 19. stoletja so se po daljšem času pojavile nove bibliografije bibliografij: Julius PETZOLD: *Bibliotheca bibliographica* (Leipzig 1866); Léon VALLÉE: *Bibliographie des bibliographies* (Paris 1883—87); Henri STEIN: *Manuel de bibliographie* (Paris 1897).

Ob koncu stoletja pa je nastal prvi popis bibliografskih bibliografij (ki bi ga lahko imenovali bibliografija na tretjo potenco: b³): Aksel G. S. JOSEPHSON je objavil v Contributions to bibliography (Chicago 1901, št. 1) popis 150 bibliografskih bibliografij pod naslovom: *Bibliographies of bibliographies*. Drugo izdajo je pripravil leta 1913. V njej je popisal 157 bibliografskih bibliografij po kronološkem redu.

V 19. stoletju so nastala v nekaterih državah (Francija, Anglija, Nemčija, Združene države Amerike) bibliografska društva, ki so imela namen pospeševati bibliografsko dejavnost v deželi. Posebnega pomena za razvoj bibliografije v svetu pa je *Institut international de bibliogra-*

*Prenehal izhajati s koncem leta 1969.

phie (IIB), ki sta ga leta 1895 ustanovila v Bruslju pravnik Henri LA FONTAINE in Nobelov nagrajenec za mir Paul OTELET in mu zadala dve nalogi:

1. služiti dokumentaciji, ki zbira, opisuje in ureja vse dokumente, ki »z grafičnimi znamenji reproducirajo dejanje, misel, zaznavo«: torej knjige (v najširšem obsegu), slike, partiture itd.;

2. izdelati splošno svetovno bibliografijo knjig in člankov (*répertoire bibliographique universel*).

Čeprav sta ustanovitelja Mednarodnega bibliografskega inštituta porabila velika sredstva in zbrala nad 13 milijonov opisov knjig in časopisnih čankov in jih uredila v abecednem in sistematičnem katalogu, se je izkazalo, da je cilj inštituta, da bi sestavil popolno bibliografijo in jo tudi izdal, utopija. Dosegel pa je nekaj drugega: v Evropo je uvedel Deweyev decimalni sistem, ga spopolnil in priredil za potrebe moderne dokumentacije. Izdal je tudi mnogo strokovnih publikacij, organiziral mednarodne kongrese bibliotekarjev itd. Na pobudo bibliografov se je leta 1931 preimenoval v *Institut international de documentation*; leta 1938 pa se je reorganiziral v *Fédération internationale de documentation (FID)* s sedežem v Haagu. Na njegovi skrbi je sedaj predvsem nadaljnji razvoj mednarodne decimalne klasifikacije (UDK).

O razvoju bibliografije v 20. stoletju je na kratko težko poročati sistematično. Tu naj omenimo le nekaj posameznih dejstev. Tekoča splošna nacionalna bibliografija se je uvedla v vseh razvitih državah in se uveljavlja tudi v državah v razvoju, tako da lahko rečemo, da se bliža čas, ko bo bibliografsko zabeležena vsaka nova publikacija na svetu. Nastale so ali nastajajo nove velike retrospektivne splošne nacionalne bibliografije pri narodih, ki teh del še nimajo ali pa so jim že zastarela. Posebno mogočen razvoj pa je doživela tekoča strokovna bibliografija, tako nacionalna kot posebej še mednarodna. Skrb zanjo so ponekod prevzeli novi inštituti za dokumentacijo, ki uvajajo v bibliografski opis, urejanje ter publiciranje gradiva nove metode. Za shranjevanje in iskanje informacij za področja prirodoslovnih znanosti, zlasti kemije ter uporabnih ved, kjer je naglica informacije njen bistveni element, uporabljajo stroje, tudi elektronske. Za učinkovito uporabo teh strojev je potreben povsem nov način obdelave vseh vrst dokumentov, tudi bibliografskih enot, ki nima s klasičnim bibliografskim opisom več mnogo skupnega. (Glej spredaj poglavje Bibliografija in dokumentacija.) Strokovna bibliografija za navedene stroke doživlja torej svojevrstne preobrazbe, vtem ko bibliografija za področja družbenih ved ostaja v glavnem pri starih oblikah, le da se tudi tu poleg nacionalnih pojavlja vse več in več mednarodnih.

V času med obema vojnama je Georg SCHNEIDER napisal sodobno teorijo bibliografije *Einführung in die Bibliographie*, 1936 (1. izd. 1923 v: *Handbuch der Bibliographie* s ponatisi 1924, 1926). Theodor BESTER-

MAN pa je v svoji svetovni bibliografiji bibliografij *A world bibliography of bibliographies*, 1939—40 (4. izd. 1965—66) zbral in opisal doslej največje število samostojnih bibliografij vseh narodov sveta; po drugi svetovni vojni je L.-N. MALCLÈS izdala vrsto vzornih bibliografskih bibliografij; Archibald TAYLOR je leta 1955 napisal zgodovino in oceno bibliografskih bibliografij *A history of bibliographies of bibliographies*, Konstantin R. SIMON pa je leta 1963 objavil obširno znanstveno zgodovino bibliografije *Istorija inostrannoj bibliografii*.

Potreba po mednarodni povezavi bibliografov in njihovega dela, ki je prišla do močnega izraza že v delu P. Oteleta in H. La Fontaina ob koncu 19. stoletja, je v 20. stoletju vse večja in večja. Po prvi svetovni vojni je nekatere večje akcije in pomembnejše edicije vzela pod okrilje Zveza narodov po svojem organu za mednarodno sodelovanje na znanstvenem in kulturnem področju (Institut international de coopération intellectuelle). Rezultat tega dela so predvsem mednarodna bibliografija tekočih bibliografij *Index bibliographicus* (1925, 1931²), mednarodna bibliografija prevodov *Index translationum* (1932 do 1940) ter trojezični slovar bibliotekarskih izrazov *Vocabulaire technique du bibliothécaire*. Po drugi svetovni vojni pa je prevzela skrb za pospeševanje bibliografske dejavnosti v mednarodnem obsegu organizacija *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation* (Unesco) pri OZN. Unesco, ki ima nalogo povezovati mednarodna prizadevanja na področju vzgoje, znanosti in kulture, ima svoj sedež v Parizu. Za dejavnost na področju bibliografije mu daje nasvete in predloge mednarodni bibliografski komite (*Consultative committee on bibliography*), ki se sestaja na tri leta. Doslej je Unesco oskrbel novo izdajo mednarodne bibliografije tekočih bibliografij *Index bibliographicus*; obnovil je izdajanje bibliografije prevodov (od leta 1948 letno). Dalje je Unesco nanovo izdal *Vocabularium bibliothecarii*, trojezični slovar strokovne bibliotekarske terminologije (uredila H. LEMAITRE in A. THOMPSON, Paris 1948², 1953³). Četrta izdaja tega slovarja v redakciji A. Thompsona pa je izšla leta 1962 in je petjezična (upoštevata angleški, francoski, nemški, španski in ruski jezik). Unesco izdaja za leta od 1951 dalje letna poročila o stanju bibliografske službe v svetu: *Les services bibliographiques dans le monde*; oskrbel je pregled bibliografskih informativnih in dokumentacijskih centrov v svetu: *Guide des centres nationaux d'information bibliographique* (Paris 1953); *Guide mondial des centres de documentation et d'information scientifiques* (Paris 1965). Izdal je pregled socioloških časopisov: *Liste mondiale des périodiques spécialisés dans les sciences sociales* (3.ème éd. Paris 1952). Po svojem organu Consultative committee on bibliography organizira razne bibliografske akcije predvsem za dežele v razvoju ter sodeluje z Mednarodno federacijo bibliotekarskih organizacij (FIAB), Mednarodno federacijo za dokumentacijo (FID) in Mednarodno orga-

nizacijo za standarde (ISO). Pod okriljem Unesca izhaja več pomembnih mednarodnih bibliografij: *Bibliographie internationale de sociologie* (Paris 1952—); *Bibliographie internationale de l'anthropologie socio-culturelle* (Paris 1955—); *Bibliographie internationale des sciences politiques* (Paris 1954—); *Bibliographie internationale de science économique* (Paris 1955—); *Education abstracts. Quarterly bulletin of fundamental education* (Paris 1949—) idr.

Iz povedanega vidimo, da so mnoge bibliografske akcije in podjetja v našem času postale možne zaradi sodelovanja med narodi. Lahko trdimo, da bibliografija v tej novi vlogi prispeva k medsebojnemu spoznavanju različnih narodov in političnih sistemov ter s tem tudi k utrjevanju miru na svetu.

TRETJI DEL

PREGLED BIBLIOGRAFIJ

I. MEDNARODNE SPLOŠNE BIBLIOGRAFIJE

1. BIBLIOGRAFIJE BIBLIOGRAFIJ

V zgodovini bibliografije smo videli, da se je pojavila potreba po evidenci bibliografskih bibliografij v 2. polovici 17. stoletja. Philippe LABBÉ s svojo *Bibliotheca bibliothecarum* (1664, nove izd. 1671, 1678, 1682) in Antoine TEISSIER s svojim katalogom *Catalogus auctorum, qui librorum catalogos, indices, bibliothecas... scriptis consignarunt* (1686, 2. izd. 1705) sta začetnika splošne mednarodne bibliografije bibliografij in njena edina zastopnika v 17. stoletju. Vse 18. stoletje ni dalo nobenega popisa bibliografij. Vzrok, da se je bibliografija bibliografij znova pojavila šele čez sto let, iščejo zgodovinarji bibliografije v dejstvu, da sta prvi dve deli te vrste stregli predvsem učenjakom na področju bogoslovja, sholastične filozofije in delno pomožnih zgodovinskih disciplin, prosvetljenemu človeku 18. stoletja pa bibliografija še ne bi mogla nuditi pomembnejših informacij s področja prosvetljenjske filozofije in prirodnoslovnih znanosti, katerih je potreboval in želel. V tem pogledu so mu bolje služile razne splošne enciklopedije in biobibliografski slovarji.

Od bibliografskih bibliografij, ki so izšle v 19. in 20. stoletju, nava-
jamo tu s podrobnejšimi podatki samo najvažnejša in še vedno aktu-
alna dela.

Julius PETZOLD: *Bibliotheca bibliographica. Kritisches Verzeichnis der das Gesamtgebiet der Bibliographie betreffenden Literatur des In- und Auslandes in systematischer Ordnung.* Leipzig 1866. Ponatis: Nieuwkoop 1961.

Bogato delo podaja okrog 6000 opisov z anotacijami. Delitev v splošne mednarodne, nacionalne in strokovne bibliografije. Ima imensko in stvarno kazalo. V uvodu obsežen pregled bibliografskih sistemov.

Léon VALLÉE: *Bibliographie des bibliographies.* Paris 1883—1887.

Prinaša popis okrog 10.000 del v abecedi avtorjev z dodanim pregledom po stvarnih geslih.

Henri STEIN: *Manuel de bibliographie générale.* Paris 1897.

Ureditev je podobna kot pri Petzholdu. Poseben poudarek na strokovnih bibliografijah. Ima stvarno kazalo. V treh dodatkih navaja: seznam krajev, ki

so imeli tiskarno pred 19. stoletjem; sistematičen pregled kazal k časopisom; popis tiskanih katalogov glavnih knjižnic vsega sveta.

Georg SCHNEIDER: Handbuch der Bibliographie. Leipzig 1923; 1924²; 1926³; 1930⁴. Ponatis 4. izdaje: Stuttgart 1969.

Popisuje v 4. izdaji okrog 6300 splošnih mednarodnih bibliografij in mednarodnih ter nacionalnih posebnih bibliografij: bibliografije časopisja, družstvenih spisov, visokošolskih in šolskih spisov, uradnih in privatnih tiskov, anonimnih in psevdonimnih spisov ter biografij. Opisi anotirani, urejeni sistematično. Strokovnih bibliografij ne popisuje. Ima imensko, naslovno in stvarno kazalo.

V 1.—3. izdaji na začetku knjige teoretično-metodični uvod v bibliografijo in kratek pregled zgodovine bibliografije. Leta 1936 je ta uvodni del izšel v posebni knjigi (Einführung in die Bibliographie. Leipzig 1936), 4. izdaja pa prinaša na začetku samo zgodovino bibliografije, za njo pa zelo razširjeno bibliografijo bibliografij.

Schneiderjevo delo je še vedno temeljno delo nemške bibliografske znanosti.

Hanns BOHATTA, Franz HODES: Internationale Bibliographie der Bibliographien. Unter Mitwirkung von Walter Funke. Frankfurt a. M. 1950.

Prinaša popis splošnih mednarodnih in nacionalnih bibliografij ter strokovnih bibliografij (brez opomb). Ureditev sistematična; imensko in stvarno kazalo. Ne po izboru ne po točnosti opisov ne dosega predhodnikov.

Theodor BESTERMAN: A world bibliography of bibliographies and of bibliographical catalogues, calendars, abstracts, digests, indexes and the like. London 1939—1940 (2 knjigi); 2. izdaja London 1947—1949 (3 knjige); ponatis 1950; 3. izd. (»final edition«) Genève 1955—1956 (4 knjige); 4. izd. Lausanne 1965—1966 (5 knjig).

Bestermanovo delo je doslej najbogatejši popis bibliografij vseh vrst, vseh časov in vseh narodov, ki so bile publicirane posebej (upoštevane niso skrite bibliografije). V 4. izdaji popisuje 117.187 bibliografij v petdesetih jezikih. Razvrščene so pod 15.829 stvarnih gesel; peta knjiga vsebuje abecedno kazalo avtorjev in naslovov. Pri vsaki bibliografiji je navedeno, koliko enot vsebuje.

Louise-Noëlle MALCLÈS: Les sources du travail bibliographique. Genève-Lille 1950—1958 (4 zv.).

Viri za bibliografsko delo so razdeljeni v tri dele:

I. Splošne bibliografije (Bibliographies générales);

II. Strokovne bibliografije — humanistične vede. (Bibliographies spécialisées — sciences humaines), 2 zv.;

III. Strokovne bibliografije — čiste in tehnične (uporabne) znanosti. (Bibliographies spécialisées — sciences exactes et techniques).

Poglavja uvajajo kratki zgodovinski orisi posameznih vrst bibliografij. Avtorica upošteva poleg pravih bibliografij tudi tako imenovane »sinteze«: zgodovinske preglede, uvode in velike priročnike, pa tudi vodilne časopise in slovarje za posamezne stroke. Bibliografije vzhodnoevropskih narodov so obdelali posebni strokovnjaki. Tudi za preglede strokovnih bibliografij je avtorica pritegnila več sodelavcev.

Kazalo avtorjev in anonimnih naslovov.

Vsa našeta dela upoštevajo retrospektivne in tekoče bibliografije splošne in strokovne bibliografije vsega sveta. Samo tekoče strokovne bibliografije pa popisuje že omenjena publikacija:

Index bibliographicus. Repertoire des revues courantes de bibliographies analytiques et signalétiques. 3e éd. préparée par T. Besterman. Paris. Unesco 1951, 1952; 4e ed. Haag 1959, 1964 (2 zv.).

1. Sciences et technique.
2. Sciences sociales, éducation, sciences humaines.

Prva izdaja je izšla že leta 1925 v Ženevi (urednik Marcel Godet), druga pa leta 1931 v Berlinu in Leipzigu (urednika Marcel Godet in Joris Vorstius) — obe po naročilu Komisije za intelektualno sodelovanje pri Zvezi narodov.

Tu je omeniti še nekatere periodične publikacije, ki sproti beležijo nove bibliografije v svetu:

Internationaler Jahresbericht der Bibliographie. Herausgegeben von Joris VORSTIUS. Jahrgang 1—11. Leipzig 1931—1941.

Popisuje nove splošne in strokovne bibliografije.

Bulletin de documentation bibliographique. Année 1—22. Paris 1934 do 1955.

Beleži bibliografije in razprave s področja bibliografije in bibliotekarstva, dokumentacije, arhivistike in muzeologije. Po letu 1955 je to gradivo vključeno v Bulletin des bibliothèques de France. Paris 1956—.

The bibliographic index. A cumulative bibliography of bibliographies. New York 1938—.

Beleži splošne in strokovne bibliografije sveta. Izhaja sedaj polletno z letnimi in večletnimi kumulativnimi pregledi.

Les services bibliographiques dans le monde. Paris, Unesco 1955.

Pregled razvoja bibliografij in bibliografskih institucij v svetu izhaja na dve ali več let. Za leta 1950—1959 je sestavil pregled R. L. Collison (1961), za leta 1960—1964 pa Paul Avicenna (1967).

Od manjših bibliografskih bibliografij po drugi svetovni vojni, ki služijo kot uvodi v bibliografijo, priročniki za informatorje v knjižnicah ali kot učne knjige, je omeniti na prvem mestu:

Louise-Noël MALCLÈS: Cours de bibliographie à l'intention des étudiants de L'Université et des candidats aux examens de bibliothèque. Genève — Lille 1954.

Tečaj bibliografije za študente univerze in kandidate za bibliotekarsko izpite ob kratkem povzema snov zgoraj navedenega večjega dela iste avtorice. Zgodovinski uvodi v poglavja so obsežnejši, anotacije številnejše. Povsem pa so izpuščene nordijske in vzhodnoevropske dežele z Jugoslavijo vred.

Ob koncu poglavij ima vprašanja za vaje v uporabi bibliografij pri dajanju bibliografskih informacij.

Louise-Noël MALCLÈS: Manuel de bibliographie. Paris 1963.

Priročnik bibliografije pomeni novo kritično, še bolj izbrano in pregledno obdelavo snovi, ki obsega področje vseh vrst bibliografij in bibliografskih pomagal Zahodne Evrope in Severne Amerike. Velik poudarek na strokovnih bibliografijah. Severna in Vzhodna Evropa vključno z Jugoslavijo tudi v tem delu žal ni našla mesta.

Wilhelm TOTOK, Rolf WEITZEL: Handbuch der bibliographischen Nachschlagewerke. Frankfurt a. M. 1954; 1959²; 1966³.

Dober pregled pomembnejših splošnih in strokovnih bibliografskih priročnikov in pomagal evropskih dežel in Severne Amerike s kratkimi zgodovinskimi in teoretičnimi uvodi v pogavja. Dežel Vzhodne Evrope in Jugoslavije ne upošteva, le bibliografiji Sovjetske je posvečena kratka, zgoščena informacija.

Pri tretji razširjeni izdaji (1966) je sodeloval tudi Karl-Heinz WEIMANN.

Curt FLEISCHHACK, Ernst RÜCKERT, Günther REICHARDT: Grundriss der Bibliographie. Leipzig 1957.

Dober priročnik bibliografije s kratkim teoretičnim in zgodovinskim uvodom. Bogat anotiran pregled najpomembnejših, predvsem sodobnejših bibliografij vseh vrst, urejen sistematično; upošteva dežele vsega sveta (Evrope, Amerike, Afrike, Azije in Avstralije).

Sodelavca avtorjev sta bila tudi Gottfried GÜNTHER in Werner DUX.

I. K. KIRPIČEVA: Bibliografija v pomošč naučnoj rabote. Metodičeskoje i spravočnoe posobie. Pod redakciej i so vstupitel'noj stat'ej prof. P. N. Berkova. Leningrad 1958.

Avtorica podaja navodilo mladim znanstvenikom za uporabo bibliografij pri znanstvenem delu. Pri tem nudi tudi pregled najpomembnejših splošnih in strokovnih bibliografskih pomagal v Sovjetski zvezi in nekaterih drugih deželah sveta (Bolgarija, Velika Britanija, Nemčija, Italija, Poljska, Združene države Amerike, Francija, Čehoslovaška). Popisana so predvsem novejša dela 19. in 20. stoletja. Posebna pozornost je posvečena ruskim in sovjetskimi bibliografijam. Gradivo v oddelkih, kjer se navajajo bibliografije, je urejeno tako, da se obravnavajo najprej najnovejša dela, nato pa postopno nazaj starejša in najstarejša. Kronologične tabele omogočajo preglede za cela obdobja in olajšujejo iskanje virov. Metodična posebnost je tudi v tem, da avtorica razpravlja o virih za znanstveno delo v vezanem besedilu, natančne opise bibliografij pa navaja v podčrtnih opombah.

Po svoji zasnovi spada delo — kot kaže že naslov — med učne knjige za uporabo bibliografij; ker pa prinaša tudi lepe preglede bibliografij — zlasti sovjetskih — ga je treba omeniti med bibliografijami bibliografij.

Základy bibliografie. (Za redakce Jaroslava Drtiny napsali: Jaroslav Drtina, Jiří Kábrt, Kateřina Ruttkayová idr.) Praha 1965; 1966².

Visokošolski učbenik za bibliografijo. Prinaša najprej teoretični uvod o bibliografiji in njenih nalogah ter o metodi bibliografskega dela. Sledi kratek pregled zgodovine evropske bibliografije; obširna so poglavja o zgodovini in sedanjem stanju češke in slovaške ter ruske in sovjetske bibliografije. V pregledu bibliografij po deželah je v 1. izdaji izpuščena Jugoslavija. 2. izdaja ima kratek in površen pregled jugoslovanske bibliografije, je pa brez imenskega in stvarnega kazala, ki ga prva izdaja ima.

Tu naj navedemo še primer modernega učbenika za bibliografijo, ki to stroko pojmuje še v starem širokem pomenu: bibliologija, znanost o knjigi.

Arundell ESDAILE: A students manual of bibliography. Revised by Roy Stokes. London 1958⁴.

Učbenik predavatelja bibliografije na univerzah v Cambridgeu in Londonu je izšel prvič leta 1931. Esdaile obravnava v prvem poglavju papirus, pergament in papir, v drugem tisk in zgradbo knjige, v tretjem zgodovino tiska in založništva, v petem knjižno ilustracijo, v šestem vezavo, v sedmem kolacijo (identifikacijo knjige: izdajo, impresum, format, obseg); v osmem opis knjige; šele v zadnjih treh poglavjih govori o bibliografiji: o primarnih in sekundarnih bibliografijah z navedbo najvidnejših bibliografskih bibliografij, mednarodnih splošnih bibliografij, bibliografij inkunabul, splošnih nacionalnih in mednarodnih strokovnih bibliografij; zadnje poglavje na kratko prikazuje različne možnosti ureditve bibliografije.

V Združenih državah Amerike je za potrebe informatorjev v knjižnicah že pred več kot pol stoletja nastala posebna vrsta priročnika, ki za hitro informacijo bralcev nudi informatorju v prvi vrsti pregled raznih enciklopedijskih slovarjev, splošnih in strokovnih, biografskih slovarjev, letopisov raznih ustanov, statističnih letopisov in podobnega gradiva, v drugi vrsti pa seveda tudi prave bibliografije za ustrezna področja.

Eden prvih »priročnih popisov priročnikov« je delo:

Alice B. KROEGER: Guide to reference books. Chicago 1902.

Drugo izdajo je oskrbela avtorica 1908; 3.—6. izd. je pripravila njena učenka Isadora G. MUDGE (1917, 1923, 1929, 1936); 7. izd. pa učenka slednje Constance M. WINCHELL. Vsaka novih izdaj je bila močno dopolnjena.

K zadnji izdaji so izšla dopolnila za leta 1950—1952 (1954), 1953—1955 (1959), 1956—1958 (1960) in 1959 — junija 1962 (1963).

Literatura, ki jo navaja *Guide to reference books*, je v prvi vrsti ameriška; manj je angleške, še manj nemške in francoske, vtem ko literaturo v drugih jezikih upošteva v zelo majhni meri. Podobnega značaja je delo:

Robert W. MURPHEY: How and where to look it up. A guide to standard sources of information. New York — Toronto — London 1958.

Na enak način so zasnovali svoje pregledne popise priročnikov za bibliotečne informatorje tudi angleški bibliotekarji, le da je pri njih premočno v ospredju angleška knjiga. Navedemo naj samo dva.

John MINTO: Reference books. A classified and annotated guide to the principal works of reference. London 1929. Dodatek 1931.

A. J. WALFORD, L. M. PAYNE: Guide to reference material. London 1959.

Obsežen seznam okrog 3000 priročnikov — predvsem angleških, urejenih po UDK. Prave bibliografije so v neznatni manjšini. Opisi so anotirani. Druga izdaja 1966 v dveh zvezkih: 1. Science and technology; 2. Social and historical sciences, philosophy and religion.

Vpliv navedenih angloameriških priročnikov je čutiti tudi v široki zasnovi bibliografskih priročnikov nekaterih evropskih bibliografov, predvsem že omenjenih L.-N. Malclès ter W. Totoka in R. Weitzela; pred njimi pa je v Franciji izšel priročnik za informatorje v knjižnici, ki se po zasnovi in deloma tudi po naslovu ravna po ameriških in angleških:

Frantz CALOT, Georges THOMAS: Guide pratique de bibliographie. Paris 1936; 1950².

Avtorja vključujeta med bibliografije tudi enciklopedije, biografije, učbenike in uvode v posamezne stroke.

2. BIBLIOGRAFIJE KNJIG

Mednarodne splošne bibliografije se pri izbiranju gradiva ne omejujejo na posamezne stroke, pa tudi ne na posamezne dežele, narode ali jezike. So vedno selektivne, to se pravi, da izbirajo enote po določenem kriteriju, bodisi znanstvenem, bodisi bibliofilskem (redki, dragoceni tiski); lahko se tudi omejijo samo na dela v nekaj jezikih ipd. Poskus ustvariti popolno, izčrpno mednarodno splošno bibliografijo se tudi v našem času kljub velikim sredstvom, ki jih je Mednarodni bibliografski inštitut porabil za ta namen, ni posrečil. Tu navajamo najprej že omenjena starejša, še vedno uporabna dela te vrste.

Conrad GESNER: Bibliotheca universalis. Tiguri [= Zürich] 1545—1555 (3 knjige). Ponatis: Osnabrück 1966.

Omejitev na grške, latinske in hebrejske knjige vseh strok. Skupno opisanih kakih 15.000 del.

Theophil GEORGI: Allgemeines europäisches Bücherlexikon. Leipzig 1742—1758 (5 knjig + 3 knjige dodatkov).

Važna bibliografija za tiske 16. in 17. stoletja v nemškem, latinskem in francoskem jeziku (skupno okrog 120.000 naslovov). Ureditve abecedna. Georgi navaja prvi tudi cene.

Jacques Charles BRUNET: Manuel du libraire et de l'amateur de livres. Paris 1830 (3 knjige); 5. izdaja, ki jo je pripravil še sam avtor, Paris 1860—1865. Ponatisi: Berlin 1921; Paris 1923; 1928; New York 1923.

Peta izdaja obsega 6 knjig (6. knjiga podaja pregled del po strokah), dodatek (2 knjigi, 1878—1880) prinaša med drugim abecedni seznam založnikov in tiskarjev, katerih tipografski signeti so ponatisnjeni v Priročniku. Podrobni opisi okrog 32.000 redkih in dragocenih izdaj, predvsem francoskih in latinskih; navedena je tudi cena, ki so jo knjige dosegle na dražbah.

Friedrich Adolf EBERT: Allgemeines bibliographisches Lexikon. Leipzig 1821—1830 (2 knjigi). Ponatis: Hildesheim 1965.

Pri izboru težišče bolj na znanstveni kot bibliofilski vrednosti del; anotiran opis kakih 24.000 knjig v abecednem redu.

Johann Georg GRAESSE: Trésor de livres rares et précieux ou Nouveau dictionnaire bibliographique. Dresden 1859—1869 (7 knjig). Ponatis: Paris 1900—1901, Berlin 1922, Milano 1950; New York 1950—1951.

Popis več kot 100.000 del predvsem germanskih literatur s poudarkom na delih, pomembnih za znanost. Anotacije v francoščini.

3. BIBLIOGRAFIJE INKUNABUL

Za mednarodne splošne bibliografije štejemo lahko tudi bibliografije inkunabul. V poglavju o zgodovini bibliografije smo navedli starejše, danes manj aktualne popise inkunabul od Saubertovega prvega seznama do Panzerjevih obsežnih popisov nemških inkunabul in do njegove mednarodne bibliografije inkunabul. Tu navajamo najpomembnejše mednarodne bibliografije inkunabul, ki so izšle v 19. stoletju:

Georg Wolfgang PANZER: Annales typographici ab artis inventae origine ad annum MD. Norimbergae 1793—1803 (11 knjig).

Omenili smo že (gl. str. 71), da je Panzer v knjigah VI—XI časovno mejo za inkunabule razširil do leta 1536.

Ludwig HAIN: Repertorium bibliographicum in quo libri omnes ab arte typographica inventa usque ad annum MD typis expressi ordine alphabetico vel simpliciter enumerantur vel adcuratius recensentur. Stuttgart 1825—1838 (2 dela v 4 knjigah). Ponatisi: Frankfurt a. M. 1920; Berlin 1925; Milano 1948.

Še vedno najpomembnejša mednarodna bibliografija inkunabul. Popisuje nad 16.000 del v abecednem redu. Hain je prvi utróil sodobne principe za opis inkunabul (začetek in konec besedila, oznaka vrst v naslovu s poševnimi črtami, razrešuje okrajšave, navaja število listov, število vrstic na stran itd.). Delo je zaradi avtorjeve smrti ostalo nedokončano.

Hainovo delo dopolnjujejo Conrad BURGER, W. A. COPINGER in D. REICHLING.

Conrad BURGER: Ludwig Hain's Repertorium bibliographicum. Register. Leipzig 1891.

Vsebuje med drugim abecedno kazalo tiskarjev s kronološkim popisom njihovih del.

Walter Arthur COPINGER: Supplement to Hain's Repertorium bibliographicum. I. II. 1, 2. London 1895—1902.

V I. delu popravki in dodatki (k številkam v Hainu, brez navajanja naslovov; v II. delu kakih 6000 novih opisov. V 2. knjigi II. dela: Conrad BURGER: *The Printers and publishers of the fifteenth century with lists of their*

works. To je predelava in spopolnitev Burgerjevega zgoraj omenjenega registra; prinaša pregled vseh del 15. stoletja, ki so bila znana do 1902. Urejena po abecedni založnikov in tiskarjev. Pomembni pripomoček je izšel tudi separatno.

Dietrich REICHLING: *Appendices ad Hainii — Copingerii Repertorium bibliographicum. Additiones et emendationes.* München 1905—1910 (6 zvezkov); kazala (1911) in še nov dodatek (1914).

Prinaša opise novih del in popravke k že opisanim.

Tu je navesti še obširni popis starih enolistnih tiskov.

Einblattdrucke des XV. Jahrhunderts. Ein bibliographisches Verzeichnis. Hrsg. von der Komm. für den Gesamtkatalog der Wiegendrucke. Halle 1914.

Nemci, Francozi, Italijani, Angleži, Španci, Holandci in Skandinavci imajo tudi pomembne nacionalne popise inkunabul ter številne razprave o razvoju tiskarstva in stare knjige v deželi. Podrobno navedba zadevna dela L.-N. MALCLÈS v *Les sources du travail bibliographique I*, str. 43—56. Nekatera od njih bomo navedli v poglavju o nacionalnih bibliografijah.

Pomembni so tudi popisi inkunabul posameznih bibliotek, več bibliotek enega mesta, ene dežele ali države. Najstarejše kataloge inkunabul smo omenili v zgodovini bibliografije, podrobnejši popis novejših katalogov v zahodnoevropskih deželah in Združenih državah Amerike glej v MALCLÈS: *Les sources du travail bibliographique I*, str. 58—61. Tu naj navedemo samo nedokončani največji katalog svetovnega obsega.

Gesamtkatalog der Wiegendrucke. Hrsg. von der Kommission für den Gesamtkatalog der Wiegendrucke. Leipzig 1925—1940.

Izšlo 7 knjig in prvi snopič 8. knjige do gesla: Federicis. To je rezultat dolgotrajnih priprav in temeljitega dela velike skupine strokovnjakov bibliotekarjev in zgodovinarjev, ki so od leta 1904 delali v komisiji za zbirni katalog inkunabul vsega sveta v Berlinu. V opis bi naj bilo vključenih okrog 35.000 izdaj v 450.000 izvodih, ki jih hrani nad 2000 knjižnic vsega sveta. Podrobni opisi del z navedbo hranilišč in vseh dotedanjih omenb ali zabeležb so urejeni v abecednem redu piscev oz. stvarnih naslovov, če je delo anonimno. Izdajo kataloga je za več let zavrla že prva svetovna vojna, druga svetovna vojna jo je pretrgala. Zbrano gradivo pa se je ohranilo in priprave za nadaljevanje dela so v teku (čeprav se je številčno stanje inkunabul zaradi uničenja mnogih knjižnic v drugi svetovni vojni močno spremenilo).

V pomoč pri razpoznavanju inkunabul, ki so brez podatkov o izidu, zlasti poškodovanih in nepopolnih izvodov, je delo:

Konrad HAEBLER: *Typenrepertorium der Wiegendrucke.* 1—5. Halle (od 2: Leipzig) 1905—1922.

Avtor je vzel za osnovo določanja in razlikovanja tiskov v gotici črko M in ugotovil, da se da po različnih oblikah te črke pogosto zanesljivo ugotoviti

tiskar in s tem tudi čas in kraj izida. Za dela v latinici mu služi kot značilna črka Q.

Bibliografijo bibliografij ter katalogov inkunabul in del o starih tiskih 15. stoletja prinašata:

R. A. PEDDIE: *Fifteenth century books. A guide to their identification.* London 1913.

Theodor BESTERMAN: *Early printed books to the end of the sixteenth century. A bibliography of bibliographies.* London 1940; Genève 1961².

Za nekako nadaljevanje Zbirnega kataloga inkunabul lahko štejemo široko zasnovani mednarodni popis tiskov 16. stoletja, ki je začel izhajati v Nemčiji (Baden-Baden):

Index Aureliensis. Catalogus librorum sedecimo saeculo impressorum. Aureliae Aquensis [= Baden-Baden] 1962—.

Izhaja v snopiščih. Opisi so kratki, a zanesljivi; dodani so podatki o nahajališču s signaturami. Ureditev abecedna po avtorjih oziroma stvarnih naslovih.

Kot priprava na to bibliografijo je izšla bibliografija bibliografij, v katerih so popisane knjige 16. stoletja.

Bibliotheca bibliographica librorum sedecimi saeculi. Edidit F. G. WAGNER. *Bibliographisches Repertorium für die Drucke des 16. Jahrhunderts. Aureliae Aquensis (Baden-Baden) 1960.*

Na evropske tiske 16. stoletja, ki govore o Turkih in Turčiji, pa se je omejila bibliografija C. Göllnerja:

C. GÖLLNER: *Turcica. Die europäischen Türkendrucke des XVI. Jahrhunderts. I. Bd. 1501—1600.* Bucuresti—Berlin 1961.

4. KATALOGI IN ZBIRNI KATALOGI KNJIG

Za mednarodne splošne bibliografije knjig moremo šteti tudi tiskane kataloge velikih knjižnic splošnega značaja. Število let je narastlo zlasti v 18. in prvi polovici 19. stoletja, ko je vsaka večja knjižnica — tudi privatna — hotela imeti tiskan popis svojega fonda. V 2. polovici 19. stoletja in v 20. stoletju je tiskanih katalogov vse manj — vzrok je hitro naraščanje fondov in s tem v zvezi tudi stroškov za tisk. V sedanjem času si morejo privoščiti tiskanje katalogov samo največje in najbogatejše knjižnice na svetu. Popis starejših tiskanih katalogov je podal Henri STEIN v 3. dodatku k svojemu *Priročniku splošne bibliografije (Manuel de bibliographie générale. Paris 1897)*. Tu navajamo samo največje tiskane kataloge novejšega časa.

Nacionalna biblioteka Velike Britanije je tiskala katalog svojega fonda prvič že leta 1787 (2 knjigi), drugič 1813—1819 (7 knjig). Za sodobnega bibliotekarja pa je izrednega pomena katalog, ki ga je začela tiskati ob koncu 19. stoletja in dokončala v prvih letih 20. stoletja.

Catalogue of the printed books in the Library of the British Museum. London 1881—1905 (393 zvezkov, 44 zvezkov dodatkov). Fotolito-grafski ponatis: Ann Arbor 1946—1950.

Katalog popisuje okrog 4 milijone zvezkov. Urejen je po abecedi avtorjev; anonimni spisi so uvrščeni deloma pod prvo besedo naslova, deloma pod stvarno značnico, deloma pod korporativnega avtorja. Opis kratek, brez navedbe formata in obsega, založnik je naveden samo pri angleških tiskih in tiskih izpred leta 1600. Časopisi in publikacije akademij so popisani v posebnih zvezkih.

British Museum. General catalog of printed books. Photolithographic edition to 1955. Vol. 1—263. London 1959—1966.

Nova popravljena in dopolnjena izdaja kataloga je začela izhajati že leta 1931. Zasnova nove izdaje je ostala v odnosu do stare nespremenjena, le gradivo iz dveh zvezkov »Academies« se je porazdelilo med drugo gradivo pod krajevnimi značnicami. Opisi knjig so nekaj popolnejši: navajajo tudi obseg in založbo pri tujih delih. Toda tisk je tekel počasi: do leta 1954 je izšlo 51 knjig (do značnice Desw). Tedaj so tisk kataloga ustavili. Leta 1957 so sklenili tiskati nadaljevanje s foto-ofsetnim tiskom, v katerem so zmogli natisniti na teden knjigo v obsegu 500 strani. Tako so v letih 1959—1966 natisnili nadaljevanje od 52. do zaključne 263. knjige, pri tem pa so ob koncu (1964—1966) ponatisnili še prvih 51 knjig, spopolnjenih z gradivom do leta 1955.

To ogromno delo v monumentalnih knjigah velikega formata in dovršene zunanosti je ena največjih in najuporabnejših bibliografij splošnega mednarodnega značaja na svetu.

Subject index of the modern works added to the Library of the British Museum. London 1902—.

Delo, ki se pogosto imenuje po prvem uredniku (G. K. Fortecue), razpo-reja prirastek knjig po letu 1880 pod stvarnimi gesli; izhaja še zdaj v petletnih zvezkih.

Počasneje izhaja katalog največje francoske knjižnice Nacionalne biblioteke v Parizu.

Catalogue générale des livres imprimés de la Bibliothèque Nationale. Paris 1847—.

Poleg avtorskega kataloga v 200 zvezkih s popisom knjig, ki so prišle v knjižnico najkasneje do leta 1959, so začeli izhajati petletni dodatki. Prvi, ki obsega novo gradivo za leta 1960—1964, je izšel v 12 knjigah pod naslovom: Auteurs — collectivités-auteurs — anonymes. Izšla je tudi posebna knjiga z naslovom: Ouvrages imprimés en caractères hébraïques.

Ameriška nacionalna biblioteka Library of Congress v Washingtonu je leta 1897 začela tiskati kataložne listke na mednarodnem formatu; od leta 1901 je mogoče tiskane listke naročati. Leta 1942 so kataložne

listke fotografirali za knjižno izdajo kataloga, ki je tako izšel v fotolitografski tehniki v petih letih pod naslovom:

A Catalog of books represented by Library of Congress printed cards issued to July 31, 1942. Ann Arbor, Mich., 1942—1946 (167 zvezkov).

Dodatek za leta 1942—1947 obsega 42 zvezkov, za leta 1948—1952 pa 24 zvezkov.

V nadaljevanju za naslednje petletje beležijo na kataložnih listkih oznake za kakih 500 ameriških bibliotek; tako je iz kataloga nacionalke nastal zbirni katalog pod naslovom:

The National union catalogue. A cumulative author list representing Library of Congress printed cards and titles reported by other American libraries, 1953—1957. Washington 1958, 28 zvezkov (vol. 27: Music and phonorecords; vol. 28: Motion pictures and filmstrips).

Nadaljevanje za leta 1958—1962 obsega 54 knjig. Naprej izhajajo letne izdaje (po 5 knjig), ki se ob koncu petletja spet kumulirajo v en alfabet (leta 1969 je izšla kumulacija za 1963—1967).

Od leta 1950 objavlja Library of Congress poleg abecednega tudi stvarni katalog (četrtno, letno in petletno) pod naslovom:

The Library of Congress catalog. A cumulative list of works represented by Library of Congress printed cards. Books: Subjects, 1950—1954. Ann Arbor 1955 (20 knjig); za 1955—1959 (1960, 22 knjig); za 1960—1964 (1965, 25 knjig).

Tudi v teh izdajah so filmi, muzikalije, plošče in zemljevidi obdelani posebej.

Poleg splošnih katalogov izdaja Library of Congress še posebne serije, npr. mesečne sezname vzhodnoevropskih knjig, ruskih knjig, mikrofilmov itd.

Posebnost kataložnih listkov Library of Congress je, da navajajo ob natančnem opisu enot dodatno še rojstno in eventualno smrtno letnico avtorja, podatek o povzetku ter o morebitni priključeni bibliografiji in splošno anotacijo.

V Nemčiji v preteklosti vse do leta 1912, ko je bila ustanovljena Deutsche Bücherei v Leipzigu, nobena od velikih knjižnic ni imela položaja centralne knjižnice za vse nemško ozemlje. Zaradi razdeljenosti Nemčije na več samostojnih držav je imela več »državnih« bibliotek, od katerih pa nobena ni prejemale obveznih primerkov iz vse Nemčije. Zato so leta 1884 sklenili, da ustvarijo v Berlinu centralni katalog, v katerem bi združili kataložne listke pomembnejših nemških knjižnic. Najprej so pridružili listkom pruske državne biblioteke (ki se od 1954 imenuje Deutsche Staatsbibliothek) listke 10 pruskih univerzitetnih knjižnic. Kasneje so se pridružile zbirnemu katalogu še druge nemške in

avstrijske knjižnice; katalog je narastel na 2,500.000 listkov knjig, ki so izšle do konca leta 1929. Leta 1930 je Pruska državna knjižnica sklenila katalog natisniti. Gradivo črke A je izšlo pod naslovom:

Gesamtkatalog der Preussischen Bibliotheken mit Nachweis des identischen Besitzes der Bayerischen Staatsbibliothek in München und der Nationalbibliothek in Wien. Berlin 1931—1935 (8 knjig).

Od črke B dalje se je katalog razširil na kakih 100 nemških in avstrijskih knjižnic in je zato spremenil naslov v:

Deutscher Gesamtkatalog. Berlin 1936—1939 (knjige 9—14).

Druga svetovna vojna je ustavila publikacijo pri značnici Beethordnung. Listkovno gradivo je bilo v vojni povečini uničeno. Kot posebni zvezki kataloga so izšli: Goethe (1932), Augustinus (1935), Balzac (1937).

Že od leta 1892 je izhajal tedensko popis novosti kraljevske biblioteke in univerzitetne biblioteke v Berlinu, ki se je pozneje razširil na več pruskih bibliotek in je leta 1911 dobil naslov: *Berliner Titeldrucke*, za leta 1938—1944 pa *Deutscher Gesamtkatalog. Neue Titel*.

Po drugi svetovni vojni je izšel *Zentralkatalog der Auslandsliteratur (ZKA)* in prinesel popis literature, ki je izšla v letih 1945—1950 (Göttingen 1951, 4 zvezki), ter v letih 1951—1954 (Köln 1955, 3 zvezki). Mesečni seznam nanovo pridobljene tuje literature v nemških knjižnicah pa izhaja pod podobnim naslovom *Zentralkatalog der ausländischen Literatur* v Kölnu od leta 1951 dalje.

V Rimu je začel leta 1962 izhajati zbirni katalog italijanskih knjižnic, ki ga pripravlja Centro nazionale per il catalogo unico delle biblioteche italiane:

Primo catalogo delle biblioteche italiane. Roma 1962—.

Kot poseben zvezek kataloga je izšel leta 1965: Dante Alighieri MCCLXI—MCMLXV.

V Sovjetski zvezi so leta 1947 objavili načrt za centralni katalog ruskih knjig iz let 1708—1947; katalog je na listkih že pripravljen za tisk.

Tujo literaturo, ki prihaja v sovjetske biblioteke, pa sproti beleži publikacija Vsezvezne državne biblioteke tuje literature:

Svodnyj bjulleten' novyh innostrannyh knig, postupivših v biblioteki SSSR. Moskva 1949—.

Izhaja četrtletno v dveh serijah. A: Prirodoslovne znanosti, medicina, kmetijstvo, tehnika; B: Družbene vede. Opisi so anotirani.

Tuje knjige, ki pritekajo v biblioteke Akademije znanosti SSSR, beležita periodični publikaciji:

Novyje inostrannyje knigi, postupivšie v sistemu Biblioteki Akademii nauk SSSR. Moskva — Leningrad 1948—.

Izhaja 7—10 krat na leto.

Novaja inostrannaja kniga v bibliotekah Akademii nauk SSSR i akademij nauk sojuznyh respublik. Moskva — Leningrad 1948—.

Izhaja letno.

5. SPLOŠNE BIBLIOGRAFIJE ČASOPISJA

Od druge polovice 19. stoletja se vse več in več znanstvenih dognanj objavlja v znanstvenih časopisih, vse večja potreba širokih slojev naroda po splošni izobrazbi, kulturi in zabavi ter udeležbi v javnem življenju pa povzroča nastanek čedalje večjega števila splošnokulturnih, literarnih in poljudnoznanstvenih časopisov, zabavnih magazinov, informativnih glasil, tedenskih in dnevnih časnikov.

Življenje časopisja ali periodičnega tiska je mnogo bolj razgibano kot življenje knjig. Časnik ali časopis lahko izhaja dolga desetletja brez posebnih sprememb; navadno pa doživlja med izhajanjem mnogo sprememb na zunan in na znotraj: spremembe naslova, podnaslova, kraja izhajanja, formata itd.; spremembe usmerjenosti lista, razširitev ali zožitev obsega področja, ki ga obravnava; list preneha izhajati, pa se morda čez nekaj časa spet pojavi pod istim naslovom ali pa nadaljuje življenje in štetje pod delno ali povsem spremenjenim naslovom. Iz teh in podobnih razlogov je sestavljanje bibliografije časopisja bolj zahtevno in zamudno kot sestavljanje bibliografije knjig.

Mednarodnih splošnih bibliografij časopisov in časnikov je tudi iz teh razlogov razmeroma malo, mnogo več je katalogov in zbirnih katalogov, ki popisujejo celotne fonde periodik posameznih knjižnic ali večjega števila knjižnic (v mestu, pokrajini, državi) in predstavljajo tako izbirne mednarodne splošne bibliografije. Ker se stanje periodične literature v knjižnicah hitro spreminja (zaradi prenehanja starih in nastajanja novih časopisov, pa tudi zaradi opuščanja enih in naročanja novih naslovov), izhajajo taki katalogi pogostejše kot katalogi knjig (letno ali na nekaj let). V kataloge te vrste se pogosto enakovredno uvrščajo tudi tako imenovane vrstne publikacije (npr. periodični zborniki, kongresne publikacije, letopisi, koledarji, almanahi društev, zavodov ter ustanov). Je pa tudi nekaj posebnih bibliografij vrstnih publikacij.

C. BJORKBOM: Bibliographical tools for control of current periodicals. The Hague 1954. (FID. Publ. N° 266.).

Mednarodni pregled zaključenih in tekočih bibliografij časopisov. Urejen po državah.

Ulrich's International periodicals directory. A classified guide to selected list of current periodicals foreign and domestic. 11th ed. New York. Vol. 1: Scientific, technical and medical. 1965. Vol. 2: Arts, humanities, business and social sciences 1966. — 12th ed. Vol. 1. 1967.

Prva izdaja je izšla 1932. Splošna mednarodna bibliografija. Ureditev po stvarnih geslih. Navaja datum začetka izhajanja, gostoto izhajanja in ceno. Kazalo naslovov. O izčrpnosti lahko sklepamo iz dejstva, da navaja npr. iz Jugoslavije samo 36 naslovov, iz CSSR 60, iz Poljske 112 itd.

Verzeichnis ausgewählter wissenschaftlicher Zeitschriften des Auslandes. VAZ. Bearbeitet von der Deutschen Forschungsgemeinschaft. Wiesbaden 1957.

Popis okrog 6500 naslovov v sistematični ureditvi. Kazalo naslovov v posebni knjigi.

Handbuch der Auslandspreise. Herausgegeben vom Institut für Publikistik der Freien Universität Berlin unter Leitung von E. DOVIFAT Bonn [itd.] 1960.

Irregular serials and annuals. An international directory. Ed. by Emery KOLTAY. New York, London 1967.

Mednarodni izbor vrstnih publikacij in periodičnih letopisov.

6. KATALOGI IN ZBIRNI KATALOGI ČASOPISJA

Število tiskanih seznamov periodik, ki jih imajo ali prejemajo posamezne knjižnice, več knjižnic v mestu, pokrajini, državi je nepregledno. Tu bomo navedli samo nekaj največjih in najpomembnejših zbirnih splošnih katalogov časopisja; nekateri od njih obsegajo naslove domačih in tujih periodik v knjižnicah, drugi pa popisujejo samo tuje časopise. Bibliografski popis tiskanih splošnih katalogov časopisja podajajo:

R. MUMMENDEY: Bibliographie der Gesamt-Zeitschriften-Verzeichnisse. Köln 1939.

D. C. HASKELL, S. BROWN: A bibliography of union lists of serials. V dodatku k: Union list of serials in the libraries of the United States and Canada.

Eden najboljsežnejših zbirnih katalogov časopisja je:

Union list of serials in libraries of the United States and Canada. New York 1965³.

Katalog popisuje časopise in vrstne publikacije vseh pomembnih knjižnic in ustanov Združenih držav Amerike in Kanade. Opisi enot so podrobni. Ureditev je abecedna. Kongresna biblioteka nadaljuje katalog tekoče v mesečnih, letnih in večletnih zvezkih pod naslovom (navajamo večletne kumulacije):

New serials titles 1950—1960. Supplement to the Union list of serials. Vol. 1, 2. 3rd ed. Washington 1961.

New serials titles 1961—1965. Cumulation. Vol. 1—3. New York, London 1966.

V Veliki Britaniji imajo obsežen katalog časopisja 17.—20. stoletja pod naslovom:

British union-catalog of periodicals. A record of the periodicals of the world, from the seventeenth century to the present day, in British libraries. I—IV. London 1955—1958. Z dodatkom do 1960: Supplement to 1960 (London 1963).

Popisuje 140.000 časopisov, ki jih hrani 440 knjižnic Velike Britanije. Opisi enot natančni. Ureditev po abecedi naslovov.

Nacionalna biblioteka v Parizu je pripravila za tisk popis časopisja iz let 1631—1939 v francoskih univerzitetnih knjižnicah. Popis je od 1943 izhajal v ciklostilno razmnoženih zvezkih, sedaj pa je v teku tiskana izdaja, preračunana na 4 zajetne knjige; v njih teče popis od konca abecede proti začetku:

Catalogue collectif des périodiques du début du XVIIe siècle à 1939 conservés dans les Bibliothèques de Paris et dans les Bibliothèques universitaires des Départements. Paris 1967—.

Tome IV: R — Z (1967).

Opis enot upošteva vse spremembe naslovov. Ureditev po abecedi naslovov. Navedba hranilišč. V posebnem zvezku je izšel popis slovanskih časopisov v cirilici: *Périodiques slaves en caractères cyrilliques. État des collections en 1950.* Paris 1956.

Inventaire permanent des périodiques étrangers en cours. I. P. P. E. C. Inventaire des périodiques étrangers reçues en France par les bibliothèques et les organismes de documentation, en 1957—1958. Paris 1952²; en 1960—1961. Paris 1962³.

Po naslovih abecedno urejen popis nad 25.000 časopisov, ki jih je leta 1958 prejemale 2000 ustanov v Franciji; v 3. izdaji jo naslovov že nad 30.000. Opis enot zelo kratek. Leta 1960 je izšel posebej *Inventaire des périodiques soviétiques.*

Navajamo še popis medvojnega ilegalnega časopisja v Franciji:

R. et P. ROUX-FOUILLET: Catalogue des périodiques clandestins diffusés en France de 1939 à 1945, suivi d'un Catalogue des périodiques clandestins diffusés à l'étranger. Paris 1954.

Stanje časopisja v nemških knjižnicah do začetka 2. svetovne vojne podaja več obsežnih zbirnih katalogov; podatki o hraniliščih pa zaradi

sprememb, ki jih je povzročila vojna, povsod ne ustrezajo več. Tu navajamo samo najpomembnejše.

Gesamt-Zeitschriften-Verzeichnis. Berlin 1914.

Gesamtverzeichnis der ausländischen Zeitschriften 1914—1924. GAZ. Berlin 1929.

Abecedna ureditev naslovov; popis okrog 14.500 časopisov v 1100 knjižnicah.

Novo izdajo v Zvezni republiki Nemčiji pripravlja Westdeutsche Bibliothek v Marburgu a. d. L. pod naslovom: *Gesamtverzeichnis ausländischer Zeitschriften und Serien (GAZS)* za čas 1939—1958 (Wiesbaden 1959—), v Nemški demokratični republiki pa Deutsche Staatsbibliothek v Berlinu pod naslovom: *Gesamtverzeichnis ausländischer Zeitschriften (GAZ)* za čas 1939—1959 (Berlin 1962—).

Pomemben je katalog časnikov v nemških knjižnicah:

Standortskatalog wichtiger Zeitungsbestände in deutschen Bibliotheken. Bearbeitet von H. TRAUB. Leipzig 1933.

Popisuje pomembne časnike po letu 1700. Ureditev po državah in krajih izida. Kazalo naslovov in krajev. Skupno 4512 naslovov v 368 knjižnicah. Pripravlja se nova izdaja.

Od manjših zbirnih katalogov naj navedemo še švicarskega in dva avstrijska:

Répertoire des périodiques étrangers reçus par les bibliothèques suisses. Verzeichnis ausländischer Zeitschriften in Schweizer Bibliotheken. Bern 1955⁴. Dodatek I. (1957), II. (1962).

Popisuje v abecednem redu naslovov nad 46.000 časopisov (skupaj z dodatki). Opis natančen, s podatki o začetku izhajanja.

Starejši zbirni katalog časopisov in časnikov v avstrijskih knjižnicah je pripravila dunajska univerzitetna knjižnica pod vodstvom Ferdinanda GRASSAUERJA (sodeloval je tudi F. SIMONIČ):

Generalkatalog der laufenden periodischen Druckschriften an den oesterreichischen Universitäts- u. Studienbibliotheken der technischen Hochschulen, der Hochschule für Bodenkultur des Gymnasiums in Zara, des Gymnasialmuseums in Troppau und der Handels- u. Nautischen Akademie in Triest. Wien 1898.

Zentralkatalog neuerer ausländischer Zeitschriften und Serien in österreichischen Bibliotheken (ZAZ). Hrsg. von Österreichischen Nationalbibliothek. I—VI. Wien 1962—1963.

V Sovjetski zvezi izdajajo popis tujih časopisov, ki jih po letu 1947 prejemajo največje biblioteke v deželi, v letnih zvezkih.

Svodnyj katalog inostrannyh naučnyh žurnalov, postupivših v krupnejšie biblioteki SSSR. Estestvennye nauki. Medicina. Sel'skoe hozjajstvo. Tehnika. 1947—. Moskva 1950—.

7. BIBLIOGRAFIJE KONGRESNIH SPISOV

To gradivo ponekod vključujejo v bibliografije in kataloge knjig ali časopisov, je pa tudi več posebnih popisov. Tu navajamo nekaj splošnih mednarodnih popisov:

W. GREGORY: International congresses and conferences, 1840—1937. A union list of their publications available in libraries of the United States and Canada. New York 1938.

Mednarodni popis publikacij kongresov vseh vrst razen političnih. Ureditev abecedna po prvi besedi naziva kongresa. Podatki iz 110 knjižnic.

Bibliography of proceedings of international meetings. Bibliographie des comptes rendus de réunions internationales 1957—. Bruxelles 1963—.

Bibliographical current list of papers, reports and proceedings of international meetings. Bibliographie courante des documents, comptes rendus et actes des réunions internationales. Vol. 1—. Bruxelles 1961—.

InterDok. Directory of published proceedings. White Plains, N. Y., 1965—.

Letno izide 10 števil. Od 1968 več serij.

Current index to conference papers. New York 1969—.

Izhaja v treh serijah in zabeleži letno okrog 25.000 enot s področja kemije, 50.000 enot s področja tehnike in 45.000 enot s področja bioloških ved.

8. BIBLIOGRAFIJE PRISPEVKOV V ČASOPISJU

Že bibliografsko popisovanje časopisja in najrazličnejših vrstnih publikacij (zbornikov raznih ustanov, kongresnih poročil ipd.) je težje v primeri z opisom zaključenih knjig; še mnogo več preglavic dela bibliografom izčrpavanje in bibliografsko popisovanje prispevkov v časopisju in zbornikih. Potreba po čim hitrejšem sprotnem evidentiranju vsega gradiva, objavljenega v periodičnem tisku, pa je vsak dan večja, ker je tudi pomembnega gradiva v časopisju in zbornikih iz dneva v dan več.

Splošna mednarodna bibliografija člankov in drugih prispevkov v časopisju, ki bi bila količikaj popolna, pravzaprav nikdar ni bila mogoča. Poskus Mednarodnega inštituta za bibliografijo v Bruslju, da bi sestavil in tekoče vodil ter celo objavljaj tak pregled člankov, ni uspel. Nekaj osamljenih mednarodnih splošnih bibliografij časopisnih

prispevkov, ki jih bomo lahko navedli, črpa gradivo iz ozko izbranega števila časopisov na svetu ali pa se omejuje na določena širša področja znanosti.

Pretežna večina prispevkov v časopisju in zbornikih se popisuje tekoče v narodnih bibliografijah, splošnih in strokovnih, ter v mednarodnih strokovnih bibliografijah. Redke so retrospektivne bibliografije prispevkov iz časopisja. Številnejša in zelo porabna so dobro urejena bibliografska kazala za večje število letnikov enega časnika ali časopisa. (Seznam starejših kazal je priobčil H. STEIN v dodatku k *Manuel de bibliographie générale*, 1897; gl. spredaj str. 79—80.)

Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur mit Einschluss von Sammelwerken und Zeitungen. Begründet von Felix Dietrich, fortgeführt von Reinhard Dietrich. Leipzig (od 1948 Osnabrück) 1897—.

Najpomembnejša mednarodna splošna bibliografija časopisnih prispevkov, znana po ustanovitelju in založniku kot »Dietrich«. Izhajala je v treh oddelkih:

A. Bibliographie der deutschen Zeitschriftenliteratur mit Einschluss von Sammelwerken. Bd 1. 1896—.

Zajema gradivo nemških časopisov od leta 1896. Vrzel: 1945—1946. Z dodatnimi zvezki so pozneje posegli nazaj do leta 1861. Ureditev po stvarnih geslih. V prilogah popisano tudi gradivo iz časnikov za leta 1908—1944 (za leta 1923—1927 so prispevki iz časnikov vključeni v časopisno gradivo). V posebnih zvezkih avtorska kazala za več let skupaj. Od začetka do 1911 je delo izhajalo pod naslovom tega oddelka.

B. Bibliographie der fremdsprachigen Zeitschriftenliteratur. Répertoire bibliographique international des revues. International index to periodicals. Bd 1, 1911—22, 1921/25; Neue Folge Bd 1, 1925/25—.

Urejena kot A. Vrzel 1943/44—1948/49.

C. Bibliographie der Rezensionen. Bd 1, 1900—77, 1943.

Bibliografija recenzij je izhajala v začetku kot dodatek k bibliografiji pod A in je večkrat menjala zasnovo in naslov: v začetku je prinašala samo nemško gradivo, od 1911 tudi tuje, po prvi svetovni vojni spet samo nemško, od leta 1925—1943 tudi tuje. Po drugi svetovni vojni se ne nadaljuje.

V celoti prinašata oddelka A in B sedaj letno okrog 400.000 člankov iz kakih 8000 nemških in tujih časopisov. Izbor upoštevanih časopisov in kriteriji izbora člankov so se večkrat menjali. Celotno delo je ponatisnila Kraus Repr. Corp.: A 1—99. 1896—1948; B. 1—22; N. F. 1—25. 1911—1942/43; C. 1—77. 1900—1943.

International index. A guide to periodical literature in the social sciences and humanities. Minneapolis (pozneje New York) 1907—.

V letih 1907—1919 je ta bibliografija izhajala pod naslovom: *The reader's guide to periodicals literature supplement*. Tudi pozneje še menjala naslov. Do leta 1954 je popisovala prispevke raznih strok iz ameriških in nekaterih evropskih časopisov, po letu 1955 se je omejila na okrog 180 časopisov v angleškem jeziku s področja socialnih in humanističnih ved (social sciences and humanities). Sedaj izhaja četrtletno z letnimi in štiriletnimi kumulacijami. Križna ureditev po avtorjih in stvarnih geslih.

9. BIBLIOGRAFIJE CITATOV, KRILATIC IN ODLOMKOV

Zbirke citatov in krilatic popisujejo najmanjše še smiselne dele besedila: posamezne misli in izreke, znane in pogosto uporabljene v stalni obliki. Nekateri narodi pa imajo tudi urejene popise večjih odlomkov: anekdot, šal ipd. O bibliografiji takega gradiva moremo govoriti le tedaj, če za posamezne enote ugotavljamo podatke o izvoru in navajamo, kdo jih je prvi napisal (ali izrekel) in kje so bile objavljene. Narodne zbirke citatov in podobnih odlomkov prinašajo gradivo iz enega jezika, iz ene literature; teh je največ. Mednarodne pa segajo v več literatur. Bibliografijo mednarodnih in narodnih zbirk vseh časov podaja G. Zischka v *Index lexicorum*, str. 153—157. Tu podajamo samo nekaj zbirk mednarodnega značaja:

Georg BÜCHMANN: *Geflügelte Worte. Der Zitatenschatz des deutschen Volkes. Gesammelt und erläutert von Georg Büchmann, fortgesetzt von Walter Robert-tornow [idr.]. 30. Auflage neu bearbeitet, ergänzt, verbessert und bis in die Gegenwart fortgeführt von Werner Rust und Günther Haupt.* Berlin 1961.

Najbolj znana nemška zbirka, izšla prvič 1864. Navaja citate iz biblije, iz nemških, nordijskih, francoskih, angleških, španskih in drugih pisateljev ter iz latinskega in grškega slovstva; ugotavlja izvor in morebitne spremembe v obliki in pomenu. Ureditvev kronološka po virih. Abecedno kazalo citatov. Büchmann je bil znan in domač tudi našim starejšim izobražencem, ki so v svojih delih radi citirali izreke tujih piscev.

Dve leti pred Büchmannom je izdal podobno, a manjše delo Ljubljančan

Constant WURZBACH: *Historische Wörter, Sprichwörter und Redensarten.* Prag 1862; Hamburg, Leipzig 1866².

Richard ZOOZMANN: *Zitaten- und Sentenzenschatz der Weltliteratur alter und neuer Zeit.* Leipzig 1910; 9. Aufl. Berlin und Hamburg 1956.

Franz Joseph v. LIPPERHEIDE: *Spruchwörterbuch. Sammlung deutscher und fremder Sinnsprüche, Wahlsprüche, Inschriften an Haus und Gerät, Grabsprüche, Sprichwörter, Aphorismen, Epigramme...* Berlin 1907; Leipzig 1934³.

Pierre DUPRÉ: *Encyclopédie des citations.* Paris 1959.

Emile GENEST: *Les belles citations de la littérature étrangère.* Paris 1926.

The Oxford dictionary of quotations. London, New York 1941; 1953².

Jehiel Keeler HOYT: Hoyt's new encyclopedia of practical quotations drawn from the speech and literature of all nations. Ed. by Kate Louise Roberts. New York and London 1922; 1949.

Giuseppe FUMAGALLI: Chi l'ha detto? Tesoro di citazioni italiane e straniere di origine letteraria e storica, indicate, ordinate e annotate. Milano 1934⁸; 1958⁹.

Velika Epohina enciklopedija aforizama. Zagreb, Epoha 1968. 1025 strani.

Obsežen izbor (8752) aforizmov in izrekov iz jugoslovanskih in tujih literatur. Urejen po stvarnih geslih. Kazalo avtorjev.

Zbirke latinskih citatov prinašajo gradivo iz stare rimske in navadno tudi srednjeveške literature raznih narodov, pisane v latinščini; zato jih nekaj navajamo tu med mednarodnimi zbirkami.

Otto CATO: Lateinische Zitate, Kernsprüche und Redensarten. Mit einem lateinischen und deutschen Schlagwortregister. Neubearbeitet von Otto Birnbaum. Hildesheim (1952).

Giuseppe FUMAGALLI: L'ape latina. Dizionario di 2588 frasi, sentenze, proverbi, motti, divise, locuzioni latine. Milano 1911. Ristampa anastatica 1949.

Zvonimir DOROGHI: Blago latinskoga jezika. Thesaurus linguae latinae. Zbirka latinskih citata, sentencija, poslovice, krilatice, uzrečica. Varia. Anacreontica. Curiosa. Zagreb 1966.

Manj je mednarodnih izborov anekdot, šal in podobnih odlomkov iz literature. Navajamo jih nekaj:

Victor FOURNEL: Dictionnaire encyclopédique d'anecdotes modernes et anciennes, françaises et étrangères par Edmond Guérard [ps.]. I—II. Paris (1926).

F. PALAZZI: Enciclopedia degli aneddoti. I—III. Milano 1953⁸.

D. PROVENZAL: Dizionario umoristico. Milano 1950³.

Duhoviti odlomki iz del več kot 400 pisateljev vsega sveta.

Gershon LEGMAN: Rationale of the dirty joke. New York 1969.

Zbirka kosmatih šal, opremljena s pojasnili o času in kraju nastanka in z navedbami inačic.

Še vedno je uporabna starejša bibliografija zbirk pregovorov, namenjena literarnim zgodovinarjem, bibliografom in bibliotekarjem, pa seveda tudi narodopiscem.

Cristian CONRAD Nopitsch: Literatur der Sprichwörter. Ein Handbuch für Literaturhistoriker, Bibliographen und Bibliothekare. Nürnberg 1833².

10. BIBLIOGRAFIJE PREVODOV

Bibliografije prevodov popisujejo prevode leposlovnih ali strokovnih del iz enega jezika v drug jezik ali v več jezikov, pa tudi prevode del iz tujih jezikov v en domači jezik ali v več jezikov ene dežele. Take bibliografije se vedno tičejo vsaj dveh, pa tudi več jezikov oz. narodov; vendar jih bomo omenjali pri pregledu nacionalnih literatur; saj take bibliografije dokumentirajo literarne stike enega naroda z drugimi narodi.

Tu pa naj navedemo na prvem mestu delo, ki popisuje prevode iz več jezikov v več drugih jezikov, torej v resnici pravo mednarodno bibliografijo prevodov, ki ni sestavljena s stališča enega naroda, marveč skuša prikazati vzajemno prehajanje literarnih in znanstvenih vrednot med narodi:

Index translationum. Repertoire international des traductions. International bibliography of translations. Genève 1932—1940; Paris 1948—.

Prva tekoča serija teh bibliografskih pregledov obsega čas od julija 1932 do januarja 1940. Izdajal jo je četrletno Institut international de coopération intellectuelle pri Zvezi narodov v Ženevi. Po drugi svetovni vojni je prevzela to izdajo organizacija Združenih narodov Unesco v Parizu. Prva knjiga za prevode leta 1948 je izšla leta 1950. Poslej izhaja letno. Popisuje prevode, ki izidejo v državah članicah OZN. Urejeno po alfabetu imen držav (v francoski obliki), v okviru držav po UDK. Navaja pri vsakem naslovu originalni naslov in jezik originala. Kazalo avtorjev. Knjiga za leto 1967 (Paris 1969) popisuje 39.451 prevodov, objavljenih v 74 deželah.

Chartotheca translationum alphabetica. Internationale Bibliographie der Übersetzungen. Herausgegeben von H. W. Bentz. Frankfurt/M 1956—.

Izhaja v skupinah po jezikih, nato letna kumulacija: Bd I. 1961—. Tiska se tudi na kartotečnih listkih.

V mednarodne bibliografije prevodov lahko štejemo tudi popise prevodov enega dela v različne jezike, npr.:

Bert ANDRÉAS: Le Manifeste Communiste de Marx et Engels. Histoire et bibliographie. 1848—1918. Milano 1963.

Dobra bibliografija prevodov in raznih izdaj komunističnega manifesta. Lahko bi jo uvrstili po jeziku osnovnega teksta tudi med posebne nemške narodne bibliografije.

11. BIBLIOGRAFIJE SLOVARJEV IN ENCIKLOPEDIJ

Bibliografije jezikovnih slovarjev so se pojavile šele v zadnjih časih. Rodile so jih potrebe, ki nastajajo zaradi čedalje tesnejših političnih, gospodarskih in kulturnih stikov med narodi. Jezikovni slovarji poleg prevoda pogosto tolmačijo tudi izvor besedi in razlagajo njih stvarni pomen. Taki tvorijo prehod k splošnim in strokovnim enciklopedijam in poljudnejšim konverzacijskim leksikonom. Starejša oblika enciklopedije je nudila sistematično urejen pregled vsega človeškega znanja; v 17. stoletju so nastale prve pomembne enciklopedije, ki so razdelile gradivo celokupnega človeškega znanja na manjše oddelke in ga razvrstile abecedno po stvarnih gestih. Ta tip enciklopedij sedaj prevladuje.

Wolfram ZAUNMÜLLER: *Bibliographisches Handbuch der Sprachwörterbücher. Ein internationales Verzeichnis von 5600 Wörterbücher der Jahre 1460—1958 für mehr als 500 Sprachen und Dialekte.* Stuttgart 1958.

Ureditev po jezikih. Kazalo jezikov in avtorjev. Popisuje splošne jezikovne in posebne slovarje (npr. pravopisne, dialektične, frazeološke, slovarje jezika posameznih pisateljev ipd.).

Richard C. LEWANSKI: *A Bibliography of slavic dictionaries. I—III.* New York 1954—1963.

V I. knjigi popisuje poljske slovarje; v II. beloruske, bolgarske, staro-cerkvenoslovanske, makedonske, polabske, srbske in hrvatske, slovenske in ukrajinske, v III. knjigi pa ruske slovarje.

Bibliographie der Wörterbücher. — Bibliography of dictionaries. — Bibliografia słowników. — Bibliografija slovarjev. 1945—1961. Warszawa 1965.

Popis slovarjev, ki so v navedenih letih izšli v Nemški demokratični republiki, Romuniji, Češkoslovaški, Madžarski, Sovjetski zvezi, Bolgariji, Kitajski ljudski republiki, na Poljskem.

Gert A. ZISCHKA: *Index lexicorum. Bibliographie der lexikalischen Nachschlagewerke.* Wien 1959.

Bibliografski popis splošnih, posebnih in strokovnih enciklopedij, strokovnih slovarjev vseh področij, večjezičnih strokovnih slovarjev in biografskih leksikonov vseh narodov in vseh časov. Ureditev po strokah s splošnimi enciklopedijami na začetku. Izredno bogato in koristno delo. V uvodu podaja avtor pregled zgodovinskega razvoja enciklopedij in leksikonov od najstarejših časov do sodobnosti.

12. SPLOŠNE ENCIKLOPEDIJE

Med najpomembnejša bibliografska pomagala se štejejo splošne in strokovne enciklopedije, saj ob koncu člankov navadno dodajo literaturo, na kateri članek sloni. Tu navajamo samo najbolj znane sodobne mednarodne splošne enciklopedije, od starejših pa nekaj najpomemb-

nejših, katere bibliotekar še vedno z uspehom uporablja pri iskanju podatkov. V ureditvi enciklopedij sedaj prevladuje abeceda ozkih stvarnih gesel, redkeje se še vedno pojavlja sistematska obdelava in razporeditev snovi. Obseg mednarodnih splošnih enciklopedij je pogosto ogromen, saj štejejo tudi po več desetih debelih zvezkov velikega formata; sedaj so večinoma tudi bogato ilustrirane.

Enciklopedije (iz gr. enkýklios paideia, enkyklopaideia = celokupni obseg izobrazbe) niso posebnost moderne dobe in samo evropskega in ameriškega sveta (čeprav se bomo pri navajanju omejili samo na te), poznali so jih že antični Grki in zlasti Rimljani; znane so npr. ogromne kitajske enciklopedije, katerih ena iz 15. stoletja šteje 22.877 zvezkov, druga iz leta 1726 pa 5020 zvezkov.

Za sistematično urejene enciklopedije imamo lahko že *Disciplinae*, ki jih je napisal v 9 knjigah rimski pisec VARRO (u. 27 pred n. š.) in PLINIJ ST. (u. 79 n. š.), delo *Historia naturalis* v 37 knjigah ali dela srednjeveških pisateljev IZIDORJA IZ SEVILJE (u. 636) *Origines* ter HRABANA MAURA (u. 956) *De universo*. Hrvat Pavel SKALIČ (Paulus Scalichius) iz Zagreba je sredi 16. stoletja prvi uporabil izraz enciklopedija v današnjem pomenu. Njegovo delo *Encyclopaediae seu orbis disciplinarum tam sacrarum quam profanarum epistemon* (Basel 1559) imajo mnogi za prvo novodobno enciklopedijo; drugim pa je začetnik sodobne enciklopedije Francis BACON Verulamski (1561—1628) s svojima deloma *Novum organon scientiarum* (1620) in *De dignitate et augmentis scientiarum* (1623). Enciklopedije sodobnega tipa so se posebno razvile v 17. in 18. stoletju.

Moderne enciklopedije so delo številnih piscev posameznih člankov. Redke imajo enega samega avtorja. Poimenujemo jih pogosto po založnikih (Zedler, Brockhaus, Otto itd.).

Pri nas so bile do konca prve svetovne vojne v uporabi predvsem nemške enciklopedije, ki so jih od začetka 18. stoletja dalje pogosto imenovali *Konversationslexikon*, t. j. konverzacijski slovar, ki s svojimi podatki in tolmačenji tujih besed omogoča in pospešuje v olikani družbi razgovor — konverzacija — o najrazličnejših rečeh in vprašanjih. V največjem času so v naših knjižnicah v rabi tudi francoske, italijanske, sovjetske, angleške, ameriške in druge enciklopedije.

Nemške

Grosses vollständiges Universal-Lexikon aller Wissenschaften und Künste. Halle, Leipzig 1733—1754.

Obsežni in za podatke o starejših manj znanih osebnostih še danes nepogrešljivi leksikon v 64 knjigah s 4 dodatnimi zvezki je znan pod imenom založnika kot »Zedler«. Pri nas so ga poleg licealne knjižnice v Ljubljani imele tudi nekatere bogatejše graščinske knjižnice. Bogato in solidno delo; v obsegu ga sodobne nemške enciklopedije niso dosegle.

Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste in alphabetischer Folge von genannten Schriftstellern bearbeitet und herausgegeben von Johann Samuel Ersch und Johann Gottfried Gruber. Leipzig 1818—1889.

Monumentalno delo je doseglo 167, z dodatki 181 zvezkov, a ostalo nedokončano (obsega črke A-Ligatur in O-Phyxios). Ostal je torzo, ker je bil predroben in predrag. Od leta 1831 v založbi Brockhaus. *2074*

Der Grosse Brockhaus. Handbuch des Wissens in zwanzig Bänden. Leipzig 1928—1937¹⁵; 1952—1957¹⁶ (12 zvezkov + 1 dodatni zvezek).

Prva izdaja »Brockhause« je izšla leta 1796—1811 pod naslovom *Conversationslexikon*...; v lasti založbe Brockhaus je od leta 1805; 15. in 16. izdaja (z 200.000 gesli in odlično opremo) predstavljata višek nemške leksikografije. Sedaj je v teku 17. izdaja v 20 zvezkih:

Brockhaus Encyklopedie in zwanzig Bänden. Wiesbaden 1966—.

Meyers Lexikon. Leipzig 1924—1935⁷ (12 zvezkov + 3 zvezki dodatkov); 1936—1942⁸ (8 zvezkov obsega črke A — Sox, več ni izšlo).

1. izdaja 1840—1855 v 46 zvezkih (s 6 dodatnimi zvezki) pod naslovom: *Das Grosse Conversations—Lexikon*. Zadnja predvojna izdaja močno nacistično tendenčna; zastala med 2. svetovno vojno.

Meyers neues Lexikon in acht Bänden. Leipzig 1961—1964¹⁷.

Povsem predelana izdaja Meyerja.

Der Grosse Herder. Nachschlagewerk für Wissen und Leben. Freiburg in Br. 1931—1935⁴ (12 zvezkov); 1952—1956⁵ (10 zvezkov + dodatni 11. zvezek 1962).

1. izdaja 1853—1857 v 5 zvezkih. Katoliško usmerjena, posebej bogata s podatki o katoliškem srednjem veku in cerkveni zgodovini.

Das Staats-Lexikon. Herausgegeben v. K. von ROTTECK und K. WELCKER. Leipzig 1856—1870³ (14 zvezkov).

Ni splošni leksikon: omejuje se na državno, upravno in politično področje. Tu ga navajamo, ker je v svoji 1. izdaji (1834—1844, 15 zvezkov) močno vplival na razvoj predmarčnega avstrijskega meščanskega liberalizma in posebej tudi na oblikovanje liberalne in nacionalne miselnosti slovenske mladine v predmarčnih letih.

Švicarska

Schweizer Lexikon. Zürich 1945—1948 (7 zvezkov).

Manjša, a solidna, bogato ilustirana splošna enciklopedija z dobrimi biografskimi podatki.

Francoske

Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers. Mis en ordre par D. DIDEROT et J. D'ALEMBERT. Paris

1751—1780 (35 zvezkov), od tega 11 zvezkov slik, 5 zvezkov dodatkov in 2 zvezka kazal.

Znamenita enciklopedija razsvetljencev je močno vplivala na razvoj evropske misli; pozneje večkrat predelana in ponovno izdana (v letih 1782—1832 tudi v sistematični ureditvi pod naslovom: *Encyclopédie méthodique* ...).

La grande encyclopédie. Inventaire raisonné des sciences, des lettres et des arts. Sous la direction de M. BERTHÉLOT etc. Paris 1885—1902 (31 zvezkov).

Urejena po abecedi gesel. Izrazito znanstveni članki, pomembni so zlasti zgodovinski in biografski prispevki.

Grand dictionnaire universel du XIXe siècle. Paris, Larousse 1865—1888 (17 zvezkov).

Znamenita, še vedno živa enciklopedija Pierra Laroussa je jezikovni in stvarni slovar, pomemben zlasti za literarno zgodovino. Za njo je izšlo pri založbi Larousse še več obsežnih enciklopedij.

Larousse du XXe siècle en six volumes. Publié sous la direction de Paul AUGÉ. Paris 1958².

Grand Larousse encyclopédique en dix volumes. Paris 1960—1964 (1 zv. dodatkov 1968).

Encyclopédie française. Fondée par A. de MONZIE. Paris 1933—1939 in 1953—1959 (20 zvezkov).

Sistematično urejeno gradivo, razdeljeno na 20 področij, s posebnim urednikom za vsako knjigo; na premičnih listih.

Encyclopédie de la Pléiade. Publiée sous la direction de R. QUENEAU. Paris, Gallimard 1955—.

Sistematično urejena enciklopedija celokupnega človeškega znanja, izhajajoča v obliki zaključenih sintez v knjigah manjšega formata (8°), obsegajočih posamezne stroke, npr. 1., 3. in 7. knjiga obsegajo zgodovino literatur (1955, 1956, 1958), 2., 4., 6. knjiga svetovno zgodovino (1956, 1957, 1958), 11. knjiga zgodovino in njene metode (1961); 12. knjiga zgodovino umetnosti, I. del (1961), 13. knjiga astronomijo (1962) itd.

Pri nas se manj uporabljajo francoske sistematične enciklopedije v knjigah s premičnimi listi ali snopiči; v njih se novi listi lahko dodajajo ali se z njimi nadomeščajo zastarela poglavja; taka je poleg omenjene Monziejeve tudi enciklopedija v 18 zvezkih, ki izhaja od 1948 pod naslovom:

Clartés. Encyclopédie du présent sur fascicules mobiles constamment tenue à jour. Fondée par F. Durieux. Paris 1948—.

Italijanske

Enciclopedia italiana di scienze, lettere ed arti. Roma 1929—39 (36 zvezkov, dodatki od 1938—).

Znanstveno na višini, odlično opremljeno delo, znano pod imenom založnika kot »Treccani«.

Sovjetske

Moderne enciklopedije v Sovjetski zvezi rastejo formalno na tradiciji predrevolucijskih enciklopedij, ideološko pa temelje na marksizmu-leninizmu. Navajamo samo nekaj najpomembnejših.

Bol'saja sovjetskaja enciklopedija. Moskva 1949—1957² (50 zvezkov, 3 zvezki dodatkov).

Letni dodatki Ežegodnik bol'soj sovetskoj enciklopedii izhajajo od 1957. 1. izdaja 1926—1947 (65 zvezkov); bogato ilustrirano delo; ob člankih, ki so jih pisali najvidnejši znanstveniki, osnovna bibliografija; glavni urednik 1. izdaje O. Ju. Šmidt; 2. izdaje Sergej I. Vavilov.

Enciklopedičeskij slovar' Russkogo Bibliografičeskogo Instituta Grannat. Moskva 1937—1938¹² (55 zvezkov).

Malaja Sovjetskaja enciklopedija. Moskva 1928—1931; 1933—1947² (11 zvezkov).

Ukraïns'ka radjans'ka enciklopedija. Kiiv 1959—.

Poljske

Poljaki imajo več obsežnih starejših enciklopedij. Izhajajo tudi nove. Navajamo najvažnejše:

Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana. Warszawa 1890—1908 (54 zvezkov).

Wielka ilustrowana encyklopedia powszechna. Krakov 1930—1938 (22 zvezkov).

S. Orgelbranda Encyklopedja powszechna z ilustracjami i mapami. Warszawa 1898—1912 (18 zvezkov).

Wielka encyklopedia powszechna PWN. Warszawa 1962—. (1968 izšel 11. zvezek.)

Češke in slovaške

Čehi in Slovaki imajo nekaj dobrih enciklopedij. Tu navajamo tri češke in eno slovaško:

Fr. RIEGER in J. MALÝ: Slovník naučný. Praha 1859—1887 (12 zvezkov).

Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. Praha 1888—1909 (28 zvezkov, dodatni zvezki od 1930 dalje).

Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Praha 1925—1933 (7 zvezkov).

Slovenský náučný slovník. Bratislava 1932 (3 zvezki).

Slovaška enciklopedija, ki jo je uredil Pavel Bujnak.

Bolgarska

Kratka búlgarska enciklopedija. Sofija 1963— (1967 izšel 4. zvezek).

Angleške in ameriške

Pisec prve angleške enciklopedije je bil Ephraim Chambers (*Cyclopaedia or an universal Dictionary of arts and sciences*. London 1728, 2 zvezka). Toda bolj znana in še v novi dobi ponovno izdana je enciklopedija, ki sta jo napisala William in Robert Chambers in prvič izdala v letih 1860—1868:

Chambers' Encyclopaedia. A dictionary of universal knowledge. New ed. London, New York 1957 (15 zvezkov).

Tekoče jo dopolnjuje *Chambers' Encyclopaedia World Survey* (1950—). London 1952—.

Najpomembnejša pa je:

The Encyclopaedia Britannica. 14th ed. London [1924—1929] (25 zvezkov).

Encyclopaedia Britannica (1. izdaja 1768—1771) je strogo znanstvena, na večje podpisane monografije razdeljena enciklopedija. Šele s 14. izdajo se je deloma približala tipu konverzacijskega leksikona. Poslej številne nove izdaje, ki niso v celoti predelane, marveč v glavnem anastatični ponatisi z delnimi korekturami (tiska se v Ameriki). Od leta 1938 izhaja letno dopolnilo *Britannica book of the year*.

The Encyclopedia Americana. New York, Chicago 1918—1920 (30 zvezkov).

Prva izdaja v 16 zvezkih leta 1829—1833 (13 zvezkov). Letni dodatek od leta 1923 pod naslovom: *The Americana Annual*. Po izdaji 1918—1920 izhajajo pogosto le delno spremenjeni ponatisi.

The New international encyclopaedia. 2^d ed. New York 1922—1930.

Najboljša ameriška enciklopedija z obilnimi bibliografskimi podatki. Prva izdaja v 17 zvezkih 1902—1904. Letni dodatek od 1907 dalje: *The new international year book*.

Collier's Encyclopedia with bibliography and index. 2^d ed. New York 1962 (24 zvezkov).

New Catholic Encyclopedia. New York 1967 (15 zvezkov).
Pisana s katoliškega stališča. Poseben poudarek na verskih vprašanjih.

Španska in portugalska

Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana. Madrid 1905—1933 (70 zvezkov in 10 zvezkov dodatka za leta 1930—1956).

Grande enciclopedia Portuguesa e Brasileira. Lisboa 1935—1960 (40 zvezkov).

Vatikanska

Enciclopedia cattolica. Città del Vaticano, Firenze 1948—1954 (12 zvezkov).

Bogato ilustrirana enciklopedija s članki strokovnjakov o krščanski arheologiji, zgodovini verstva, etnologiji, krščanski umetnosti, misijonstvu, patrologiji in katolicizmu v raznih delih sveta. Bogata z bibliografijo.

Antična

Pauly's Real-Encyclopädie der classischen Altertums-wissenschaft. Neue Bearbeitung (3. Aufl.) herausgegeben von Georg WISSOWA [idr.]. Stuttgart 1894—.

Izhaja v treh serijah:

I. A—Q (do 1963 24 zvezkov).

II. R—Z (do 1967 9 zvezkov).

Dodatki od 1903 (do 1968 11 zvezkov).

Odlična splošna bibliografija za celokupno življenje antičnega sveta. Med sodelavci tudi naši arheologi. August PAULY jo je izdal prvič v letih 1839—1852 v 6. zvezkih.

Jugoslovanske enciklopedije išči v poglavju o nacionalni bibliografiji v Jugoslaviji.

13. BIOBIBLIOGRAFIJE IN BIOGRAFSKI LEKSIKONI

Bibliografije s pridruženimi subjektivnimi in objektivnimi bibliografijami (t. j. z bibliografijami del opisane osebe in del o njej) so v splošnih enciklopedijah obdelane na kratko; omejujejo se na glavne podatke in najvažnejša dela za prvo orientacijo. Vrh tega je v splošnih enciklopedijah izbor oseb strog, vanje pridejo le najvidnejša imena. Zato so že zgodaj nastale posebne zbirke biografij (znamenita zbirka biografij italijanskih umetnikov Giorgia VASARIJA: *Le Vite de' più eccellenti pittori, scultori e architetti* je izšla v Firencah leta 1550); urejene so lahko v leksikon, t. j. po abecedi priimkov opisanih oseb, ali kako drugače. Sodobni biografski slovarji prinašajo za živeče osebe pogosto

samo kratke biografske podatke. Če prinašajo poleg biografskih podatkov tudi bibliografijo in ta prevladuje, jih imenujemo biobibliografije, biobibliografske slovarje. Biografije in biobibliografije so pomembna bibliografska pomagala knjižničnemu delavcu, ki išče prava in popolna imena piscev, prave naslove njihovih del in njih popolno serijo, kadar potrebuje literaturo o njihovem življenju in delu.

Tudi biografska in bibliografska dela so lahko splošna ali strokovna, mednarodna ali narodna, tekoča ali retrospektivna ter posebna. Tu se bomo omejili na navedbo samo nekaterih mednarodnih splošnih del (pomembnejša dela nacionalnega značaja bomo upoštevali v poglavju o narodnih bibliografijah).

Najprej navajamo bibliografije, ki prinašajo samo popise objektivne literature za posamezne osebe.

Eduard Marie OETTINGER: *Bibliographie biographique universelle. Dictionnaire des ouvrages relatifs à l'histoire de la vie publique et privée des personages célèbres de tous les temps et de toutes les nations depuis le commencement du monde jusqu' à nos jours*. Paris 1866 (2 zvezka).

1. izdaja Leipzig 1850. O vsaki osebi samo najnujnejši življenjepisni podatki, za njimi pa popis literature o njej. Popis zajema 45.666 imen. V dodatku k 2. zvezku je popis biobibliografskih del: *Repertoire des biobibliographies générales*.

A. M. HYAMSON: *A dictionary of universal biography of all ages and of all peoples*. London 1951².

To je pravzaprav alfabetsko kazalo k okrog 30 pomembnim mednarodnim in narodnim biografskim leksikonom in drugim biobibliografskim delom, kjer so zajete osebe popisane podrobneje.

P. M. RICHES: *An analytical bibliography of universal collected biography*. London 1934.

Abecedni seznam znamenitih oseb vseh časov in narodov z navedbo, kje se dobijo njihove biografije. Izkoriščenih je okrog 300 angleških in ameriških biografskih leksikonov in drugih zbornikov biografij.

Max ARNIM: *Internationale Personalbibliographie 1800—1943*. Bd 1. Leipzig 1944; Bd 2. Stuttgart 1952; Bd 3: 1944—1959 in dodatki k zv. 1 in 2. Stuttgart 1963.

Druga izdaja (1. izd. 1936). — Zajema v prvih dveh knjigah okrog 60.000 imen in ob njih navaja literaturo za biografijo in osebno bibliografijo.

Biography index. *A cumulative index to biographical material in books and magazines*. Vol. 1: Jan. 1946—July 1949. New York 1949—.

Izčrpava pretežno ameriško in angleško gradivo in popisuje samostojno in nesamostojno objavljene biografije, avtobiografije, objavljene korespondence, dnevnike, nekrologe ipd. Izhaja četrtletno z letnimi in triletnimi kumulacijami.

Biographical encyclopedia of the world. Ed. by the Institute for research in biography. New York 1946³.

Webster's biographical dictionary. Springfield Ill. 1943.

Več novih izdaj (1953, 1962). Obsega okrog 40.000 imen s krajšimi podatki.

Predvsem zgodovinarjem dobro služi pregled splošnih in lokalnih biografskih priročnikov, plemiških leksikonov in knjig grbov (predvsem v nemškem jeziku):

Rudolf DIMPFL: *Biographische Nachschlagewerke, Adelslexika, Wappenbücher. Systematische Zusammenstellung für Historiker und Genealogen.* Leipzig 1922.

Najpomembnejši starejši splošni mednarodni biografski leksikon je, kot smo že omenili, začel izdajati sredi 18. stoletja Jöcher:

Christian Gottlieb JÖCHER: *Allgemeines Gelehrten-Lexicon.* Band 1—4. Leipzig 1750—1751. Fortsetzung und Ergänzungen von Johann Christoph Adelung (Band 1—2), Heinrich Wilhelm Rotermund (Band 3—6), Otto Günther (Band 7). Leipzig, Delmenhorst [itd.] 1784—1897. Ponatis: Hildesheim 1960—1961.

Obsega v celoti okrog 60.000 imen. Pomemben je predvsem za srednji vek ter 16. in 17. stoletje. Dodatki gredo samo do gesla Romuleus.

Gert A. ZISCHKA: *Allgemeines Gelehrten Lexikon. Biographisches Handwörterbuch zur Geschichte der Wissenschaften.* Stuttgart 1961. (Kröners Taschenausgabe. Band 306.)

Francozi imajo več obsežnih starejših splošnih biografskih leksikonov in celo vrsto novih.

Biographie universelle ancienne et moderne. (Editée par Joseph François et Louis Gabriel MICHAUD.) Paris 1811—1862 (85 zvezkov); 1843—1865² (45 zvezkov).

Nouvelle biographie générale depuis les temps les plus reculés jusqu' à nos jours. Publiée sous la direction du Dr. HOEFER. Paris 1853—1866 (46 zvezkov).

Dictionnaire des biographies. Publié sous la direction de P. GRIMAL. Paris 1958 (2 zvezka).

Dominique Labarre de RAILLCOURT: *Nouveau dictionnaire des biographies françaises et étrangères.* Paris 1961—.

Navajamo še nekaj biografskih leksikonov za posebna področja.

Lexikon der Frau in zwei Bänden. Zürich 1953—1954.

Kleine slavische Biographie. Wiesbaden 1958.

Obsega slovanske kulturne delavce, literate, slaviste, umetnike, publiciste.

Augustin et Aloys DE BACKER: Bibliothèque de la Compagnie de Jésus. Nouvelle édition par Carlos Sommervogel. Bruxelles, Paris 1890—1932³ (12 zvezkov). Ponatis: Louvain 1961.

Biobibliografski slovar piscev jezuitskega reda (1. izdaja 1853—1861). V 11. zvezku zgodovina, v 12. zv. dodatki in popravki (E. M. Rivière).

Oliver L. KAPSNER, O. S. B.: Benedictine bibliography. An author-subject union list. Vol. 1—2. Collegewille, Min. 1962².

V 1. zv. abecedni red piscev; 2. zv. urejen po stvarnih geslih. Ob imenih rojstne in smrtne letnice, ob delih oznaka ameriških knjižnic, ki jih hranijo. — Upošteva tudi cistercijance, trapiste, mehariste.

Salomon WININGER: Grosse jüdische National-Biographie. Ein Nachschlagewerk für das jüdische Volk und dessen Freunde. Černanti [Černovice] 1928—1935 (7 zvezkov).

Poleg navedenih in njim podobnih obsežnih biobibliografskih del in biografskih leksikonov z bolj ali manj popolnimi bibliografijami zajetih osebnosti izhaja v našem času veliko število biografskih leksikonov, v katerih se podajajo samo kratki biografski podatki, navadno brez literarnih del. Izhajajo pod naslovi *Who is who?*, *Wer ist's?*, *Chi è?*, *Ko je ko?* ipd. Podatke dobe uredniki najpogosteje kar z razposlanimi vprašalnimi polami; v njih se navajajo tudi podatki o osebnih stvareh, npr. o družinskih razmerah. Če vprašani pole ne vrne, ne pride v leksikon. Nekaj teh biografskih slovarjev ima mednarodni splošni značaj, še več je narodnih in takih za posebna in strokovna področja. Tu navajamo samo nekatere mednarodne:

International who's who. London 1935—.

Izhaja letno v obnovljenih izdajah, obsega okrog 15.000 oseb in prinaša tudi nekaj bibliografskih podatkov.

The international year book and statesman's who's who. London 1967¹⁵.

Who's who in Europe. Dictionnaire biographique de personnalités européennes contemporaines. Par Eduard A. DE MAEYER. Bruxelles 1964.

Who's who in United Nations. New York 1951.

Pomembno dopolnilo k biografskim leksikonom so albumi in seznamami portretov in grbov.

Portrait index. Ed. by William Coolidge LANE and Nina E. BROWN. Washington 1906.

Seznam okrog 120.000 portretov 40.000 oseb objavljenih v knjigah in časopisih. Urejen po abecedi portretirancev, glavni življenjski podatki; opisi in nahajališča slik. Seznam je izšel v izdaji American Library Asociation (A. L. A.).

H. W. SINGER: Allgemeines Bildniskatalog. Leipzig 1930—1936 (14 zvezkov).

Podatki za okrog 141.000 portretov 47.700 oseb v 20 nemških portretnih zbirkah v kakih 100 tiskanih seznamih portretov. Nadaljevanje v delu istega avtorja: *Neuer Bildniskatalog.* Leipzig 1937—1938 (5 zvezkov).

Popise in slike grbov nemških in avstroogrskih plemiških družin, dežel in krajev podaja:

J. SIEBMACHERS Grosses und allgemeines Wappenbuch. Nürnberg 1772 (6 zvezkov in 12 zvezkov dodatkov).

Nova izdaja je začela izhajati v Nürnbergu 1854. Imenuje se po starem delu J. SIEBMACHERJA iz leta 1596, ki ima z novjšimi izdajami skupno le še ime. Podatki tudi za družine, ki so živele pri nas.

II. MEDNARODNE STROKOVNE BIBLIOGRAFIJE

Spređaj smo ugotovili, da so mednarodne splošne bibliografije knjig, časopisja in člankov redke; še te pa morajo biti zaradi mnošine gradiva čedalje bolj izbirčne, t. j. manj popolne in manj bogate; za mednarodne strokovne bibliografije pa moramo reči, da so v 19. in 20. stoletju doživele prerod: čedalje več jih je, so bolj in bolj specializirane na ožje stroke, podstroke in predmete, zato pa tudi vse bolj izčrpne in popolne. Ne omejujejo se več samo na knjige, marveč popisujejo tudi časopisje in predvsem prispevke v časopisju in zbornikih.

Vse to velja v prvi vrsti za bibliografije prirođoslovnih in uporabnih znanosti. Humanistične vede in med njimi predvsem tako imenovane domoznanstvene stroke (npr. jezikoslovje, literarna zgodovina, zemljepis, narodopis) se še vedno razvijajo v klasični obliki in bolj ali manj v nacionalnih mejah; prirođoslovne, tehnične, medicinske vede, pa tudi nekatere od humanističnih strok (npr. splošna lingvistika, filozofija, sociologija idr.) pa so nacionalne omejitve prerasle in lahko napredujejo le v mednarodni povezavi. Saj danes prinese nad 50.000 časopisov samo s področja prirođoslovnih in uporabnih ved letno nad 4 milijone člankov. Znanstvenik v teh strokah lahko napreduje le, če pozna za svojo ožjo stroko vsa, tudi najnovejša dognanja svojih strokovnih tovarišev, pa naj so bila objavljena kjerkoli na svetu in v kateremkoli jeziku; le na njih more graditi dalje. Do teh novih dognanj pride s pomočjo tekočih mednarodnih strokovnih bibliografij, ki ga obveščajo o objavah v strokovnih časopisih in zbornikih razprav z raznih kongresov, posvetovanj in drugih zasedanj strokovnjakov. Zanje je poleg izčrpnosti izrednega pomena tudi hitrost (ažurnost) v izhajanju; zato v najnovejši dobi uporabljajo za shranjevanje, urejanje in razmnoževanje bibliografskih podatkov najnovejše stroje, tudi elektronske računalnike. (Prim. o tem poglavje Bibliografija in dokumentacija spređaj str. 47—52.)

Za nekatere od omenjenih strok imamo celo po več tekočih mednarodnih bibliografij. Za primer navedimo samo nekaj tovrstnih publikacij za kemijo.

Nemci še vedno izdajajo najstarejšo tekočo bibliografijo za kemijo *Chemisches Zentralblatt. Vollständiges Repertorium für alle Zweige der reinen und angewandten Chemie* (že od leta 1830; sedaj izhaja tedensko v obsežni knjigi).^{*} V Združenih državah Amerike izhajajo *Chemical abstracts. Key to the world's chemical literature* (od leta 1907), v Veliki Britaniji pa *British abstracts. Comprising abstracts of all significant papers in pure and applied chemistry and biological subjects. A comprehensive survey of the world literature* (od 1926—1953, prej pod drugimi imeni, po letu 1953 se je revija *British abstracts* s svojimi sekcijami razcepila v več bibliografij za ožja področja). V Franciji izdaja Centre National de la Recherche Scientifique pod skupnim naslovom *Bulletin signalétique du CNRS* posebne mesečne zvezke za kemijo (od 1940), v Sovjetski zvezi pa izdaja VINITI pod naslovom *Referativnyj žurnal* mesečne zvezke za kemijo in biološko kemijo (od 1953 in 1955). Poleg vsega tega je treba upoštevati še najnovejši že omenjeni *Index Chemicus*, ki ga izdaja od leta 1964 štirinajstdnevno Inštitut za znanstveno raziskovanje v Philadelphiji (ZDA).

Čeprav ne upoštevamo še podobnih bibliografij pri manjših narodih, vidimo, da je že samo z navedenimi velikimi tekočimi svetovnimi bibliografijami področje kemije pokrito večkrat. Ker pa izhaja na svetu več kemijskih časopisov, kongresnih in podobnih poročil, kot jih more obdelati ena sama še tako velika institucija, ni mogoče trditi, da prinašajo zgoraj naštetе bibliografije povsem isto gradivo, da se povsem pokrivajo. Kljub prizadevanju vseh, da bi bile čimbolj izčrpne, se le ločijo po izboru gradiva pa tudi po obdelavi enot, po natančnosti izvlečka.

Zaradi vsega, kar smo povedali o razvoju strokovnih publikacij in bibliografij, ni nič čudno, če dandanes splošnoznanstvene knjižnice — razen morda največjih — ne morejo več naročati ne popolne strokovne literature ne vseh pomembnih strokovnih bibliografij. Večinoma skušajo pri nabavi nove literature še zasledovati razvoj humanističnih ved v celoti ali samo za nekaj strokovnih področij, vtem ko so skrb za kompletnost literature za področja prirodoslovnih in uporabnih ved začele prepuščati strokovnim knjižnicam. S teh področij nabavljajo pogosto le še pomembna sintetična dela in splošna pomagala (učbenike, enciklopedije, slovarje) pa morda še po nekaj vodilnih revij in bibliografij za širša strokovna območja.

^{*} *Chemisches Zentralblatt* je konec 1969 prenehal izhajati. V letu 1970 ga je nadomestil *Chemischer Informationsdienst*, ki izhaja tedensko v dveh serijah: *Organische Chemie*; *Anorganische und physikalische Chemie*.

Razumljivo je tudi, da v splošnih bibliografskih učbenikih in priročnikih ni več mesta za količkaj popolne preglede mednarodnih in narodnih strokovnih bibliografij. Tudi metodika sestavljanja strokovnih bibliografij zahteva danes že posebne obdelave. Zato nastajajo v svetu posebni učbeniki za strokovno bibliografijo in ločene bibliografije strokovnih bibliografij knjig, časopisja in člankov.

Iz navedenih razlogov tudi v našem splošnem uvodu v bibliografijo ne bomo niti poskušali podati pregleda strokovnih bibliografij. Opozorili bomo le na nekaj mednarodnih bibliografij in bibliografskih pomagal, ki obsegajo po več strok obenem, saj predvsem take naročajo tudi splošnoznanstvene knjižnice, ter po nekaj enciklopedičnih del in bibliografskih bibliografij.

Že omenjeni francoski *Bulletin signalétique du CNRS* izhaja že od leta 1940 in zajema zdaj v svojih 36 zvezkih (ki jih izdaja večinoma mesečno, le nekatere trimesečno) matematične, prirodoslovne, medicinske in tehnične vede, poleg njih pa še humanistične (filozofijo, zgodovino verstev, arheologijo, umetnostno zgodovino, sociologijo, lingvistiko in zgodovino znanosti in tehnike idr.) ter interdisciplinarne vede.

Referativnyj žurnal izdaja VINITI pri Akademiji znanosti v Moskvi za 25 glavnih in 128 ozko specialnih področij matematičnih, prirodoslovnih in uporabnih ved; zanj popišejo in opremijo s strokovnimi izvlečki letno nad milijon prispevkov iz okrog 17.000 časopisov z vsega sveta.

Pri manjših narodih so podobne mednarodne strokovne bibliografije za več strok omejene na manjše število časopisov in so zato seveda manj popolne.

Za primer bibliografskega leksikona za področje prirodoslovnih ved naj navedemo starejše, a še vedno izhajajoče delo, ki je znano pod imenom »Poggendorff« (naslov se je v teku izhajanja nekajkrat spremenil):

Johann Christian POGGENDORFF: Biographisch-literarisches Handwörterbuch zur Geschichte der exacten Wissenschaften (od 5. zvezka dalje... für Mathematik, Astronomie, Physik, Chemie und verwandte Wissensgebiete). Leipzig, Berlin 1863—.

I—II: do 1857; III: 1858—1883 (2 zv.); IV: 1883—1904 (2 zv.); V: 1904—1922 (2 zv.); VI: 1923—1931 (4 zv.); VII: 1932—1953 (4 zv.). Za vsako časovno obdobje so znanstveniki razporejeni po abecedi; za vsakega kratki biografski podatki in bibliografija del v navedenem obdobju. Od zv. VII dalje posebna serija za nemške in posebna za tuje znanstvenike. V Poggendorffu dobimo podatke tudi za naše ljudi (npr. za Stefana, Klemenčiča, Samca idr.). Prvih 6 delov so ponatisnili 1945 v Ann Arbor (Mich.).

Biografskega značaja so dela:

A. V. HOWARD: Chambers's dictionary of scientists. London 1951.

Biografičeskij slovar' dejatelej estestvoznaniya i tehniki. Otvetstvennyj redaktor A. A. Zvorykin. Moskva 1958—1959 (2 zv.).

Od enciklopedičnih slovarjev za prirodoslovne znanosti in tehniko ter zgodovino teh področij navedemo samo nekatere:

Handwörterbuch der Naturwissenschaften. Herausgegeben von R. Dittler [idr.]. Jena 1931—1935².

Enciklopedija z obsežnimi članki s področja fiziologije, fizike, zoologije, botanike, kemije, mineralogije, geologije. Prinaša tudi biografije.

J. MAYERHÖFER: Lexikon der Geschichte der Naturwissenschaften. Biographien, Sachwörter und Bibliographien. Wien 1959—.

Bibliografijo za zgodovino prirodoslovnih znanosti podajata naslednji dve deli:

G. SARTON: A guide to the history of science. A first guide of history of science with introd. essays on science and tradition. Woltham (Mass.) 1952.

Prinaša poleg bibliografije tudi seznam pomembnejših prirodoslovnostvenih časopisov.

F. RUSSO: Histoire des sciences et des techniques. Bibliographie. Paris 1954. Dodatek 1955.

Bibliografij časopisov in slovarjev s področja prirodoslovnih znanosti je več; tu navajamo samo nekatere:

World list of scientific periodicals, published in the years 1900—1960. London 1963—1965⁴ (13 zv.).

Popis nad 50.000 prirodoslovnostvenih časopisov z navedbo hranilišča v bibliotekah Velike Britanije. V dodatku popis publikacij mednarodnih kongresov. — Od leta 1964 izhajajo letni suplementi kot posebna izdaja British Union Catalog of periodicals.

Internationale Bibliographie der Fachzeitschriften. World guide to periodicals. Bearbeitet von Karl-Otto SAUR jr. München 1967⁵ (3 zvezki).

E. WÜSTER: Bibliography of monolingual scientific and technical glossaries. Paris, Unesco. Vol. 1. National Standards. 1955; Vol. II. Miscellaneous sources. 1959.

Urejen po UDK.

J. E. HOLMSTROM: Bibliography of interlingual scientific and technical dictionaires. Paris, Unesco 1953³; 1961⁴; Supplement 1964.

Bibliografijo večjezičnih slovarjev prirodoslovnih in uporabnih ved je izdala Deutsche Staatsbibliothek:

Fachwörterbücher. Naturwissenschaften, Land- und Forstwirtschaft, Technik, Medizin. Stand vom 1. 4. 1963. Berlin 1963³.

Popis strokovnih slovarjev v Nemški državni knjižnici v Berlinu, urejen po strokah. Kazalo avtorjev in naslovov. Kazalo jezikov.

Internationale Bibliographie der Fachbibliographien für Technik, Wissenschaft, Wirtschaft. München 1965.

Popisi bibliografij vseh strok pa so vključeni tudi v večje mednarodne bibliografije bibliografij.

Pod ustreznimi stvarnimi gesli jih zajema npr. Th. BESTERMAN v delu *A world bibliography of bibliographies* (gl. spredaj str. 80); L.-N. MALCLÈS je v delu *Les sources du travail bibliographique* določila strokovnim bibliografijam tri knjige: Tome II. *Bibliographies spécialisées: Sciences humaines*. Genève 1952 (2 knjigi); Tome III: *Bibliographies spécialisées: Sciences exactes et techniques*. Genève 1958; v učbeniku *Cours de bibliographie* (Genève, Lille 1954) jim je odmerila str. 147—331; v *Manuel de bibliographie* prav tako večji del knjige (str. 135—305). Tudi druge že navedene mednarodne bibliografije bibliografij odmerjajo bibliografiji vseh strok vsaj pol prostora (npr. FLEISCHHACK-RÜCKERT-REICHARDT: *Grundriss der Bibliographie*, Leipzig 1957; TOTOK-WEITZEL, *Handbuch der bibliographischen Nachschlagewerke*, Frankfurt a. M. 1966³). Lep izbor najpomembnejših strokovnih tekočih in retrospektivnih bibliografij in bibliografskih pomagal daje tudi Friedrich DOMAY v delu *Formenlehre der bibliographischen Ermittlung*. Stuttgart 1968, str. 368—406.

Leksikalne priročnike in enciklopedije v vseh jezikih in za vse stroke popisuje že omenjeni Gert A. ZISCHKA v delu *Index lexicorum*. Wien 1959. (Glej spredaj str. 100.)

Tudi najpomembnejšo mednarodno bibliografijo tekočih bibliografij vseh strok smo že omenili: *Index bibliographicus* (več spredaj na str. 81).

Dober učbenik za sestavljanje strokovnih bibliografij je izšel v bolgarščini:

Hristo TRENKOV: Specialna bibliografija. Teorija. Organizacija. Metodika. Sofija 1958.

Nemški prevod pod naslovom: *Die Fachbibliographie. Theorie. Organisation. Methodik* so izdali leta 1963 v Leipzigu.

III. NARODNE BIBLIOGRAFIJE

Pod izrazom narodna ali nacionalna bibliografija razumemo navadno tisto splošno bibliografijo, ki popisuje vse tiske kakega naroda, kake države ali dežele ne glede na jezik, v katerem so napisani, ali pa vse tiske v enem samem jeziku ne glede na kraj izida. Nekatere narodne

bibliografije popisujejo tudi dela domačih avtorjev v tujih jezikih, naj so izšla kjerkoli, druge tudi dela tujih avtorjev, ki so izšla v tujih deželah, pa se kakorkoli tičejo domače dežele.

Narodne bibliografije se ločijo med seboj tudi glede na kategorije publikacij, ki jih sprejemajo: nekatere popisujejo skupaj s knjigami tudi časopise, druge ga izpuščajo; prav tako so razlike v odnosu do drobnega tiska, do zemljevidov, muzikalij, tiskanih grafičnih listov in grafičnih map, slikanic brez besedila itd. Nekatere vse našteto gradivo ali del tega vključujejo med opise knjig, druge ga izpuščajo in popisujejo v posebnih publikacijah. Trdi se, da nacionalne bibliografije ne vključujejo cenene literarne plaže, katekizmov in molitvenikov, član- kov iz časopisja, novega dnevnega tiska in tako imenovanih magazinov (Malclès, Manuel de bibliographie, 67, 73), toda v praksi vidimo, da so tudi nacionalne bibliografije, ki tako gradivo popisujejo skupaj z dru- gim gradivom. Pogosto pa vse tako in podobno gradivo (npr. tudi le- pake) prinašajo v posebnih publikacijah, ki dopolnjujejo nacionalne bibliografije knjig in so nje sestavni deli. To velja še posebno za časo- pisje in članke iz časopisja in zbornikov.

Tekoče splošne nacionalne bibliografije so se splošno razvile v 19. stoletju; popisujejo izhajajoči tisk sproti in izhajajo v manjših ali več- jih časovnih presledkih (tedensko, štirinajstdnevno, mesečno, letno) s kumulacijami za daljša obdobja ali brez njih. Retrospektivne splošne nacionalne bibliografije imajo svoj začetek v 16. stoletju; podajajo v za- ključenih publikacijah kompletno gradivo, ki ga je bibliograf v dolgo- trajnem raziskovalnem delu zbral za določeno preteklo obdobje.

Pri delu za obe vrsti bibliografij mora bibliograf po možnosti imeti pred seboj izvode del in oblikovati opise neposredno po njih (de visu, de première main). Zato so nacionalne splošne bibliografije primarne.

Tekoče nacionalne bibliografije se sestavljajo navadno po izvodih vsega tiska v deželi ali državi, ki jih dobi osrednja narodna ali univer- zitetna knjižnica. Pridobi jih naravnost iz tiskarn na dva načina: ali obvezno po zakonu ali pa po prostovoljnem pristanku založnikov v de- želi (publikacije, ki izidejo v drugih deželah, seveda kupi ali dobi z za- meno). Opisi so kratki, navadno brez bibliografske opombe (popisni, registracijski, frc.: signalétique); so pa tudi tekoče bibliografije, ki podajajo v bibliografski opombi oznako vsebine in stvarna gesla za abecedni stvarni katalog (npr. Bibliografický katalog ČSSR). V neka- terih nacionalnih splošnih bibliografijah navajajo ob opisih knjig tudi signaturo, ki jo dobi delo v osrednji narodni knjižnici.

Gradivo za retrospektivne splošne nacionalne bibliografije je treba iskati in zbirati po literaturi in po knjižnicah v deželi in pogosto tudi zunaj nje. V takih bibliografijah so opisi navadno podrobni in zlasti za starejša obdobja opremljeni z natančnimi bibliografskimi opombami, ki vsebujejo dodatne podatke h glavnemu opisu: podatke o vsebinskih se-

stavnih delih, opis papirja, tiska in opreme, podatke o vezavi in ohranjenosti, hranilišča, literaturo o delu ipd. Pogosto prinašajo tudi slike naslovnih in drugih značilnih strani.

Narodne pa so tudi strokovne in najrazličnejše posebne bibliografije in bibliografska pomagala (enciklopedije, leksikoni ipd.), kadar so ta dela po vsebini omejena na en narod, eno državo ali en jezik.

Dobra narodna, zlasti redno izhajajoča tekoča splošna bibliografija je vedno dokaz, da hoče narod, ki jo izdaja, živeti samostojno kulturno življenje.

V naslednjih odstavkih navajamo za evropske države in narode najprej tekoče splošne bibliografije, za njimi pa najpomembnejše retrospektivne splošne, nekatere večje posebne bibliografije in nekatera bibliografska pomagala nacionalnega pomena, biografske leksikone ipd., zlasti take, ki so pomembnejše za naše splošne znanstvene knjižnice.

Ta izbor more biti razmeroma skromen. Podrobneje in izčrpnije obravnavajo nacionalne bibliografije naslednja dela:

Olga PINTO: Le bibliografie nazionali. Seconda edizione riveduta, corretta ed aggiornata. Firenze 1951.

Avtorica pregledno podaja za vsako deželo popis retrospektivnih in tekočih nacionalnih bibliografij tako, da z njimi po možnosti zasleduje razvoj tiska od leta prve tiskane knjige (letnico navaja) do sodobnosti. Posebno pozornost posveča retrospektivnim bibliografijam. Bibliografske leksikone in tiskane kataloge nacionalnih knjižnic navaja le izjemoma, če ni bibliografij; posebnih bibliografij (časopisja, člankov ipd.) ne upošteva.

Helen F. CONOVER: Current national bibliographies. Washington 1955.

Avtorica popisuje tekoče narodne bibliografije vseh vrst: bibliografije knjig, časopisja, uradnih publikacij, člankov in razprav v časopisju in zbornikih ipd.

Mária L. ČERNÁ: Národné bibliografie. Príručka pre poslucháčov knihovedy a pre knihovníkov. Martin 1955.

Avtorica v tem delu objavlja v slovaškem jeziku predavanja o narodni bibliografiji, ki jih je imela v letih 1951/1952 na univerzi v Bratislavi. V kratkem pregledu razvoja slovaške in češke bibliografije popisuje najprej vse vrste slovaških in čeških bibliografij (tudi strokovnih), za druge dežele pa popisuje le splošne retrospektivne in tekoče ter nekatere posebne bibliografije, tiskane kataloge, enciklopedična in biobibliografska dela.

G. G. KRICEVSKIJ: Obščie bibliografii zarubežnyh stran. Moskva 1962.

Avtor analizira mednarodne in narodne bibliografije po deželah, zatem pa podaja natančne bibliografske opise analiziranih del ter tabelarni pregled narodnih bibliografij po deželah in letih.

Navedimo še dve študiji o razvoju nacionalnih bibliografij:

L. H. LINDER: The Rise of current complete national bibliography. New York 1959.

R. BLUM: *Vor- und Frühgeschichte der nationalen Allgemeinbibliographie*. V: Archiv für Geschichte des Buchwesens II/1954, 233—303.

1. ALBANIJA

Albanska splošna bibliografija knjig izhaja pod naslovom:

Bibliografia Kombëtare e Republikës popullore të Shqipërisë. Libri shqip. Nacional'naja bibliografija N. R. A. Albanska kniga. — Bibliographie Nationale de la R. P. A. Les livres albanais. Botim i Bibliotekës Kombëtare. Tiranë 1960—.

Izhaja četrletno; urejena je v XXXI strokovnih skupin. Po obveznem izvodu sestavlja bibliografska sekcija Nacionalne biblioteke v Tirani.

Bibliografija člankov iz albanskega časopisja izhaja od leta 1961 četrletno pod naslovom:

Bibliografia Kombëtare e Republikës popullore të Shqipërisë. Artikujt e periodikut shqip. Botim i Bibliotekës Kombëtare. Tiranë 1961—. Izhaja mesečno. Urejeno je v XXX strokovnih skupin.

Retrospektivno bibliografijo del o Albaniji (od 1474) in albanskih knjig (od leta 1635, ko je izšla v Rimu prva albanska knjiga) do leta 1900 prinaša:

Émile LEGRAND: *Bibliographie albanaise*. Paris 1912.

Delo je urejeno kronološko, ima avtorsko in stvarno kazalo.

Nadaljevanje do leta 1910:

Henri GÜYS: *Bibliographie albanaise. Description raisonnée des ouvrages en albanais ou relatifs à l'Albanie de 1900 à 1910*. Tirana 1938.

Franz MANEK, G. PEKMEZI, A. STOLZ: *Bibliografija shqype*. Vienne 1909.

Abecedno urejen popis kakih 2000 knjig o Albaniji.

P. COSTA: *Bibliografia albanese*. 1941. Tirana 1942.

Popis 540 knjig in časopisnih člankov.

Bibliografijo knjig za leta 1945—1957 je objavila Nacionalna biblioteka v Tirani:

Bibliografia e librit shqip për vitet 1945—1957. Tirana 1959.

2. AVSTRIJA

V mnogonacionalni habsburški monarhiji se je pojavila misel na vsedrjavno splošno bibliografijo razmeroma pozno in se spričo političnih razmer realizirala v celoti samo za nekaj let.

Nemški tisk avstrijskega cesarstva* so popisovale ves čas nemške tekoče bibliografije, druge narodnosti v monarhiji pa so si po svojih močeh prizadevale ustvariti svoje narodne bibliografije. Šele v dobi absolutistične reakcije po marčni revoluciji je notranji minister Aleksander Bach v skladu s svojim centralističnim programom ukazal sestavljati in objavljati popis vsega avstrijskega tiska, da bi si tako olajšal kontrolo nad kulturnim in političnim življenjem v državi; skrb za tekočo avstrijsko bibliografijo je naložil bibliotekarju knjižnice notranjega ministrstva, ki je prejemale obvezne primerke iz vse države, Konstantinu Wurzbachu. Wurzbach je bil za tako delo primerna oseba, saj je imel poleg bibliografske usposobljenosti tudi solidno splošno izobrazbo in je poleg nemščine obvladal več tujih jezikov (kot Ljubljčan je znal npr. tudi slovenski, v času službovanja se je naučil še drugih slovanskih jezikov). Bibliografija je začela izhajati pod naslovom:

Allgemeine Bibliographie für das Kaiserthum Österreich. Wien 1853—1857 (5 zvezkov).

Izhajala je tedensko kot sestavni del lista Österreichische Blätter für Literatur und Kunst, ki je bil priloga uradnega lista Österreichische-Kaiserliche Wiener Zeitung. Urejena je bila po abecedi avtorjev. Upoštevala je enakopravno tiske v jezikih vseh avstrijskih narodov. Njeno nadaljevanje (VI. in VII. letnik) je:

Bibliographisches Centralorgan des österreichischen Kaiserstaates. 1858—1859. Wien 1859—1860 (2 zvezka).

Enako urejena, a samostojna štirinajstdnevna publikacija.

Wurzbach je za leta 1853, 1854 in 1855 izdelal tudi obsežen bibliografsko-statistični pregled vse avstrijske literature pod naslovom:

Bibliographisch-statistische Übersicht der Literatur des österreichischen Kaiserstaates. Wien 1856—1857 (z zvezki, 3. zvezek v 2 snopičih).

Po padcu ministra Bacha (v avgustu 1859) je prenehala izhajati Wurzbachova bibliografija avstrijskega tiska. Nadaljevala jo je Zveza avstrijskih knjigotržcev pod naslovom:

Österreichische Buchhändler-Correspondenz. Erschienene Neuigkeiten des österreichischen Buch-, Kunst- und Musikalienhandels. Wien 1859—1922.

* Nemcev je bilo po uradnih podatkih leta 1846 v zahodni državni polovici 35,42 %, Čehov 22,30 %, Poljakov 12,09 %, Ukrajincev 14 %, Slovencev 5,94 % itd., v ogrskem delu države pa je bilo leta 1850/51 Madžarov 35,13 %, Nemcev 10,99 %, Romunov 17,61 %, Slovakov in Čehov 13,17 %, Hrvatov 8,94 %, Srbov 6,89 %, Slovencev 0,42 % itd. Prim.: Fran Zwitter: Nacionalni problemi v habsburški monarhiji. Ljubljana 1962, 211—219.

Izhajala je štirinajstdnevno; popis literature po primerkih, ki so jih založniki pošiljali prostovoljno. Po izčrpnosti se ta publikacija ne more meriti z Wurzbachovimi bibliografijami. V letih 1887—1918 je bila vključena tudi knjižna produkcija z ogrskega dela države (naslov v tem času: Österreichisch-ungarische Buchhändler-Correspondenz); po 1918 omejen samo na novo Avstrijo. Publikacije slovanskih narodov, zlasti manjših, so bile v njej zelo ali povsem zanemarjene.

Österreichischer Catalog. Wien 1860—1870; 1883—1887.

Tudi o tem letnem katalogu in vmesnem *Halbjähriges Inhaltsverzeichnis* (za 1871—1882) velja isto, le da je v tej publikaciji avstrijskih knjigotržcev prišla vsaj v začetnih letih močnejše do izraza tudi bibliografija nekaterih slovanskih narodov, zlasti češka. Po letu 1883 polletnik brez ogrskega dela.

Šele po drugi svetovni vojni je dobila nova Avstrija solidno in redno izhajajočo nacionalno bibliografijo.

Österreichische Bibliographie. Verzeichnis der österreichischen Neuerscheinungen. Bearbeitet von der Österreichischen Nationalbibliothek. Wien 1946—.

Prva knjiga je prinesla letni pregled za 1945 in dopolnilo za 1944. Od 2. letnika (za 1946) izhaja četrtletno, od 1954 štirinajstdnevno; ureditev po strokah (24 skupin). Avtorsko in geselsko kazalo (tudi četrtletno in letno).

Vse retrospektivne nemške narodne bibliografije vedno upoštevajo tudi nemške tiske iz Avstrije. Pomembnejših svojih retrospektivnih bibliografij Avstrija nima. Navedemo lahko samo nedokončano delo za tiske 15. in 16. stoletja:

Eduard LANGER: Bibliographie des österreichischen Druckes des XV. und XVI. Jahrhunderts. Bd I. 1. H.: Trient-Wien-Schrattenenthal, von Walter Dolch. Mit einem Anhang: aus der ersten Zeit des Wiener Buchdruck von Ignaz Schwarz. Wien 1913.

Od posebnih bibliografij je izšlo nekaj popisov disertacij in šolskih spisov ter nekaj pokrajinskih bibliografij. Tu bomo navedli tiste, ki se neposredno tičejo tudi Slovencev in drugih Jugoslovanov.

Verzeichnis über die seit dem Jahre 1872 an der Philosophischen Fakultät der Universität in Wien eingereichten und approbierten Dissertationen. Bd 1—4. Wien 1935—1937.

Zvezek 1—3: 1872—1933; zv. 4: 1934—1937 za filozofsko fakulteto na Dunaju in 1872—1937 za filozofsko fakulteto v Innsbrucku. Ureditev po stvarnih skupinah, v njih kronološko. Avtorsko kazalo.

Nadaljevanje do leta 1949 prinaša v podobni ureditvi delo:

Lisl ALKER: Verzeichnis der an der Universität Wien approbierten Dissertationen 1937—1944. 1945—1949. Wien 1952—1954 (2 zvezka).

Die Dissertationen der Technischen Hochschule Wien aus den Jahren 1901—1953. Wien 1955.

Franz KROLLER: Dissertationen-Verzeichnis der Universität Graz 1872—1963. Graz 1964.

Ureditev po strokah. Kazalo avtorjev, strok in osebnih imen.

Tekoče popisuje disertacije na avstrijskih univerzah:

Gesamtverzeichnis österreichischer Dissertationen. Bd 1. 1966—. Wien 1967—.

Razprave v letnih poročilih avstrijskih gimnazij in realk od leta 1850 dalje popisujejo:

Johann GUTSCHER: Systematisch geordnetes Verzeichnis des wissenschaftlichen Inhalts der von den österreichischen Gymnasien u. Realgymnasien veröffentlichten Programme. T. 1, 2. Marburg 1868—1869.

Franz HÜBL: Systematisch geordnetes Verzeichnis derjenigen Abhandlungen, welche in den Mittelschulprogrammen Österreich-Ungarns und in jenen von Preussen und von Bayern enthalten sind. T. 1, 2. Czernowitz, Wien 1869—1874.

Zv. 1: Avstroogrška 1850—1869; Prusija od 1852; Bavarska 1863—1868; zv. 2: Avstrija 1870—1873; Prusija in Bavarska 1869—1872.

Josef BITTNER: Systematisch geordnetes Verzeichnis der Programmabhandlungen österreichischer Mittelschulen. T. 1—3. Teschen, Czernowitz 1890—1906. Zv. 1, 2: za 1874—89; zv. 3: za 1890—1905.

Od pokrajinskih bibliografij navajamo:

Theodor STRASTIL VON STRASSENHEIM: Bibliographie der im Herzogthume Kärnten bis 1910 erschienen Druckschriften. Klagenfurt 1912.

Prinaša tudi popis slovenskega koroškega tiska. Abecedna ureditev po avtorjih.

Franz GRADER: Kärnten in der Literatur. Autoren und Schriftumsverzeichnis. Klagenfurt 1960.

Friedrich ZOPP: Kärntner Bibliographie. Das Schrifttum über Kärnten aus den Jahren 1945—1959. Klagenfurt 1961.

Popisuje znanstveno literaturo o Koroški v samostojnih publikacijah ter v člankih in razpravah v časopisu in zbornikih. Upošteva tudi prispevke, izšle v Jugoslaviji. Ureditev po strokah.

Anton SCHLOSSAR: Die Literatur der Steiermark in Bezug auf Geschichte, Landes- und Volkskunde. Ein Beitrag zur österr. Bibliographie. Graz 1914². 341 str.

Obsega 9000 enot v sistematični ureditvi; imensko in stvarno kazalo.

Lep pregled splošnih, posebnih in strokovnih bibliografij za posamezne avstrijske dežele prinaša:

Karl F. STOCK: Bibliographien der österreichischen Bundesländer. Auswahlverzeichnis. Graz, Universitätsbibliothek 1966.

Ureditev po deželah in strokah. Imensko in stvarno kazalo.

Starejši biografski leksikon, ki v veliki meri upošteva tudi nenemške osebnosti v stari Avstriji, je napisal sam že imenovani mnogopisec WURZBACH:

Constantin v. WURZBACH: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich. Wien 1856—1891 in 1923 (60 zvezkov in posebno kazalo za dodatke v zv. 9, 11, 14, 22, 23, 24, 26, 28).

Za 24.254 oseb, ki so živele v avstroogrski monarhiji od leta 1750—1850. V poznejših zvezkih je časovni okvir presežen.

Tudi leksikon za avstrijske jezuite upošteva imena iz vse avstroogrske monarhije:

Johann Nep. STOEGER: Scriptorum provinciae Austriacae Societatis Jesu. Viennae — Ratisbonae 1856.

Neue österreichische Biographie 1815—1918. Geleitet von Anton Bettelheim (zv. 1—7), Edwin Rollet (zv. 8). I. Abteilung: Biographien. Wien 1923—1935 (8 zvezkov). II. Abteilung: Bibliographie. Zusammengestellt von Hanns Bohatta. Wien 1925 (1. zvezek).

Nadaljevanje izhaja pod naslovom:

Neue österreichische Biographie ab 1815. Bd 9—. Wien 1956—.

Avstrijska Akademija znanosti izdaja boljše in predvsem preglednejše delo:

Österreichisches biographisches Lexikon. 1815—1950. Herausgegeben von der Österreichischen Akademie der Wissenschaften unter der Leitung von Leo SANTIFALLER, bearbeitet von Eva OBERMAYER-MARNACH. Graz, Köln 1954—.

Österreicher der Gegenwart. Lexikon schöpferischer und schaffender Zeitgenossen. Bearbeitet von Robert TEICHL. Wien 1951.

Hans GIEBISCH, Gustav GUGLITZ: Bio-bibliographisches Literaturlexikon Österreichs von den Anfängen bis zur Gegenwart. Wien 1964.

3. BELGIJA

O belgijski nacionalni bibliografiji je mogoče govoriti šele za leta po 1830, ko je nastala neodvisna belgijska država. Tekoča splošna belgijska bibliografija vedno in nepretrgoma izhaja od leta 1875. Izdaja jo

kraljevska nacionalna biblioteka v Bruslju po izvodih, ki si jih mora oskrbeti sama, pod naslovom:

Bibliographie de Belgique. Liste mensuelle des publications belges ou relatives à la Belgique acquises par la Bibliothèque Royale. Bruxelles 1875—.

Vzporedni naslov v flamskem jeziku. Opisu enot je dodana tudi signatura kraljevske biblioteka. Ureditev sedaj po UDK. Obsega knjige, zemljevide, grafične mape, muzikalije in začetne številke novih časnikov in časopisov. Upošteva tudi dela, ki izidejo v tujini in se kakorkoli tičejo Belgije (avtor po rodu Belgijec, vsebina v zvezi z Belgijo, v preteklosti tudi z belgijskimi kolonijami, zlasti s Kongom ipd.).

Flamske tiske popisuje še posebej v letnih pregledih:

Het boek in Vlaandern. Brussel 1932—.

Od retrospektivnih bibliografij sta za leta po 1830 najpomembnejši dve:

Bibliographie nationale. Dictionnaire des écrivains belges et catalogue de leurs publications, 1830—1880. Bruxelles 1886—1910 (4 knjige). Ponatis: Hildesheim 1967.

Urejena po abecedi avtorjev. Obsega dela belgijskih avtorjev, izšla kjerkoli, in dela o Belgiji.

Frans DE POTTER: Vlaamsche Bibliographie. Lijst der boeken, vlug- en tijdschriften, musiekwerken, kaarten, platen en tabellen in België van 1830 tot 1890 verschenen. Gent 1893—1902.

Retrospektivna bibliografija za leta 1473—1600 (od tu naprej pa le za bibliofilske tiske) obsega tudi nizozemsko književnost in je skupno podjetje Belgijcev in Holandcev; izdelujejo jo v univerzitetni knjižnici v Gandu (v zadnjih snopičih 3. serije sodeluje kraljevska biblioteka v Bruslju); izdajajo jo istočasno v Belgiji in na Nizozemskem pod naslovom:

Bibliotheca Belgica. Bibliographie générale des Pays-Bas. Gand, Bruxelles, La Haye 1880—.

Bibliografija naj bi obsegala dela starejše literature srednjeveške Nizozemske, vključujoč tako tudi njene južne pokrajine, t. j. današnjo Belgijo. Popisala naj bi vse tiske, ki so izšli v Nizozemski in današnji Belgiji, vse tiste tiske, ki so jih v tujini tiskali nizozemski in belgijski tiskarji, in sicer dela 15. in 16. stoletja v celoti, dela naslednjih stoletij pa v izboru po bibliofilskih kriterijih. Opisi enot so zelo natančni, opremljeni z biografskimi in bibliografskimi opombami ter navedbami tiskarskih znakov in hranilišč. Tiska se na nevezanih listih enostransko. Ureditev po abecedi avtorjev in anonimnih naslovov. Do leta 1922 sta bili zaključeni dve seriji, od katerih ima vsaka po 27 zvezkov, ki so izhajali v snopičih: 1. serija 1—105, 2. serija 106—200; po prenehanju med 2. svetovno vojno je bilo izdajanje obnovljeno 1949 (1964 izšel 230. snopič). Leta 1964 je izšlo doslej izdano gradivo v Bruslju v 5 knjigah z istim naslovom (6. knjiga prinese kazala).

4. BOLGARIJA

Po osvoboditvi Bolgarije izpod turškega jarma v letu 1878 se je bolgarska književnost začela hitro razvijati. Od leta 1897 ima Narodna biblioteka v Sofiji pravico na obvezni primerek vseh tiskov v Bolgariji (1953 je to pravico prevzel Bŭlgarski bibliografski institut) in od tedaj teče redna bolgarska splošna bibliografija:

Bŭlgarski knjigopis. Bibliografski bjuletin za depozirane v sofij-skata Narodna biblioteka knigi, spisanija i vestnici. Sofija 1897—.

Skraja je izhajal letno, od 1945—1949 četrletno, kasneje mesečno, danes izhaja štirinajstdnevno.

Od 1952 izhaja tudi mesečni popis člankov v časopisih, časnikih in zbornikih pod naslovom:

Letopis na periodičnija pečat. Sofija 1952—.

Od 1953 pa izhaja četrletno pregled muzikalij:

Bŭlgarski muzikalen knjigopis. Sofija 1958—.

Retrospektivna bibliografija za leta do 1905:

Aleksandŭr TEODOROV-Balan: Bŭlgarski knjigopis za sto godini. 1806—1905. Sofija 1909 (dodatki 1—3 1911—1925).

Moderno bibliografijo prerodne dobe bolgarske književnosti pa je izdala Narodna biblioteka:

Man'o STOJANOV: Bŭlgarska vŭzroždenska knižina. Analitičen repertoar na bŭlgarskite knigi i periodični izdanija. 1806—1878. Sofija 1957—1959 (2 zvezka).

V teku je izdaja retrospektivne bibliografije časopisja:

Dimitŭr P. IVANČEV: Bŭlgarski periodičen pečat 1844—1944. Anotiran bibliografičen ukazatel. Sofija, Bŭlgarski bibliogr. institut 1962—. Tom I: A—M.

Biobibliografski leksikon bolgarskih pisateljev je izšel po 2. svetovni vojni:

Georgi KONSTANTINOV: Bŭlgarski pisateli. Sofija 1947.
Prinaša biografije in bibliografije.

Ob koncu tega pregleda naj navedemo še dve teoretični deli s področja bibliografije:

Todor BOROV: Pătja kŭm knigite. Uvod v bibliografijata. Sofija 1942.

Popisuje tudi mnogo bolgarskih bibliografij in bibliografskih pomagal.

Drugo je že omenjeno delo Hrista Trenkova o strokovnih bibliografijah:

Hristo TRENKOV: Specialna bibliografija. Teorija. Organizacija. Metodika. Sofija 1958.

5. ČEŠKOSLOVAŠKA

Čehi in Slovaki so prinesli v neodvisno republiko Češkoslovaško, ki je nastala 1918 na razvalinah avstro-ogrske monarhije, razmeroma močno bibliografsko tradicijo. Zato je v novi državi bibliografsko delo kmalu pokazalo lepe rezultate, zlasti pri Čehih.

Češkoslovaška tekoča splošna bibliografija ima svoje začetke v avstrijski tekoči bibliografiji, ki ji je bil začetnik C. Wurzbach in za katero je pozneje skrbela Zveza avstrijskih knjigotržcev v publikaciji *Österreichischer Catalog*. Češki in slovaški prispevek v tej publikaciji se je razvil lepo zlasti po letu 1865, ko je skrb zanj prevzel neutrudljivi knjigotrški delavec, poznejši založnik František URBÁNEK. Ko je moral Urbánek leta 1869 to delo zapustiti, je tudi češkoslovaški delež v avstrijski bibliografiji začel upadati in izgubljati pomembnost. Urbánek pa je še isto leto začel sam izdajati *Věstník bibliografický*, ki je izhajal (skraja četrtletno, pozneje mesečno) v letih 1869—1873, 1875—1876, 1880—1883 (naslov se je delno menjaval). Leta 1877 so ustanovili v Pragi Spolek češkoslovenských knihkupeckých účetních, ki je še isto leto začel izdajati *Slovanský katalog bibliografický*, letni popis čeških, slovaških, poljskih, slovenskih, hrvaških, srbskih, lužičkosrbskih in maloruskih publikacij. V petih letnikih je zajel gradivo za leta 1877—1881 (Praha 1877—1883). Po petletni vrzeli se je leta 1890 znova pojavila bibliografija čeških in slovaških tiskov pod naslovom *Český katalog bibliografický*, ki je popisal produkcijo let 1889 do 1903 (Praha 1890—1906). Slovaški del je zanj prispeval pomembni slovaški bibliograf L'udevít Vl. RIZNER (1849—1913).

Tedaj pa je nastopil eden od vodilnih bibliografov v 1. pol. 20. stoletja Zdeněk TOBOLKA (1874—1951) in s pomočjo Češke akademije znanosti izdajal letne preglede pod naslovom *Česká bibliografie* (za leta 1902—1911; Praha 1903—1914). Slovaške tiske je izpuščal, ker jih je popisoval L. V. RIZNER v reviji *Slovenské pohľady*.

Še pred koncem vojne je bibliograf Ladislav Jan ŽIVNÝ (1872—1949) dosegel ustanovitev bibliografskega inštituta pri univerzitetni knjižnici v Pragi (Češkoslovenský ústav bibliografický ust. 1917, leta 1925 vključen kot oddelék v Narodno in univerzitetno knjižnico). Živný mu je izdelal dolgoročni program, v katerem je pripravljanje tekoče bibliografije vseh tiskov prva postavka. Leta 1922 je začel izhajati v tedenskih snopičih *Bibliografický katalog*; po raznih spremembah v na-

slovu in notranji strukturi (med 2. svetovno vojno je bil npr. izločen slovaški tisk) izhaja še danes pod naslovom:

Bibliografski katalog ČSSR. Vydává státní knihovna ČSSR — Národní knihovna. Praha 1922—.

Katalog ima sedaj naslednje samostojne serije z različno gostoto izhajanja:
České knihy. (Tedensko.)

Česke hudebniny a gramofonové desky. (Četrtletno.)

Články v českých časopisech. (Mesečno.)

Česka grafika a mapy. (Letno.)

Slovaški del knjižne produkcije prinaša Bibliografski katalog ČSSR v posebnih serijah, ki jih sedaj pripravljajo v knjižnici Matice slovaške v Martinu:
Slovenské knihy. (Mesečno.)

Články v slovenských časopisech. (Mesečno.)

Slovenské hudobniny. (Polletno.)

Kot posebni zvezki Bibliografskega kataloga ČSSR izhajajo še tele publikacije:

Noviny a časopisy v českých krajích. (Letno.)

Československé disertace. (Letno.)

Soupis českých bibliografií. (Na dve leti.)

Zahraniční bohemika a slovacka. (Letno.)

Pri pregledu retrospektivnih bibliografij in bibliografskih pomagal se moramo omejiti in opisati samo najpomembnejše. Navajamo dve starejši in dve novejši deli:

Josef JUNGSMANN: Historie literatury české. Aneb: soustavný přehled spisů českých s krátkou historií národu, osvěcení a jazyka. Druhé vydání. Praha 1849² (prva izd. 1825).

Jos. JIREČEK: Rukověť k dějinám literatury české do konca 18. věku. Ve způsobě slovníka životopisného a knihoslovního. Praha 1875—1876 (2 zvezka).

Karel NOSOVSKÝ, Vilem PRAŽAK: Soupis československé literatury za léta 1901—1925. Praha 1931—1938.

Prvi del v dveh knjigah prinaša popise knjig v abecednem redu avtorjev, drugi del v sistematični ureditvi po strokah.

Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce 18. století. Praha 1925—.

Díl 1: Prvotisky do r. 1500. Praha 1925.

Díl 2: Tisky z let 1501—1800. Praha 1939—.

Popis českých inkunabul je opremljen tudi s tabelami faksimilov. V drugem delu se v abecednem redu po avtorjih (oziroma stvarnih naslovih) popisujejo tiski 16., 17. in 18. stoletja. Opisi so izredno natančni, mnogim so dodani faksimili (tudi dvobarvni) naslovnih strani. Vzorna, ena najlepših retrospektivnih narodnih bibliografij, bo skoraj dokončana.

Od biografskih del naj navedemo:

Jaroslav KUNC: Slovník soudobých českých spisovatelů. Praha 1945 do 1946 (2 zvezka).

Jaroslav KUNC: Česká literární bibliografie 1945—1963. (Soupis článků, statí a kritik z knižních publikací a periodického tisku let 1945—1963 o dílech soudobých českých spisovatelů.) Praha 1963—1964 (2 zv.).

Slovník českých spisovatelů. Zpracoval Ústav pro českou literaturu ČSAV. Praha 1964.

Slovaki imajo pomembno retrospektivno bibliografijo v delu:

L'udevít V. RIZNER: Bibliografia písomníctva slovenského do konca r. 1900. Turčianský Sv. Martin 1927—1934 (6 zvezkov).

Ureditev po abecedi avtorjev, anonimnih naslovov knjig in časopisja; vmes tudi stvarna gesla, pod katere razvršča predvsem članke iz časopisja. Popisuje dela Slovakov in o Slovaki, naj so izšla kjerkoli in v kateremkoli jeziku. Dopolnjuje jo delo:

Ján MIŠIANIK: Bibliografia slovenského písomníctva do konca XIX. storočia. Doplnky k Riznerovej Bibliografii. Bratislava 1946.

Anton DUBAY: Bibliografický katalóg slovenskej knižnej tvorby za roky 1939—1945. Bratislava 1948—1953 (2 zvezka).

Popisuje slovaške in tujejezične spise na Slovaškem med 2. svetovno vojno (ko ni bilo redne tekoče slovaške bibliografije); 1. zvezek za 1939—1941, 2. zv. za 1942—1945.

Zadnjih deset let so slovaški bibliografi opravili veliko delo s popisom inkunabul v slovaških knjižnicah (Mária Štefanovičová, Boris Balent, Imrich Kotvan).

Največji uspeh organiziranega bibliografskega dela v Matici slovaški v Martinu pa je nedvomno začetek izhajanja solidno zasnovane retrospektivne splošne slovaške bibliografije, ki naj bi obsegla vse slovaške in tujejezične tiske slovaških avtorjev in ves tisk, ki se tiče Slovaške, od najstarejših časov do sodobnosti.

Doslej so izšle naslednje knjige kot sestavni deli tega velikega splošnega inventarja knjižne kulture na Slovaškem:

Michal POTEMRA: Bibliografia slovenských novín a časopisov do roku 1918. Martin 1958.

Michal POTEMRA: Bibliografia inorečových novín a časopisov na Slovensku do roku 1918. Martin 1963.

Bibliografia slovenských knih. 1901—1918. Zostavil a I. B. kapitolu napísal Michal FEDOR. Na bibliografickej časti spolupracovali Stefan HANAKOVIČ a Peter LIBA. Martin 1964.

Anna FERIENCIKOVÁ, Etela SPIŠKOVÁ: Bibliografia slovenskej knižnej tvorby za roky 1945—1955. 1.: A—L. Martin 1967; 2.: M—Z. Martin 1969; Systematická časť I. Martin 1970.

Maria KIPSOVÁ: Bibliografija slovenských novín a časopisov z rokov 1919—1938. Zostavili Mariá Kipsová a kolektív. Prehľad napísala Elena Jakešová. V Martine 1968.

Michal FEDOR: Bibliografija periodik na Slovensku v rokoch 1939—1944. Martin 1969.

Michal POTEMLA: Robotnícké hnutie na Slovensku v rokoch 1901—1918. Martin 1969.

Od posebnih bibliografij naj navedemo:

Oton BERKOPEC: Česká a slovenská literatura, divadlo, jazykozpit a národopis v Jugoslavii. Bibliografie od r. 1800 do 1935. I. Knihy a časopisy. Praha 1940.

Oton BERKOPEC: Littératures yougoslaves en Tchécoslovaquie 1945—1964. Publié par le PEN tchécoslovaque à l'occasion du XXXIIIe Congrès du PEN International à Bled, en juillet 1965. Prague 1965.

Karel MALEC: Soupis bibliografii novin a časopisů vydávaných na území Československé republiky. Praha 1959.

6. DANSKA

Danska ima sorazmerno z velikostjo zelo razvito knjižno produkcijo, dobro organizirano bibliotekarstvo in vzorno tekočo splošno bibliografijo poleg kompletne retrospektivne bibliografije danskih knjig. V 19. stoletju je danska bibliografija popisovala tudi norveško in švedsko književnost, danes vključuje v posebnih seznamih knjige, ki izhajajo na Islandiji, Grenlandiji in Faroerskih otokih.

Tekoča splošna narodna bibliografija ima na Danskem kot tudi v drugih skandinavskih deželah začetek v publikacijah knjigotrških organizacij sredi 19. stoletja:

Dansk bogfortegnelse. København 1851—.

Izhaja tedensko v listu *Det danske Bogmarked*; poleg tega mesečno izhaja s stvarnim kazalom, od leta 1932 tudi kumulativni letni pregledi. Mnogoletni pregledi pod istim naslovom izhajajo že od leta 1841: zv. I za 1841—1858, zv. II. za 1859—1868 itd. do sodobnosti. Ureditev večletnih pregledov je abecedna po avtorjih; stvarna kazala.

Poleg te knjižne tekoče bibliografije izhajajo popisi časopisja, član-
kov, uradnih publikacij ipd. Ker danski znanstveniki objavljajo mnogo svojih del v tujih jezikih, je važna letna bibliografija tiskov v tujih jezikih:

Dania Polyglotta. Répertoire bibliographique annuel. København 1946—.

Retrospektivni pregled podobnega gradiva za leta 1901—1944 je objavila kraljeva biblioteka v Københavnu v letih 1947—1951 v 3 knjigah z istim naslovom.

Z retrospektivnimi bibliografijami je zajeta tudi vsa danska literatura do leta 1840. Navajamo samo dve deli:

Christian V. BRUUN: *Bibliotheca Danica. Systematisk fortegnelse over den Danske literatur fra 1482 til 1830.* København 1877—1902 (4 zvezki).

Holger EHRENCRON-MÜLLER: *Supplement 1831—1840 til Bibliotheca Danica samt Bibliotheca Slesvica-Holsatica til 1840.* København 1843—1948.

7. FINSKA

Do ustanovitve samostojne republike Finske v letu 1918 je bila vsa finska kultura pod močnim vplivom švedske kulture in literature. Na Finskem je izhajalo mnogo švedskih knjig, časnikov in časopisov. Švedske bibliografije so popisovale tudi ves švedski tisk, ki je izhajal na Finskem, istočasno pa so ga upoštevale seveda tudi finske bibliografije.

Tekočo splošno bibliografijo izdajajo knjigotržci štirinajstdnevno pod naslovom *Finska knjigotrška poročila*:

Suomen kirjaka uppalehti. Finsk bokhandelstidning. Helsingissä 1898—.

Od leta 1945 pa izhaja tudi četrtni popis knjig, ki izhajajo na Finskem:

Suomessa ilmestyneen kirjallisuuden luettelo. Katalog över i Finland utkommen litteratur. Helsinki 1945—.

Od retrospektivnih bibliografij je najpomembnejša tista, ki jo je zasnoval Valfrid VASENIUS; sam je v prvi knjigi (1878—1879) popisal finsko literaturo za leta 1544—1877, v naslednjih štirih zvezkih pa književnost do leta 1900 (zadnji je izšel leta 1905). V naslednjih zvezkih pa so nadaljevalci popisovali finsko literarno produkcijo po tri ali več let skupaj; to delo se nadaljuje tudi v našem času. Naslov je dvojezičen:

Suomalainen kirjallisuus. La littérature finnoise. Catalogue alphabétique et systématique. Helsinki 1878—.

8. FRANCIJA

Prvi poskusi izdajanja francoske tekoče splošne bibliografije segajo že v sredino 17. stoletja (Louis JACOB: *Bibliographia Gallica*

universalis, gl. spredaj str. 64); ponovno se je pojavila sredi 18. stoletja in se pod raznimi naslovi vlekla vse v 1. desetletje 19. stoletja (*Annales typographiques* za leta 1759—1762; *Catalogue hebdomadaire* za leta 1763—1781; *Journal de la librairie* za leta 1782—1789; *Journal typographique et bibliographique* za leta 1797—1810; *Journal général de l'imprimerie et de la librairie* za dec. 1810 in 9 mesecev leta 1811); toda to so bili dokaj nepopolni in nezanesljivi popisi, namenjeni predvsem uporabi knjigotržcev; le zadnji dve sta služili že tudi državnim organom za potrebe cenzure. Na trden temelj je postavil francosko tekočo bibliografijo šele Napoleon I., ki je 14. oktobra 1811 z dekretom zaukazal izdajati popis vsega francoskega tiska in tako ustanovil uradno tekočo splošno nacionalno bibliografijo; ta izhaja nepretrgoma pod bistveno istim naslovom še danes, skupaj že skoraj 160 let.

Bibliographie de la France. Journal général et officiel de la librairie paraissant tous les vendredis. Paris 1811—.

Danes izhaja v dokaj težko preglednem sestavu. Tedenski zvezek ima 3 dele s posebnimi tekočimi paginacijami:

1. Bibliographie officielle.
2. Chronique.
3. Annonces.

Bibliographie officielle popisuje (in opremlja s signaturo Nacionalne biblioteka) tiske, ki so izšli v Franciji v kateremkoli jeziku in jih je Nacionalna biblioteka prejela kot obvezni primerek. Ureditev sistematična (10 glavnih skupin). V posebnih dodanih snopcih z različno gostoto izhajanja se popisujejo:

- A) Périodiques nouveaux (od 1946—1968); Publications en série (od 1969—).
- B) Gravures, estampes, photographies (od 1946—).
- C) Oeuvres musicales (od 1946—).
- D) Thèses (od 1947—).
- E) Atlas, cartes et plans (od 1948—).
- F) Publications officielles gouvernementales et administratives (od 1950—).
- G) Catalogues de ventes publiques (od 1958—).

Kronika prinaša najrazličnejša knjigotrška obvestila, poučne članke s področja knjigotrštva in bibliografije, nekrologe ipd.

Tretji del (*Annonces*) je namenjen oglasom založnikov, obvestilom o novih knjigah, ponatisih, založniških programih itd. V oglasnem delu je najpomembnejši popis tedenskih novosti, urejen pod naslovom: *Les livres de la semaine*.

Gradivo se ob mesecu združuje v *Les livres du mois*, ob četrtletju v *Les livres du trimestre*, ob letu pa v *Les livres de l'année*. Leta 1930 so začeli objavljati tudi večletne založniške preglede.

La librairie française. Catalogue général des ouvrages en vente au 1er janvier 1930. Paris 1930 (3 zvezki).

Naslednji pregledi obsegajo po več let: 1930—1933, 1933—1945, 1946—1955 itd.

Letni in večletni pregledi popisujejo vse knjige iz tedenskih pregledov, pa tudi druge, ki v *Les livres de la semaine* niso bile objavljene, pa naj so izšle v Franciji ali v kaki drugi deželi. Ti pregledi so torej v tem pogledu popolnejši od »oficijalne« bibliografije v 1. delu tekoče tedenske bibliografije;

po drugi strani pa so lahko tudi manj popolni, saj objava novih knjig v tem delu bibliografije za založnike ni obvezna.

Najpopolnejša tekoča bibliografija vsega francoskega tiska izhaja od leta 1934 v publikaciji:

Biblio. Bulletin bibliographique mensuel des ouvrages en langue française parus dans le monde entier. Paris 1934—.

Izhaja desetkrat na leto, ob koncu leta se gradivo spoji v letni zvezek, urejen abecedno po avtorjih, stvarnih naslovih in stvarnih geslih obenem, tako da je vsako delo zabeleženo po trikrat, poleg tega kazalke odkrivajo še pisca predgovora, prevajalca, ilustratorja, urednika besedila ipd. Biblio prinaša ves francoski tisk, tudi tistega, ki je izšel zunaj Francije, disertacije, prve številke novih periodik, uradne izdaje in izdaje, ki niso prišle v prodajo.

Od tekočih izbirnih bibliografij navajamo splošno, vsem vrstam bralcev namenjeno bibliografijo:

Bulletin critique du livre français. Paris 1945—.

Izhaja mesečno; prinaša in v obsežnih anotacijah označuje samo najboljše dela s področja književnosti, prirodoslovnih in družbenih ved. Mesečna in letna kazala.

Francoska retrospektivna splošna bibliografija sega v treh velikih delih od leta 1700—1925; po tem času služijo za retrospektivne bibliografije prej omenjene večletne mehanične kumulacije knjigotrških popisov pod naslovom *La librairie française*.

Joseph-Marie QUÉRARD: La France littéraire ou Dictionnaire bibliographique des savants, historiens et gens de lettres de la France ainsi que des littérateurs étrangers qui ont écrit en français plus particulièrement pendant les XVIIIe et XIXe siècles. Paris 1827—1839 (10 zvezkov).

Popisuje dela let 1700—1827.

Joseph-Marie QUÉRARD: La littérature française contemporaine. Paris 1840—1857 (6 zvezkov).

Obsega leta 1827—1849. Quérard je sestavil sam samo prvo in del druge knjige; ker je prekoračil čas in obseg (delo bi bil moral končati v treh letih, od 1839—1842, a je leta 1843 prišel šele do črke B), ga je založnik spravil pred sodišče, mu odvzel rokopis in gradivo in zaupal nadaljevanje trem drugim bibliografom (Ch. Louandre, F. Bourquelot, A. Maury), ki so končali začeto bibliografijo v — 14 letih!

Za nadaljevanje dela, ki so ga opravili Quérard in njegovi trije nasledniki, je poskrbel knjigotržec nemškega porekla Otto Lorenz, ki je sam sestavil preglede za leta 1840—1885; za naslednja leta do 1925 pa so jih napisali drugi.

Catalogue général de la librairie française, par O. LORENZ. Continué par Daniel Jordell, Henri Stein, Edouard Champion, Service bibliographique des Messageries Hachette. Paris 1867—1945 (34 zvezkov).

Francozi imajo poleg opisanih temeljnih del nacionalne bibliografije še dolgo vrsto posebnih bibliografij: bibliografije disertacij, originalnih izdaj, ilustriranih knjig, bibliofilskih izdaj, uradnih tiskov ipd.

9. GRČIJA

Tekočo bibliografijo novogrškega tiska je izdajala Javna knjižnica v Atenah za dobo 1930—1939 letno pod naslovom:

Helleniké bibliografía. Bibliographie générale hellénique. Athenais 1934—1940.

Po drugi svetovni vojni nadomešča splošno grško bibliografijo publikacija Francoskega inštituta v Atenah pod naslovom:

Bulletin analytique de bibliographie hellénique. Athènes 1947—.

Izhaja četrtletno začenši z 8. letnikom za leto 1947; prvih sedem letnikov za 1940—1946 bodo izdali pozneje.

Leta 1960 pa je začela generalna direkcija za tisk pri predsedstvu vlade v Atenah izdajati splošno grško bibliografijo v angleščini, namenjeno predvsem tujini:

Deltión Hellenikés bibliografías. Bulletin de bibliographie hellénique. Greek bibliography. Athenais 1960—.

Do št. 18 (V. letnik) je imela samo angleški naslov. Vsi podatki, tudi naslovi, samo v angleščini; izhaja četrtletno in zajema snov od aprila 1959 dalje. Urejena je po UDK. V posebnih oddelkih popisuje dela Grkov v tujih jezikih, tiskanih v Grčiji ali zunaj nje. Izbirna bibliografija.

Od retrospektivnih splošnih bibliografij so najpomembnejše:

Emile LEGRAND: Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par les Grecs. Paris 1885—1906 (4 zvezki za 15. in 16. stoletje); 1884—1903 (5 zvezkov za 17. stoletje); 1918—1928 (2 zvezka za 18. stoletje).

Popis obsega dela novogrške literature, t. j. literature, nastale po padcu Carigrada leta 1453 pod otomansko cesarstvo.

Demetrios S. GKINES, Balerios G. MEXAS: Helleniké bibliografía 1800—1863. Athenais 1939—1957 (3 zvezki).

Demetrios KOROMILAS: Catalogue raisonné des livres publiés en Grèce. Athènes 1873—1878 (2 zvezka).

1. zv.: za leta 1868—1872; 2. zv.: za leta 1873—1877. Kronološka ureditev, abecedno kazalo. Naslovi v francoskih prevodih.

N. G. POLITES: Helleniké bibliografía. Athenais 1909—1932 (3 zvezki).

1. zvezek za 1907—1908; 2. zv. za 1909—1910; 3. zv. za 1911—1920.

10. IRSKA

Irske tiske v angleščini popisujejo tudi angleške in ameriške splošne bibliografije. Na Irskem pa je 1909 začel izhajati popis knjig, tiskanih na Irskem in o Irski v listu:

The Irish books lover. Ceist agus preagra. Dublin 1909—.

Narodna knjižnica Irske v Dublinu pa je leta 1927 pričela objavljati letni popis knjig, periodik, muzikalij in zemljevidov, tiskanih na Irskem, v publikaciji:

List of publications deposited under the terms of the industrial and commercial property. Dublin 1930—.

Od retrospektivnih navajamo dve:

Ernest Reginald MAC CLINTOCK DIX and James CASSEDY: List of books printed in Irish, from the earliest period to 1820. Dublin 1905.

Ernest Reginald MAC CLINTOCK DIX: Catalogue of early Dublin printed books 1601—1700. Dublin 1898—1905 (4 zvezki + dodatek 1912).

11. ISLANDIJA

Islandske tiske že od leta 1866 beleži danska tekoča bibliografija Dansk bogfortegnelse v posebnem dodatku pod naslovom Island bogfortegnelse. Od leta 1945 pa izhaja v Reykjaviku letni ali dveletni pregled islandskih knjig v publikaciji Islandske nacionalne biblioteke:

Landsbókasafn Íslands-Árbók. Reykjavik 1945—.

Retrospektivna bibliografija obsega tiske let 1534—1700.

Halldor HERMANSSON: Iceland books. Itaca 1916, 1922 (2 zv.).

1. zv.: 1534—1600; 2. zv. 1601—1700. Popis obsega knjige Islandcev in o Islandiji, tiskane kjerkoli.

12. ITALIJA

V Italiji se pojavljajo poskusi tekoče bibliografije vsega tiska že od leta 1807 dalje. Redno in brez prestanka pa teče italijanska bibliografija od leta 1867, ko je začel izhajati v Firencah mesečnik

Bibliografia d'Italia. Firenze 1867—1869.

Nadaljevanje pod naslovom *Bibliografia italiana* in od 1886 vzporedna izdaja pod naslovom *Bolletino delle pubblicazioni italiane ricevute per diritto di stampa* (od 1886—1957). Gradivo vseh 72 letnikov *Bolletina* je 1. 1968 izdal Centro nazionale per il Catalogo unico delle

biblioteche italiane e per le informazioni bibliografiche v enotnem alfabetu pod naslovom:

Catalogo cumulativo 1886—1957 del Bolletino delle pubblicazioni italiane ricevute per diritto di stampa dalla Biblioteca nazionale di Firenze. Roma; Nendeln, Lichtenstein, Kraus Reprint 1968 (39 zv.).

Popisano okrog 640.000 enot; natisnjeno na elektronskem računalniku.

Od l. 1958 se italijanska bibliografija nadaljuje pod novim naslovom:

Bibliografia nazionale italiana. Firenze 1958—.

Izdaja jo Biblioteca nazionale centrale v Firencah po obveznih primerkih vsega italijanskega tiska. Beleži tudi zemljevide, muzikalije, uradne publikacije, prve številke novih periodik in tujejezični tisk v Italiji (tudi slovenski). Ureditev po UDK. *Bibliografia nazionale italiana* izhaja tudi v letnih kumulacijah.

Večletne preglede italijanskega tiska pa prinaša:

Catalogo generale della libreria italiana. Milano 1901—.

To obsežno delo izhaja v dveh serijah, katerih prva je urejena po avtorjih, druga po stvarnih geslih. Prve tri knjige avtorjev so obsegle leta 1847—1899, nadaljnje pa obsegajo gradivo po desetletjih. Gradivo za leta 1847—1930 je uredil Attilio Pagliaini, nadaljevanje do 1940 pa Arrigo Pagliaini.

Izdaje večjih založb popisuje od leta 1947 dalje letna publikacija:

Libri d'Italia. Repertorio alfabetico delle edizioni italiane. Firenze 1948—.

Mesečna bibliografska revija, ki jo izdaja Centro di Documentazione della Presidenza del Consiglio, pa prinaša popis knjižnih novosti, ocene, preglede časopisov; polletne kumulacije od leta 1958 dalje:

Libri e riviste d'Italia. Rassegna bibliografica mensile. Roma 1950—.

Retrospektivna bibliografija 17. stol. izhaja pod naslovom:

Autori italiani del Seicento. Catalogo bibliografico. A cura di Sandro PIANTANIDA, Lamberto DIOTAVELLI e Giancarlo LIVRAGHI. Milano 1948—1951 (4 zvezki).

Zv. 1: Costumi e storie del secolo; 2: Le scienze; 3: La letteratura; 4: Il teatro, la musica, l'arte e la religione. 5. zvezek bo prinesel kazala.

Najpomembnejše italijanske bibliografije bibliografij so:

Giuseppe FUMAGALLI: La Bibliografia. Roma 1923.

Obsežen izbor iz starejšega dela: Giuseppe FUMAGALLI: *Bibliotheca bibliographica Italica*. Roma, Torino 1889—1902. (Ponatis: Graz 1957.) — Popisuje samostojne in skrite bibliografije do 1923. Sistematična ureditev.

G. AVANZI: La Bibliografia italiana. Roma 1941; 1946².

Nadaljuje gornje delo do leta 1946.

Italia bibliografica. Firenze 1953—.

Tekoča letna bibliografija italijanskih bibliografij popisuje samostojne in skrite bibliografije; za leta 1952—1956 tudi petletno kazalo (1957).

13. LUKSEMBURG

Luksemburžani imajo od leta 1946 tekočo letno bibliografijo.

Bibliographie Luxembourgaise. Luxembourg 1946—.

Retrospektivna bibliografija je:

Martin BLUM: Bibliographie Luxembourgaise. Luxembourg 1902—1932 (2 zvezka).

Nedokončano delo, ki v abecednem redu avtorjev popisuje luksemburške tiske in tiske v Luksemburgu. Od začetkov 1578 do 1900. Obsega le črke A—L in L—S.

14. MADŽARSKA

Madžarski tisk so tekoče popisovali razni knjigotrški časopisi že od leta 1876 dalje; delno so ga vključevale tudi tekoče bibliografije avstrijskega cesarstva (npr. Österreichisch-ungarische Buchhändler-Correspondenz 1887—1918). Leta 1939 je začel izhajati letni pregled vsega madžarskega tiska pod naslovom

Magyar Könyvészet. Budapest 1939—1944.

Ta popis knjig in časopisja so sestavljali v Nacionalni biblioteki Széchényi za leta 1939—1941. V vojnih letih pa je skraja mesečno, kasneje v nerednih presledkih izdajal tekočo madžarsko bibliografijo Madžarski sociografski inštitut univerze v Pečuhu:

Magyar nemzeti bibliográfia. Pécs 1941—1944.

Ureditev po UDK. Tako je urejeno tudi povojno nadaljevanje, ki izhaja sedaj štirinajstdnevno pod istim naslovom:

Magyar nemzeti bibliográfia (Bibliographia Hungarica). Budapest 1946—.

Izdaja jo Országos Széchényi Könyvtár (Državna Széchényijeva knjižnica) in skrbi tudi za letne kumulacije pod naslovom *Magyar Könyvészet*. Ista ustanova sestavlja in izdaja pregled madžarskega časopisja in časopisnih člankov:

Magyar hírlapok és folyóiratok jegyzéke. Index periodicorum Hungaricorum. A Magyar nemzeti bibliográfia melléklete. Budapest 1958—.

Izhaja letno ali na dve leti kot priloga k madžarski nacionalni bibliografiji.

Magyar folyóiratok repertórium. Repertorium bibliographicum periodiceorum Hungaricorum. A Magyar nemzeti bibliográfia melléklete. Budapest 1946—.

Bibliografija članokov v znanstvenih časopisih. Izhaja kot priloga k Madžarski nacionalni bibliografiji. Urejena je po UDK.

Temeljno delo retrospektivne bibliografije nosi naslov *Stara madžarska biblioteka* in obsega popis madžarskega tiska let 1473—1711:

Károly SZABÓ, Árpád HELLEBRANT: Régi magyar könyvtár. Budapest 1879—1898 (4 zvezki).

Zv. 1: knjige v madžarščini let 1531 do 1711; zv. 2: tujejezični tisk v Madžarski v letih 1473—1711; zv. 3—4: tujejezične knjige madžarskih avtorjev, natisnjene v tujini v letih 1480—1711. Ureditev v zvezkih je kronološka; v celoti je popisano 9076 naslovov. Dodatek k delu je izdal H. Sztripszky 1912 (2 zvezka).

Staro madžarsko knjižnico nadaljuje:

Géza PETRIK: Magyarország bibliográfiája. Bibliographia Hungariae. 1712—1860. Budapest 1888—1892 (4 zvezki).

Poleg kategorij, ki jih obravnava temeljno delo, popisuje Petrik tudi članke v najvažnejših časopisih in šolskih tiskih. Ureditev je abecedna.

Nadaljevanje Petrikove Madžarske bibliografije prinašajo popisi, obsegajoči po več let skupaj, ki so jih pripravili Géza PETRIK, Sándor KISZLINGSTEIN, Imre BARCZA pod naslovom

Magyar Könyvészet. Budapest 1885—1939.

Za 1860—1875: G. Petrik (1885), za 1876—1885: S. Kiszlingstein (1890), za 1886—1900: G. Petrik (1908—1913), za 1901—1910: G. Petrik, I. Barcza (1917—1928), za 1911—1920: I. Barcza (1939), za 1921—1923: I. Barcza (1924—1926), za 1939—1941 nadaljuje te popise že omenjena tekoča letna bibliografija z istim naslovom.

Madžari imajo tudi dobre splošne enciklopedije in nacionalne biografske leksikone; od starejših je najpomembnejši

József SZINNYEI: Magyar írók élete és munkái. Budapest 1891—1914 (14 zvezkov).

Po 2. svetovni vojni so lepo razvili tudi strokovno bibliografijo.

Obsežni priročnik za bibliografijo popisuje tudi 1487 najvažnejših bibliografskih del:

P. GULYÁS: A bibliográfia kézikönyve. Bevezetés a könyvészetbe. Budapest 1941—1942 (2 zvezka).

15. NEMČIJA (DDR in BRD)

V Nemčiji so za tekočo splošno narodno bibliografijo že od nekdaj skrbeli knjigotržci in njihova organizacija (od 1825 Börsen-Verein deutscher Buchhändler v Leipzigu). Zato je bila vedno — od polletnih kata-

logov knjižnih sejmov v Frankfurtu a. M. (1564—1749) in Leipzigu (1594—1860) do sedanje tekoče bibliografije, ki izhaja vzporedno spet v istih dveh središčih — sestavljena in urejena tako, da je služila v prvi vrsti potrebam trgovine. Že od leta 1931, ko jo je Deutsche Bücherei v Leipzigu uskladila z veljavnimi katalogizacijskimi pravili, pa ustreza tudi vsem bibliotekarskim in znanstvenim zahtevam.

Za obdobje 18. in 19. stoletja je značilno, da izhajajo istočasno tri založniške bibliografije, ki se prekrivajo. Ena od njih je začela izhajati kot tekoča polletna, drugi dve z retrospektivnim pregledom za nekaj desetletij, vse pa so se nadaljevale z večletnimi zvezki.

Izdajali so jih založniki Hinrichs, Gleditsch in Tauchnitz v Leipzigu.

Tudi po 2. svetovni vojni se Nemci spričo dveh nemških držav dupliranju narodne bibliografije niso mogli izogniti.

Najstarejša je Hinrichsova polletna tekoča bibliografija, ki je začela pod naslovom Hinrichs' Halbjahreskatalog izhajati 1798 v Leipzigu in obsega čas od 1797—1944:

Halbjahresverzeichnis der Neuerscheinungen des deutschen Buchhandels. Leipzig 1798—1944.

Abecedno urejen pregled, opremljen z avtorskim in geselskim kazalom. Po 2. svetovni vojni se nadaljuje kot letnik, ki ga izdaja Deutsche Bücherei skupaj z založniki:

Jahresverzeichnis des deutschen Schrifttums. Leipzig 1948—.

Prvi zvezek je prinesel gradivo let 1945/46, nadaljuje se letno.

Polletni in pozneje letni pregledi so osnova za večletne kumulacije pod naslovi:

Hinrichs' Bücherkatalog. Leipzig 1851—1913.

Deutsches Bücherverzeichnis. Eine Zusammenstellung der im deutschen Buchhandel erschienenen Bücher, Zeitschriften und Landkarten. Leipzig 1916—1943.

Za čas 1911—1940. Nadaljevanje za leta po 1940 izhaja pod naslovom:

Deutsches Bücherverzeichnis. Verzeichnis der in Deutschland, Österreich, der Schweiz und im übrigen Ausland herausgegebenen deutschsprachigen Verlagsschriften sowie der wichtigsten Veröffentlichungen ausserhalb des Buchhandels. Leipzig 1952—.

Najprej zvezek za desetletje 1941—1950, poslej petletni pregledi.

Naslednji dve bibliografiji sta izhajali v večletnih kumulacijah. Imenujeta se po urednikih začetnih zvezkov:

Wilhelm HEINSIUS: Allgemeines Bücherlexikon. Leipzig 1812—1894 (19 zvezkov).

Začetni štirje zvezki obsegajo leta 1700—1810, naslednji po 3—7 let. Založnik je bil Gleditsch, pozneje Brockhaus.

Christian Gottlob KAYSER: Vollständiges Bücherlexikon. Leipzig 1834—1911 (36 zvezkov).

V začetnih 6 zvezkih so zajeta leta 1750—1832, nadaljnji dvojni zvezki pa prinašajo gradivo za 3—5 let skupaj. Založnik je bil Tauchnitz.

Za leta 1883—1912 imamo še četrto splošno bibliografijo, urejeno po ozkih stvarnih geslih:

Karl GEORG, Leopold OST: Schlagwort-Katalog. Hannover, Leipzig. 1849—1913 (7 zvezkov).

Tedenska bibliografija pa je začela izhajati v Leipzigu leta 1842:

Wöchentliches Verzeichnis der erschienenen und der vorbereiteten Neuigkeiten des deutschen Buchhandels. Leipzig 1842—1930.

Naslov se je v tem času večkrat menjal. Prvi založnik je bil Hinrichs; leta 1921 so jo pričeli sestavljati v Deutsche Bücherei. Ureditev skraja abecedna, od 1871 po strokah. Naslov od leta 1931:

Deutsche Nationalbibliographie. Leipzig 1931—.

Izhaja v dveh serijah. Serija A, ki je nadaljevanje gornje tedenske bibliografije *Wöchentliches Verzeichnis*, prinaša v 24 strok razdeljeni popis založniških tiskov, ki so v prodaji; nova serija B pa popisuje tiske, ki so izšli zunaj založniških hiš, uradne ter šolske spise; izhajala je polmesečno, od 1956 trikrat na mesec. Serija C: Disertacije in habilitacije (od 1968, letno). Tedenska serija A je osnova za polletne, po 1945 za letne in petletne kumulacije. V posebnem zvezku pa enkrat na leto izide popis literarnih gramofonskih plošč *Das gesprochene Wort. Jahresverzeichnis der deutschen literarischen Schallplatten* (od 1959—).

Po 2. svetovni vojni je izšlo dopolnilo nacionalne bibliografije s popisom knjig, ki jih v času nacističnega režima niso smeli ali med vojno niso mogli zabeležiti:

Deutsche Nationalbibliographie. Ergänzung 1: Verzeichnis der Schriften, die 1933—1945 nicht angezeigt werden durften. Leipzig 1949.

Popis 5488 naslovov.

Deutsche Nationalbibliographie. Ergänzung 2: Verzeichnis der Schriften, die infolge von Kriegseinwirkungen vor dem 8. Mai 1945 nicht angezeigt werden konnten. Leipzig 1949.

Popis 7232 naslovov.

Od leta 1963 izhaja kot dopolnilo narodne bibliografije še popis tujih tiskov o Nemčiji in Nemcih:

Bibliographie fremdsprachiger Werke über Deutschland und deutsche Persönlichkeiten. Leipzig 1963—.

Prinaša gradivo od 1955 dalje.

Čeprav obsegajo tekoče bibliografije, ki sedaj izhajajo v Leipzigu v Nemški demokratični republiki, vse nemške tiske, ki izidejo v Nem-

čiji ali drugod, je začela centralna knjižnica Zvezne republike Nemčije Deutsche Bibliothek v Frankfurtu a. M. izdajati splošno nemško bibliografijo, ki ima prav tako namen popisovati ves nemški tisk. Tudi ta izhaja tedensko in v polletnih ter petletnih kumulacijah.

Deutsche Bibliographie. Wöchentliches Verzeichnis. Frankfurt M. 1947—.

Izhaja sedaj v treh serijah. Ser. A: Tiski v prodaji, ki so jih izdajali knjigotržci (tedensko); B: tiski, ki so izšli zunaj knjigotrštva (štirinajstdnevno); C: zemljevidi (četrtno). Bibliografija se tiska sedaj v treh izdajah: I. dvostransko tiskana normalna izdaja; II. knjigotrska izdaja s štirinajstdnevno prilogo Österreichische Bibliographie in Das Schweizer Buch; III. enostransko natisnjena izdaja za knjižnice. — Ureditev v 26 strokovnih skupin. Literarne plošče imajo posebno skupino.

Deutsche Bibliothek v Frankfurtu a. M. je leta 1966 uvedla v bibliografsko delo elektronski stroj. To jim izredno skrajša čas za izdelavo kazal vseh vrst ter polletnih ter petletnih kumulacij.

Deutsche Bibliographie. Halbjahresverzeichnis. Frankfurt/M. 1951—.

Popoln seznam vseh nemških tiskov prinaša petletni popis:

Deutsche Bibliographie. Fünfjahresverzeichnis. Bibliographie aller in Deutschland erschienenen Veröffentlichungen und der in Österreich und der Schweiz im Buchhandel erschienenen Publikationen sowie der deutschsprachigen Veröffentlichungen anderer Länder. Stich- u. Schlagwortregister. Bücher und Karten. Frankfurt/M. 1953—.

Prvi del za leta 1945—1950; leta 1960 izšel zvezek za leta 1951—1955; leta 1964 za 1956—1960 itd.

Bibliografija nemških časopisov do leta 1900 izhaja pod naslovom:

Bibliographie der Zeitschriften des deutschen Sprachgebietes bis 1900. Herausgegeben von Joachim KIRCHNER. Stuttgart 1966—.

Obsežen popis nemških poveljnih časopisov prinaša:

Deutsche Bibliographie. Zeitschriften 1945—1952. Bibliographie der in Deutschland erscheinenden periodischen Veröffentlichungen sowie der deutschsprachigen Periodika Österreichs, der Schweiz und anderer Länder. Bearbeitet von der Deutschen Bibliothek. Frankfurt/M. 1958.

Deutsche Bibliographie. Zeitschriftenverzeichnis 1953—1957. Frankfurt/M. 1960—.

Retrospektivni pregled starega nemškega tiska podaja:

Georg W. PANZER: Annalen der älteren deutschen Litteratur oder Anzeige und Beschreibung derjenigen Bücher, welche von Erfindung

der Buchdruckerkunst bis MDXX in deutscher Sprache gedruckt worden sind. Nürnberg 1788.

Dodatek k temu delu je izdal avtor 1802, leta 1805 pa je objavil 2. zvezek, v katerem je podaljšal popis nemških knjig do leta 1526.

Posebnih popisov nemških knjig za 16. in 17. stoletje ni; zajele pa so jih mednarodne bibliografije CLESSA, DRAUDA, GEORGIJA, ki smo o njih govorili že spredaj (64, 84).

V novejšem času sta začeli izhajati dve bibliografiji, ki bosta v celoti zajeli nemški tisk 16. stoletja. Prva je že omenjeni Index Aureliensis. Catalogus librorum sedecimo saeculo impressorum 1962— (glej spredaj str. 87), druga pa je:

Bibliographie der deutschen Drucke des XVI. Jahrhunderts. Bad Bocklet [itd.] 1960—.

Bd. 1. Otto Bucher: Dillingen.

Delo izhaja v zbirki Bibliotheca bibliographica; obsegalo bo okrog 45.000 naslovov. Urejeno po krajih tiska in tiskarnah. Za Dillingenom bodo na vrsti kraji Altenburg, Erfurt, Frankfurt/Oder, Mainz, Worms itd.

Od številnih posebnih bibliografij navedimo samo eno:

Prijevodi s njemačkokg jezika. Prevodi iz nemščine. Prevodi od nemski jazik. Srpskohrvatski. Slovensko. Makedonski. (Übersetzungen aus der deutschen Sprache. Eine bibliographische Reihe herausgegeben von Richard Mönnig. Serbokroatisch. Slowenisch. Mazedonisch.) 1948—1966. Göttingen 1967.

Popis 1000 prevodov iz nemščine: 690 v srbskohrvatski, 260 v slovenski, 50 v makedonski jezik.

Nemških biografskih leksikonov je mnogo; najpomembnejši so:

Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon. Begründet v. Wolfgang STAMMLER, (od zv. 3) herausgegeben von Karl Langsch. Berlin, Leipzig [1931] 1933—1955 (4 zvezki in 1 zv. dodatkov).

Allgemeine deutsche Biographie. Redigiert von Rochus v. Liliencron und Franz X. v. Wegele. Leipzig 1875—1912 (56 zvezkov).

Izdala jo je historična komisija pri Akademiji znanosti v Münchnu. Vsebuje okrog 26.300 biografij s subjektivno in objektivno bibliografijo (2000 so-delavcev). Časovna omejitev: sprejete so osebe, umrle do konca leta 1899. Dva alfabeta: zv. 1—45 (od zv. 33 dodatki prvemu alfabetu); zv. 46—55 (56: skupno kazalo).

Nov splošni nemški biografski leksikon, ki je mnogo bolj zgoščen, a bogat, izhaja pod naslovom:

Neue deutsche Biographie. Herausgegeben von der Historischen Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften. München, Berlin 1953—.

Obsega biografije in bibliografije oseb z vsega nemškega jezikovnega področja, ki so umrle pred 1. januarjem 1953.

Od bibliografskih bibliografij navajamo:

Joris VORSTIUS: Ergebnisse und Fortschritte der Bibliographie in Deutschland seit dem ersten Weltkrieg. Leipzig 1948.

Razpravlja o osnovnih vprašanjih nemške bibliografije in popisuje glavna nemška bibliografska dela med obema vojnama.

Bibliografijo nemških skritih bibliografij za leta 1930—1953 je izdala Deutsche Bücherei v Leipzigu:

Bibliographie der versteckten Bibliographien aus deutschsprachigen Büchern und Zeitschriften der Jahre 1930—1953. Leipzig 1956.

Nadaljevanje je izhajalo za leta 1954—1965 letno pod naslovom:

Bibliographie der deutschsprachigen Bibliographien. Jahresverzeichnis der selbständig erschienenen und der in deutschsprachigen Büchern und Zeitschriften versteckten Bibliographien. Leipzig 1957—1965.

Od leta 1965 izhaja ta pregled mesečno. Od leta 1968 naslov: *Bibliographie der deutschen Bibliographien und der im Ausland mit deutschem Titel, in deutschsprachigen Veröffentlichungen oder über Deutschland und Persönlichkeiten des deutschsprachigen Gebietes erschienenen Bibliographien sowie wichtiger ungedruckter Literaturzusammenstellungen.*

Samostojne in skrite nemške bibliografije, pa tudi tuje bibliografije, ki poročajo o nemški literaturi, so za leta 1939—1950 popisane v delu:

Hans WIDMANN: Bibliographien zum deutschen Schrifttum der Jahre 1939—1950. Tübingen 1951.

16. NIZOZEMSKA

Nizozemska je dežela s staro, bogato tiskarsko in knjigotrško tradicijo, zato ni čudno, da je tudi nizozemska nacionalna bibliografija organizirana tako dobro kot malokje na svetu. Zanj skrbijo predvsem stare založniške hiše C. L. BRINKMAN v Amsterdamu, A. W. SIJTHOF v Leidnu in M. NIJHOFF v Haagu (s'-Gravenhagu). Do leta 1830 je nizozemska narodna bibliografija popisovala tudi ves belgijski tisk, po tem letu beleži od tega le še tiske v flamskem jeziku.

Od nekaj bibliografij, ki tekoče popisujejo nizozemski tisk in se pri tem večkrat prekrivajo, je danes najpomembnejša:

Brinkman's cumulatieve catalogus van boeken. Amsterdam, Leiden 1846—.

Izhajati je začela kot letni knjižni pregled leta 1846 v Amsterdamu pri založbi Brinkman pod naslovom *Alfabetische naamlijst van boeken*; s 36. letnikom je bibliografija prešla k založbi Sijthof v Leidnu pod naslovom: *Brink-*

man's Alphabetische lijst van boeken, od leta 1929—1930 (letn. 84/85) nosi naslov *Brinkman's Alphabetische catalogus*, od leta 1931 (86. letnik) pa izhaja pod zgoraj navedenim naslovom, mesečno s četrletnimi, polletnimi, letnimi in petletnimi kumulacijami. Ureditev: križna abeceda avtorjev, naslovov in stvarnih gesel. Prva večletna kumulacija je obsegla leta 1850—1882, sledile so desetletne, od leta 1911 izhajajo petletno:

Brinkman's catalogus van boeken, plaat- en kaartwerken. Amsterdam, Leiden 1884—.

Od drugih tekočih pregledov naj omenimo še

Nieuwe uitgaven in Nederland. 's-Gravenhage 1937—.

Sistematično urejen mesečni pregled izbranih novosti na nizozemskem knjižnem trgu. V dodatku prinaša tudi popis publikacij mednarodnih organizacij: ZN, Unesco, OEEC idr.

Retrospektivne bibliografije natančno in brez vrzeli popisujejo ves nizozemski tisk od začetka leta 1473 do časa, ko so začeli izhajati redno tekoči mesečni, letni in večletni popisi.

Vzoren popis nizozemskih inkunabul podaja:

Marinus Frederik A. G. CAMPBELL: Annales de la typographie Néerlandaise au XVe siècle. La Haye 1874—1890 (1 zv., 4 zv. dodatkov).

Nizozemska dela 15., 16. stoletja v celoti in sledečih stoletij v izboru popisuje že omenjena velika retrospektivna bibliografija, ki jo izdajata skupaj Belgija in Nizozemska:

Bibliotheca Belgica. Bibliographie générale des Pays-Bas. Gand, Bruxelles, La Haye 1880—.

Več o njej glej str. 122.

Za leta 1500—1875 so dali dobre bibliografske preglede Johannes VAN ABKOUDE in Reinier ARRENBORG (1600—1787), Wouter NIJHOFF in M. E. KRONENBERG (1500—1540), J. DE JONG in drugi (1790—1875).

Pregled splošnih, posebnih in strokovnih nizozemskih bibliografij so izdelali v oddelku za informacije in bibliografije Kongresne knjižnice v Washingtonu:

B. H. WABEKE: A guide to Dutch bibliographies. Washington 1951.

17. NORVEŠKA

Norvežani imajo tekočo tedensko bibliografijo od leta 1879 dalje. Izhaja pod naslovom *Norsk bokfortegnelse* v glasilu organizacije norveških knjigotržcev *Norsk bokhandlertidende* v Oslu. Tedenski seznam je podlaga za mesečno bibliografijo, ki ima tudi četrletne kumulacije.

Norsk bokfortegnelse. Oslo 1879—.

Od leta 1883, ko je dobila pravico do obveznega primerka norveškega tiska, je izdajala letni pregled Univerzitetna biblioteka v Oslu vse do leta 1920. Tudi ta je izhajal pod naslovom:

Norsk bokfortegnelse. Oslo 1883—1920.

Knjigotrška organizacija pa poleg tedenskih, mesečnih in četrletnih pregledov od leta 1893 dalje izdaja tudi letni pregled

Åarskatalog over norsk litteratur. Oslo 1893—.

Zato je univerzitetna biblioteka po letu 1920 prenehala izdajati letno bibliografijo in prevzela nalogo skrbeti za petletne kumulacije; z njimi so se nadaljevali večletni pregledi, ki so v založbi knjigotržcev začeli izhajati pod naslovom *Norsk bokfortegnelse* že leta 1848 tako, da je obsegel prvi leta 1814—1847, nadaljnji štirje pa leta 1848 do 1920; petletne kumulacije, ki jih še sedaj izdaja Univerzitetna biblioteka v Oslu, izhajajo pod naslovom *Norsk bokfortegnelse. Årskatalog. The Norwegian national bibliography.*

Po letu 1952, ko je Univerzitetna biblioteka v Oslu dobila tudi rang nacionalne biblioteke, sestavljajo vse izdaje splošne nacionalne bibliografije v tej knjižnici, izdaja pa jih organizacija založnikov in knjigotržcev.

Norsk bogfortegnelse ima sedaj naslednje izdaje: tedensko v *Norsk bokhandlertidende*, mesečno, štirimesečno, letno in petletno. Ureditev je abecedna po avtorjih in stvarnih geslih. Obsega tudi časopisje, uradne publikacije, disertacije ter v tujini izšle prevode norveške literature. Muzikalije in zemljevidi so od leta 1921 v posebnih dodatkih. Petletni pregledi imajo ob avtorskih imenih tudi najnujnejše biografske podatke.

Norveški tisk od leta 1643, ko je izšla prva norveška knjiga, do leta 1814 je dobro popisan v delu:

Hjalmar PETTERSEN: Bibliotheca Norvegica. Kristiania 1899—1924 (4 zvezki).

1. zv. podaja zelo natančne opise knjig, tiskanih na Norveškem od 1643 do 1813, ko se je Norveška odcepila od Danske. Abecedni red, stvarno kazalo; 2. zv. popisuje tudi knjige in časopisne razprave, ki govorijo o Norveški in njenih ljudeh; 3. zv. popisuje dela Norvežanov, ki so pred letom 1814 izšla v tujini; 4. zv. pa dela Norvežanov, ki so izšla v tujini po letu 1814. Zadnja dva zvezka sta urejena kronološko.

Popis norveških bibliografij za leta 1919—1944 podaja:

W. P. SOMMERFELDT: Norsk bibliografisk literatur. 1919—1944. Oslo 1944.

18. POLJSKA

Tekočo poljsko splošno bibliografijo je prinašal v letih 1861 do 1868 že omenjeni Österreichischer Catalog. Leta 1878 pa je začel v Krakovu izhajati bibliografski mesečnik *Przewodnik bibliograficzny*; prinašal je popise poljskega tiska in tiska o Poljski vse do leta 1914.

V letih 1915 in 1916 je izšla letna bibliografija pod naslovom *Bibliografia polska*, ki se je nato do leta 1919 nadaljevala mesečno; za leta 1920—1933 je izhajala bibliografija v Lvovu in Varšavi spet pod prvotnim imenom *Przewodnik bibliograficzny*; od leta 1928 do 1939 je izhajal tedenski *Urządowy wykaz druków wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej i druków polskich lub Polski dotyczących wydanych za granicą*. Ta uradni bibliografski tednik se po prekinitvi v letih 1940—1944 nadaljuje po vojni spet pod naslovom *Przewodnik bibliograficzny*. — Izdaja ga tedensko Narodna biblioteka v Varšavi; popisuje poljske tiske in tuje tiske v Poljski:

Przewodnik bibliograficzny. Urządowy wykaz druków wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej i poloników zagranicznych. Warszawa 1946—.

Popis člankov v poljskih časopisih prinaša mesečno

Bibliografia zawartości czasopism. Warszawa 1947—.

Sistematično po strokah (26 strok) urejeno bibliografijo pripravlja Narodna biblioteka v Varšavi.

Od retrospektivnih bibliografij je najpomembnejše delo, ki ga je zasnoval in do 22. zvezka sestavil Karol ESTREICHER, do 33. zvezka nadaljeval njegov sin Stanislav ESTREICHER in ga dokončuje njegov vnuk Karol ESTREICHER:

Karol ESTREICHER: Bibliografia polska. Kraków 1871—.

Dosedanji zvezki, izhajajoči v treh serijah, obsegajo naslednja obdobja: Seria I, tom 1—5: Bibliografia 19 wieku. Kraków 1872—1880; 2. izdaja 1959—; tom 6—7: Dopełnienia do r. 1880. Kraków 1881—1882.

Seria II, tom 8—9: Bibliografia w. 15—18. Chronologiczne zestawienie. Kraków 1883—1888; tom 10: Spis chronologiczny 1800—1870 wraz z dopełnieniami. Kraków 1885; tom 11: Spis chronologiczny 1871—1889 wraz z dopełnieniami i sprostowaniami do tomów 8—11. Kraków 1890.

Seria III, tom 12—34, zeszyt 1: Stulecie 15—18 w układzie abecedowym. Kraków 1891—1951.

Še izhaja; zadnji snopič se končuje z imenom: Załuski.

Karol ESTREICHER: Bibliografia polska 19 stulecia. Lata 1881—1900. Tom 1—4. Kraków 1906—1916.

Popis poljskih tiskov od leta 1488, ko je izšla v Pragi prva poljska tiskana knjiga, do leta 1600 prinaša pomembno delo

Theodor WIERZBOWSKI: Bibliografia Polonica 15. ac 16. saeculorum. Varsaviae 1889—1894 (3 zv.).

Prvi zvezek vsebuje popis starih poljskih tiskov v univerzitetni biblioteki v Varšavi; med 2. svetovno vojno so ob uničenju Varšave pogoreli; 2. in 3. zvezek popisujeta stari poljski tisk v 96 drugih knjižnicah na Poljskem, v Rusiji, Avstriji, Prusiji in drugod. Ureditev kronološka; kazalo avtorjev in pregled po strokah.

Obširno zgodovino poljske bibliografije je napisal J. Korpala:

Józef KORPALA: Zarys dziejów bibliografii w Polsce. Wrocław 1953.

Prevod v nemščino je pripravila Hildegard ZIMMERMANN: *Abriß der Geschichte der Bibliographie in Polen.* Leipzig 1957.

Dobro je poskrbljeno tudi za bibliografijo poljskih bibliografij:

Wiktor HAHN: Bibliografia bibliografij polskich do roku 1950. Wydanie trzecie uzupełnił Henryk Sawoniak. Wrocław-Warszawa-Kraków 1966.

Popis 6533 samostojnih in odkritih bibliografij. Ureditev po vrstah bibliografij in po 25 strok s številnimi pododdelki. Avtorsko in stvarno kazalo.

Henryk SAWONIAK: Bibliografia bibliografij polskich. 1951—1960. Wrocław-Warszawa-Kraków 1967.

Popis 5795 bibliografij. Ureditev po vrstah bibliografij in po strokah. Avtorsko in stvarno kazalo.

19. PORTUGALSKA

Tekoča splošna bibliografija portugalskih knjig sega v leto 1862, ko je začel v Portu izhajati založniški *Boletim bibliographico* (1862—1876); nadaljevanje pod raznimi naslovi je bilo večkrat za dalj časa pretrgano. Ustajene mesečne preglede je začela izdajati po obveznem izvodu univerzitetna biblioteka v Coimbri leta 1914 pod naslovom:

Boletim da Biblioteca da Universidad de Coimbra. Coimbra 1914—.

Boljši in zanesljivejši je pregled, ki ga od leta 1936 (za 1935) izdaja Nacionalna biblioteka v Lizboni, ki tudi prejema obvezni primerek tiska na Portugalskem:

Boletim de bibliografia portuguesa. Lisboa 1936—.

Do leta 1954 izhajala letno, urejena po abecedi avtorjev, od leta 1955 mesečno z ureditvijo po UDK. Obsega tudi uradne tiske, muzikalije, zemljevide in nove naslove časopisja.

Od retrospektivnih bibliografij sta najpomembnejši:

Innocencio Francisco DA SILVA: Dicionario bibliographico portuguez. Lisboa 1958—1938 (22 zvezkov + abecedno kazalo).

V abecednem redu po avtorjih urejeno delo. Glavni pregled avtorjev je v prvih 7 zvezkih, zvezki 8—21 prinašajo dopolnila in kazala, zv. 22 popis časopisja. Upošteva tudi brazilske avtorje. Zvezke 10—22 je izdal Pedro de

Brito Aranha. M. da Fonseca izdal dodatek: *Additamentos ao Dicionario bibliographico portuguez de I. F. da Silva*. Coimbra 1927.

Akademija znanosti v Lizboni pripravlja obsežno in natančno bibliografijo vsega portugalskega tiska pod naslovom:

Bibliografia geral portuguesa. Lisboa 1940—.

Doslej izšla dva zvezka (1941, 1942), ki prinašata portugalske inkunabule: tiske na Portugalskem (1. zv. 1495—1500) in tiske portugalskih tiskarjev v tujini (2. zv. 1487—1500). Opisi so zelo natančni. Številna kazala. Navedba hranilišč v domačih in tujih knjižnicah.

Bibliografijo portugalskih bibliografij prinaša

Antonio ANSELMO: Bibliografia das bibliografias portuguesas. Lisboa 1923².

Popisuje splošne, strokovne, zaključene in periodične bibliografije. Izdala Nacionalna biblioteka.

20. ROMUNIJA

Tekočo bibliografijo romunskega tiska je od leta 1867 objavljala romunska akademija znanosti v Bukarešti v svojem Letopisu (za leta 1866—1904), pozneje v samostojnih seznamih prirastka v akademjski knjižnici (do 1937). Od drugih tekočih seznamov sta pomembnejša *Boletinul Cărtii* za leta 1923—1924, ki je spet mesečno beležil novosti akademijske knjižnice, in *Boletinul cărtii românești*. Bucuresti 1929—1947.

Po 2. svetovni vojni je začela tekoča romunska bibliografija izhajati redno leta 1952 pod naslovom: *Boletinul bibliografic*; prinašala je v seriji A popis knjig, zemljevidov in muzikalij, v seriji B pa popis člankov v časopisju (od 1953); obe seriji sta izhajali štirinajstdnevno do 1956. Od 1957 izdaja Centralna romunska biblioteka tekočo bibliografijo pod naslovom:

Bibliografia Republicii populare romine. Cărti, albume, harti, note muzicale. Bucuresti 1957—.

Ureditev po strokah (XXXIII strok), z oznako UDK pri vsaki enoti. Izhaja štirinajstdnevno.

Članke iz časopisov in glavnih časnikov pa prinaša prav tako urejena štirinajstdnevna

Bibliografia periodicelor din RPR. Bucuresti 1957—.

Letni popis romunskih knjig izhaja od leta 1957 pod naslovom:

Anuarul cărții din Republica populară romina. Bucuresti 1957—.

1. zvezek za leta 1952—1954; 2. zv. za leti 1955—1956; od 3. zvezka dalje za posamezna leta.

Od retrospektivnih bibliografij so najpomembnejše:

Ioan BIANU, Nerva HODOS, Dan SIMONESCU: Bibliografia românească veche. Bucuresti 1903—1944 (4 zvezki).

1. zv.: 1508—1716; 2. zv.: 1716—1808; 3. zv.: 1808—1830; 4. zv.: dodatki in popravki. Ureditev kronološka; opisi podrobni z navedbo predgovorov in mnogimi faksimili. Kazalo imen in naslovov. Izdaja Romunske akademije znanosti.

Dimitrie JARCU: Bibliografia chronologica romîna. Bucuresti 1873². Kronološko urejeno delo za leta 1550—1873; pod letnicami po strokah.

21. SOVJETSKA ZVEZA

V Rusiji je izdajatelj časopisa *Ulej* in prvi ruski teoretik bibliografije V. G. ANASTASEVIČ že leta 1811 postavil vprašanje uradne registracije vseh tiskov po obveznih primerkih v Javni biblioteki v Petrogradu. To pobudo so skušali uresničiti najprej uredniki nekaterih časopisov. Za leta 1814—1819 je prinašal popise novih knjig in časopisov N. I. GREČA *Syn otečestva*, za leto 1825 so izšli *Bibliografičeskie listy* P. I. KEPPENA, za leta 1825—1831 je prinašal tekoči popis novosti *Moskovskij telegraf* N. A. POLEVOJA, zatem *Sovremennik* A. S. PUŠKINA (1836—1837), *Otečestvennyje zapiski* in *Sovremennik* V. G. BELINSKEGA (1839—1847). Za te preglede je značilno, da so opisana dela tudi kritično vrednotili.

Leta 1837 pa je začela v *Žurnalu Ministerstva narodnogo prosvěščenija* izhajati tudi uradna bibliografija pod naslovom: *Ukazatel' vnov' vyhodjaščih knig*. Ta pregled je bil urejen sistematično po strokah; vsebuje popoln popis knjig, map in muzikalij. Izhajal je do leta 1855. Zatem sta prinašala tekočo bibliografijo *Sovremennik* (1854—1861) in *Otečestvennyje zapiski* (1854—1857) po zaslugi N. G. ČERNYŠEVSKEGA in N. A. DOBROLJUBOVA, od leta 1860 do 1867 *Knižnyj vestnik*, od leta 1879 do 1882 knjigotrški časopis *Rossijskaja bibliografija*, od leta 1884 do 1894 strokovni časopis N. M. LIŠOVKEGA *Bibliograf*. Za leta 1894—1898 *Knigovedenie*, ki ga je urejal A. D. TOROPOV, poznejši urednik bibliografskega časopisa *Knižnaja letopis'*. Od uradnih popisov, ki so se pojavili spet leta 1869, sta pomembnejša *Ukazatel' po delam pečati* (1872—1878) in *Spisok knig, vyšedših v Rossii* (1884—1907).

Vsi ti pregledi so bili kratkotrajni in sestavljeni po različnih vidikih; čeprav so bili nekateri od njih dosti popolni in anotirani, vendarle niso mogli zadovoljevati potreb razvijajočih se znanosti v Rusiji. Zato je pri Akademiji znanosti v Petrogradu že od leta 1900 posebna komisija pripravljala reformo uradnega popisovanja vsega tiska v državi. Toda do spremembe je zaradi buržoaznodemokratske revolucije 1905—1907 prišlo predvsem na zahtevo centralnega cenzurnega urada: 1. julija 1907 je *Glavnoe upravlenie po delam pečati* začelo izdajati bibliografski časopis *Knjižni letopis*, ki izhaja brez prestanka še danes:

Knižnaja letopis'. St. Peterburg, Moskva 1907—.

Način izhajanja in ureditve se je večkrat menjal. Sedaj je bibliografija urejena po sistemu XXXI strok in oskrbljena z več kazali. Izhaja tedensko. Opisi neruskih publikacij samo v ruskem jeziku z navedbo, v katerem jeziku je publikacija izšla. Dodano je kazalo enot po jezikih.

Letna kumulacija izhaja pod naslovom:

Ežegodnik knigi SSSR. Moskva 1925—1929, 1935, 1941—.

Bibliografija časopisja je bila do oktobrske revolucije vključena v tekoče popise knjig, vendar neredno in nepopolno. Od leta 1917 do 1945 so izhajali letni popisi časopisja pod raznimi naslovi, deloma tudi v Knjižnem letopisu, od leta 1946 dalje izhajajo popisi časopisja pod naslovom:

Letopis' periodičeskikh izdanij SSSR. Moskva 1947—.

Kot dopolnilo splošne narodne bibliografije knjig in časopisja izhajajo še popisi posebnih zvrsti tiskov ter analitične bibliografije prispevkov v časopisju in zbornikih:

Letopis' muzikal'noj literatury. Moskva 1931—. (Četrletno.)

Letopis' izobrazitel'nogo izkusstva. Moskva 1934—. (Četrletno.)

Kartografičeskaja letopis'. Moskva 1938—. (Letno.)

Letopis' žurnal'nyh statej. Moskva 1926—. (Tedensko.)

Letopis' gazetnyh statej. Moskva 1936—. (Tedensko.)

Letopis' recenzij. Moskva 1934—. (Četrletno.)

Bibliografija sovetsoj bibliografii. Moskva 1939, 1946—. (Letno.)

Bibliografija časopisja izhaja po letu 1946 v večletnih kumulacijah (npr. za 1946—1949, 1950—1954, 1955—1960), vmes pa letni pregledi, ki popisujejo samo nove, spremenjene in ustaljene naslove. Posebej pa letno izhaja *Letopis' periodičeskikh izdanij SSSR*, ki popisuje znanstvene zbornike in druge podobne vrstne publikacije (trudy, učenyye zapiski itd.).

Letopis' žurnal'nyh statej zajema gradivo nad 1000 izbranih ruskih časopisov (iz neruskih časopisov SSSR se popisujejo samo prispevki, ki imajo paralelni tekst v ruščini ali ruski povzetek).

Letopis' gazetnyh statej prinaša popis prispevkov iz kakih 40 časnikov, ki izhajajo v ruščini v centru ali po republikah.

Izbor knjig, ki so v tisku tik pred izidom, popisuje tedensko izhajajoči pregled:

Novyye knigi. Eženedel'nyj bibliografičeskij bjulleten'. Moskva 1956—.

Vse naštete bibliografije so centralne, vsezveznega značaja. Sovjetske republike neruskih narodnosti izdajajo še svoje posebne republiške popise knjig, časopisa in člankov.

Od številnih ruskih in sovjetskih retrospektivnih splošnih bibliografij za krajša obdobja, tiskanih katalogov knjižnic in knjigotrških zalog, posebnih bibliografij in bibliografskih leksikonov moremo tu navesti samo nekaj najpomembnejših.

Za tisk 15.—18. stoletja je še zmeraj uporabno temeljno delo V. S. Sopikova, čeprav je staro že nad 150 let:

Vasilij S. SOPIKOV: Opyt rossijskoj bibliografii ili polnyj slovar' sočinenij i perevodov, napečatannyh na slavenskom i rossijskom jazykah ot načala zavedenija tipografii do 1813 goda ... St. Peterburg 1913—1821¹; 1904—1905² (5 zvezkov). Ponatis: Holland Press, London 1962.

V prvem zvezku je popisanih 1865 knjig, tiskanih v stari cerkveni cirilici od 15. stol. dalje. Dodana so kazala: abecedno stvarno kazalo tiskarn, kronološka preglednica itd. Naslednji štirje zvezki popisujejo v abecednem redu 11.384 del, natisnjenih v reformirani cirilici (graždanki).

Dobro kazalo za to delo je sestavil V. N. ROGOŽIN, ki je oskrbel tudi novo, popravljeno in pomnoženo izdajo Opyta:

Vladimir N. ROGOŽIN: Ukazatel' k »Opytu rossijskoj bibliografii« V. S. Sopikova (k knjigam graždanskoj pečati). Moskva 1900¹; St. Peterburg 1908².

V rabi je tudi še delo, ki popisuje samo starejši tisk:

I. KARATAEV: Hronologičeskaja rospis' slavěnskikh knig napečatannyh kirillovskimi bukvami 1491—1730. Sanktpeterburg 1861.

Navaja hranilišča knjig. Kazalo naslovov, imen, krajev tiska.

Tiski obdobja Petra Velikega so popisani v dveh vzornih obsežnih bibliografijah, ki ju je izdala Državna javna biblioteka Saltykova-Ščedrina v Leningradu skupaj z Biblioteko Akademii nauk SSSR:

T. A. BYKOVA, M. M. GUREVIČ: Opisanie izdanij graždanskoj pečati, 1708 — janvar' 1725 g. Moskva-Leningrad 1955.

T. A. BYKOVA, M. M. GUREVIČ: Opisanie izdanij, napečatannyh kirillicej. 1689 — janvar' 1725 g. Moskva-Leningrad 1958.

Dve odlični novejši bibliografiji popisujeta tiske iz časa vladanja cesarice Elizabete I. (1741—1761); nastali sta v zvezi z razstavo »Lomonosov in elizabetinska doba«, ki jo je organizirala Akademija znanosti ob 200-letnici rojstva M. V. Lomonosova:

Vsevolod I. SREZNEVSKIJ, Alfons L. BEM: Izdanija cerkovnoj pečati vremeni imperatricy Elizavety Petrovny. 1741—1761. Petrograd 1914.

Popisuje 468 del, tiskanih v stari cirilici. Kronološki red, več dobrih kazal.

V. N. TUKALEVSKIJ, V. P. SEMENNIKOV: Izdanija graždanskoj pečati vremeni imperatricy Elizavety Petrovny. 1741—1761. Moskva-Leningrad 1935.

Izšel je samo 1. del s kronološko urejenim popisom tiskov v reformirani cirilici let 1741—1755.

Najpomembnejšo bibliografijo ruskih redkih in dragocenih knjig je napisal A. E. BURCEV:

Aleksandr E. BURCEV: Opisaniye redkih rossijskih knjig. St. Peterburg 1897 (5 zvezkov); dodatki 1899 (4 zvezki).

Periodični tisk 18. in 19. stoletja je popisal N. M. LISOVSKIJ in ga objavljaj v snopičih v letih 1895—1915; ob koncu je izšlo celotno delo pod naslovom:

Nikolaj M. LISOVSKIJ: Russkaja periodičeskaja pečat' 1703—1900 gg. (Bibliografija i grafičeskie tablicy.) Petrograd 1915.

V prvem delu podaja avtor kronološko urejen natančen popis 2883 naslovov z vsemi elementi opisa in njih spremembami. Abecedno kazalo naslovov, sistematično kazalo po strokah, abecedno kazalo izdajateljev in urednikov. Grafične tabele v dodatku nazorno prikazujejo, kateri časniki in časopisi so v določenem (letnem, desetletnem) razdobju začeli in prenehali izhajati; kako dolgo so izhajali posamezni časniki in časopisi itd. Izšla je tudi malo preurejena izdaja (odtisnjena z istega stavka brez grafičnih tabel) z naslovom: *Bibliografija russkoj periodičeskoj pečati 1703—1900*.

V zadnjih letih so sovjetski bibliografi leningrajske Javne biblioteke Saltykova-Ščedrina in Moskovske Državne biblioteke V. I. Lenina izdali nekaj odličnih retrospektivnih bibliografij ruskega in sovjetskega periodičnega tiska. V njih je nanovo popisano časopisje dorevolucijske Rusije in Sovjetske zveze od leta 1702 do 1959.

Russkaja periodičeskaja pečat' (1702—1894). Spravočnik. Red.: A. G. Dement'ev, A. V. Zapadov, M. S. Čerepahov. Moskva 1959.

Ljusija N. BELJAEVA, Marija K. ZINOV'EVA, Mihail M. NIKIFOROV: Bibliografija periodičeskyh izdanij Russii 1901—1916. Leningrad 1958—1961 (4 zvezki).

Periodičeskaja pečat' SSSR 1917—1949. Bibliografičeskij ukazatel'. Red.: Ja. O. Dodžin, A. B. Veliževa. Moskva 1955—1963 (10 zvezkov).

Nadaljevanje prinašajo petletne kumulacije tekoče bibliografije časopisja (*Letopis' periodičeskih izdanij SSSR*).

Pregled kazal, periodičnih izdaj za daljše obdobje sta sestavila LIISOVSKIJ in N. A. VUKOTIČ, popis člankov in razprav v časopisih let 1896—1910 pa je objavil N. A. UL'JANOV:

Nikolaj M. LIISOVSKIJ: Spisok ukazatelej k russkim periodičskim izdanijam XVIII—XIX st. St. Peterburg 1903.

N. A. VUKOTIČ: Materialy dlja spiska ukazatelej russkoj periodičeskoj pečati. Leningrad 1928.

N. A. UL'JANOV: Ukazatel' žurnal'noj literatury (alfavitnyj, predmetnyj, sistematičeskij). Moskva 1912—1913 (2 zvezka).

I. zv.: 1906—1910; II. zv.: 1896—1905.

Ob koncu tega kratkega pregleda razvoja in sedanjega stanja ruske in sovjetske bibliografije podajamo še najpomembnejše sodobne bibliografije bibliografij.

M. V. SOKUROVA: Obščie bibliografii russkih knig graždanskoj pečati 1708—1955. Anotirovannyj ukazatel'. Leningrad 1944, 1956².

Kronološka ureditev. Kazalo avtorjev in naslovov.

M. V. MAŠKOVA, M. V. SOKUROVA: Obščie bibliografii russkih periodičeskikh izdanij 1703—1954 i materialy po statistike russkoj periodičeskoj pečati. Anotirovannyj ukazatel'. Leningrad 1956.

Že omenjeno delo I. K. KIRPIČEVE: *Bibliografija v pomošč' naučnoj rabote* (Leningrad 1958) je v originalni izdaji mednarodna bibliografija bibliografij, v nemški predelani in dopolnjeni izdaji pa je odličen, a zaradi svojega namena služiti neposredno znanstveniku in bibliografu informatorju, metodično povsem samosvoj pregled samo ruskih in sovjetskih bibliografij vseh vrst.

I. K. KIRPIČEVA: Handbuch der russischen und sowjetischen Bibliographien. Die Allgemeinbibliographien, Fachbibliographien und Nachschlagewerke Russlands und der Sowjetunion. (Übersetzung in Auszug von Regina Stein, bearbeitet und erweitert durch I. K. Kirpičeva.) Leipzig 1962.

Obširno zgodovino ruske bibliografije do začetka 20. veka pa imamo v delu:

N. V. ZDOBNOV: Istorija russkoj bibliografii do načala XX. veka. Moskva 1944—1947¹ (v dveh zvezkih), 1955³.

Bogata tradicija ruskih biografskih in biobibliografskih slovarjev prihaja do izraza v delu:

I. M. KAUFMAN: Russkie biografičeskie i biobibliografičeskie slovari. Moskva 1955.

Kratek povzetek zgodovine ruske dorevolucijske bibliografije in pregled sovjetske splošne bibliografije podaja visokošolski učbenik:

Obščaja bibliografija. Učbenik dlja bibliotečnyh institutov. (Pod redakciej A. D. Ejhngol'ca.) Moskva 1957.

Prvi del: Uvod v bibliografijo (naloge in principi sovjetske bibliografije; metode in oblike sovjetske bibliografije). Drugi del: Razvoj ruske dorevolucijske bibliografije. Tretji del: Razvoj in stanje sovjetske bibliografije. Četrti del: Bibliografsko delo v knjižnici.

Omeniti velja še, da pripravljajo velike knjižnice SSSR (Javna knjižnica Saltykova-Ščedrina v Leningradu, Državna knjižnica V. I. Lenina v Moskvi in Vsezvezni knjižni dom v Moskvi) veliko retrospektivno bibliografijo knjig za obdobje od 1708 do sodobnosti; računajo, da bo bibliografija obsegala okrog 70 zvezkov s popisom nad 800.000 tisoč del.

22. ŠPANIJA

Tekoči popis knjig izhaja v Španiji pod raznimi naslovi že od leta 1840, vendar je bil v prejšnjem stoletju nekajkrat prekinjen. Od leta 1901—1922 je imel naslov *Bibliografía española*, od 1923—1936 *Bibliografía general española e hispanoamericana*, po petletnem prestatku med državljansko vojno pa *Bibliografía hispanica* (1941—1957).

Od leta 1958 dalje prinaša časopis *El Libro español* mesečni pregled knjig pod naslovom *Repertorio bibliográfico*. Leta 1957 so bili izdani novi predpisi za obvezni primerek (ki je bil uveden že leta 1715) in od 1958 dalje izhaja mesečni popis tiska, gramofonskih plošč, filmov itd. pod naslovom:

Boletín del deposito legal. Madrid 1958—.

Letni popis knjig (urejen po UDK) prinaša publikacija, ki jo izdaja generalna direkcija za arhive in biblioteke:

Bibliografía española. Madrid 1959— (za 1958—).

Selektivno tekočo bibliografijo z anotacijami pa izdaja četrletno *Consejo Superior de Investigaciones Científicas* pri Instituto Nicolás Antonio že od leta 1943 pod naslovom:

Bibliotheca Hispana. Revista de información y orientación bibliográficas. Madrid 1943—.

Izhaja v treh serijah: družbene vede, prirodoslovne in uporabne vede, humanistične vede.

Od številnih retrospektivnih nacionalnih bibliografij navajamo samo najvažnejše.

Konrad HAEBLER: Bibliografía ibérica del siglo XV. La Haya - Leipzig 1903—1917 (2 zvezka).

Zelo izčrpen opis španskih in portugalskih inkunabul (1473—1500). V 1. knjigi popis po abecedi avtorjev in anonimnih naslovov, v 2. knjigi dodatki in kazala.

Antonio PALAN Y DULCET: Manual del librero hispano-americano. Inventario bibliografico de la produccion científica y literaria de España y de la América latina desde la invencion de la imprenta hasta nuestros dias. Barcelona 1923—1927 (7 zvezkov); 2. izd. 1947—.

Do leta 1967 izšlo že 19 zvezkov (do gesla Santo) 2. popravljene in razširjene izdaje, ki jo izdaja sin založnika 1. izdaje Augustin PALAN.

Catálogo general de la librería española. Madrid, Barcelona 1932—.

Años 1901—1930, 5 zvezkov (1932—1951); años 1931—1950, 4 zvezki (1957—1965). Ureditev po abecedi avtorjev in anonimnih naslovov.

Samo tisk v katalonskem jeziku popisujeta:

Mariano Aguilá y FUSTÉR: Catálogo de obras en lengua catalana. Madrid 1923—[1927].

Ureditev sistematična po strokah; kazalo avtorjev in tiskarjev. Obsega dela let 1474—1860.

Antonio Elia DE MOLINS: Diccionario biográfico y bibliográfico de escritores y artistas catalanes. Barcelona 1889—1895 (2 zvezka).

Obsega avtorje let 1800—1895.

23. ŠVEDSKA

Za tekočo splošno švedsko bibliografijo so do najnovejšega časa skrbeli knjigotržci. Njihovi sezname izhajajo že od leta 1829, ko se je pojavil mesečnik *Svensk bibliografi* (Stockholm 1829—1865); sestavljeni so po različnih vidikih, so nepopolni, po drugi strani pa se tudi večkrat prekrivajo. Od leta 1952 skrbi za dobro tekočo bibliografijo vsega švedskega tiska Bibliografski inštitut kraljevske knjižnice v Stockholmu; objavlja jo pod naslovom *Svensk bokförteckning* tedensko v reviji *Svensk bokhandel*, zatem pa še v mesečni, četrletni, polletni, letni in petletni kumulaciji.

Svensk bokförteckning. The Swedish National Bibliography. Stockholm 1953—.

Mesečnik; nadaljuje založniško bibliografijo, ki je pod istim naslovom izhajala od leta 1913 do 1952. Ureditev po abecedi avtorjev in anonimnih naslovov. Četrletne, polletne, letne in večletne kumulacije imajo še pregled po strokah in stvarno kazalo. Upošteva tudi periodični tisk, od 1956 tudi v tujini tiskana dela švedskih avtorjev.

Retrospektivna bibliografija I. Collijna dobro popisuje ves tisk od začetkov do konca 17. stoletja:

Isaak COLLIJN: Sveriges bibliografi intil aar 1600. Uppsala 1927—1938 (3 zvezki + dodatek).

Obsega tiske do leta 1600 v kronološkem redu; mnogo faksimilov; kazalo avtorjev in tiskarjev.

Isaak COLLIJN: Sveriges bibliografi 1600—talet. Uppsala 1942—1946 (2 zvezka).

Popisuje dela 17. stoletja v abecednem redu avtorjev. V obeh delih tudi navedba hranilišč.

Za doslej bibliografsko neobdelano obdobje 1700—1829 izdaja Švedsko literarno društvo (Svenska litteratursällskapet) obsežno delo, ki ga ureja Samuel E. BRING:

Svenskt boklexikon 1700—1829. Uppsala 1958—.

Hjalmar LINNSTRÖM: Svenskt boklexikon. Åren 1830—1865. Stockholm 1883—1884 (2 zvezka).

Abecedni red avtorjev in anonimnih naslovov s kratkimi biografskimi podatki. Upošteva tudi časopisje.

Svensk bokkatalog. Stockholm 1878—.

Skraja obsegajo zvezki desetletje: 1866—1875, 1876—1885, nato petletje 1896—1900 itd. vse do danes: 1956—1960 (izšlo 1965). Knjigotrški katalog; sedaj ga pripravlja Bibliografski inštitut.

Švedske splošne in strokovne bibliografije je popisal S. E. BRING:

Samuel E. BRING: Handledning i svensk bibliografi. Stockholm 1954.

24. ŠVICA

Švica, domovina evropske splošne mednarodne bibliografije, ima tekočo splošno nacionalno bibliografijo od leta 1871 dalje. Izhajati je začela v Zürichu pod naslovom: *Bibliographie der Schweiz. Bibliographie de la Suisse*, se preselila 1878 z nekaj razširjenim naslovom v Basel, od leta 1901—1942 pa je izhajala v Bernu pod naslovom *Bibliographisches Bulletin der Schweiz. Bulletin bibliographique de la Bibliothèque nationale suisse*; od leta 1943 ima naslov:

Das Schweizer Buch. Le livre suisse. Il libro svizzero. Bern 1943—.

Serijska A izhaja štirinajstredno, prinaša popis knjig, ki so v prodaji, serija B prinaša na 2 meseca popis tiskov, ki niso v prodaji. Ureditev po strokah. Petletne kumulacije izhajajo pod naslovom

Schweizer Bücherverzeichnis. Répertoire du livre suisse. Elenco del libro svizzero. Bern 1951—.

Prva knjiga za leta 1948—1950; naslednje za petletja: 1951—1955 itd.; zadnja 1961—1965 (izšla 1966—1967). Ureditev: 1. del po abecedi avtorjev in stvarnih naslovov anonimnih del; 2. del po stvarnih geslih. *Schweizer Bücherverzeichnis*

je nadaljevanje mnogoletnih kumulacij za leta 1901—1947, ki so izšle v ureditvi po UDK v letih 1927—1952 pod naslovom:

Katalog der Schweizerischen Landesbibliothek Bern. Systematisches Verzeichnis der Schweizerischen oder die Schweiz betreffenden Veröffentlichungen. Catalogue de la Bibliothèque nationale à Bern. Répertoire méthodique des publications suisses ou relatives à la Suisse. 1901—1947. Bern 1927—1952.

Publikacije francoskega dela Švice v 20. stoletju popisujejo še posebej:

Alexandre JULLIEN: Catalogue des éditions de la Suisse romande. Genève 1902—1912 (2 zvezka).

Nadaljevanje za 1910—1945 je izšlo pod naslovom:

Catalogue des ouvrages de la langue française publiés en Suisse. Genève, Lausanne 1948 (2 zv.).

Tudi švicarski tiski v retoromanščini so popisani v posebni bibliografiji:

Bibliografia retoromantscha, 1552—1930. Bibliographie des gedruckten bündler-romanischen Schrifttums bis 1930. Chur (Coire) 1938.

25. TURČIJA

Splošna nacionalna bibliografija je začela v Turčiji tekoče izhajati leta 1928 v mesečnih snopičih; kasneje je gostoto izhajanja večkrat menjala, sedaj izhaja četrtletno. Od leta 1953 jo pripravlja Nacionalna biblioteka po dolžnostnih izvodih. Od 1934 ima naslov:

Türkiye bibliyografyasi. Istanbul, Ankara 1928—.

Urejena je po UDK. Popisuje ves tisk, ki izide v Turčiji v turščini in drugih jezikih. Nove časnike in časopise popisuje v posebni seriji. Za leta 1928—1938, 1939—1948 desetletna kumulacija.

Članke in druge prispevke iz turškega časopisja popisuje od leta 1952:

Türkiye makaleler bibliyografyasi. Bibliographie des articles parus dans les périodiques turcs. Istanbul, Ankara 1952—.

Pripravljajo jo v bibliografskem inštitutu Turške nacionalne biblioteke. Sedaj izhaja četrtletno. Urejena je po UDK.

Od retrospektivnih pregledov turškega tiska navajamo:

Thomas Xavier BIANCHI: Catalogue des livres turcs, arabes et persans imprimés à Constantinople. Paris 1821.

Ureditev kronološka.

Isti avtor je objavil pregled turških tiskov pod naslovom: *Bibliographie ottomane* za leta 1821—1862 v *Journal Asiatique* (Paris 1845, 1852, 1859, 1863); njegovo delo pa je za leta 1863—1877 nadaljeval v istem listu (1868, 1871, 1873, 1877) Alphonse BELIN, za leta 1878—1890 pa Clément HUART (*Journal Asiatique* 1880, 1882, 1885, 1887, 1889, 1891). Zadnja dva avtorja sta izdala navedene preglede tudi v posebnih natisih.

26. VELIKA BRITANIJA

Za tekoči popis angleških knjig v Veliki Britaniji so vse do najnovejše dobe skrbeli samo angleški založniki in knjigotržci združeni v stanovski organizaciji *Company of Stationers* (ustanovili so jo že leta 1403 trgovci z rokopisi); med njimi so znani in zaslužni po svojih katalogih v 17. in 18. stoletju predvsem William LONDON, Robert CLAVEL, William in Robert BENT. Tekoči seznami firm Samuel Low in Whitaker & Sons pa izhajajo od srede prejšnjega stoletja še do danes v tedenskih, mesečnih, letnih in večletnih izdajah, ki se med seboj prekrivajo.

Firma S. LAW je od 1837—1959 priobčevala tedenski popis novih knjig v publikaciji *Publishers Circular and Bookseller's Record*. Za leta 1837—1859 so izšla letna kazala po avtorjih in stvarnih geslih. Letna in večletna kumulacija v križni ureditvi (abecedna, avtorska in geselska) izhajata sedaj pod naslovoma:

The English Catalogue of books. Annual issue. London 1864—.

Za čas od 1860 dalje.

The English Catalogue of books. Cumulative issue. London 1864—.

Prva knjiga obsega leta 1835—1863; poznejše kumulacije obsegajo največkrat po 4—6 let.

Firma WHITAKER pa priobčuje popis novosti v svojem knjigotrškem tedniku *The Bookseller* (London 1858—) in ponovno v podobnem mesečniku *Current Literature* (London 1924—); četrletne in letne kumulacije navedenih popisov pa izhajajo pod naslovom:

Whitaker's Cumulative Book List. London 1924—.

V 1. delu je snov urejena po abecedi avtorjev in naslovov; v 2. delu po strokah. Od leta 1939 izhajajo še večletne kumulacije.

Šele leta 1950 je začela izhajati prva uradna tekoča narodna bibliografija, ki je plod sodelovanja knjigotrških, bibliotekarskih in znanstvenih inštitucij; sestavljajo jo po obveznih izvodih, ki jih prejema *Copyright Office* v British Museumu:

The British National Bibliography. Edited from the British Museum and published by the Council of the British National Bibliography. London 1950—.

Izhaja tedensko v ureditvi po UDK. Beleži tudi nove ali spremenjene naslove časopisov. Zemljevidov ne popisuje, pač pa atlante. Za muzikalije izhaja od 1958 posebna publikacija *British Catalogue of Music*. Avtorsko in naslovno kazalo. Ob mesecu avtorsko, naslovno in predmetno kazalo.

Pod istim naslovom izhajata tudi četrtletna in letna kumulacija s tremi kazali. Vsakih pet let pa izidejo združena letna kazala z nekaj okrajšanimi opisi enot, ki jih povezujejo z opisi v letnih kazalih.

Od leta 1930 dalje popisuje vse pomembne knjige, ki izidejo v Veliki Britaniji, tudi ameriška tekoča bibliografija *The Cumulative Book Index*.

Retrospektivna narodna bibliografija ima v Veliki Britaniji staro tradicijo, saj ima ta zvrst bibliografije tu svoje začetke. (John BALE: *Illustrium Maioris Britanniae scriptorum... summarium*. Gippeswici 1548.) Danes je celotna književnost Velike Britanije v preteklih stoletjih najpopolneje popisana v tiskanem katalogu nacionalne biblioteke *Catalogue of the printed books in the Library of the British Museum* (gl. spredaj str. 88.) Imajo pa tudi nekaj dobrih retrospektivnih bibliografij, posebno za 15., 16. in 17. stoletje, vtem ko 18. stoletje bibliografsko še ni obdelano; za 19. stoletje pa je poskrbljeno z mnogoletnimi založniškimi bibliografijami.

Alfred William POLLARD, Gilbert Richard REDGRAVE: A Short title Catalogue of books printed in England, Scotland and Ireland and of English books printed abroad, 1475—1640. London 1926 (ponatis 1946); 1950².

Popis angleških knjig v 148 knjižnicah Vel. Britanije in Združenih držav Amerike (okrog 25.000 naslovov z navedbo hranilišč). Abecedna ureditev po avtorjih. Delo je dobilo dopolnila z gradivom iz Amerike in Velike Britanije, posebej so izdali 1950 kazalo tiskarjev, založnikov in knjigotržcev (sestavil ga je P. G. MORRISON).

Donald WING: Short-title catalogue of books printed in England, Scotland, Ireland, Wales and British America and of English books printed in other countries 1641—1700. New York 1945—1951 (3 knjige).

Popis okrog 90.000 naslovov iz 210 angleških in ameriških knjižnic z navedbo hranilišč. Abecedna ureditev po avtorjih in anonimnih naslovih. Kazalo tiskarjev, založnikov in knjigotržcev P. G. MORRISONA je izšlo posebej (1955).

Prvih 36 let 19. stoletja, ki jih ni obsegel kumulativni *The English Catalogue of books*, sta obdelala dva avtorja v posebni izdaji:

Robert Alexander PEDDIE, Quintin WADDINGTON: The English catalogue of books, 1801—1836. London 1914.

Navedemo naj še zadnjo izdajo obsežnega knjigotrškega popisa knjig v prodaji, ki izhaja v razmakih po nekaj let že od leta 1874:

British books in print. The Reference catalogue of current literature. The national inclusive book-reference index of books in print and on sale in the United Kingdom with details... London 1965.

1. zv. Authors volume; 2. zv. Titles volume; popisuje okrog 400.000 naslovov publikacij, ki so izšle v 1913 založbah.

Tekoče časopisje Velike Britanije popisujeta dva obsežna seznama:

Guide to current British periodicals. Ed. by Mary TOASE. London 1962.

Willing's Press Guide. A comprehensive index and handbook of the press of the United Kingdom of Great Britain, Northern Ireland and the Irish Republic, together with the principal British Commonwealth, Dominion, Colonial and foreign publications. 92nd annual issue. London 1966.

Prvi letnik izšel 1874. Abecedna ureditev posebej za Vel. Britanijo, domnije, kolonije in tujino. Od leta 1954 izhaja trikrat na leto dodatek.

Retrospektivni popis angleškega časopisja za leta 1620 do 1919 prinaša delo:

Tercentenary handlist of English and Welsh newspapers, magazines and reviews. Section 1: London and suburban; Section 2: Provincial. London 1920.

V obeh sekcijah kronološka ureditev. Kazalo naslovov.

Najpomembnejši angleški biografski leksikon je

Dictionary of national biography. London, Oxford 1885—1900—1959 (63 zvezkov + 6 zvezkov dodatkov za leta 1900—1950).

Tekoče izhajajo:

Who's who. An annual biographical dictionary with which is incorporated »Men and women of the time«. London 1966.

1. izdaja 1849.

Who was who. 1951—1960. New York, London 1962.

Prva izdaja za leta 1897—1915 izšla 1920; sedaj izhaja na deset let kot dopolnilo k *Who's who* za umrle v naznačeni dobi.

Directory of British scientists. 1966/1967. London 1966 (2 zvezka).

27. ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

V Združenih državah Amerike skrbe za tekočo splošno bibliografijo že od leta 1851 založniki in knjigotržci v svojih časopisih. Najpomembnejšega med njimi je začel leta 1872 izdajati iz Stuttgarta priseljeni knjigotržec Friedrich LEYPOLDT pod naslovom:

The Publishers' Weekly. The American book trade journal. New York 1872—.

Izhaja tedensko in prinaša poleg naznanil, seznamov idr. tudi popis novih knjig prejšnjega tedna (*Weekly Record*) v abecednem redu. Enote so anotirane, označene s kratico za strokovno skupino, klasifikatorjem UDK in stvarnim geslom. V letih 1887—1911 je izhajala letna kumulacija pod naslovom *The Annual American Catalog*, kumulacija za leta 1876—1910 pa je izšla pod naslovom *American Catalog of Books* (9 zvezkov). Od 1. januarja 1960 se gradivo iz *The Publishers' Weekly* kumulira mesečno pod naslovom:

American book publishing record. New York 1960—.

Gradivo je tu urejeno po strokah, kazalo avtorjev in naslovov je dodano. Izdaja ga Leypoldtov naslednik R. R. BOWKER.

Najpomembnejša založnica bibliografij v ZDA pa je od leta 1898 založniška hiša WILSON, ki izdaja celo mrežo tekočih splošnih, strokovnih in posebnih bibliografij. Najpomembnejša je vsekakor njena mesečna tekoča splošna bibliografija knjig z naslovom:

Cumulative book index. New York 1898—.

CBI je sprva obsegal samo ameriški in kanadski tisk, od leta 1939 pa popisuje knjige v angleščini, naj so izšle kjerkoli na svetu, vendar neameriške v izboru. Ureditvev je križna: vsako delo je uvrščeno v eni abecedi pod avtorjevim imenom, pod prvo besedo naslova in pod enim ali več stvarnih gesel.

Gradivo mesečnih zvezkov WILSON kumulira v četrletnih in letnih izdajah, od leta 1933 pa izdaja tudi večletne kumulacije: za leta 1928—1932, 1933—1937, 1938—1942, 1943—1948, 1949—1952, 1953—1956; poslej na dve leti: 1957—1958 itd.

Te kumulacije tekoče dopolnjujejo velike založniške popise ameriških knjig na knjižnem trgu, ki izhajajo za daljša obdobja po letu 1861 in katerih zadnja ima v 4. izdaji naslov:

The United States Catalog. 4th ed.: Books in print January 1, 1928. New York 1930.

Popis obsega okrog 190.000 knjig, ki so izšle v ZDA in Kanadi med leti 1899—1928 in so bile 1. januarja 1928 še v prodaji (prejšnje izdaje so izšle leta 1900, 1903, 1912).

Omeniti je še dve tekoči bibliografiji. Prvo izdaja ameriški urad za avtorske in založniške pravice (U. S. Copyright Office) po izvodih, ki jih dobiva od domačih in tujih založnikov, da zaščiti njihove pravice:

Catalogue of copyright entries. Washington 1891—.

Izhaja polletno in popisuje po skupinah vse kategorije tiskov in filme.

Predvsem tujini pa je namenjena bibliografija, ki jo izdaja *Library of Congress* in ki popisuje četrletno najkvalitetnejše znanstvene in leposlovne publikacije:

The United States Quarterly book review. Washington (pozneje: New Brunswick, sedaj: Denver) 1945—.

Urejena je po stvarnih geslih z avtorskim kazalom, ki izide tudi v letni kumulaciji.

Iz povedanega je razvidno, da ameriška tekoča splošna bibliografija popisuje v glavnem samo tisti tisk v angleškem jeziku, ki izide v založbah in je naprodaj na knjižnem trgu, oziroma ves tisk, ki je predložen uradu za avtorske pravice. Poleg tega izhajajo še posebne bibliografije za uradne publikacije, doktorske disertacije itd. Splošne bibliografije, ki bi obvezno registrirala ves ameriški tisk (v tem tudi npr. tisk priseljencev v raznih jezikih), v Združenih državah Amerike nimajo.

Od retrospektivnih bibliografij je najpomembnejše delo Ch. EVANSA, ki naj bi po načrtu prineslo popis knjig in časopisja od začetka tiska v ZDA leta 1639 do leta 1820 (tiski do tega leta se štejejo za ameriške inkunabule):

Charles EVANS: American bibliography. A chronological dictionary of all books, pamphlets and periodical publications printed in the United States of America from the genesis of printing in 1639 down to and including the year 1820 with bibliographical and biographical notes. Chicago 1903—1959 (14 zvezkov).

Do Evansove smrti (1935) je izšlo 12 zvezkov za leta 1639—1799; (ponatis New York 1941—1942); 13. knjigo za leti 1799—1800 je pripravil K. Shipton (Worcester Mass. 1955); 14. zvezek (izšel 1959) vsebuje dodatke in kazala.

Dosedaj izšli zvezki popisujejo okrog 40.000 naslovov. Opisi so natančni in večinoma anotirani. Ob imenih avtorjev njihovi osnovni življenjski podatki. Dodana so hranilišča za posamezna redka dela. Gradivo je urejeno kronološko, v okviru letnic po alfabetu avtorjev. Vsak zvezek ima abecedno kazalo avtorjev, pregled po strokah in kazalo tiskarjev in založnikov. V letu 1961 je izšlo še posebno kazalo tiskarjev, založnikov in knjigotržcev, ki jih omenja Evansovo delo; napisal ga je R. P. BRISTOL.

Dobo od 1820, do kamor je nameraval seči EVANS, pa do leta 1861 je zapolnil že pred tem O. A. ROORBACH, nadaljnje desetletje pa J. KELLY:

O. A. ROORBACH: Bibliotheca Americana. Catalogue of American publications, including reprints and original works from 1820 to 1861. New York 1852—1861 (4 zvezki); ponatis New York 1939.

Prva izdaja 1849—1850. Abecedna ureditev v posameznih zvezkih, ki obsegajo: 1. zv.: 1820—1852; 2. zv.: do 1855; 3. zv.: do 1858; 4. zv.: do 1861.

James KELLY: The American catalogue of books, published in the United States from Jan. 1861 to Jan. 1871. New York 1866—1871 (2 zvezka).

Neobdelano obdobje 1800—1820 in pomanjkljivo obdelana kasnejša leta intenzivno raziskujejo sodobni bibliografi. Predhodni popis gradiva za leta 1801—1819 sta pripravila dva avtorja:

Ralph R. SHAW, Richard H. SHOEMAKER: American bibliography. A preliminary checklist... 1801—1819. New York 1958—1963 (dodatki in kazala 1965—1966).

Za nadaljnja leta do 1825 objavlja provizorične popise gradiva R. H. SHOEMAKER sam pod naslovom: *A Checklist of American imprints*. New York 1964 (za 1820); 1967 (za 1821 in 1822).

Časopisje Združenih držav Amerike je vključeno v tiskane kataloge in zbirne kataloge časopisja v ameriških knjižnicah. Najpomembnejši tekoči popis ameriškega časopisja pa prinaša

N. W. Ayer and Son's Directory: Newspapers and periodicals. Continuing American newspaper annual and directory. Philadelphia 1880—.

Izhaja letno in popisuje tudi časopisje Kanade, Bermudov, Paname in Filipinov. Leta 1966 je izšel 98. letnik.

The Standard Periodical Directory. The complete guide to more than 20.000 United States and Canadian periodicals. 1st ed. 1964/65. New York 1964.

Od številnih ameriških biografskih leksikonov naj navedemo samo nekatere:

Dictionary of American biography. London, New York 1928—1958 (22 zvezkov).

Who's who in America. A biographical dictionary of notable living men and women. Vol. 34. 1965/1967. Chicago 1966.

Who was who in America. A companion volume to Who's who in America. Chicago 1962—1963 (3 zvezki).

Na deset let izhajajoče dopolnilo k *Who's who in America* s popisom umrlih.

Dictionary of American scholars. A biographical directory. 4th ed. New York 1963—1964 (4 zvezki).

Podroben popis splošnih nacionalnih bibliografij v ZDA je podala I. V. GUDOVŠČIKOVA v delu: *Bibliografija v Soedinennyh štatah Ameriki*. (Leningrad 1961.)

28. JUGOSLAVIJA

a) Jugoslovanska bibliografija

Začetki med obema vojnama

Za *jugoslovanske* bibliografije so v naslovih označena že nekatera dela iz časov pred letom 1918; vendar teh bibliografij ne moremo imeti za nacionalne bibliografije v pomenu, kot smo ga za ta izraz opredelili

Josef Šalárik (1795—1861)

v uvodnem odstavku tega poglavja; saj za to nimajo pogojev: niso nacionalne za eno državo, saj take jugoslovanske države ni bilo, niso nacionalne za en narod ali jezik, saj ni enotnega jugoslovanskega naroda ne enotnega jezika na ozemlju, ki ga omenjene bibliografije pokrivajo. V mislih imamo dela, kot so: P. J. ŠAFARIKA *Geschichte der südslawischen Literatur* (Prag 1864—1865) s slovensko, hrvatsko in srbsko bibliografijo, *Jugoslovenska štampa* (Beograd 1911) z bibliografijami srbskega, hrvatskega, bolgarskega in slovenskega časopisja, I. KUKU-LJEVIČA *Bibliografija jugoslavenska* (Zagreb 1860), ki naj bi prinesla za hrvatsko še srbsko, bolgarsko in slovensko bibliografijo. Oznaka *jugoslovanski* v naslovih teh del je izraz političnega programa, po katerem naj bi se južnoslovanski narodi združili kdaj v eno državo, bibliografije v njih pa popisujejo ločeno literature posameznih južnoslovanskih narodov; zato jih bomo obravnavali pozneje pod ustreznimi pododdelki.

O pravi jugoslovanski nacionalni bibliografiji moremo govoriti šele po letu 1918, ko je po združitvi Srbije in Črne gore s tistimi deli razpadle avstro-ogrske monarhije, v katerih živijo Slovenci, Hrvati in Srbi, nastala nova jugoslovanska država, Kraljevina SHS.

Pomanjkanje pregleda vsega tiska v Kraljevini SHS so skušali najprej odpraviti knjigotržci v svojih strokovnih listih. Omenimo samo nekatere pomembnejše. *Književni vjesnik*, bibliografski list, ki ga je izdajal v Zagrebu knjigotržec in založnik Stjepan KUGLI že od leta 1904, je v novih razmerah po prvi svetovni vojni prinašal mesečno dokaj nepopolne, po strokah urejene popise hrvatskih, srbskih in slovenskih knjig in časopisov (a le nekaj let, čeprav je izhajal s prekinitvami do leta 1941). Eno samo leto je izhajal list *Bibliograf. Popis novih knjiga i periodičnih publikacija u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca* (Beograd 1926). Nezadovoljivi, čeprav od 2. številke 2. letnika nekaj izboljšani so popisi, ki jih je prinašala: *Naša knjiga. Mesečni časopis o novim knjigama Kraljevine Jugoslavije*, ki jo je v letih 1929—1932 izdajala *Naša knjiga — centralni institut za promet domaćih knjiga u Zemunu*, kasneje novinarska agencija *Avala* v Beogradu; urednika Dušan PAVEŠIĆ in Stanislav ŽUPIĆ sta pri popisih uporabljala tudi podatke Narodne biblioteke v Beogradu.

Resno prizadevanje za strokovni dvig tekoćih bibliografskih popisov jugoslovanskega tiska kažejo izdajatelji glasila zveze knjigotrćkih organizacij *Glasnik knjićzara* (Beograd I/1929—X/1939). Skraja so v listu prinašali izbirno tekoćo jugoslovansko bibliografijo, po reorganizaciji zveze pa so leta 1934 začeli objavljati bibliografijo v samostojni prilogi z naslovom *Jugoslovenska bibliografija* (1934, št. 1/2—12 + dodatek, 1935, št. 1/2—7/9). Urednik je bil Mihajlo PODOLJSKI, bibliotekar Narodne biblioteke v Beogradu; pri sestavljanju bibliografskih pregledov se je opiral tudi na dolćnostne izvode, ki jih je prejerala njegova

ustanova. Izčrpnost teh bibliografskih pregledov je bila seveda odvisna predvsem od pošiljk dolžnostnih izvodov; opisi enot so bolj ali manj ustrezali za popisno (registracijsko) bibliografijo, čeprav bi si želeli več doslednosti in natančnosti. Delo M. PODOLJSKEGA pa je doživelo uničujočo kritiko J. A. GLONARJA v *Sodobnosti* (Ljubljana, 1934, str. 381-383, 432) predvsem zaradi uporabe fonetično pisanih imen-značnic tujih avtorjev in napak ter nedoslednosti v zvezi z njimi. Vodstvo Narodne biblioteke je izjavilo, da z *Jugoslovensko bibliografijo* nima druge zveze kot to, da je urednik njen uslužbenec. Kljub vsemu temu moramo priznati, da so pregledi M. PODOLJSKEGA prvi resni korak do tekoče splošne bibliografije Jugoslavije.

Naslednji korak naprej je napravila Narodna biblioteka v Beogradu, ki je pod vodstvom Ljudmile MIHAJLOVIĆ pripravila splošno jugoslovansko bibliografijo knjig in časopisja za leto 1933; izdala jo je Srpska akademija nauka pod naslovom:

Jugoslovenski bibliografski godišnjak za 1933 god. Annuaire bibliographique Yougoslave. Beograd, Srpska akademija nauka 1935, VIII + 434 + (V) str. (Posebna izdanja 106.)

Popisuje posebej knjige in posebej periodične publikacije (vse po dolžnostnem izvodu). Oba oddelka urejena po cirilski abecedi tako, da za enotami v srbskem, hrvatskem in slovenskem jeziku pridejo enote v tujih jezikih. Tudi tu so značnice tujih avtorjev pisane v fonetični obliki z originalno pisavo v oklepaju.

Dodana so kazala po strokah za knjige in časopisje, kazalo urednikov in lastnikov časopisja ter kazalo tujih imen v originalni pisavi z dodano cirilsko transkripcijo.

V uvodu avtorji sporočajo, da so pripravljene — a še ne v dokončni obliki — tudi bibliografije za leta 1928—1932 in da jih nameravajo izdajati. Toda to gradivo pozneje žal ni izšlo.

Naslednji poskus splošne jugoslovanske bibliografije je izšel leta 1938 v listu *Narodna odbrana* (Beograd), bibliografijo je sestavil Boško M. VELJKOVIĆ in jo v dopolnjeni in preurejeni obliki izdal tudi v knjigi:

Boško M. VELJKOVIĆ: Prilog jugoslovenskoj bibliografiji za 1938 god. Beograd 1939, 108 str.

Ureditev v 26 strokovnih skupin.

Tik pred izbruhom 2. svetovne vojne se je izdajanja tekoče jugoslovanske bibliografije spet lotila *Narodna biblioteka* v Beogradu v svoji publikaciji: *Glasnik Narodne biblioteke. Godišnja bibliografija knjiga i periodika štampanih u Jugoslaviji u 1940 godini*. Ur. Dragoslav ILIĆ. Izšle pa so samo številke 1/2—9/10. Vse nadaljnje delo te ustanove je za več let preprečila vojna, saj je bila Narodna biblioteka v prvem valu nemških bombnikov na Beograd dne 6. IV. 1941 do tal razrušena in požgana.

Deloma so upoštevali celotno jugoslovansko knjižno produkcijo tudi nekateri knjigotrški katalogi. Posebej je omeniti kataloge Gece KONA, knjigotržca v Beogradu (zlasti iz let 1921, 1923, 1935, 1938).

Časopisje Jugoslavije med obema vojnama je bilo upoštevano vsaj v nekaterih od naštetih poskusov tekočih bibliografij, izšlo pa je tudi nekaj posebnih spisikov časopisja za posamezna leta. V *Almanahu Kraljevine SHS* (I. zv., del 2., Zagreb 1921—1922, str. 175—192) imamo *Pregled novina, listova, časopisa i ostalih redovnih publikacija u Kraljevini i jugoslovenskih novina u inostranstvu* (za 1921—1922 godinu). Seznam je urejen po krajih izhajanja. V III. zvezku (7. delu) iste publikacije (Zagreb 1927—1928) imamo na str. 349—359: *Pregled svih listova i časopisa u Kraljevini SHS* (za 1927—1928 godinu).

Za leti 1927 in 1937 pa sta izšla seznama listov tudi posebej:

Spisak najnovijih listova u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Beograd 1927.

Godišnjak štampe Kraljevine Jugoslavije. Beograd 1937.

Med obema vojnama je izšlo tudi nekaj posebnih retrospektivnih bibliografij jugoslovanskega in širšega obsega. Od njih naj navedemo samo nekatere:

Bibliografija knjiga ženskih pisaca u Jugoslaviji. Uredilo i izdalo Udruženje univerzitetski obrazovanih žena u Jugoslaviji. Beograd, Ljubljana, Zagreb 1936. XII + 136 + 64 + 80 + 26 str.

Knjiga je sestavljena iz treh samostojnih bibliografij, ki so jih napisale Nadežda Petrović (pisateljice iz Vojvodine, Srbije, Južne Srbije in Črne gore), Zlata Pirnat (slovenske pisateljice), Branka Dizdarević in Jelka Mišić (pisateljice iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije ter Bosne in Hercegovine). Publikacija ima skupni naslovni list, skupni uvod in skupna kazala, vsak del ima poleg tega poseben naslovni list, uvod in svoje kazalo. Sestavni deli so izšli tudi posebej.

Širši, mednarodni značaj ima malo znana bibliografija ruskih emigrantskih piscev med obema vojnama, ki je izšla v Beogradu; popisuje dela ruskih znanstvenikov, ki so delovali v Jugoslaviji in zunaj nje:

Materialy dlja bibliografii russkikh naučnyh trudov za rubežom. Beograd 1931, 1941 (2 zvezka).

Vypusk 1: 1920—1930 (1931).

Vypusk 2, čast' 1: 1930—1940 (1941).

Tu je omeniti še bibliografijo O. BERKOPCA, ki smo jo opisali že med bibliografijami Češkoslovaške:

Oton BERKOPEC: Česká a slovenská literatura, divadlo, jazykopyt a národopis v Jugoslavii. Praha 1940.

Omeniti nam je še eno redkih pomembnih jugoslovanskih bibliografskih pomagal iz dobe med obema vojnama, prvo splošno jugoslovansko enciklopedijo, ki jo je ob sodelovanju številnih znanstvenikov iz vse Jugoslavije uredil Stanoje STANOJEVIĆ:

Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka. Zagreb, Bibliografski zavod d. d. 1925—1929 (4 knjige).

Delo ni uravnovešeno, saj prinaša poleg odličnih, včasih predolgih prispevkov tudi na kratko in površno obdelana gesla; vendarle je še danes za marsikako vprašanje bogat vir informacij.

Po 2. svetovni vojni so oblasti nove demokratične federativne Jugoslavije takoj v letu 1945 pripravljale ustanovitev Državne centralne biblioteke DFJ, ki naj bi skrbela med drugim tudi za tekočo bibliografijo Jugoslavije. Že 20. julija 1945 so objavili uredbo o novi biblioteki, nato še pravilnik o njeni notranji ureditvi. (Službeni list DFJ 1952, št. 52, 90.) Toda do ustanovitve nazadnje ni prišlo, vtem ko so se podobni načrti o ureditvi republiških centralnih bibliotek, kjer jih še ni bilo, uresničili.

Bibliografski pregledi Direkcije za informacije

Nujni potrebi po centralnem evidentiranju vsega tiska v državi je zato skrajša skušala streči *Direkcija za informacije* pri centralni vladi. Podatke o novih tiskih je zbirala s pomočjo obrazcev, ki so jih izpolnjevali republiški uradi za informacije za svoje področje. Zbrano gradivo je Direkcija začela objavljati v novembru 1947 pod naslovom:

Bibliografski mesečnik. Izdavačka delatnost u FNRJ. Knjige i brošure. Beograd, Direkcija za informacije Vlade FNRJ 1947—1949.

Izhajal je od 1. novembra 1947 do 1. decembra 1949. Ureditev po strokah.

Prvi poskus letnega pregleda povojnega tiska pa je izdala založba Jugoslovenska knjiga:

Živorad P. JOVANOVIĆ: Jugoslovenska bibliografija 1945. Grada. Beograd, Jugoslovenska knjiga 1947. 202 + (I) str.

Ureditev po strokah. Avtorsko kazalo. Popis knjig in časopisja v letu 1945 (nekaj enot je tudi iz leta 1944). Gradivo ni kompletno, tudi popisi so dokaj pomanjkljivi, saj avtor ni imel vseh enot v rokah.

Leta 1949, ko je bilo že jasno, da bo skrb za tekočo bibliografijo Jugoslavije prevzela nova ustanova, je *Direkcija za informacije* sklenila izdati še letne preglede za obdobje, v katerem je tekoče zbirala podatke o tisku v Jugoslaviji. Najprej je izšel pregled za leto 1948, naslednje leto pa so bile natisnjene še letne kumulacije za leta 1945, 1946, 1947 in 1949 pod naslovom:

Jugoslovenska bibliografija 1945(—1949). Beograd, Izdanje Direkcije za informacije vlade FNRJ 1949—1950 (5 zvezkov).

Ureditev po strokah (10 glavnih skupin). Abecedno kazalo avtorjev. Popis po podatkih iz druge roke, zato vrzeli in pomanjkljivosti.

Direkcija za informacije pri vladi FLRJ je v teh letih zbirala in statistično obdelovala tudi podatke o časopisju v Jugoslaviji. Za tri leta (1947, 1948, 1949) je podatke objavila pod naslovom:

Statistički godišnjak 'jugoslovenske štampe za 1947 (1948, 1949) godinu. Beograd, Direkcija za informacije pri vladi FNRJ 1949—1950 (3 zvezki).

Poleg številnih statističnih preglednic prinašajo ti letniki tudi popis časopisja: *Bibliografija jugoslovenskih listova i časopisa*. Opisi navajajo naslov, podatek o gostoti izhajanja, izdajatelja (podnaslov), urednika, naslov uprave, tiskarno, ceno. Najprej so popisani časniki v skupinah po gostoti izhajanja, zatem časopisi po strokah; v obeh skupinah razpored po republikah in abecedi naslovov.

Leta 1950 je izšel še en pregled tekočega časopisja leta 1949 v Jugoslaviji; izdala ga je založba Jugoslovenska knjiga pod naslovom:

Bibliografija jugoslovenskih listova i časopisa. Beograd, Izdanje Jugoslovenske knjige 1950. 100 str.

Ureditev kot v Stat. godišnjaku. — Kazalo časnikov in časopisov po lastnikih (izdajateljih). V primerjavi s Statističnim godišnjakom jugoslovenske štampe za 1949 godinu je ta bibliografija manj popolna. Statistični godišnjak ima 65 naslovov več, čeprav je videti, da sta oba nepodpisana urednika uporabljala iste vire; tudi opisi enot so v obeh publikacijah enaki.

Bibliografije Jugoslovanskega bibliografskega inštituta

Vse doslej opisano delo za tekočo bibliografijo Jugoslavije je imelo namen informirati domačo in tujo javnost o bujnem novem življenju v Jugoslaviji, ni pa moglo zadovoljiti zahtev po strokovno neoporečnem in popolnem redno tekočem bibliografskem popisu knjig in časopisja. Na to je bilo mogoče misliti šele po ustanovitvi *Bibliografskega inštituta*, kateremu je bilo naloženo sestavljanje in objavljanje tekoče jugoslovanske bibliografije kot ena prvih nalog.

Bibliografski inštitut je dne 25. maja 1948 ustanovilo Predsedstvo vlade LR Srbije kot republiško ustanovo; njegova skromna dejavnost se je skrajza omejevala na republiško področje. Dne 6. septembra 1949 pa je bil z uredbo zvezne vlade preurejen v ustanovo zveznega značaja: *Bibliografski inštitut FLRJ*, od 1961 *Jugoslovanski bibliografski inštitut*. Med njegovimi glavnimi nalogami je izdajanje tekoče splošne jugoslovanske bibliografije in vodenje centralnega jugoslovanskega kataloga tekočih tujih periodik in tujih knjig, tiskanih po letu 1919. Z uredbo dne 22. decembra 1949 je dobil pravico do dolžnostnega izvoda vseh tiskov, ki izidejo v Jugoslaviji po 1. januarju 1950. To je bil temelj solidnemu delu za tekočo bibliografijo Jugoslavije.

Inštitut izdaja sedaj tele tekoče bibliografije:

Bibliografija Jugoslavije. Knjige, brošure i muzikalije. Beograd 1950—.

Ureditev po UDK (do konca 1964 v skupini 1 in 3 jugoslovanska varianta UDK). Do leta 1953 mesečno, sedaj štirinajstdnevno. Letno avtorsko in predmetno kazalo.

Bibliografija Jugoslavije. Članci i prilozi u časopisima, novinama i izbirnim delima. Beograd 1950—.

Ureditev po UDK (kot pri knjigah). Izhajala skraja četrtletno, sedaj večinoma v dvomesečnih zvezkih. Od leta 1952 ima tri samostojne serije:

Serijska A: Društvene nauke.

Serijska B: Prirodne i primenjene nauke.

Serijska C: Filozofija, umetnost, šport, književnost, muzikalije.

Bibliografija jugoslovenske periodike. Beograd 1956—.

Naslov leta 1956: Spisak časopisa i novina štampanih na teritoriji FNRJ; leta 1957 in 1958: Spisak listova i časopisa štampanih na teritoriji FNRJ.

Izhaja četrtletno tako, da 2., 3. in 4. zvezek prinesejo dopolnila prvemu zvezku. Ureditev po abecedi naslovov, letno kazalo po UDK. Za leti 1954 in 1955 je izdal Inštitut popis periodike v interni publikaciji.

Leta 1969 je začela izhajati kumulativna bibliografija knjig za leta 1945—1967:

Jugoslovenska retrospektivna bibliografska građa. Knjige, brošure, muzikalije. 1945—1967. Beograd 1969—.

1. zvezek (1969, 390 + (II) str.) prinaša 3444 enot skupin UDK 0, 1, 2. V uvodu so navedene vrste publikacij, ki so iz kumulacije izločene, med drugim: neavtorizirana skripta, separati, zaupne publikacije, prednačrti aktov raznih nižjih družbenopolitičnih skupnosti, šolska poročila (do srednjih šol), razni katalogi, imeniki, programi, vozni redi ipd.; izločeni so tudi zemljevidi.

Poleg teh splošnih tekočih jugoslovanskih bibliografij izdaja *Jugoslovanski bibliografski inštitut* tudi posamezne posebne in specialne bibliografije jugoslovanskega obsega. Nekatere od njih bomo navedli niže.

Sodelavci Jugoslovanskega bibliografskega inštituta pošiljajo naše bibliografsko gradivo tudi redakcijam nekaterih velikih mednarodnih bibliografij (npr. *Index translationum*).

O svojem delu poroča inštitut v občasnih zbornikih poročil in razprav: *Deset godina Bibliografskog instituta FNRJ 1948—1958*. Beograd 1958. — *Bibliografski zbornik 1968*. Beograd 1968.

Izdaje Jugoslovanskega leksikografskega zavoda

Jugoslovanski leksikografski zavod v Zagrebu je bil ustanovljen leta 1950, da bi izdajal splošne in strokovne enciklopedije; že od vsega začetka je bila v njegovem načrtu tudi velika splošna retrospektivna bibliografija člankov iz vseh periodičnih publikacij in zbornikov, ki so

jih do leta 1945 izdajali narodi Jugoslavije; ta bibliografija bi naj bila seveda osnovno pomagalo tudi piscem člankov za enciklopedije, zlasti za veliko *Enciklopedijo Jugoslavije*, ki je v delovnem programu zavoda zavzemala osrednje mesto. Zavod je s pomočjo anketnih listov zbral iz bibliotek Jugoslavije gradivo za popis vsega časopisja in zbornikov od začetkov periodičnega tiska do leta 1945, izdelal in izdal pravila za izbor, opis in klasifikacijo bibliografskih enot (glej tu str. 41), organiziral v večjih kulturnih središčih države skupine popisovalcev in jih priučil za bibliografsko delo. Tako je v nekaj letih zbral ogromno bibliografsko gradivo, obsegajoče več milijonov listkov, urejenih v avtorski, abecedni stvarni in sistematski kartoteki.

V tisku je zavod izdal najprej popis jugoslovanskega časopisja pod naslovom:

Građa za bibliografiju jugoslavenske periodike. Zagreb, Leksikografski zavod FNRJ 1955. 440 + (II) str.

Obsega časopisje, ki je v katerem koli jeziku izhajalo na ozemlju današnje Jugoslavije, pa tudi časopisje, ki je v jezikih naših narodov izhajalo drugod (npr. Dunaj, Celovec, Budimpešta; izseljensko časopisje v Ameriki itd.).

Ureditev po abecedi naslovov; podatki o hraniliščih s signaturami. Tako je Građa tudi zbirni katalog našega časopisja od začetkov do leta 1945.

Publikacijo je uredil Mate Ujević.

V letu 1956 je začela izhajati retrospektivna bibliografija člankov. Redakcija pod vodstvom M. UJEVIĆA se je odločila, da izda najprej gradivo s področja nacionalnih ved: literarne zgodovine, literature, zgodovine:

Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova. Zagreb 1956—.

1. knjiga (1956): I/1: Književnost općenito. Teorija književnosti. Uopredna književnost.
I/2: Historija jugoslavenskih književnosti. A-K.
2. knjiga (1957): I/2: Historija jugoslavenskih književnosti. L-Ž.
3. knjiga (1959): I/3: Historija stranih književnosti.
4. knjiga (1959): I/4: Književne periodične publikacije.
I/5: Historija narodne književnosti.
I/6: Književna društva.
II/1: Jugoslavenska književnost. Poezija A-F.
5. knjiga (1960): II/1: Jugoslavenska književnost. Poezija G-Lj.
6. knjiga (1961): II/1: Jugoslavenska književnost. Poezija M-R.
7. knjiga (1963): II/1: Jugoslavenska književnost. Poezija S-Ž.
III: Strana književnost. Poezija. A-Ž.
8. knjiga (1965): IV/1: Historija općenito. Pomoćne historijske nauke. Arheologija. Dokumenti. Građa. A-O. (Od 8. knjige dalje naslov: Bibliografija rasprava i članaka.)
9. knjiga (v tisku) IV-1: Historija općenito ... P-Ž.
10. knjiga (v tisku) IV-1: Historija općenito ... Indeksi za 8. in 9. knjigo.
11. knjiga (1968): IV/2: Historija jugoslavenskih naroda.

Gradivo je v vseh knjigah urejeno po abecedi avtorjev (šifer, inicialk), anonimni članki so v I/1 postavljeni na začetek po abecedi naslovov, v I/2 in I/3

po abecedi predmetnih gesel (najprej osebnih, nato stvarnih). V knjigah 8, 9 in 11 so anonimni prispevki izpuščeni. V knjigah 4—7 so podani najprej pesniki s popolnim popisom vseh pesmi, priobčenih v časopisju, na koncu vsake knjige pa nepomembni pesniki in verzifikatorji s podatki, v katerih časnikih in časopisih in v katerih številkah so sodelovali, a brez navedbe naslovov pesmi (dokumentacijski opis).

Vse knjige imajo podrobno predmetno kazalo, kazalo šifer in psevdonimov (prispevki so po možnosti postavljeni pod pravo ime avtorjev z opozorilom na šifro ali psevdonim) ter abecedno kazalo avtorjev.

Bibliografija rasprava, članaka, književnih radova je ena najboljširnejših in najpomembnejših nacionalnih bibliografij svoje vrste na svetu.

Za informatorje v knjižnici so velikega pomena tudi druge publikacije Jugoslovanskega leksikografskega zavoda, predvsem njegove splošne in strokovne enciklopedije. Posebno veliko bibliografskih podatkov — več kot jih navadno pričakujemo v podobnih delih — prinaša:

Enciklopedija Jugoslavije. Zagreb, 1955—1970 (8 knjig).

Glavni urednik Miroslav KRLEŽA. Prispevki so podpisani; ob koncu prinašajo literaturo o predmetu, pri člankih o piscih tudi njihovo osebno (subjektivno in objektivno) bibliografijo. Obširno bibliografijo bibliografij pri jugoslovanskih narodih imamo v članku: *Bibliografija*. Izrazito bibliografsko so obdelana gesla: *Antologije, Autobiografija, Biblija, Časopisi, Biografija, Enciklopedije, Gramatike, Leksikografija, Lirika, Epska poezija, Roman i ostale pripovedačke vrste*.

Bolj ali manj bibliografsko so zasnovana tudi poglavja o književnosti in publicistiki pod gesli: *Bosna i Hercegovina, Hrvati, Crna gora, Makedonci, Slovenci, Srbi*.

Bibliografske podatke o vzajemnih literarnih stikih in prevodih prinašajo gesla: *Bugarsko-jugoslovenski odnosi, Češkoslovačko-južnoslavenski odnosi, Englesko-južnoslavenski odnosi, Francusko-jugoslovenski odnosi, Grško-južnoslovenski odnosi, Madžarsko-jugoslovenski odnosi, Njemačko-jugoslovenski odnosi, Poljsko-jugoslovenski odnosi, Sovjetsko-jugoslovenski odnosi* ipd. Dalje: *Dante Alighieri, Byron kod Jugoslovena, Goethe, Gogolj, Puškin* itd.

Manj bibliografskih podatkov prinaša kratka enciklopedija splošnega značaja:

Enciklopedija Leksikografskog zavoda. Zagreb 1955—1964 (7 knjig); 2. izdaja 1966—1970 (6 knjig).

Strokovne enciklopedije, ki jih izdaja Jugoslovanski leksikografski zavod, so sicer mednarodnega značaja, a vendarle posvečajo posebno pozornost dosežkom jugoslovanskih umetnikov in znanstvenikov. Tudi te so bogate z bibliografskimi podatki:

Pomorska enciklopedija. Zagreb 1954—1964 (7 knjig).

Medicinska enciklopedija. Zagreb 1957—1965 (10 knjig). 2. izdaja 1967—.

Muzička enciklopedija. Zagreb 1958—1963 (2 knjigi).

Šumarska enciklopedija. Zagreb 1959—1963 (2 knjigi).

Enciklopedija likovnih umjetnosti. Zagreb 1959—1966 (4 knjige).

Tehnička enciklopedija. Zagreb 1963—.

Poljoprivredna enciklopedija. Zagreb 1967—.

Retrospektivne bibliografije

Pomembnejša je retrospektivna splošna bibliografija jugoslovankega obsega, ki prikazuje dela 15. in 16. stoletja:

Josip BADALIĆ: Jugoslavica usque ad annum MDC. Bibliographie der südslavischen Frühdrucke. Zweite verbesserte Auflage. Mit 68 Abbildungen. Aureliae Aquensis [= Baden-Baden] 1966², 132 + (XI) str.

Opis 241 enot. 1. izd. 1959.

Leta 1969 je začel svet jugoslovanskih akademij znanosti in umetnosti izdajati retrospektivno bibliografijo latinskih piscev v Jugoslaviji.

Iugoslaviae scriptores Latini recentioris aetatis. Zagrabiae 1968—.

Prvi del obsega hrvatske latinske pisce. Podrobneje ga bomo označili med hrvatskimi bibliografijami.

Jugoslovanske raritete 15.—18. stoletja je opisoval zagrebški antikvar Mirko BREYER, najobsežneje v postumni publikaciji:

Mirko BREYER: O starim i rijetkim jugoslavenskim knjigama. Bibliografsko-bibliofilski prikaz. Zagreb, Izdavački zavod Jugoslavenske akademije 1952. 40 + (II) + LV tab. + (II) str.

Bibliografije tiskov NOB

Prvo bibliografijo tiskov, ki so jo v dobi narodnoosvobodilne vojne izdali najrazličnejši vojaški, partijski, oblastni, sindikalni in kulturno prosvetni forumi narodnoosvobodilnega gibanja, je pripravila Direkcija za informacije pri vladi FLRJ:

Građa za bibliografiju o narodnooslobodilačkoj borbi (knjige, brošure, listovi, časopisi i bilteni). Beograd, Direkcija za informacije pri vladi FNRJ 1948. 200 str.

Štampano kao rukopis. Redakcioni odbor: Veljko Kuprešanin, Branko Milaković, Julija Šišković, Nada Miličević, Jovan Mesarović, Dragoljub Đurović idr.

Vsebina 1. knjige: brošure štampane u toku narodnooslobodilačke borbe. 2. Listovi, časopisi i bilteni koji su izlazili u toku narodnooslobodilačke borbe. 3. Knjige i brošure o narodnooslobodilačkoj borbi štampane posle oslobođenja. V oddelkih abecedni red avtorjev in anonimnih naslovov. Po podatkih, ki so jih dostavile ustanove in posamezniki. Dosti nepopolna bibliografija.

Šele v 20. letu po osvoboditvi je dozorela popolnejša reprezentativno izdana mogočna bibliografija tiskov narodnoosvobodilnega gibanja v Jugoslaviji:

Bibliografija izdanja u narodnooslobodilačkom ratu 1941—1945. Beograd, Vojno istorijski institut 1964. (XVI) + 815 + (VII) str. s sl. + 24 prilog + 1 zemljevid.

Obsega nad 9000 enot (od okoli 20.000, kolikor so jih popisovalci nabrali in ugotovili). Gradivo je razdeljeno po izdajateljih v 2 skupini: 1. izdaje enot, komand in ustanov NOV in POJ; 2. izdaje partijsko-političnih vodstev in organizacij, izdaje organov ljudske oblasti, sindikatov in kulturno-prosvetnih ustanov in združenj; v teh skupinah po abecedi avtorjev in anonimnih naslovov. V posebni skupini so popisane enote, ki jih avtorji niso imeli v rokah. Številni faksimili izdaj, zemljevid tiskarn in tehnik. Številna kazala in statistične preglednice.

Bibliografije disertacij

Starejše disertacije hrvatskih, srbskih in slovenskih zdravnikov je popisal M. D. Grmek:

Mirko Dražen GRMEK: Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika (1660—1865). V: *Starine*, knj. 43, Zagreb 1951. Str. 97—258.

Popis 356 disertacij. Kronološki red. Avtorsko kazalo. V anotacijah podatki in literatura o avtorju.

Univerzitetna biblioteka v Beogradu izdaja od leta 1963 tekoči popis rokopisnih disertacij na jugoslovanskih univerzah:

Spisak prinova. Rukopisne doktorske disertacije. Beograd, Univerzitetna biblioteka Svetozar Marković 1963—.

Izhaja letno. Ureditev po strokah.

Bibliografije prevodov

Bibliografija prevodov jugoslovanskih avtorjev v tuje jezike bistveno dopolnjuje tekočo nacionalno bibliografijo, saj beleži dela naših piscev v tujih jezikih, ki so izšla po večini v tujini in niso popisana v *Bibliografiji Jugoslavije*. Bibliografije prevodov iz tujih jezikov v jezike naših narodov pa prikazujejo delež tujih literatur v našem kulturnem življenju.

Jugoslovenska književnost u inostranstvu. Bibliografija. Sastavili Aleksandra M. GRGIĆ i Slobodan KOMADINIĆ. Beograd, Jugoslovenska autorska agencija. 1959—.

I. zv. za leta 1945—1959 (1959).

II. zv. za leto 1960 (1962).

III. zv. za leto 1961 (1962) itd. za naslednja leta.

Ureditev po abecednem redu avtorjev; dodan je pregled prevodov po državah.

Branko MILAKOVIĆ: Bibliografija prevoda sa jezika naroda SSSR 1941—1948. Beograd, Jugoslovenska knjiga 1950. 319 str.

Ureditev po UDK. Tiskano kot rokopis.

Arne GALLIS — Slobodan KOMADINIĆ: Jugoslavia — Norge. En bibliografi. Jugoslavia — Norveška. Bibliografija. Oslo 1953. 70 str.

Vsebina: Norveška u jugoslavenskoj književnosti. (Članki o Norveški kulturi in deželi. Prevodi norveških avtorjev v naše jezike.) — Jugoslavia u norveškoj književnosti. (Norveški članki o kulturi in deželi jugoslovanskih narodov. Prevodi jugoslovanskih piscev v norveščino.) Imensko kazalo.

Slobodan KOMADINIĆ: Bŭlgarska hudoŭestvena literatura v prevod na ezicite na narodite v Jugoslavia. 1850—1957. Sofija, Bŭlgarski bibliografski institut Elin Pelin 1959.

P. o. iz: Godišnik na Bŭlgarskija bibliografski institut Elin Pelin VI/ 1956-57, str. 121—138.

Proizvedenija sovjetskih avtorov opublikovannye v Jugoslavii. Bibliografija izdanij do Pervoj mirovoj vojny, meŭdu dvumja vojnami i posle Vtoroj mirovoj vojny s otdeľnymi dannymi ob opublikovannyh proizvedenijah Lenina. Beograd, Udruŭenje izdavačkih preduzeća i organizacija FNRJ 1961. 100 str.

Slobodan KOMADINIĆ: Tagore u Jugoslaviji. Bibliografija. (Tagore in Yugoslavia. A bibliography.) Beograd, Savez književnika i Komisija za kulturne veze sa inostranstvom 1961. 52 + (V) str.

Vsebina: Dela Rabindranatha Tagore prevedena u Jugoslaviji od 1914—1960. — Članci i dela o Tagori 1913—1961.

Slobodan KOMADINIĆ: Latinsko-američka književnost u Jugoslaviji. Bibliografija. Dela objavljena u knjigama i antologijama. — La literatura latinoamericana en Yugoslavia. Bibliografía. Obras publicadas en volúmenes y en antologías. Beograd, Savez književnika i Komisija za kulturne veze sa inostranstvom 1963. 114 + (II) str.

Ureditev po deŭelah (in abecedi avtorjev). Dodan je popis del o Latinski Ameriki, ki so izšla v Jugoslaviji.

Bibliografija prevoda objavljenih u Jugoslaviji 1944—1959. Beograd. Savez književnih prevodilaca Jugoslavije 1963 (2 zv.).

Popis 10.906 enot. Ureditev po strokah UDK. Kazalo avtorjev in prevajalcev.

Bibliografija esperantske literature

Marinko GJIVOJE: Bibliografija međunarodnog jezika u Jugoslaviji. Zagreb, Federacija esperantista Jugoslavije 1954. 40 str.

Strokovne bibliografije

Po 2. svetovni vojni je izšlo tudi lepo število strokovnih bibliografij jugoslovanskega (nekaj tudi mednarodnega) obsega. Navajamo samo nekatere od njih, ki so izšle v samostojnih izdajah.

Dorđe ZLOKOVIĆ: Bibliografska građa za pedološko proučavanje jugoslovenskih zemalja. Beograd, Poljoprivredno izdavačko preduzeće 1949. 139 str.

Dušan PRODANOVIĆ: Poljoprivredna bibliografija FNRJ. 1945—1949. Beograd, Ministarstvo poljoprivrede FNRJ 1947—1950 (5 zvezkov + dodatek).

Dušan PRODANOVIĆ: Bibliografska građa o ovčarstvu i vunarstvu 1774—1950. Beograd, Poljoprivredno izdavačko preduzeće 1950. 39 str.

Dušan PRODANOVIĆ: Bibliografija stočarstva i stočnih proizvoda Jugoslavije od 1710—1956. Sarajevo, »Veselin Masleša« 1956. 408 str.

Sreten P. MILOJEVIĆ: Geološka bibliografija Jugoslavije. Beograd, Bibliografski institut FNRJ, Zavod za geološka i geofizička istraživanja 1954—1966 (2 zvezka).

I. zv. od XIV veka do 1944; II. zv. 1944—1958.

Vojislav RISTIĆ: Medicinska bibliografija FNR Jugoslavije 1944—1953 god. Beograd, Komisija za medicinsko-naučna istraživanja; »Medicinska knjiga« 1955. XII + 257 str.

Janko ŠVAJGER: Bibliografija jugoslovenske stručne literature iz oblasti sigurnosti pri radu. Ljubljana, Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS 1957. 108 str.

Bibliografija ekonomske literature. Zagreb, Ekonomski institut 1962—1966 (4 zv.).

Zv. 3—4 sestavila Stanislava ANDRIĆ. — Obsega jugoslovansko in tujo literaturo.

Bibliografija rasprava i članaka (1945—1962) pomorstva Jugoslavije. Indeks Vjekoslav MASTROVIĆ. Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti; Zadar, Institut za istorijske nauke 1962. 303 str.

V: Pomorski zbornik III.

Nikolaj Đ. TRIŠIĆ: Sarajevski atentat u svetlu bibliografskih podataka. Dopune (1954—1964): Branko ČULIĆ. Sarajevo, Muzej grada 1964. 530 str.

Kronološka ureditev enot z obsežnimi anotacijami. Kazalo osebnih imen. Kazalo upoštevanih periodičnih publikacij. To je druga, dopolnjena izdaja (1644 enot). Prva izdaja (1221 enot) je izšla 1960.

Aleksandar STIPČEVIĆ: *Bibliographia Illyrica*. Sarajevo, Akademija nauka i umjetnosti BiH 1967. 422 str.

Ureditev po abecedi avtorjev. Podrobno predmetno kazalo.

Bisera NURUDINOVIĆ: *Bibliografija jugoslovenske orijentalistike. Bibliography of Yugoslav orientalistics. 1945—1960*. Sarajevo, Orijentalni institut 1968. 242 + (II) str.

V tujini je izšla obsežnejša bibliografija spisov o našem družbenem razvoju pod naslovom

Ludvik VRTAČIĆ: *Einführung in den jugoslawischen Marxismus-Leninismus. Organisation — Bibliographie*. Dordrecht 1963. IX + 208 str.

Strokovne bibliografije jugoslovanskega obsega izdajajo zadnje desetletje bolj načrtno predvsem razne zvezne raziskovalne institucije. Tu moremo navesti samo nekatere.

Borislav T. BLAGOJEVIĆ: *Pravna bibliografija. Izbor knjiga i članaka iz jugoslovenske pravne literature*. Beograd, Institut za uporedno pravo 1959. 264 str.

Borislav T. BLAGOJEVIĆ: *Bibliographie juridique yougoslave*. Beograd, Institut de droit comparé 1959. III + 264 str.

Bibliografija odabranih članaka iz međunarodnog javnog prava objavljenih u domaćim i inostranim časopisima i periodičnim publikacijama. Beograd, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Odeljenje za međunarodno pravo 1960—.

Izhaja letno.

Mihajlo SMIRNOV: *Jugoslovenska bibliografija vazduhoplovnog prava*. Beograd, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Odeljenje za međunarodno pravo 1959. 5 + 134 str.

Građa za opštu bibliografsku dokumentaciju za izučavanje međunarodnog radničkog pokreta. Priredili: Gecić Milena, Britovšek Marjan, Kostelnik-Hornjak Emilija i Čavić Boško. Beograd, Institut za izučavanje radničkog pokreta 1965 (6 zvezkov).

Zdravko MLINAR: *Studijski projekat »Sociološko istraživanje jugoslovenske komune«*. *Literatura o komuni u Jugoslaviji. (Nacrt bibliografije po autorima.)* Urednik Zdravko Mlinar. Saradnici: Matija Golob, Margareta Đurđev, Aleksandar Đurđev. Ljubljana, Odeljenje za sociologiju Instituta društvenih nauka, Beograd; Institut za sociologiju in filozofijo pri univerzi v Ljubljani 1964. 134 str.

Letno bibliografijo knjig in člankov s področja telesne vzgoje izdaja od 1963 Jugoslovenski zavod za fizičku kulturo v Beogradu pod naslovom:

Bibliografija jugoslovenske fizičke kulture. Časopisi i knjige. Beograd 1964—.

Urednik je Dragan MARŠIČEVIĆ.

Miroslav R. ACIMOVIĆ: Bibliografska građa o radničkom samoupravljanju u Jugoslaviji i oblicima učešća proizvođača u upravljanju preduzećima u drugim zemljama. Prikazi i anotacije. Saradnici: Erić Nevena, Dinić Dragoslav, Klisić Milena... Beograd, Institut društvenih nauka 1966. XIV + 858 str.

Bosiljka PEJOVIĆ-PROTIĆ, Milan VESOVIĆ: Oktobarska socijalistička revolucija. Bibliografija posebnih izdanja i članaka iz radničke periodike 1917—1945. Beograd, Zajednica institucija za izučavanje radničkog pokreta i Saveza komunista Jugoslavije 1967. X + 370 str.

Žarko D. PROTIĆ: SKOJ i omladinski pokret (1919—1957). Građa za bibliografiju. Beograd, »Mladost« 1957, 132 str.

Potrebam informatorjev v splošnoizobraževalnih knjižnicah služi priporočilna bibliografija literature o narodnosvobodilni vojni:

Izbor dela o narodnooslobodilačkoj borbi. Bibliografski priručnik. Izbor dela izvršili: Dubravko Štiglić, Slobodanka Knežić, Nada Petrova, Jasna Demšar, Andra Žnidar, Žarko Protić. Beograd, Savez organizacija i ustanova za širenje knjige NR Srbije; Zagreb, Savez knjižnica i čitaonica NR Hrvatske 1962. 220 str.

Obveščanju tujine o literaturi o narodnoosvobodilni vojni je namenjena izbirna bibliografija:

Dušan ŽIVKOVIĆ i Vlado STRUGAR: Izbrannaja bibliografija po osvoboditel'noj vojne i revolucii jugoslavskih narodov. Beograd, Institut za izučavanje radničkog pokreta 1965 (1967). 113 str.

Izšlo tudi v angleščini: *Selection from the bibliography on the liberation war and revolution of Yugoslav peoples.*

Tu naj navedemo še bibliografijo literature o Titu, ker to gradivo tudi posega v dobo narodnoosvobodilne borbe naših narodov:

Dragiša KAČAREVIĆ: Građa za bibliografiju biografske literature o Josipu Brozu Titu. Beograd 1962. 35 str.

Obsega popis literature iz vse Jugoslavije. Izšlo v dodatku časopisa *Naša stvarnost*, 1962, št. 5.

Izdajo nekaj bibliografij s področja medicine sta omogočili tovarna »Pliva« in Bolnica »Dr. Mladen Stojanović« v Zagrebu:

Erik HAUPTMANN, Inga ČREPINKO: Jugoslavenska hematološka bibliografija. Zagreb, »Pliva« 1963. 106 str.

Vladimir HUDOLIN: Jugoslavenska bibliografija alkoholizma. Zagreb, »Pliva« 1964—1966 (2 knjigi).

Popis obsega knjige in članke iz let 1875—1965.

Jugoslavenska bibliografija kliničke neurofiziologije. Vladimir Hudolin, Višnja Hudolin, Nikola Gubarev, Franjo Hajnšek, Vera Dürriegl. Zagreb, Bolnica »Dr. Mladen Stojanović« 1965. XIX + 40 str.

Tudi Jugoslovanski bibliografski inštitut izdaja občasno strokovne bibliografije:

Jovan JANIČIJEVIĆ: Jugoslovenska literatura o Dunavu 1945—1965. Beograd, Jugoslovanski bibliografski institut 1966. (3) + 63 str.

Organizacija i poslovanje privrednih organizacija. Literatura 1961—1965. Sastavili: Nevenka Skendžić, Milanka Debeljković, Ljiljana Jovanović, Jovan Janićijević. Beograd, Jugoslovanski bibliografski institut 1966 (2 knjigi).

Društveni položaj žene. Jugoslovenska literatura 1945—1967. Uredile Milenka DEBELJKOVIĆ i Nevenka SKENDŽIĆ. Beograd, Jugoslovanski bibliografski institut 1968. 96 str.

Za sistematično tekočo informacijo znanstvenikov o domačih in tujih novostih na področju prirodnoslovnih in uporabnih znanosti pa skrbi *Jugoslovanski center za tehnično in znanstveno dokumentacijo v Beogradu* (Jugoslovanski centar za tehničku i naučnu dokumentaciju Beograd). Njegova naloga je, da naroča domačo in tujo strokovno literaturo, predvsem znanstvene časopise s področja tehnike in gospodarstva, da popisuje prispevke v njih, jih opremlja z zgoščenimi izvlečki in te popise nudi na uporabo naročnikom (znanstvenim ustanovam, strokovnim knjižnicam, tovarnam itd.). V ta namen izdaja *Bilten dokumentacije* za razne stroke (gojenje rastlin, živinoreja, gozdarstvo in lesna industrija, pogonski stroji, strojna tehnologija, tehnika prometnih zvez, elektrotehnika, rudarstvo in geologija, metalurgija, kemija in kemijska tehnologija, prehrabena industrija, silikatna industrija, tekstilna in papirna industrija, goriva in maziva, gradnje in arhitektura, promet).

Center se ukvarja tudi s teoretičnimi vprašanji dokumentacije.

Prvo povojno bibliografijo jugoslovanskih bibliografij je pripravila zvezna sekcija za bibliografijo pri *Zvezi bibliotekarskih društev Jugoslavije*, izdal jo je Jugoslovanski bibliografski inštitut:

Bibliografija jugoslovenskih bibliografija 1954—1955. Beograd, Bibliografski inštitut FNRJ 1958. 270 str.

Ureditev po UDK. Upoštevane so tudi skrite bibliografije (skupaj 1141 enot). Avtorsko in predmetno kazalo.

Jugoslovanski bibliografski inštitut skrbi tudi za izdajo kataloga tujega časopisja v naših knjižnicah:

Katalog tekuće strane periodike u bibliotekama Jugoslavije. Beograd, Jugoslovanski bibliografski inštitut 1963—.

Izhaja na nekaj let (1963, 1966, 1967 itd.).

Od splošnih in strokovnih jugoslovanskih bibliografskih pomagal v enciklopedični obliki je poleg že omenjenih izdaj Jugoslovanskega leksikografskega zavoda omeniti še:

Ko je ko u Jugoslaviji. Biografski podaci o jugoslovenskim savremenici. Beograd, »Sedma sila« 1957. 810 str.

Suvremeni pisci Jugoslavije. Uredio Miloš Zorzut. Zagreb, Stvarnost 1966. 397 str.

Velika Epohina enciklopedija aforizama. Zagreb, Epoha 1968. (Glej spredaj str. 98.)

Zadružni leksikon FNRJ. Zagreb, Zadružna knjiga 1956—1957 (2 zv.).

Vojna enciklopedija. Beograd 1958— (do 1967 izšlo 9 zvezkov).

Kosta GRUBAČIĆ: Enciklopedijski leksikon bibliotekarstva. Sarajevo, Zavod za izdavanje udžbenika 1964. 337 str.

Tekočo bibliografijo bibliografij v Jugoslaviji prinaša od 1961 *Vjestnik bibliotekara Hrvatske*. Sestavlja jo Branka HERGEŠIĆ.

b) Srbska bibliografija

Retrospektivna bibliografija v 19. stol.

Prvo retrospektivno srbsko splošno bibliografijo je v začetku 19. stoletja snoval široko razgledani prosvetitelj in pisatelj Lukijan MUŠICKI (1777—1837), od 1803 do 1812 profesor na gimnaziji in knjižničar mitropolitske knjižnice v Sremskih Karlovcih, nato arhimandrit v samostanu Šišatovac pod Fruško goro, od 1824 najprej administrator, zatem vladika (episkop) gornjekarlovške eparhije. Njegova bibliografija z naslovom *Serbskaja slovesnost* je nastajala v času službovanja v Sremskih Karlovcih; predeloval in dopolnjeval jo je v Šišatovcu. Razdeljena je v tri dele. V prvem delu je popisoval knjige iz let 1493—1810 in jih razporedil v 16 strokovnih skupin; v drugem delu je razporedil isto gradivo po abecednem redu avtorjev, v tretjem delu pa po letih (ta del je dopolnil z gradivom do leta 1818). Mušicki je popisal skupno 379

enot. To seveda ni popoln seznam srbskih tiskov iz označenega obdobja; kljub temu je bibliografija Mušickega dragocena: popisi naslovov so natančni, po potrebi smiselno krajšani; med njimi je tudi več del, ki so sedaj izgubljena. *Serbskaja slovesnost* ni bila natisnjena, zato je bila premalo cenjena in je ostala neizkoriščena vse do najnovejše dobe.

Z opisanim delom L. Mušickega se v strokovnem pogledu ne more meriti *Slavensko-srbska bibliografija od godine 17.. do konca 1828*, ki jo je leta 1829 objavil Pavle BERIĆ (1798–1842) v mesečniku *Letopisi serbske*. V prvem delu navaja avtor v abecednem redu 121 piscev, bibliografske podatke pa podaja samo za 75 od navedenih imen. V drugem delu so popisani anonimni tiski. Opisi knjig so v splošnem nepopolni in nezanesljivi.

Izredno pomembna za starejšo srbsko bibliografijo tega obdobja je literarna dejavnost Slovaka Pavla Jozefa ŠAFARIKA (1795–1861). Ta učeni zgodovinar in slavist je bil v letih 1819–1833 profesor in nekaj časa tudi direktor gimnazije v Novem Sadu. Raziskoval je zgodovino in starožitnosti Slovanov in zgodovino slovanskih literatur. Od njegovih številnih del nas tu zanima predvsem *Geschichte der südslawischen Literatur* (Prag 1864–1865, 3 knjige). Tretja knjiga tega dela prinaša obširen popis srbskega slovstva pod naslovom:

Paul Jos. ŠAFARIK'S Geschichte der serbischen Literatur. Aus dessen handschriftlichen Nachlasse herausgegeben von Josef Jireček. Prag 1865. XIV + 480 str.

Za uvod (str. 1–109) podaja Šafarik razpravo o političnih razmerah (str. 4–32), o življenju in kulturi (str. 33–94), o jeziku in literaturi Srbov (str. 94–109). Vse preostalo gradivo (str. 110–480) pa je zasnovano biografsko in bibliografsko v naslednjih (v originalu neoštevilčenih) poglavjih:

1. *Reihenfolge der Schriftsteller, Mäcene, Schreiber und Drucker*: v kronološkem redu urejen popis 70 oseb od sv. SAVE do Antuna DALMATE (št. 1–70).

2. *Verzeichniss altserbischer Wörter, Handschriften und sonstiger Sprachdenkmäler*: v abecednem redu urejena lastna imena: nazivi rek, gora, mest in dežel, oseb; obča imena iz latinskih in grških virov, iz poznejših cirilskih in grških virov; opis starih napisov v kronološkem redu (št. 1–27), starih listin (št. 28–55) in rokopisov (št. 56–208), urejenih po strokah in kronološkem redu.

3. *Verzeichniss altserbischer Drucke*: opis starih srbskih tiskov po kronološkem redu (št. 209–258) in na koncu pregled po vsebini.

4. *Druckwerke katholischer Serben mit cyrillischer Schrift* (št. 259–276): rimski tiski; beneški tiski; trnavski cirilski tiski katoliških Srbov.

5. *Cyrillische Druckwerke von Protestanten* (št. 277–283): cirilski protestantski tiski.

6. *Reihenfolge serbischer Schriftsteller von 1730 bis 1830* (št. 71–282): popis srbskih piscev, urejen po približnem kronološkem redu.

7. *Serben, welche bloss in fremden Sprachen schrieben* (12 piscev, ki so pisali samo v tujih jezikih).

8. *Reihenfolge der serbischen Werke von 1730 bis 1830* (št. 284–1026): bibliografski popis del iz let 1730–1830, urejen v 10 strokovnih skupin: jezikoslovje; govorne umetnosti: poezija in proza; zgodovina in zemljepis; filozofija; peda-

gogika; matematika; prirodoslovje in obrtništvo; medicina; pravoznanstvo in politika; teologija — s podrobno razdelitvijo na številne oddelke in pododdelke.

Knjiga ima abecedno kazalo piscev; manjka pa kazalo celotne težko pregledne vsebine.

ŠAFÁRIK se je trudil, da bi čim več del popisal neposredno po izvodu. Zato je marljivo pregledoval javne in privatne knjižnice v Novem Sadu, Sremskih Karlovcih (tu zlasti mitropolitško) ter v bližnji in daljni okolici teh mest. Ni pa izčrpal npr. rokopisne bibliografije L. Mušickega, čeprav jo urednik J. Jireček navaja med njegovimi viri in čeprav Stojan NOVAKOVIĆ trdi, da je bila bibliografija L. Mušickega temelj Šafárikove srbske bibliografije (Srbska bibliografija, 1869, VII). G. MIHAJLOVIĆ je dognal, da bi bil Šafárik lahko dobil iz rokopisa Mušickega podatke še za 33 knjig, ki mu manjkajo (Srbska bibliografija XVIII veka, 1964, XV).

Opisi so zanesljivi, dragocene so anotacije, v katerih navaja tudi pomembnejšo literaturo o posameznih delih. Šafárikova bibliografija je še vedno porabna, čeprav je stara že skoraj 140 let.

Šafárikova Zgodovina jugoslovanske literature je izšla z več kot tridesetletno zamudo v tujem jeziku in v tuji deželi; kljub vrednotam, ki jih ima, ni mogla pomembneje vplivati na razvoj srbske bibliografije v 1. polovici 19. stoletja. Zaradi tega tembolj preseneča dejstvo, da so Srbi na začetku 2. polovice tega stoletja brez večjih pripravljalnih del dobili delo, ki se tako po pojmovanju pomena splošne nacionalne bibliografije kot po strokovni strani bibliografskih opisov in po ureditvi gradiva lahko postavi ob stran pomembnim splošnim bibliografijam večjih evropskih narodov. V mislih imamo retrospektivno bibliografijo novejše srbske književnosti, ki jo je na začetku svoje znanstvene literarne in politične poti napisal sedemindvajsetletni profesor gimnazije v Beogradu Stojan NOVAKOVIĆ (1842—1915), poznejši slavist in zgodovinar velikega formata, sposoben politik in diplomat (1872 je postal bibliotekar Narodne biblioteke in kustos muzeja, 1873, 1874, 1880 minister prosvete, od 1875 profesor velike šole, 1883 član državnega sveta, 1884 minister za notranje zadeve, 1886—1891 in 1897 poslanik v Carigradu, kasneje v Parizu in Petrogradu, 1909 ministrski predsednik). *Srbska bibliografija* Stojana NOVAKOVIĆA je prva tiskana srbska retrospektivna bibliografija v domačem jeziku.

Stojan NOVAKOVIĆ: Srpska bibliografija za noviju književnost 1741—1867. U Biogradu, Srpsko učeno društvo 1869. XXIV + 644 str. Ponatis: Leipzig, Zentralantiquariat der DDR 1967.

Popisuje 3291 enot. Ureditev kronološka. Pregled po strokah; kazalo imen piscev; abecedno kazalo anonimnih knjig in knjig, bolj znanih po naslovu; kazalo imen zgodovinskih oseb, izdajateljev, založnikov in drugih v bibliografiji omenjenih oseb; statistični pregled izdaj po letih.

V uvodu razlaga avtor še danes veljavne misli o pomenu splošne nacionalne bibliografije, o zbiranju in izbiranju gradiva zanjo, o metodi bibliografskega

popisovanja. O opisu enot pravi: »Što se tiče načina opisivanja knjiga držao sam se ovoga. Stavivši naprijed ime piščevo [dodati je treba, da predvsem domačega avtorja ali soavtorja, prevajalca, izdajatelja itd.], prepisao bih vjerno naslovni list bez ikakvih promjena i na svjema sitnicama, za tijem bih pažljivo pregledao paginaciju u knjige i naznačio broj strana. Ako bi osim paginovanih strana bilo u knjigi sprijed ili na kraju još ne paginovanih lista, ili strana koje ne stoje u savezu s glavnom paginacijom, njih bih prebrojao i onako isto naznačio: naprijed, pred brojem označenijeh strana, ako tako stoje, ili natrag, ako bi stajale na kraju. Ali sam ovome načinu mogao ostati došljedan samo kod onijeh knjiga, koje sam sâm vidio — a nikako kod onijeh za koje sam doznao iz raznih bibliografskih bilježaka u našoj književnosti.« (Str. XXII.)

Enota popisuje po možnosti po primerku; v anotaciji podaja vir za podatke iz druge roke, literaturo o delu, dopolnila k opisu itd. Za starejše obdobje se naslanja predvsem na Šafárika; Mušickega ni izpisal, ker je bil prepričan, da ga je izčrpal Šafárik. — Tudi Novakovićeve misli, ki jih podaja v predgovoru o nalogah narodne biblioteke v odnosu do domačega tiska, so še danes živo aktualne in veljavne.

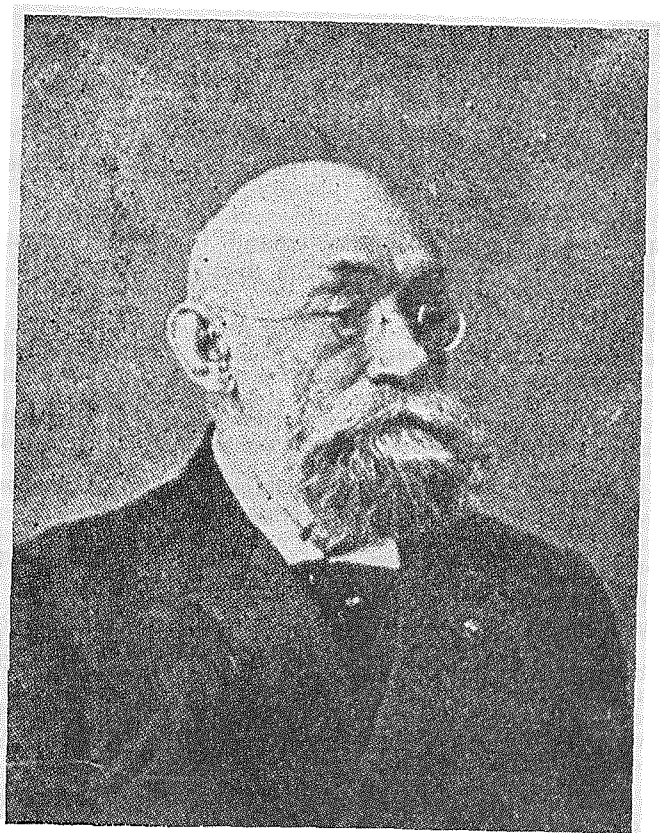
Novakovićeve bibliografije je kljub pomanjkljivostim, ki so jim vzrok omejene možnosti, v katerih je avtor delal, še danes po sto letih izida nepogrešljiva v vsaki slavistični knjižnici. Zato ni čudno, da je za stoletnico doživela ponatis v tujini.

Dodatke in popravke k Novakovićevi *Srpski bibliografiji* so objavili številni pisci v raznih publikacijah od leta 1869—1892 (navedeni so v *Enciklopediji Jugoslavije* I, str. 505).

Tekoča bibliografija v 19. stol.

V 1. polovici 19. stoletja so razni časopisi posvečali tekočemu popisu srbskih knjig razmeroma malo pozornosti. Mesečnik *Letopisi Serbske*, ki ga od leta 1826 izdaja *Matica srpska* v Novem Sadu (kasnejši naslov: *Serbskij letopis*, od 1873: *Letopis Matice srpske*), je prinašal sicer tudi poročila o novih srbskih knjigah, a ti popisi niso bili natančni ne popolni ne redni. Isto velja za bibliografske rubrike v časopisih *Golubica* (Beograd 1839—1844), *Glasnik društva srpske slovesnosti* (Beograd 1847—1892), *Sedmica* (Novi Sad 1852—1858), *Danica* (Novi Sad 1860—1871) idr. »Čas je javljano za nove knjige i ispisivan im naslov. (kad potpun i vjeran, a kad krnj i onakažen), a čas nije; za jednu je knjigu javljeno, a deset je propušteno bez riječi.« (Stojan Novaković, *Srbska bibliografija*, VIII.) Zato o tekoči bibliografiji pri Srbih v tej dobi ne moremo govoriti. Izjema so samo bibliografski popisi srbskih in hrvatskih knjig za leta 1856, 1857, 1858, ki jih je v *Glasniku društva srpske slovesnosti* priobčil Đuro DANIČIČ.

Kasneje je Stojan NOVAKOVIĆ nadaljeval svoje bibliografsko delo tako, da je v *Glasniku Srpskog učenog društva* (1870—1878) priobčeval letne preglede srbske in hrvatske književnosti z dodanim popisom tuje literature o Srbih in Hrvatih za leta 1868—1876. Za njim je v istem glasilu 1886, 1884, 1885 priobčil tekočo bibliografijo za leta 1877—1878,

Stojan Novaković (1842—1915)

1883, 1884 Dragutin POSNIKOVIĆ; za leto 1893 pa je letni pregled objavil Danilo ŽIVALJEVIĆ v *Spomeniku Srpske akademije nauka* (XXVII, Beograd 1895).

To so bili zadnji tekoči bibliografski pregledi srbske knjige v 19. stoletju; tudi za prvi dve desetletji 20. stoletja Srbija nima tekoče splošne nacionalne bibliografije. V obdobju Jugoslavije med obema vojnama pa je srbska knjiga tekoče zabeležena le v kratkotrajnih poskusih splošne tekoče jugoslovanske bibliografije, ki so se pojavljali v Beogradu.

Splošna bibliografija po 2. svetovni vojni

Po drugi svetovni vojni je urad za informacije pri predsedstvu vlade Ljudske republike Srbije izdal letno bibliografijo Srbije za dve leti:

Bibliografija Srbije 1947 (1948). Izdanje Ureda za informacije pri predsedništvu vlade Narodne republike Srbije. Beograd 1948—1949 (2 zvezka).

Leto 1947: 256 str., leto 1948: 288 str. Najprej so popisane knjige, za njimi časopisje. Knjižno gradivo je razdeljeno v skupine: marksizam-leninizam, publicistika, nauka, književnost; umetnost; udžbeniki; stručna literatura; crkvena izdanja; zakoni, uredbe, odluke, pravilnici i slično; razno. Časopisje je razdeljeno v skupine: listovi; časopisi; listovi in časopisi nacionalnih manjina u NR Srbiji; listovi i časopisi saveznog značaja koji izlaze na teritoriji NR Srbije.

Po drugi svetovni vojni je izšla po daljšem obdobju spet pomembna retrospektivna bibliografija starejše srbske književnosti:

Georgije MIHAILOVIĆ: Srpska bibliografija XVIII veka. Beograd, Narodna biblioteka Srbije 1964. XXXVI + 383 + (IV) str.

Popis 413 enot v kronološkem redu; od teh je avtor videl 360 originalov, druge so popisane po literaturi. V knjigi so reproducirane fotografije naslovnih in drugih važnih strani vseh knjig, ki jih je avtor imel v rokah. Zato se je redakcija knjige pod vodstvom Miraša KIČOVIĆA odločila, naj se naslovi knjig podajajo skrajšano in v transkripciji. Obsežer in natančen pa je opis obsega, vsebine, sestavnih delov in drugih posebnosti vsake enote. Ob koncu vsakega opisa navaja avtor literaturo o enoti in hranilišča.

Bibliografijo knjig 15.—17. stoletja prinaša pomembno delo D. MEDAKOVIĆA, ki raziskuje srbske knjige po tipografski in umetniški strani:

Dejan MEDAKOVIĆ: Grafika srpskih štampanih knjiga XV—XVII veka. Beograd, Srpska akademija nauka i umetnosti 1958. 281 str. + 125 tablic.

Narodna biblioteka v Beogradu pripravlja izdajo nacionalne srbske bibliografije 19. in 20. stoletja do leta 1945.

Bibliografije časopisja

Časniki in časopisi so v navedenih bibliografijah za starejšo književnost popisani skupaj s knjigami. Poseben bibliografski pregled vsega srbskega časopisja 18., 19. in začetka 20. stoletja pa so napisali Uroš DŽONIĆ, Pavle STEFANOVIĆ in Dušan M. ŠIJACKI za publikacijo *Jugoslovenska štampa. Referati i bibliografija*, ki je izšla v Beogradu leta 1941 za deseti slovanski novinarski kongres; pod naslovom *Srpska štampa 1768—1911* je v kronološkem redu popisanih 265 enot srbskih časnikov in časopisov.

Po drugi svetovni vojni je izšla druga pomembna bibliografija srbskega časopisja za obdobje med obema vojnama (1915—1945).

Vuk DRAGOVIĆ: *Srpska štampa između dva rata. I. Osnova za bibliografiju srpske periodike 1915—1945.* Beograd, Srpska akademija nauka 1956. 422 + (I) str. (Grafća knj. XI.)

Knjiga prinaša več, kot napovedujeta naslov in podnaslov, saj vsebuje popis časnikov in časopisov, ki so v katerem koli jeziku izhajali na teritoriji NR Srbije, srbskih listov v drugih delih Jugoslavije in srbskega časopisja zunaj Jugoslavije; poleg tega pa podaja še pregled tujih časopisov, katerih glavni namen je bil informirati tujino o Jugoslaviji ali gojiti stike med Jugoslavijo in kako tujo deželo, in popis časniških združenj in ustanov. Partizansko časopisje ni zajeto. Bibliografska obdelava je neizenačena. Za nekatere enote so podane vse potrebne bibliografske prvine, pri drugih so naštetih poleg urednikov še številni sodelavci, ponekod je podana ideološka in politična oznaka listov in njihovih sodelavcev. Pri nekaterih enotah manjkajo osnovni podatki (čas, kraj izhajanja, celo naslov), ker jih avtor sam ni mogel dohnati. Posebno mnogo neizčiščenega gradiva je pri opisih listov, ki so izhajali v tujini.

Ureditev po pokrajinah: Srbija (posebej Beograd), Črna gora, Vojvodina (posebej časopisje posameznih manjšin); Makedonija; Bosna in Hercegovina; Hrvatska; jugoslovansko časopisje v tujini in tuje časopisje, namenjeno informacijam o Jugoslaviji; časopisje za prve in druge svetovne vojne (okupacijski tisk 1915—1918, begunski tisk); okupacijski tisk 1941—1945; okupacijske časniške agencije in druge propagandne institucije; begunski in taboriščni tisk 1941—1945; na koncu je dodan podroben popis časniških strokovnih organizacij, časniških agencij in ustanov.

Dodano je abecedno kazalo naslovov časnikov in časopisov ter strokovnih časniških združenj in ustanov.

Obširni uvod o časnikarstvu in časnikarjih tega obdobja je na koncu podan še v francoskem povzetku.

Dragovićevo delo je jemati kot gradivo za bodočo strokovno izdelano bibliografijo srbskega časopisja; kljub nekaterim neizčiščenim pogledom in neprecizni omejitvi naloge prinaša obilico dragocenih bibliografskih podatkov.

Bibliografija tiska NOB

S. PALAČANIN, D. POPOV: *Štampa narodnooslobodilačke borbe u Vojvodini.* Red. Lazar Čurčić. Novi Sad, Biblioteka Matice srpske;

Vojvođanski muzej radničkog pokreta i narodne revolucije; Dnevnik; Istarski arhiv PK SKJ 1962. 218 str.

V prilogi fototipska izdaja brošure: Jovan POPOVIĆ: Istinite legende (Pinko je video Tita).

Bibliografija pisatelja

Nadežda PETROVIĆ: Bibliografija knjiga ženskih pisaca štampanih u Vojvodini, Srbiji, Južnoj Srbiji, i Crnoj gori do svršetka godine 1935. Beograd 1936. 133 str.

Vsebina: Azbučni popis originalnih radova s indeksom imena prevodilaca, urednika i izdavača. Azbučni popis prevedenih radova. Hronološki popis izdanja i časopisa. Hronološki indeks. Indeks po strukama. Ispravke. — Izšlo tudi kot sestavni del *Bibliografije knjiga ženskih pisaca u Jugoslaviji*. Beograd-Ljubljana-Zagreb 1936.

Bibliografije disertacij

Doktorske disertacije na Beogradskom univerzitetu 1905—1950. Materijal prikupljen od strane Bibliografskog instituta FNRJ. Beograd, Beogradski univerzitet 1951. 21 str.

Milica DODIĆ: Bibliografija doktorskih disertacija. 1951—1963. Beograd, Univerzitet 1964. 110 str.

Isto izšlo tudi v angleščini: *Bibliography of the thesis. 1951—1963.* Beograd 1967. 101 str.

Bibliografija prevodov

Aleksandar POGODIN: Rusko-srpska bibliografija 1800—1925. Beograd, Srpska akademija nauka 1932—1936 (dve knjigi).

1. knjiga (1932): Prevodi objavljeni po časopisima.

2. knjiga (1936): Prevodi objavljeni po novinama i kalendarima.

Tiskarski in založniški katalogi

Pomembno dopolnilo splošne srbske nacionalne bibliografije imamo v tiskanih katalogih tiskarjev, knjigotržcev in založnikov ter v tiskanih katalogih večjih knjižnic. Katalogi tiskarjev srbskih knjig se pojavljajo od srede 18. stoletja dalje. Najstarejši katalog srbskih knjig, tiskanih v tiskarni Dimitrija in Pana TEODOSIJA v Benetkah, je izšel okrog leta 1768—1769, a se ni ohranil. Drugi katalog iste tiskarne, *Katalog knjig slavenoserbskih pečatanih u Dimitrija i Pane Teodosija v Mletkah*, je objavljen v knjigi Pavla SOLARIĆA: *Pominak knjižeskij o slavenoserbskom v Mletkah pečataniju*. V Mletkah 1810. V njem je po uvodnem poglavju o zgodovini pisave, tiska in knjige pri Srbih natančno popisanih 70 tiskov imenovane tiskarne v letih 1759—1810.

Od starejših tiskanih katalogov sta pomembna še dva, ki ju je izdala tiskarna Josefa KURZBECKA in Stefana NOVAKOVIĆA na Dunaju in v Budimpešti (1792, 1798).

Med knjigotrškimi katalogi pa so s podatki o srbskih knjigah bogati zlasti katalogi beograjskih knjigotržcev in založnikov Mite STAJIĆA (1897, 1899, 1905, 1912) ter Gece KONA (1921, 1923, 1935, 1938).

Še večjo bibliografsko vrednost imajo katalogi in bibliografije izdaj posameznih znanstvenih in kulturnih ustanov, med njimi posebej *Srpske akademije nauka in umetnosti*, *Matice srpske* in *Srpske književne zadruge*.

Izdaje Srbske akademije znanosti in umetnosti in njenih prednic so bile večkrat podrobno popisane. Navajamo zadnji celotni pregled:

Pregled izdanja Srpske akademije nauka i umetnosti 1847—1959. Beograd 1961. 273 str.

Pregled je sestavil Borislav LEŽIMIRAC. Prinaša zaporedni popis akademijskih izdaj; pri vsakem letniku časopisa ali zbornika je navedena vsebina. Abecedno kazalo avtorjev. Pripravlja se tudi pregled po piscih. Pregled izdaj izhaja sedaj na dve leti.

Publikacije Matice srpske v Novem Sadu je popisal POLUŽANSKI pod naslovom:

Dragiša POLUŽANSKI: Bibliografija izdanja Matice srpske 1826—1949. Novi Sad, Matica srpska 1950. 158 str.

Tudi Srpska književna zadruga v Beogradu je dobila dobro bibliografijo svojih izdaj:

Milan Ž. ŽIVANOVIĆ: Bibliografija Srpske književne zadruge. 1892—1967. Beograd, Srpska književna zadruga 1967. LXXXVIII + 444 str. + 18 tab.

Ureditev tekoče po zbirkah. Več kazal. V uvodu zgodovina SKZ.

Obsežne kataloge svojih publikacij izdajajo založbe tudi po drugi svetovni vojni, med njimi so posebno obsežni in številni popisi izdaj založniških podjetij *Prosveta*, *Nolit*, *Kultura*.

Knjižnični katalogi

Med tiskanimi knjižničnimi katalogi so pomembni katalogi *Narodne biblioteke* v Beogradu in *Matice srpske* v Novem Sadu.

Katalog Narodne biblioteke u Beogradu. Beograd 1886—1903.

Zv. 1: Književnost srpska. 1894. (VI) + 895 str.

Zv. 3: Književnost srpska i hrvatska. 1886. (III) + 652 str.

Zv. 4: Rukopisi i stare štampane knjige. Sastavio Ljub. Stojanović. 1903. XV + 416 str.

Svetozar MATIĆ: Opis rukopisa Narodne biblioteke. Beograd, Srpska akademija nauka; Naučna knjiga 1952. VII + 302 str.

Spisak knjiga i rukopisa u Biblioteci Matice srpske. Novi Sad 1899. (VIII) + 385 str.

Katalog Biblioteke Matice srpske. Sastavio Dimitrije KIRILOVIĆ. Novi Sad 1950—1955 (2 knjigi).

I. Srpske knjige 1494—1847. 1950. 144 str.

II. Srpske knjige 1848—1880. 1955. 397 str.

Vsebinska kazala časopisja

Većeje število časopisov je dobilo obsežna kazala za daljša obdobja. Navajamo jih samo nekaj:

Pregled sadržaja 90-ornih knjiga Glasnika Srpskoga učenog društva 1841—1847—1891, po piscima, po strukama i hronološki priredio Jovan BOŠKOVIĆ. Beograd 1892. 355 str.

Pod naslovom *Bibliografija južnoslovenske povremene štampe do kraja 1934 god. I. knj.* (izd. Gojka Niketića. Beograd 1935, 196 str.) je popisana vsebina časopisov: *Brankovo kolo* (1895—1914), *Književnik* (1864—1866), *Zora* (Mostar 1896—1901), *Srbadija*, ilustrovani list (1874—1875), *Srbadija*, časopis za zabavu i pouku (1881—1883), *Srpske ilustrovane novine za zabavu* (1881—1882), *Sedmica* (1852—1858).

Srpski književni glasnik je izdal popise vsebine vseh letnikov od 1901—1928: Sadržaj br. 101—200. Beograd 1909; Sadržaj br. 201—300. Beograd 1913; Sadržaj br. 301—323. Beograd 1926; Sadržaj br. 1—100 (nova serija 1920—1924). Beograd 1925; Sadržaj br. 1—200, 1920—1928. Beograd 1929.

Letopis Matice srpske je dobil kazalo za 125 let:

Marko MALETIN: Sadržaj Letopisa Matice srpske. 1825—1950. Novi Sad, Matica srpska 1968.

Vsebinska kazala za daljša obdobja so izdali še razni drugi časopisi, npr. *Glasnik skopskog naučnog društva* (Skoplje 1936), *Glasnik Istorijskog društva u Novom Sadu* (Novi Sad 1939), *Glasnik Geografskog društva* (Beograd 1939), *Srpski arhiv* (Beograd, Srpsko lekarsko društvo 1948, 1963), *Glasnik Hemiskog društva Beograd* (Beograd 1958), *Prosvetni pregled* (Beograd 1955, 1960, 1965), *Narodna milicija* (Beograd 1965) idr.

Osebne bibliografije

Prvi poskus srbskega bibliografskega leksikona je izdal leta 1815 v Budimpešti slušatelj filozofije Lazar BOIĆ. Njegov *Pamjatnik mužem u slaveno-serbskom knižestvu slavnym* (izšel je samo 1. del) prinaša najprej seznam imen 37 umrlih in 66 živih srbskih piscev brez drugih

podatkov, zatem pa biografije in bibliografije Jovana RAJIĆA, Dositeja OBRADOVIĆA, Grigorija TRLAJIĆA in Atanasija I. STOJKOVIĆA. V uvodu k tej 115 strani obsegajoči knjižici izjavlja avtor, da je nameraval napisati »Opšću biblioteku«, v kateri bi popisal vsa slavenosrbska dela, a načrta ni mogel izvršiti, ker ni mogel priti do vseh potrebnih knjig.

Konec 19. stoletja je izšel zbornik biografij pod naslovom:

Milan MILIČEVIĆ: Pomenik znamenitih ljudi srpskog naroda novijega doba. Beograd 1888—1901 (2 zvezka).

Večje število biografij z bibliografijami je zbranih tudi v delih:

Andra GAVRILOVIĆ: Znameniti Srbi XIX veka. Zagreb 1901—1904 (3 knjige).

Vasa STAJIĆ: Novosadske biografije iz arhiva Novosadskog magistrata. Novi Sad 1936—1940 (5 zvezkov).

Navedena dela so plod prizadevanja posameznikov, zato v njih ne moremo gledati pravih, popolnih in kritičnih biobibliografskih pomagal, kakršna nastajajo praviloma le v inštitutih ob skupinskem delu večjega števila strokovnjakov. Kljub temu pa prinašajo mnogoštevne podatke, ki še dandanes pogosto dobro služijo.

Univerza v Beogradu, ki je objavila že omenjene popise disertacij, publicira tudi bibliografije znanstvenih del svojih učiteljev in sodelavcev. Izšli so popisi za leti 1963 in 1964:

Bibliografija naučnih radova nastavnog osoblja na Univerzitetu u 1963. Tekst pripremila i obradila Milica DODIĆ. Beograd, Univerzitet 1964. 207 str. + Dodatek (1965). 66 str.

Nadaljevanje izdaja letno *Univerzitetna biblioteka* v Beogradu pod naslovom:

Popis radova nastavnika i saradnika Beogradskog univerziteta u toku ... Beograd, Univerzitet 1966—.

Za leto 1964 444 str.; za leto 1965 480 str.; za leto 1966 400 str. itd.

Poleg mnogoštevilnih bibliografij posameznih piscev, objavljenih po raznih časopisih in zbornikih, je izšlo razmeroma malo samostojnih osebnih bibliografij; taki sta npr.

Stanka KOSTIĆ: Bibliografija celokupnih dela Branka Ćopića. Beograd, Prosveta 1964. 158 + (III) str.

V kronološkem redu so popisane posebej knjige, objave v časopisju in prevodi.

Rista SIMONVIĆ: Borisav Stanković i njegovo književno delo. Bibliografija objavljenih radova, članaka i knjiga. Vranje. Državni arhiv 1966—1968 (2 zv.).

Zv. 2 (1968) prinaša dopolnilno bibliografijo.

Rista SIMONVIĆ: Ljudi i dela. (Biografski podaci i bibliografija objavljenih radova poznatih ljudi iz Vranja i okoline.) I. Vranje, Državni arhiv 1968. 56 + (I) str.

Strokovne bibliografije

Med strokovne bibliografije naj uvrstimo najprej starejšo bibliografijo srbskega avtorja, ki popisuje tujo literaturo o Srbiji in Hrvatih:

Nikola S. PETROVIĆ: Ogled francuske bibliografije o Srbima i Hrvatima (1544—1900). Beograd, Srpska akademija nauka 1900.

Po drugi svetovni vojni je izšlo nekaj večjih samostojnih strokovnih bibliografij.

Risto JEREMIĆ: Bibliografija srpske zdravstvene književnosti. 1757—1918. Beograd, Srpsko lekarsko društvo 1947. VII + 233 str.

Sergije DIMITRIJEVIĆ: Bibliografija socijalističnog i radničkog pokreta u Srbiji. Sa osvrtom na okolne krajeve naše zemlje. Beograd, »Rad« 1953. 216 str.

Sergije DIMITRIJEVIĆ: Srpska socijalistička prevodna literatura. Beograd, »Rad« 1958. 136 str.

Prinaša prevode, objavljene do leta 1915.

Radoslav PEROVIĆ: Prilog bibliografije radničkog pokreta (do 1919). Beograd, »Rad« 1956. 224 str. + 1 tabl.

Rista SIMONVIĆ: Vranje, okolina i ljudi. (Bibliografija objavljenih članaka i knjiga.) Vranje, Državni arhiv 1964. 70 str.

Sindikalni pokret u Srbiji. Knj. 5. Bibliografija 1903—1919. Beograd, Nolit 1967. 422 str.

Redakcija: Žarko Jovanović, Jovan Dabovac, Lazar Ivanović idr. Kronološka ureditev prispevkov iz delavskega tiska, stvarno kazalo, kazalo osebnih imen in geografskih pojmov.

Srbislav TODORVIĆ, Tihomir TODORVIĆ: Biografski pregled knjiga, listova, časopisa i ostalih publikacija o fizičkoj kulturi u Srbiji. Razdoblje od 1867. do 1918. godine. Beograd, Komisija za istoriju, arhiv i muzej fizičke kulture SR Srbije 1967. 38 str.

Bibliografija članaka o narodno oslobodilačkom ratu u Vojvodini iz vojvođanskih dnevnih i nedeljnih listova (1944—1966). Redakcija: Šandor Veg, Čedomir Potparić, Lazar Čurčić. Novi Sad 1968. 275 str.

Gradivo urejeno po alfabetu listov, po listih kronološko. Bibliografske anotacije z izvilleki vsebine. Stvarno in avtorsko kazalo.

Pregled srbskih bibliografij je objavil Uroš DŽONIĆ v Narodni enciklopediji I (1926), str. 190—191, Dragoslav PAVLOVIĆ v Hrvatski enciklopediji I (1940), str. 514, ter ponovno Uroš DŽONIĆ v Enciklopediji Jugoslavije I (1955), str. 504—508.

Zapiske predavanj za potrebe srbskih knjižničarjev je razmnožil Slobodan KOMADINIĆ: *Osnove bibliografske teorije i poznavanje glavnih bibliografija*. V: Materijali sa seminara za knjižničare II. Beograd, Narodna biblioteka Srbije 1964. 101 str.

c) Hrvatska bibliografija

Retrospektivna bibliografija

Hrvatska bibliografija ima svoje začetke v 17. stoletju. Kakor je bila literarna dejavnost zaradi političnih prilik v 15.—19. stoletju razcepljena po pokrajinah (Dubrovnik, Dalmacija, Severna Hrvatska), tako so tudi prvi bibliografski popisi pokrajinskega in lokalnega značaja. Dubrovčan Ambrozije GUČETIĆ je na začetku 17. veka natisnil popis literarnih del dominikancev, posebno tistih, ki so bili po rodu Dalmatinci in Dubrovčani: *Catalogus virorum ex familia praedicatorum in literis insignium* (Venezia 1605). Pomembnejše je biobibliografsko delo dubrovniškega pesnika Ignjata ĐURĐEVIĆA (ĐORĐIĆA), zlasti zbornik njegovih biografij znamenitih Dubrovčanov: *Vitae et carmina nonnulorum illustrium civium Rhacusinorum* (nastal po letu 1712, natisnjen leta 1935). V rokopisu je ostal bibliografski zbornik Serafina CRIJEVIĆA *Bibliotheca Ragusina* (nastal med 1740 in 1742), ki prav tako popisuje življenje in dela dubrovniških piscev. V tisku pa je izšel po osebnih imenih abecedno urejeni popis dubrovniških piscev z njihovimi deli do leta 1766, ki ga je napisal Sebastijan DOLCI (SLADE) pod naslovom: *Fasti literario-ragusini sive virorum literatorum qui usque ad annum MDCCLXVI in Ragusina claruerunt ditione, prospectus* (Benetke 1767). Mnogo bibliografskih podatkov podaja na začetku 19. stoletja Franjo Maria APPENDINI v II. knjigi svojega dela *Notizie storico-critiche sulle antichità, storia e letteratura de' Ragusei* (Dubrovnik 1802—1803). Appendini je uredil pisce po književnih vrstah in kronološko.

Tudi v severni Hrvatski se pojavijo najprej v latinščini pisana dela biobibliografskega značaja, omejena na pripadnike določenega reda, na pokrajino ali mesto. Tako je pavlinec Nikola BENGGER sredi 18. stoletja napisal, a ne natisnil biobibliografijo pavlinecev, med njimi tudi hrvat-

skih (*Catalogus authorum... ex religiosis ordinis S. Pauli*), Baltazar KRČELIĆ pa je leta 1774 izdal v Varaždinu popis piscev severne Hrvatske 14. do 17. stoletja: *Scriptorum ex regno Slavoniae a saeculo XIV usque ad XVII inclusive collectio*; na Slavonijo se omejuje rokopisni popis piscev Josipa JAKOŠIĆA iz leta 1795, Slavonec Grgur ČEVAPOVIĆ pa je prikazal dela piscev frančiškanov svoje province. Adam Alojzij BARIČEVIĆ je v svojem rokopisnem delu *Catalogus librorum Zagrabiae impressorum ordine chronologico* (1690—1800) popisal zagrebške tiske, samo knjige v kajkavskem narečju pa je leta 1814 popisal Marko MAHANOVIĆ. Posebej je treba omeniti poljudnega pisca Tomaša MIKLOUŠIĆA, ki je v drugem delu svoje knjige *Izbor dugovanj svakovrstneh za hasen i razveselenje služeceh* (Zagreb 1821¹, 1829²) prvi v domačem jeziku popisal hrvatske pisce in njihova dela iz severne Hrvatske, pa tudi iz drugih hrvatskih pokrajin.

Avtorji naštetih del niso bili literarni zgodovinarji in bibliografi; njihovi popisi so nepopolni; to so prvi bibliografski poskusi, ki pa kljub pomanjkljivostim vsebujejo dragocene bibliografske podatke.

V tretjem desetletju 19. stoletja je dozorevala bibliografija hrvatskih tiskov, ki jo je pripravljala za svojo knjigo *Geschichte der südslawischen Literatur* Josef ŠAFARIK. Svoj popis je gradil na podatkih nekaterih zgoraj omenjenih in drugih pisanih virov ter na lastnem poznanju hrvatske literature.

Tako je okrog leta 1835 dovršil biografsko in bibliografsko zasnovano zgodovino hrvatske literature v treh delih.

Prvi del obsega popis literature v glagolici (*Glagolitische Literatur*) in prinaša časovno urejeni popis 29 piscev z biografskimi podatki (*Reihenfolge der glagolitischen Schriftsteller*) in po strokah urejen popis 93 glagolskih tiskov in rokopisov (*Glagolitische Schriften*). Izšel je v Jirečkovi izdaji ŠAFARIKOVEGA rokopisa leta 1864 skupaj s slovensko literarno zgodovino kot I. knjiga *Zgodovine južnoslovanske literature*.

Paul Jos. ŠAFARIK'S Geschichte der südslawischen Literatur. I. Slownisches und glagolitisches Schriftthum. Prag 1864. 192 str.

Vsebina: I. Slownische Literatur. II. Glagolitische Literatur. Posebni kazali za slovenske in hrvatske pisce.

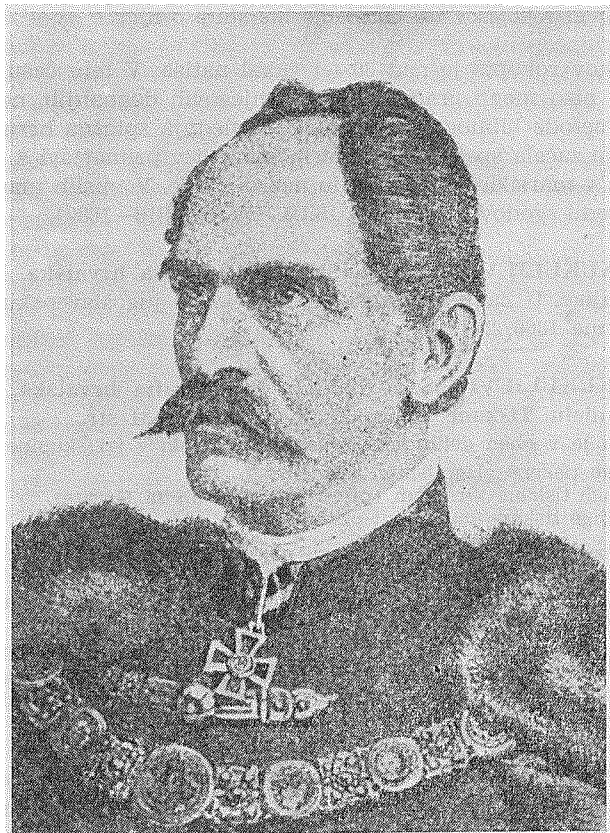
Drugi in tretji del s popisom ilirske ter hrvatske literature pa sta izšla v II. knjigi *Zgodovine* s posebnim naslovom:

Paul Jos. ŠAFARIK'S Geschichte der illirischen und kroatichen Literatur. Prag 1865. 382 str.

Vsebina:

III. Illirische Literatur.

Reihenfolge der illyrischen Schriftsteller (str. 1—99: v kronološkem redu urejen popis hrvatskih piscev od 12. do 1. tretjine 19. stoletja — razen kajkavskih piscev iz severne, provincialne Hrvatske).

Ivan Kukuljević-Sakcinski (1816—1889)

Reihenfolge der illyrischen Werke (str. 100—269: popis del zgoraj navedenih piscev; razpored v IX strokovnih skupin z mnogimi pododdelki).

IV. Kroatische Literatur.

Reihenfolge kroatischer Schriftsteller (str. 273—304: popis kajkavskih piscev iz severne Hrvatske od 16. do 1. tretjine 19. stoletja; kronološki red).

Reihenfolge der kroatischen Werke (str. 305—382: popis kajkavskih del, razporejenih v IX strokovnih skupin).

Šafárikovi bibliografski opisi so v splošnem natančni, zlasti pri delih, ki jih je imel v rokah. Dragocene so bibliografske beležke s podatki o hranilišču redkih knjig in rokopisov ter dotedanje literature o njih.

Šafárikov rokopis je nad 30 let čakal natisa. V tem času hrvatski bibliografi niso mogli graditi dalje na njegovih dognanjih, ne se učiti pri njem metode bibliografskega dela. Naslednja splošna hrvatska bibliografija je začela spet od začetka in pomeni v primerjavi s Šafárikovim delom v marsikaterem pogledu nazadovanje. V mislih imamo delo, ki ga je uredil zgodovinar Ivan KUKULJEVIĆ (1816—1889).

Ivan KUKULJEVIĆ SAKCINSKI: Bibliografia hrvatska. Dio prvi. Tiskane knjige. U Zagrebu, Troškom društva za jugoslavensku povjestnicu i starine 1860. 233 str.

Ivan KUKULJEVIĆ SAKCINSKI: Bibliografia hrvatska. Dodatak k prvome dielu. Tiskane knjige. U Zagrebu 1863. 31 str.

Gradivo je v obeh delih razdeljeno po črkopisih v tri skupine:

I. Knjige tiskane glagoljskimi pismeni.

II. Knjige tiskane kirilicom (pisane od Hrvatah za Hrvate).

III. Knjige tiskane latinskimi pismeni.

V teh skupinah ureditev po abecedi piscev in anonimnih naslovov. Prevedena dela so postavljena pod prevajalce. Obsega hrvatske in deloma tudi tujejezične knjige in hrvatsko časopisje (to postavlja večinoma pod urednike); vmes je tudi nekaj nesamostojnih enot iz zbornikov.

Opisi enot so neizenačeni, pogosto nezanesljivi in nepopolni. Ob imenski značnici so ponekod, zlasti pri starejših piscih, navedeni biografski podatki o piscu. Ponekod bibliografske opombe kar v nadaljevanju glavnega dela opisa.

Kazal ni.

Sodobna strokovna kritika je v podrobnem razboru opozorila na občutne vrzeli v zajetem gradivu, na neustreznost ureditve, na velike nedoslednosti in druge nestrokovne postopke v opisih in še na dolgo vrsto drugačnih napak v Kukuljevićevem delu. Slabosti Kukuljevićeve bibliografije izvirajo predvsem iz dejstva, da avtor ni bil bibliograf in skoraj ni popisoval knjig po primerku, marveč je jemal podatke predvsem iz tiskanih in rokopisnih katalogov knjižnic in z njimi dopolnjeval gradivo, ki so mu ga izročili drugi popisovalci, ki tudi niso bili bibliografi ali knjižničarji. Sam navaja v uvodu h knjigi, da sta mu prepustila »svoje hrvatsko in srbsko knjigopisje« profesorja Antun

MAŽURANIĆ in Vinko PACEL, svoje zapiske pa tudi Ljudevit GAJ in Mihalj SABLJAR; prav tam beremo tudi, kako je pretežno uporabljal tiskane in rokopisne kataloge knjižnic; šele nazadnje omenja, da si je mnogo pomagal tudi »svojom povećom zbirkom slavjanskih knjig«.

Bibliografija hrvatska je izšla kot prvi del prve knjige *Bibliografije jugoslavenske*. V drugem delu je nameraval izdati »za tisk jur priredjeni dio hrvatske Bibliografije, u kom će biti popisani mnogobrojni hrvatski rukopisi«. Naslednje knjige *Bibliografije jugoslavenske* pa naj bi prinesle še srbsko, slovensko in bolgarsko bibliografijo. Šele na koncu zadnje knjige je nameraval dodati strokovni pregled, t. j. »razdieliti sve knjige polag znanosti«. Toda ti in drugi Kukuljevićevi načrti, ki jih je imel glede nadaljevanja začete bibliografske serije, se niso uresničili.

Za srbski in bolgarski del KUKULJEVIĆ (oziroma odbor *Društva za jugoslavensku povjestnicu i starine*) najbrž sploh ni dobil sodelavcev; slovenski del je obljubil Etbin H. COSTA iz Ljubljane, a svoje obljube ni izpolnil in rokopisa ni poslal.

Ob koncu tega pretresa je treba poudariti tudi svetle strani Kukuljevićeve *Bibliografije hrvatske*. Predvsem je to prva splošna hrvatska retrospektivna bibliografija, pisana z namenom, da služi znanstveniku pri njegovem strokovnem delu. Zato si je urednik prizadeval, da bi zajel ves tisk, poleg knjig, zbornikov in časopisja tudi manj obsežne in na videz nepomembne publikacije (brošure, poročila, enolistne tiske, razglase ipd.). Njegova velika zasluga je tudi v tem, da je skušal prikazati hrvatsko književnost od začetka do sodobnosti kot književnost enega naroda, ne razdeljeno po dialektih in pokrajinah. Obsegel je hrvatsko deželo kot enoto »od Dubrovnika, sve do Dragonje u Istri, do Plieve u Bosnoj, do Mure i Drave u sadašnjoj Hrvatskoj i Slavoniji, te i preko ovieh riekah u Ugarskoj i Austriji«. Če je to književnost ločil po črkopisih, je storil to bolj iz tehničnih kot iz kakih drugih globljih razlogov.

Kukuljevićeva *Bibliografija hrvatska* je vse do danes edina v domačem jeziku pisana retrospektivna splošna bibliografija hrvatske književnosti. Kljub vsem pomanjkljivostim je po 110 letih od izida še vedno koristna. Ostala bo aktualna, dokler ne izide nova hrvatska retrospektivna bibliografija, ki jo pripravljajo v *Nacionalni i sveučilišni biblioteki* v Zagrebu.

Tekoča bibliografija

Prve poskuse tekoče letne hrvatske bibliografije je priobčeval Stan-ko VRAZ v literarnem zborniku *Kolo* I/1842—VII/1850 za leta 1842—1847, po njegovi smrti pa je za leto 1848 napisal pregled Andrija Torkvat BRLIĆ (*Kolo* VIII/1851). Ti pregledi pod različnimi naslovi (*Ilirska*

literatura, Literatura južnih Slavenah: b) Knjiženstvo Hãrvatah, Knjižanstvo južnih Slavjenah, Knjigopis domaći) obsegajo poleg hrvatskih tudi publikacije Slovencev in Srbov, zdaj pomešano, zdaj za vsak narod posebej. Pregledi del za posamezna leta so najbogatejši za hrvatsko književnost, a so tudi ti daleč od popolnosti. Opisi so kratki, nekateri z obširnimi kritičnimi opombami; nanizani so brez določenega reda. Med knjigami je uvrščenih tudi nekaj časnikov in časopisov.

V naslednjih desetletjih so hrvatske tiske beležile avstrijske, avstro-ogrske in madžarske bibliografije, vendar samo nedosledno in nepopolno; pomembnejše je upoštevanje hrvatske knjige v bibliografskih pregledih, ki so jih pisali 1856—1858 ter v 70-tih in 80-tih letih Đuro DANIČIĆ, Stojan NOVAKOVIĆ, Dragutin POSNIKOVIĆ in Danilo ŽIVALJEVIĆ (gl. spredaj str. 180, 182).

Šele za leta 1906 do 1909 so spet izšli dobri domači letni pregledi hrvatskega tiska v *Glasi Matice hrvatske* 1907, 1909 in koledarju *Strossmayer* 1908, 1909.

Med obema vojnama posebna tekoča hrvatska bibliografija ni izhajala; hrvatske tiske pa so beležili sporadični bibliografski pregledi jugoslovanskega obsega (gl. spredaj str. 160—164).

Spomladi leta 1941 pa je začelo *Hrvatsko bibliografsko društvo* v sodelovanju s *Sveučilišno knjižnico* v Zagrebu izdajati tekoči popis vsega tiska na Hrvatskem:

Hrvatska bibliografija. Izrađuje Hrvatsko bibliotekarsko društvo uz podporu Sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Zagreb I/1941—IV/1944, št. 1—4.

Izhajala je trikrat na leto; ureditev v 21 strokovnih skupin; abecedno kazalo v vsakem zvezku, ob koncu leta letno kazalo piscev.

Po drugi svetovni vojni pa je *Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti* začela izdajati bibliografijo hrvatskih knjig, ki jo pripravljajo v *Nacionalni i sveučilišni biblioteki*:

Bibliografija knjiga tiskanih u Narodnoj republici Hrvatskoj. Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1948—.

Prva knjiga je prinesla gradivo za leti 1945—1946, naslednje štiri za posamezna sledeča leta, zadnja (za leto 1950) je izšla leta 1956. Bibliografijo je priredila Branka HERGEŠIĆ, sodelavca sta bila Jelka MIŠIĆ in Branko TOMEČAK. Abecedna ureditev z dodanim strokovnim pregledom (35 strok) ter stvarnim kazalom osebnih in geografskih imen.

Za potrebe knjigotržcev in knjižničarjev je od leta 1948—1950 izhajal bibliografski časopis *Narodna knjiga*; prinašal je popis novih knjig z obširnimi poljudnimi anotacijami. Izdajal ga je najprej Urad za informacije, zadnje leto pa Narodna knjiga, knjižarsko preduzeće NR Hrvatske.

Bibliografija časopisja

Hrvatske časnike in časopise so vključevale med popise knjig tako KUKULJEVIĆEVA *Bibliografija hrvatska* kakor tudi spredaj omenjene občasne tekoče bibliografije. Toda to so dokaj nepopolni in nepregledni popisi. Prvi sistematični splošni pregled hrvatskega časopisja za dobo 1799—1911 je objavil Joso LAKATOŠ v že omenjeni publikaciji *Jugoslovenska štampa* (Beograd 1911). Pod naslovom *Hrvatska štampa 1789—1911* podaja najprej kratek zgodovinski pregled, zatem pa v abecednem redu urejeni popis hrvatskega časopisja; popis upošteva poleg hrvatskega in tujejezičnega časopisja na Hrvatskem tudi časopise, ki so ga izdajali Hrvati zunaj Hrvatske. Srbsko časopisje na Hrvatskem ni zajeto, ker je popisano v isti knjigi v prispevku *Srpska štampa*.

Tekoče preglede hrvatskega časopisja je prinašal *Strossmayer*, koledar za leta 1907, 1908, 1909, 1912.

Bibliografske podatke o hrvatskem časopisju prinašajo tudi zgodovinski pregledi hrvatskih časnikov in časopisov za daljša obdobja. Študija Iva HERGEŠIĆA *Hrvatske novine i časopisi do 1848* (Zagreb, Matica hrvatska 1936. 108 str.) raziskuje razvoj hrvatskega časopisja do revolucijskega leta 1848, kronološki pregled pa podaja do 1860; Ivan PERŠIĆ je ob jubileju *Obzora* podal zgodovinski pregled časnikov za sto let: *Sto godina hrvatskoga novinarstva* (v: *Obzor*, Spomen-knjiga 1860—1935. Zagreb 1936. Str. 227—229); Josip HORVAT pa je popisal zgodovino hrvatskega časništva od 1771 do 1939: J. HORVAT: *Povijest novinstva Hrvatske 1771—1939* (Zagreb, Stvarnost 1962. 439 str.).

Bibliografija razprav in člankov

Splošno bibliografijo razprav, člankov in leposlovnih prispevkov v hrvatskih časopisih izdelujejo v *Nacionalni i sveučilišni biblioteki* v Zagrebu:

Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova u časopisima Narodne republike Hrvatske. Zagreb, Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti 1948—.

Prva knjiga je prinesla gradivo za leti 1945—1946, naslednjih 6 pa za posamezna leta do 1952; zadnja (za leto 1952) je izšla leta 1956. Urejali so jo Mate UJEVIĆ, Jelka MIŠIĆ, Vjera BJENDIŠ, Janko ŽIVKOVIĆ. Ureditev po strokah. Kazalo piscev in prevajalcev.

Bibliografija protestantske književnosti 16. st.

Franjo BUČAR, Franjo FANCEV: Bibliografija hrvatske protestantske književnosti za reformacije. V: *Starine*, knj. 39. Zagreb 1938, str. 49—128.

Bibliografija latinistov

Šime JURIC: *Opera scriptorum Latinorum natione Croatarum usque ad annum MDCCCXLVIII typis edita. Bibliographiae fundamenta. Tomus I. Index alphabeticus.* Zagrabiae, Concilium Academicarum scientiarum et artium Iugoslaviae 1968. 638 str.

Izšlo v 3 snopičih kot 1. del zbirke: *Iugoslaviae scriptores Latini recentioris aetatis*. Popis 4003 del v latinščini. Na Hrvaškem se je latinščina uporabljala v katoliški cerkvi, v znanosti, leposlovju kot v večini drugih zahodnoevropskih dežel; v diplomaciji in administraciji pa celo dalj, t. j. vse do sredine 19. stoletja; zato je književnost v latinščini na Hrvaškem razmeroma bogata.

Popis navaja tudi hranilišča del ali vire za podatke (če delo ni bilo dosegljivo).

Bibliografije tiska NOB

Tisk narodnoosvobodilnega boja Hrvatske je popisán pod naslovom:

Građa za bibliografiju štampe Narodno-oslobodilačke borbe u Hrvatskoj. V: Naša štampa u borbi za slobodu i izgradnju socijalizma. Zagreb, Ured za informacije pri Predsjedništvu Vlade NR Hrvatske 1948. Str. 115—142.

Vsebina: Jelka MIŠIĆ: Prilog građi za bibliografiju knjiga i brošura; Danica ŠVALBA i Deša DEVČIĆ: Popis brošura, časopisa i listova Narodno-oslobodilačke borbe u Hrvatskoj.

V prvem prispevku ureditev po abecednem redu. V drugem so brošure urejene po abecednem redu, časniki in časopisi pa po področjih, na katerih (ali za katera) so izhajali.

Listi narodnoosvobodilnega gibanja (brez »Radiovijesti« in brez listov vojaških enot) pa so podrobneje popisani v prispevku:

Duškanka BOROJEVIĆ-STERMBERG: *Bibliografija listova Narodno-oslobodilačke borbe u Hrvatskoj.* V: Putovi revolucije I/1963, br. 1—2. Str. 431—456.

Podrobni opisi enot z navedbo naklade in hranilišč. Ureditev po področjih, na katerih (ali za katera) so listi izhajali.

Bibliografija pisateljic

Branka DIZDAREVIĆ, Jelka MIŠIĆ: *Bibliografija knjiga ženskih pisaca štampanih u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini do svršetka godine 1935.* Zagreb 1936. 80 str.

Vsebina: Alfabetški popis originalnih radova s indeksom imena prevodilaca, urednika i izdavača. — Alfabetški popis prevedenih radova. Hronološki popis časopisa i izdanja. Indeks po strukama. Hronološki indeks. — Delo je izšlo tudi kot sestavni del *Bibliografije knjiga ženskih pisaca u Jugoslaviji*. Beograd, Ljubljana, Zagreb 1936.

Bibliografija delavskega tiska

Poskus bibliografije delavskega tiska na Hrvatskem je napisal V. Korać:

Vitomir KORAĆ: Radničke novine i časopisi. Knjige i brošure. V: Povjest radničkog pokreta u Hrvatskoj i Slavoniji. III. del. Zagreb 1933.

Pokrajinske in krajevne bibliografije

Omenili smo že, da so bile splošne in posebne bibliografije pred KUKULJEVIĆEM večinoma pokrajinskega ali lokalnega značaja (dalmatinske, kajkavske). Dalmacija je dobila leta 1859—1861 tudi tekočo bibliografijo za leta 1856—1860. Oskrbel jo je knjigotržec in javni delavec Vid MORPURGO pod naslovom *Bolletino bibliografico dalmato* v svojem letnem zborniku *Annuario dalmatico* za leti 1859 in 1861.

Po drugi svetovni vojni pa je izšlo več pomembnih pokrajinskih in lokalnih retrospektivnih splošnih bibliografij, ki imajo namen dokumentirati moč hrvatskega kulturnega življenja posameznih pokrajin in mest v preteklih stoletjih.

[Ivan KUJUNDŽIĆ] Kresimir Bunić [ps.]: Prilog kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata. Subotica, Subotička matica 1946. 78 str.

Bibliografija knjig in časopisja.

Vjekoslav MAŠTROVIĆ: Jadertina Croatica. Bibliografija knjiga, časopisa i novina izdatih na hrvatskom ili srpskom jeziku u Zadru. Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1949—1954 (2 knjigi).

I. Knjige: 1949. 403 str. + XXI tab. Kronološko urejen popis knjig od 1789—1949; abecedni pregled; abecedno kazalo piscev, prevajalcev in prirediteljev.

II. Časopisi i novine: 1954. XXIV + 576 str. + 16 tab. Popis časopisov in časnikov v kronološkem redu (od 1806—1953). Popis razprav, člankov in književnih prispevkov v zadrskem časopisju (urejen po strokah). Abecedni pregled časopisja. Kazalo urednikov, glavnih sodelavcev in izdajateljev. Kazalo piscev in prevajalcev.

Tatjana BLAŽEKOVIĆ: Fluminensia Croatica. Bibliografija knjiga, časopisa i novina, izdanih na hrvatskom ili srpskom jeziku na Rijeci. Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1953. 177 str. + XIII tab.

Popis knjig od 1530—1952 v kronološkem redu. Abecedno strokovno in predmetno kazalo. — Popis časopisja v kronološkem redu. Abecedno in strokovno kazalo.

Petar KASANDRIĆ: Il giornalismo dalmato dal 1848 al 1860. Zara, Sp. Artale 1899. 185 str.

Zgodovinski pregled in bibliografski popis. Kratka oznaka tudi za obdobje 1860—1898.

Miroslava DESPOT: *Pokušaj bibliografije primorskih novina i časopisa 1843—1945.* V zborniku: Rijeka. Zagreb, Matica hrvatska 1953. Str. 611—638.

Katalogi knjig in rokopisov

Za bibliografijo starejših hrvatskih tiskov sta važna kataloga dveh većih privatnih knjižnic, KUKULJEVIĆEVE in GAJEVE (I. Kukuljević: Jugoslavenska knjižnica. Zagreb 1867; V. Gaj: Knjižnica Gajeva. Zagreb 1875).

Sveučilišna knjižnica v Zagrebu je med prvo svetovno vojno natisnila katalog svoje priročne knjižnice:

Katalog kr. sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Knjiga I. Priručna djela, udžbenici i djela, koja se najviše upotrebljuju. (Abecedni popis.) Zagreb 1916. 314 str.

Od starejših popisovalcev hrvaških rokopisnih spomenikov je najpomembnejši Ivan MILČETIĆ; navajamo njegovo najobsežnejše delo:

Ivan MILČETIĆ: *Hrvatska glagoljska bibliografija. I. dio. Opisi rukopisa.* [...] Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1911. 618 str.

Izšlo v: Starine XXXIII. knjiga. Popis glagolskih rokopisov v domačih in tujih knjižnicah. Ureditev v XIII vsebinskih skupin. Kazalo osebnih imen.

Pomembnejši so novejši katalogi inkunabul in rokopisov v hrvatskih knjižnicah:

Josip BADALIĆ: *Inkunabule u Narodnoj republici Hrvatskoj.* Zagreb, Izdavački zavod Jugoslavenske akademije 1952. 262 ÷ LVII str. + 1 pril.

Popisano 1124 inkunabul, urejenih po abecedi piscev. Kazalo tiskarjev, kazalo nahajališč. Konkordance.

Vladimir MOŠIN: *Ćirilski rukopisi Jugoslavenske akademije.* Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1952—1955 (2 zvezka).

I. Opis rukopisa: 1952. 259 str. Opis 219 rokopisov, urejen po vsebinskih skupinah. Kronološki pregled. Pregled po signaturah.

II. Reprodukcijske: 1955. 149 str.

Mijo BRLEK: *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku. I.* Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1952. 328 str. + XXXI listov slik + (III) str.

Popis 293 rokopisov (po tekočih številkah kataloga). Kazalo imen.

Stjepan KASTROPIL: Rukopisi Naučne biblioteke u Dubrovniku. I. Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1954. 432 str. + XXVIII str. slik + (III) str.

Popis 418 rokopisov v hrvaškem ali srbskem jeziku. Abecedno imensko kazalo.

Ante ŠUPUK: Šibenski glagoljski spomenici. Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1957. 240 str. + 6 tab.

Prepisi 240 glagoljskih spomenikov iz let 1547—1774 v latinico. Kazalo besed, krajevnih in osebnih imen.

Vjekoslav ŠTEFANIĆ: Glagoljski rukopisi otoka Krka. Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1960. 456 + 17 tab.

Popis rokopisov, urejen po krajih in hraniliščih (župnih uradih, knjižnicah in drugih zbirkah).

Imensko in stvarno kazalo.

Založniški katalogi in založniške bibliografije

Med založniškimi in knjigotrškimi katalogi so najpomembnejši katalogi zagrebške založbe in knjigarne Stjepana KUGLIJA in njegovih naslednikov (od 1881 do 1945) in antikvarja Mirka BREYERJA (1863—1946).

Lepo urejene bibliografske popise svojih izdaj sta izdali *Jugoslavanska akademija znanosti in umjetnosti* ter *Matica hrvatska*.

Antun ĐAMIĆ, Ilka VERONA: Popis izdanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. 1867—1950. Zagreb 1951. 521 + (II) str.

Kronološki popis del v zbirkah in serijah ter posameznih del z navedbo vsebine. Popis izdaj po piscih.

Iva MIHOVILOVIĆ: Popis izdanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. 1945—1965. Zagreb 1966. 301 str.

Kronološki popis del v zbirkah, serijah in časopisih ter posameznih del z navedbo vsebine. Več kazal.

Marin SOMBORAC: Bibliografija izdanja Matice hrvatske 1842—1962. Zagreb 1963. Str. 273—417.

P. o. iz: *Matica hrvatska 1842—1962*. Zagreb 1963. Popis izdaj Matice ilirske, Matice hrvatske in pododborov Matice hrvatske. Kronološki red. Kazalo naslovov in imen.

Vsebinska kazala časopisja

Bibliografski pregledi vsebine za daljša obdobja posameznih časnikov so nasplošno maloštevilne; te, ki so, izbirajo samo tehtnejše gradivo, če so splošne, ali pa se omejujejo na kako stroko ali na posamezni predmet. Tu navajamo samo dve.

Matko ROJNIĆ, Nikola ŽIC: Popis glavnih »Obzorovih« članaka. V: Obzor. Spomen-knjiga 1860—1935. Zagreb 1936. Str. 271—290.
Bogat, po strokah urejen popis prispevkov z različnih področij.

Hinko VINKOVIĆ: Jugoslawische Literatur im »Morgenblatt« (2. I. 1886—31. XII. 1935). Zagreb 1936. 46 str.

Po abecednem redu urejen popis prevodov pesmi, pesmi v prozi, aforizmov, proznih del (romanov, povesti, novel, črtic, humoresk), potopisov, dram. Naveden je tudi naslov originala in prevajalec.

Izšlo pa je več kazal za daljša obdobja posameznih časopisov.

J. KLOBUČAR: Napredak 1859—1909. Povijest i sadržaj prvih pedeset njegovih godina. Zagreb 1909.

Nova Evropa. Sadržaj stopedeset brojeva, knj. I—XX, 1920—1924. Zagreb 1925.

M. OREŠKOVIĆ: Popis rasprava i članaka Nastavnog vjestnika od god. 1—50 (1893—1942). V: Iz povjesti hrvatskog školstva i prosvjete. Zagreb 1944.

Deset godina »Naših tema«. 1957—1966. Zagreb 1967. Str. 2133—2228.

P. o. iz: Naše teme 1966, št. 12. Poleg pregleda po strokah, kazala avtorjev in urednikov prinaša tudi popis kritik o naših temah.

Vitimir UJČIĆ: Puljski »Hrvatski list« (1915—1918). Bibliografija priloga. Pula 1967. 42 str.

P. o. iz: Istarski mozaik, 1967. — Kronološki red. Kazalo avtorjev.

Biografski leksikoni in osebne bibliografije

Nekaj starejših zbornikov biobibliografskega značaja smo navedli že v prvih odstavkih poglavja o hrvatski bibliografiji. Tu navajamo še nekaj pomembnejših biobibliografskih leksikonov in zbornikov iz 19. in 20. stoletja.

Šime LJUBIĆ: Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia. Vienna, Zara 1856. VIII + 325 str.

Ivan KUKULJEVIĆ: Slovník umjetnikah jugoslavenskih. Zagreb 1858—1860 (4 knjige).
Nedokončano (do Strahinjić).

Pietro STANCOVICH: Biografia degli uomini distinti dell' Istria. 2. ed. Capodistria 1888. XXX + 460 str.

Milan GRLOVIĆ: Album zaslužnih Hrvata XIX stoljeća. Zagreb 1898—1900 (3 knjige).

Znameniti i zaslužni Hrvati te pomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925—1925. U Zagrebu, odbor za izdanje knjige »Znameniti i zaslužni Hrvati 925—1925« 1925. CXXVI + 298 str.

Vladimir BAZALA: Bibliografija književnih radova članova Medicinskog fakulteta u Zagrebu od početka škol. god. 1933/34 do konca škol. god. 1938/39. Zagreb 1940. 59 str.

Ureditev po strokah.

Po drugi svetovni vojni je izšlo nekaj osebnih bibliografij v posebnih izdajah:

Vjekoslav MAŠTROVIĆ: Bibliografija književnih radova Petra Pre-radovića, kao i pjesama, članaka i rasprava o njemu objavljenih u Zadru. Zadar, Naučna biblioteka 1952. 23 str.

Tomislav JAKIĆ: Bibliografija djela Miroslava Krleža. 1917—1953. Zagreb, Izdavački zavod Jugoslavenske akademije 1953. 21 str.

Davor KAPETANIĆ: Bibliografija djela Miroslava Krleža. Zagreb 1963. Str. 601—773.

P. o. iz: Zbornik o Miroslavu Krleži. Zagreb 1963. Nadaljevanje bibliografije istega autorja pod enakim naslovom izšlo v Reviji, 1963, br. 5 in pos. odtis. Osijek 1968. 69 str.

Strokovne bibliografije

Od starejših strokovnih bibliografij navajamo dve, ki prinašata bibliografsko gradivo o Dalmaciji, Črni gori in Istri.

Giuseppe VALENTINELLI: *Bibliografia della Dalmazia e del Montenegro.* Zagabria, Società slavomeridionale 1855—1862. 339 str. + Supplementi (1862). 132 str.

Ureditev: najprej gradivo o Dalmaciji splošno; nato o posameznih krajih. Posebej o Črni gori, kazalo osebnih imen, stvarno kazalo, kazalo geografskih imen.

Carlo COMBI: *Saggio di bibliografia Istriana pubblicato a spese di una società patria.* Capodistria 1864. VIII + 484 str. Ristampa fotomecchanica: Bologna, Forni edit. 1967.

Bibliografija je izšla anonimno. Gradivo je izbrano tendenčno za namene italijanskega iredentizma, brez upoštevanja slovenskih in hrvaških prispevkov. Prinaša popise knjig, člankov in razprav iz časopisov in časnikov. Ureditev: 12 strokovnih skupin.

Med obema vojnama in po drugi svetovni vojni je izšlo več strokovnih bibliografij v raznih publikacijah in samostojno; tu navajamo nekaj samostojnih izdaj:

Vladimir ČEPULIĆ: Bibliografija medicinske literature i graničnih područja, objavljenih u izdanjima Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Međimurja. I. sv. 1876—1937. Zagreb. Zbor liječnika za Hrvatsku, Slavoniju i Međimurje 1938. 226 str.

Ureditev po strokah. Avtorsko in stvarno kazalo.

Vladimir BAZALA: Bibliografija literature iz područja povijesti, medicine, veterine i farmacije (do konca god. 1940). Zagreb 1941. 46 str.

Alfons KAUDERS: Šumarska bibliografija. (1846—1946.) Zagreb, Šumarska sekcija Društva inženjera i tehničara NR Hrvatske 1947. 267 str.

Alfons KAUDERS: Šumarska bibliografija. (1946—1955.) Zagreb, Šumarsko društvo NR Hrvatske 1958. 440 str.

Josip BADALIĆ: Bibliografija hrvatske dramske i kazališne književnosti. Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1948. XVI + 318 str.

Prinaša v 1. delu popis hrvatske dramske književnosti od XV. stol do 1940, v 2. delu pa popis literature o dramski umetnosti in o gledališču. Kazalo osebnih imen.

Dinko MOROVIĆ: Prilog bibliografiji jadranskog ribarstva. Split, Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu FNRJ 1950. 144 str.

Duško KEČKEMET: Bibliografija o Splitu. Split, Muzej grada Splita 1955—1956 (2 zvezka).

Prvi zvezek prinaša gradivo do 1860, drugi od 1860—1955.

Mirko Dražen GRMEK: Hrvatska medicinska bibliografija. Opis tiskanih knjiga i članaka s područja humane i veterinarske medicine i farmacije, koji se odnose na Hrvatsku. I. knjiga. 1: 1470—1875. Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1955. 233 str. + 16 tab.

Popis knjig po abecednem redu avtorjev in posebej anonimnih del po kronološkem redu. Strokovno in stvarno kazalo. Ob značnicah biografski podatki o avtorjih. Navedena so nahajališča knjig.

Nevenka BEZIĆ: Prilog bibliografiji otoka Hvara. Hvar, Historijski arhiv 1957. 35 str.

Bibliografija literature o privredi Dalmacije. Split, Ekonomski institut 1966 (2 zvezka).

Milenko TESIĆ: Materijal za jadransku bibliografiju iz fizičke oceanografije, pomorske meteorologije i geologije. Split, Hidrografski institut Jugoslavenske ratne mornarice 1966. 47 str.

Ivan KUJUNDŽIĆ: Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata. Zagreb, Matica hrvatska 1968. 94 str.

Pregled hrvatskih bibliografij je objavil Franjo FANCEV v Narodni enciklopediji I (1926), str. 186—189; Matko ROJNIĆ v Hrvatski enciklopediji II (1941), str. 509—514; Matko ROJNIĆ in Branko HANŽ v Enciklopediji Jugoslavije I (1955), str. 509—515.

č) Bosensko-hercegovska bibliografija

Splošne bibliografije

Prvi pomembnejši popis bosenskih katoliških piscev in njihovih knjig je natisnil Filip LASTRIĆ (1700—1773) v svojem delu *Epitome vetustatum provinciae Bosniensis* (Venezia 1765); v tem pregledu zgodovine bosenske frančiškanske province je v poglavju *Catalogus scriptorum Bosniensis provinciae, qui opera typis dederunt* navedel tiskana dela bosenskih frančiškanov.

Sredi 19. stoletja je oskrbel nov popis literature bosenskih frančiškanov Ivan Fr. JUKIĆ (1818—1857); v svojem listu *Bosanski prijatelj* je leta 1850 in 1851 priobčil bibliografijo pod naslovom: *Književnost bosanska. A: Pisaoci, koji su azbukom pisali; B: Pisaoci, koji su abecedom pisali*; popisal je dela 19 bosenskih frančiškanov.

Tudi pozneje je izšlo še nekaj bibliografij bosenskih in hercegovskih frančiškanskih piscev: Jako MATKOVIĆ: *Bibliografija bosanskih franjevacu. Tiskane knjige*. (Sarajevo 1896); Julijan JELENIĆ: *Bio-bibliografija franjevacu Bosne srebrene* (Zagreb 1925, 1. sv.: Ančić-Josić); Radoslav GLAVAŠ: *Književni rad hercegovačkih franjevacu od 1846—1896* (v: Spomenica 50-togodišnjice hercegovačke franjevačke redodržave. Mostar 1897). Vse to so posebni prikazi literature frančiškanskega reda.

Celotno književnost Bosne in Hercegovine druge polovice 19. in prve polovice 20. stoletja so bolj ali manj popolno popisovale spredaj navedene jugoslovanske, srbske in hrvatske splošne bibliografije.

Po drugi svetovni vojni pa so izšle prve samostojne splošne bibliografije bosensko-hercegovskega tiska. Urad za informacije pri republiški vladi je leta 1949 in 1950 izdajal mesečni bibliografski bilten z naslovom:

Izdavačka djelatnost u NR BiH. Sarajevo, Ured za informacije pri Pretsjedništvu vlade NR BiH 1949—1950.

Centralna republiška Narodna biblioteka v Sarajevu, ustanovljena leta 1945, je organizirala delo za tekočo in retrospektivno bibliografijo Bosne in Hercegovine. Tekočo bibliografijo za prva leta po vojni je sestavil Đorđe Pejanović:

Dorđe PEJANOVIĆ: Bosansko-hercegovačka bibliografija knjiga i brošura 1945—1951. Sarajevo, Narodna biblioteka NR BiH, »Svjetlost« 1953. 272 str.

Ureditev po strokah. Pregled zbirk. Statistične preglednice. Kazalo avtorjev.

Na podoben način je urejena tudi bibliografija istega avtorja za leto 1952:

Dorđe PEJANOVIĆ: Bosansko-hercegovačka bibliografija knjiga za 1952. godinu. Sarajevo, Narodna biblioteka NR, »Svjetlost« 1954. 111 str.

Isti avtor je sestavil tudi retrospektivno bibliografijo bosensko-hercegovske periodike in zgodovino bosensko-hercegovskih tiskarn:

Dorđe PEJANOVIĆ: Bibliografija štampe Bosne i Hercegovine 1850—1941. Sarajevo, »Veselin Masleša« 1961². 223 str.

Prva izdaja izšla 1949. Ureditev po kronološkem redu. Kazalo naslovov (633 enot).

Dorđe PEJANOVIĆ: Štamparije u Bosni i Hercegovini 1529—1951. Sarajevo, Svjetlost 1952. 76 + (III) str.

Z mnogimi podatki o tiskih posameznih tiskarn.

Po letu 1955 prinaša splošne in posebne bibliografije strokovni časopis *Bibliotekarstvo* (do leta 1960 *Bilten Društva bibliotekara BiH i Narodne biblioteke NR BiH*).

Posebne bibliografije

Safvet BAŠAGIĆ: Znameniti Hrvati Bošnjaci i Hercegovci u turskoj carevini. Zagreb, Izvanredno izdanje Matice Hrvatske 1931. 79 str.

Dušan PLENČA: Štampa u Bosni i Hercegovini za vreme narodno-oslobodilačkog rata. Beograd 1967. Str. 231—260.

P. o. iz: Vjesnik Vojnog muzeja, Beograd 1958.

Tiske mostarskih tiskarn popisuje retrospektivno delo:

Linda ŠTITIĆ, Hamid DIZDAR: Bibliografija knjiga i periodičnih izdanja štampanih u Hercegovini (1837—1941). Mostar, Savjet za kulturu Narodnog odbora sreza Mostar 1958. 132 str.

V kronološkem redu popisane najprej knjige, za njimi periodika. Za vsak del posebej abecedno imensko in stvarno kazalo.

Prevodilačka djelatnost u Bosni i Hercegovini 1945—1958. Sarajevo, Udruženje prevodilaca NR BiH 1960. 139 + (V) str.

Lamija HADŽIOSMANOVIĆ: Bibliografija Prve muslimanske nakladne knjižare i štamparije (Muhameda Bekira Kalajdžića). Sarajevo, Izd. Udruženje Ilmije u SR BiH 1967. 47 str.

Vsebuje popis samostojnih izdaj in popis člankov iz *Bisera*.

O. SOKOLOVIĆ: Pregled štampanih djela na srpsko-hrvatskom jeziku muslimana Bosne i Hercegovine od 1878—1948. godine. Sarajevo 1955. 80 str.

P. o. iz: Glasnik Vrhovnog islamskog starješinstva za 1955/56 g. — Uredi-tev po alfabetu; posebej dela v latinici in cirilici, posebej dela v arabici.

Kasim DOBRAČA: Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu. Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa. Sv. 1. Sarajevo, Starješinstvo islamske vjerske zajednice za SR Bosnu i Hercegovinu 1963. XXXII + 628 str. + XV tab.

Vsebinska kazala časopisov

Od starejših vsebinskih kazal časopisja je omeniti Rudolfa ZAPLATE *Inhaltsverzeichnis der Wissenschaftlichen Mitteilungen aus Bosnien und Herzegovina I—XIII* (v Glasniku Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, 1936) in njegov *Pregled sadržaja Glasnika zemaljskog muzeja u Sarajevu od 1889—1937*; za letnike 1938—1952 istega časopisa je izdelala kazalo Vukosava POPOVIĆ (ibid., 1953). Pomembnejša kazala so še:

Bibliografija folklorne građe u deset godišta »Behara«. S indeksom motiva. Sarajevo, Institut za proučavanje folkloru 1957. 141 str.

Pavle FUKAREK: Bibliografija članaka, priloga i drugih saopštenja objavljenih u razdoblju 1947—1956. Sarajevo, Časopis »Narodni šumar« 1959. 48 str.

Bibliografija »Pregleda« 1910—1912; 1927—1941. Sarajevo, Narodna biblioteka Bosne i Hercegovine 1967. 240 str. + 8 tab.

Strokovne bibliografije

Nekaj strokovnih bibliografij, ki so izšle v Sarajevu, smo navedli med strokovnimi bibliografijami jugoslovanskega obsega (str. 173—174). Tu navajamo še:

Pavle FUKAREK: Materijal za bibliografiju o kršu. Sarajevo, »Svjetlost« 1950. 222 str.

Alija BAJTIĆ: Bibliografija štampanih radova o Sarajevu do kraja 1954. godine. Sarajevo, Muzej grada Sarajeva 1964. 452 str.

Kratke bibliografske anotacije. Ureditev v 41 strokovnih skupin. Kazalo avtorjev, psevdonimov in inicialk, stvarno kazalo.

Nada SENIĆ: Izbor radova o nastavi srpskohrvatskog jezika. Bibliografija. Sarajevo, Zavod za izdavanje udžbenika 1961. 147 str.

Branislav M. ĐERKOVIĆ, Olga ĐERKOVIĆ-PRELEDA: Geološka bibliografija Bosne i Hercegovine od 1838—1964. Sarajevo, Geološki zavod 1965. 138 str.

Đoko MAZALIĆ: Leksikon umjetnika slikara, vajara, graditelja, zlatara, kaligrafa i drugih koji su radili u Bosni i Hercegovini. Sarajevo, »Veselin Masleša« 1967. 153 + (III) str.

Pregled bosensko-hercegovskih bibliografij je objavil Branko ČULIĆ v Enciklopediji Jugoslavije I/1955, str. 517—518.

d) Crnogorska bibliografija

Dela crnogorskih piscev so do konca 2. svetovne vojne popisovale srbske retrospektivne in tekoče splošne bibliografije. Med obema vojnama je izšel poseben popis crnogorske periode:

Dušan VUKSAN: Pregled štampe u Crnoj gori 1834—1934. Cetinje 1934.

Popis koledarjev, časnikov in časopisov.

Po drugi svetovni vojni je prvi splošni pregled crnogorskih publikacij v medvojni in povojni dobi izdal Urad za informacije pri predsedstvu republiške vlade:

Pregled izdavačke djelatnosti NR Crne Gore 1941—1949. Cetinje, Ured za informacije pri Predsjedništvu Vlade NR CG 1948. 13 str.

V naslednjih letih pa je razvila živahno bibliografsko dejavnost *Centralna narodna biblioteka NR CG* na Cetinju. Njeni sodelavci so pripravili naslednje splošne bibliografije:

Pregled štamparsko-izdavačke delatnosti u Crnoj Gori. 1491—1954. Cetinje, Odbor za proslavu četiristo šezdesetgodišnjice Obodske štamarije 1955. 309 str.

Ureditev po kronološkem redu. Brez kazal.

Nikola MARTINOVIĆ, Vasilije JOVOVIĆ: Izdavačka djelatnost u Crnoj Gori. 1945—1958. I. Cetinje, Centralna narodna biblioteka NR Crne Gore 1959. XIV + 119 listov.

Vaso JOVOVIĆ: Bibliografija članaka i priloga u crnogorskim listovima i časopisima 1958. godine. Cetinje, Centralna narodna biblioteka SR Crne Gore 1964. 255 str.

Prispevke k splošni in posebni črnogorski bibliografiji prinaša tudi *Bibliografski vjesnik*, ki ga izdajata od leta 1961 *Društvo bibliotekara CG* in *Centralna narodna biblioteka* na Cetinju.

Bogate s podatki so bibliografije o Črni gori in posebej o Petru Petroviću-Njegošu. VALENTINELLIJEVO bibliografijo o Dalmaciji in Črni gori smo navedli že spredaj (str. 201).

Marko DRAGOVIĆ: *Pokušaj za bibliografiju o Crnoj gori*. Cetinje 1892.

Popis 460 publikacij, od teh 200 v tujih jezikih.

Pero ŠOČ: *Ogled bibliografije o Crnoj Gori na stranim jezicima*. Beograd, Srpska akademija nauka 1948. XII + 531 str.

Razširjeno gradivo italijanske izdaje: P. Chotch: *Bibliografia del Montenegro* (Napoli 1924). Popis 4128 enot kazala. Abecedni red. Kronološko in avtorsko kazalo.

Ljubomir DURKOVIĆ-JAKŠIĆ: *Bibliografija o Njegošu*. Beograd, »Prosveta« 1951. 279 str.

Ljubomir DURKOVIĆ-JAKŠIĆ: *Srbijanska štampa o Njegošu i Crnoj Gori 1833—1851*. Beograd, Srpska akademija nauka 1951. 254 str.

Prinaša celotno dokumentarno gradivo (članke, poročila itd.) iz srbskih almanahov, koledarjev, časnikov in časopisov navedenega razdobja.

Bibliografski podaci o Crnoj Gori i Boki Kotorski. Cetinje, Centralna narodna biblioteka NR Crne Gore 1957—1958 (3 deli v 5 zvezkih).

Miroslav LUKETIĆ, Olga VUKMIROVIĆ: *P. P. Njegoš. Bibliografija 1963—1966*. Cetinje, Centralna narodna biblioteka SR CG 1968. 103 str.

Izšlo je tudi nekaj vsebinskih kazal in strokovnih bibliografij:

Vasilije JOVOVIĆ: *Bibliografija časopisa »Pravni zbornik«* (1933—1940). Titograd, Pravni zbornik 1960. 16 str.

Milutin RAIČKOVIĆ: *Bibliografija pedagoške i školske štampe u Crnoj Gori 1944—1963*. Izbor članaka iz »Prosvetnog rada«, »Naše žene«, »Stvaranja«, »Susreta«, i Biltena zavoda za unapređivanje školstva SR CG. Ur. Dimitrije Marković i Drago Čupić. Titograd, Zavod za unapređivanje školstva SR CG 1964. 84 str.

Priloga biltenu Zavoda 1964, br. 3—4.

Svetozar POPOVIĆ: *Bibliografija o Limskoj dolini*. I. Ivangrad, (Izd. autora) 1964. 115 str.

Zgodovino črnogorskega tiska in tiskarstva prikazuje delo:

Niko S. MARTINOVIĆ: *Razvitak štampe i štamparstva u Crnoj Gori 1493—1945*. Beograd, Jugoslovenski institut za novinarstvo 1965. 263 str.

Pregled črnogorskih bibliografij je objavil Pero ŠOČ v Enciklopediji Jugoslavije I/1955, str. 518—519.

e) Makedonska bibliografija

Makedonci so dobili šele po drugi svetovni vojni v novi federativno urejeni Jugoslaviji pravico in možnost svobodnega razvoja svoje narodnosti, svojega jezika in svoje kulture v lastni republiki. Med drugimi nacionalnimi institucijami so ustanovili tudi *Narodno in univerzitetno biblioteko* v Skopju; ta skrbi za bibliografski popis vsega makedonskega tiska in izdaja prvo tekočo splošno makedonsko bibliografijo:

Makedonska bibliografija. Skopje, Narodna in univerzitetna biblioteka 1951—.

1. zvezek: Od osloboduvanja do kraja leta 1949 godina; obsega v 1. delu popis knjig, brošur, muzikalij, albumov; v 2. delu popis člankov iz časopisov. Ureditev po UDK. Nadaljnji zvezki so dveletni, urejeni tako kot prvi zvezek. Sestavlja jih Nada PETROVA. Leta 1968 je izšel zvezek za leta 1960—1961.

Med obema vojnama je izšlo nekaj posebnih bibliografij, nanašajočih se na Makedonijo. Od njih so pomembnejši Petra MITROPANA *Prilogi za istoriju štampe u Staroj Srbiji i Makedoniji, 1871—1912* (Skoplje 1933) in Haralampija POLENAKOVIĆA *Prilog bibliografiji Skoplja*. Skoplje 1935 (dodatki 1936, 1939, 1940).

Po drugi svetovni vojni pa je izšlo več strokovnih in nekaj osebnih bibliografij, med njimi:

Natalija DIMIK': Bibliografija na statii i knigi za N. O. B. vo Makedonija. Skopje, Institut za nacionalna istorija 1953. 155 str.

Mile TODOROVSKI: Prilog kon bibliografijata za NOB vo Makedonija (1952—1959). Skopje, Institut za nacionalna istorija 1960. 42 str.

Nada PETROVA: Bibliografija na NOB vo makedonskata kniga. Skopje, Narodna i univerzitetna biblioteka 1964. 23 str.

Božo VIDOESKI: Prilog kon bibliografijata na makedonskiot jazik. Skopje, Institut za makedonski jazik 1953. 136 str.

G'org'i ABADŽIJEV: Bibliografija na knigi, statii i dokumenti za Ilindenskoto vostanie. Skopje 1953.

P. o. iz: Ilindenski zbornik. Skopje 1953, str. 298—335.

Hristo G. ANDONOV-POLJANSKI: Prilog kon bibliografijata po arheologijata na Makedonija. Skopje, Institut za nacionalna istorija 1953. 61 str.

Lazar SOKOLOV: *Bibliografija za stopanskata istorija na Makedonija. (Period do 1945 godina.) I.* Skopje, Ekonomski institut na NRM 1955. 507 str.

Kiril MICEV: *Bibliografija na florata i vegetacijata na Makedonija.* Skopje, Filozofski fakultet na Univerzitetot 1956. 33 str.

Hristo ANDONOV-POLJANSKI: *Britanska bibliografija za Makedonija. British bibliography on Macedonia.* Skopje, Arhiv na SR Makedonija 1966. 513 str.

Ureditev gradiva (4224 enot) po vsebinskih skupinah. Stvarno in avtorsko kazalo.

Vasil DIMITROV: *Goce Delčev. Bibliografija.* Skopje, Narodna i univerzitetska biblioteka 1964. 48 str.

Pregled makedonskih bibliografij je objavil Haralampije POLENAKOVIC v Enciklopediji Jugoslavije I/1955, str. 518.

Skripta za potrebe makedonskih knjižničarjev je razmnožil V. H. KIMOV: *Priručnik za bibliografija* (Skopje 1961. 94 + 9 str.).

f) Slovenska bibliografija

Retrospektivna bibliografija

Za začetnika slovenske splošne retrospektivne bibliografije moremo imeti Primoža TRUBARJA (1508—1586), ki je leta 1561 izdal *Register und summarischer Inhalt aller der Windischen Bücher, die von Primo Trubero biss auff diss 1561. Jar in Truck geben seind.* (Tübingen 1561); v njem podaja popis svojih dotedanjih del s kratko navedbo vsebine in svoje literarne načrte za bližnjo prihodnost. V tej edini svoji nemški publikaciji je hotel pred nemško javnostjo izpričati pravovernost svojih knjig in si še nadalje zagotoviti naklonjenost svojih podpornikov.

Ob koncu 17. stoletja je podal pregled kranjskih piscev in njihovih spisov Janez W. VALVASOR; v dodatku k VI. knjigi svojega dela *Die Ehre des Herzogthums Krain* (1689, Band II, str. 343—370) obravnava 57 kranjskih piscev, med njimi 11 slovenskih (*Anhang... welcher eine Anzahl gelehrter Scribenten begreiff, so aus Krain bürtig gewest*).

Obsežnejše biobibliografsko delo je ob koncu 18. stoletja sestavil p. Marko POHLIN (1735—1801) v latinskem jeziku: *Bibliotheca Carniolica*; delo je izšlo v tisku šele po avtorjevi smrti, prvič leta 1803 v dodatku IV. zvezka kataloga knjižnice Terezijanske akademije na Dunaju (Josef SARTORI: *Catalogus bibliographicus librorum... academiae Theresianae...*, vol. IV, Wien 1803, str. 205—216), drugič pa 1862 v Ljubljani kot samostojni dodatek k *Mittheilungen des Historischen Vereins für Krain*. Urejeno je po abecednem redu avtorjev in stvarnih naslovov anonimnih del in pisano v slabi latinščini. POHLIN se ne omejuje

na kranjske pisce in na pisce, ki so na Kranjskem ali o Kranjski pisali, marveč upošteva tudi pisatelje iz drugih slovenskih pokrajin. Za vsakega pisca poda najprej osnovne biografske podatke, za njimi pa našteje tiskana in rokopisna dela. *Bibliotheca Carnioliae* je nekritično, nepopolno delo, »vendar je v knjigi tudi lepo število podatkov, ki ji dajejo trajno ceno« (F. Kidrič).

Trideset let za Pohlinom je sestavil bibliografski pregled vsega slovenskega slovstva bibliotekar Matija ČOP (1797—1835) za Šafárikovo *Zgodovino južnoslovanske literature*. Rokopis je odposlal 24. junija 1831, a delo je v ŠAFARIKOVI prireditvi izšlo v tisku šele po več kot tridesetih letih:

Paul Jos. ŠAFÁRIK'S Geschichte der südslawischen Literatur. Aus dessen handschriftlichem Nachlasse herausgegeben von Josef Jireček. I. Slowenisches und glagolitisches Schriftthum. Prag 1864. VII + 192 str.

Slovenski del knjige, *Slowenische Literatur*, je urejen tako, da obsega prvi del popis slovenskih pisateljev v časovnem zaporedju: *Reihenfolge der Slowenischen oder Windischen Schriftsteller* (str. 1—40), drugi del pa bibliografski popis del, razporejen v osem strokovnih skupin z mnogimi pododdelki: *Reihenfolge der slowenischen Werke* (str. 47—149). Opisi del so strokovni, natančni, napravljeni po izvodih knjig ali po zanesljivi literaturi. V bibliografskih opombah so podatki o literaturi, včasih tudi širša razprava o vsebini, navedba hranilišča ipd.

Prvo retrospektivno splošno bibliografijo v slovenskem jeziku je oskrbela ob prelomu stoletja *Slovenska matica*. Napisal jo je kustos dunajske univerzitetne biblioteke Franc SIMONIČ (1847—1919):

Franc SIMONIČ: Slovenska bibliografija. I. del: Knjige. (1550—1900.)
V Ljubljani, Slovenska matica 1903—1905. 627 str.

Obsega knjige, muzikalije, geografske karte, pa tudi časnike in časopise. Opisi so natančni (po avtopsiji in po zanesljivih virih), ureditev po abecedi avtorjev in naslovov anonimnih del. Kazal ni. — Drugi del, ki naj bi prinesel popis člankov in razprav, ni izšel, čeprav ga je pozneje obljubil založnici napisati Janko ŠLEBINGER; ta je pri knjigi opravil korekture in sestavil »Dostavke in popravke« na koncu knjige. Od dopolnil so najpomembnejši A. PIRJEVCA *Doneski k slovenski bibliografiji v Slovenskem jeziku* IV/1941, str. 148—172.

Tekoča bibliografija

Prvi splošni letni popisi slovenskega slovstva za leta po marčni revoluciji (1848—1853) so izhajali v slavističnem zborniku *Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft* 1852—1854, ki ga je izdajal v Budišinu (Bautzen) lužiški Srb Jan E. SMOLEŘ (SCHMALER). Kdo je sestavljal te skromne bibliografske preglede, ne vemo. V naslednjih letih je slovenske tiske beležila avstrijska tekoča bibliografija *Allgemeine Bibliographie für das Kaiserthum Österreich*, ki jo je leta

Matija Čop (1797–1835)

1853 začel sestavljati Konstantin WURZBACH (gl. spredaj str. 118). Ko so po porazih avstrijske vojske v Italiji leta 1859 in po političnih spremembah, ki so jim sledile, nenemški avstrijski narodi svobodneje zadihali, so tudi Slovenci spet pričeli odkrit boj za nacionalne pravice na svoji zemlji. Eno od pomembnih spodbud pri dviganju nacionalne zavesti so bili letni pregledi slovenskega tiska, ki so jih v letih 1860—1866 prinašale *Novice* (v mesecu januarju za preteklo leto). Sestavljal jih je Anton KOS-CESTNIKOV. Pregledi niso popolni, tudi opisi enot so premalo izčrpní, da bi te preglede mogli imenovati prave bibliografije.

Na potrebo po redni tekoči in popolni slovenski bibliografiji je v tem času (leta 1857) opozarjal Etbin H. COSTA, ki je v *Laibacher Zeitung* ocenjeval Wurzbachove bibliografsko-statistične preglede literature avstrijskega cesarstva. Ko je COSTA leta 1868 postal predsednik *Slovenske matice* in naslednje leto še urednik njenega glasila *Letopisa*, je sam začel sestavljati slovensko tekočo bibliografijo in jo priobčevati v *Letopisu Matice slovenske*. Prvi njegov popis je izšel leta 1869 pod naslovom: *Bibliografija slovenska, ali slovensko knjigoznanstvo od začetka 1868. leta do konca meseca oktobra 1869. leta*.

V uvodnih besedah na kratko prikazuje pomembnost nacionalne bibliografije, ki »je zrcalo slovstva in duševnega napredovanja vsakega naroda in nenadomestljiv vir povestnice literature in izobraženosti«. Pravi, da si je »z vso marljivostjo prizadeval popisati vse, kar je bilo v slovenskem jeziku tiskano, ... tudi manj važne knjige, brošure itd. ... ker ravno taki manjši spisi imajo zgodovinsko važnost in v kratkem času popolnoma zginejo«. Costa je sestavljal bibliografske preglede do l. 1873 z veliko prizadevnostjo in brez opore v javni knjižnici — sam je bil advokat in politik, licealno biblioteko v Ljubljani so v tem času (1865—1909) vodili Nemci; zato je razumljivo, da njegovi pregledi niso popolni in v bibliografskem pogledu neoporečni. Njegova velika zasluga je, da je širil zavest o potrebi slovenske nacionalne bibliografije in da je skrb zanjo naprtil *Slovenski matici*.

Tudi Costovi nasledniki niso bili bibliotekarji in so sestavljali bibliografijo poleg poklicnega dela: za leta 1874—1892 vadniški učitelj in mladinski pisatelj Ivan TOMŠIČ; za leta 1893—1898 gimnazijski profesor Rajko PERUŠEK (ta je bibliografski opis in strokovno ureditev občutno izboljšal); njegov pregled za 1898 je izšel že v *Zborniku I/1899* (ki je od *Letopisa* prevzel vlogo znanstvenega glasila); za Peruškom je v *Zborniku III/1901* in *IV/1902* oskrbel preglede za leta 1899—1901 profesor na gimnaziji v Trstu Karel GLASER; njegov naslednik Janko ŠLEBINGER, profesor v Ljubljani in v Novem mestu, pa je sestavil letne preglede za leta 1903—1906 v *Zborniku VI/1904—IX/1907*. ŠLEBINGER je med knjige v pomembnejših skupinah uvrstil tudi važnejše članke iz časopisov in časnikov, v bibliografski opombi pri opisu knjig pa je zabeležil tudi poročila in ocene. Leta 1906, ko je moral za štiri leta iz

Ethin Henrik Costa (1832—1875)

Ljubljane na gimnazijo v Novo mesto, so letni pregledi v *Zborniku* prenehali.

Po vrnitvi v Ljubljano je ŠLEBINGER izdal združeno gradivo za leta 1907 do 1912 v posebni knjigi:

Janko ŠLEBINGER: Slovenska bibliografija za leta 1907—1912. Ljubljana, Matica slovenska 1913. IV + 336 str.

Knjiga je zasnovana podobno kot zadnji letni pregledi v Letopisih in Zbornikih. Na prvem mestu je popis časnikov in časopisov, zatem sledijo v posebni skupini zborniki (pod tem naslovom so poleg zbornikov popisana tudi dela v zbirkah); knjige (z navedbo ocen in poročil v opombi) so razporejene v 17 strokovnih skupin, vanje so uvrščeni tudi važnejši članki iz časopisov in časnikov; iz njih so posebno skrbno popisani leposlovni prispevki ter nekrologi, življenjepisni in slovstveni podatki. Kazal ni.

V začetku maja 1914 je *Slovenska matica* sklenila nadaljevati izdajanje *Slovenske bibliografije* v petletnih kumulacijah; pregled za leta 1913—1917 naj bi po predlogu J. ŠLEBINGERJA sestavil Franc KIDRIČ, kustos dunajske dvorne biblioteke. Toda prva svetovna vojna je načrt preprečila. *Slovenski matici* je bilo delovanje nasilno ustavljeno, njeno premoženje je propadlo; po obnovitvi svojega delovanja ta ustanova izdajanja slovenske bibliografije ni več sprejela v svoj program.

V dobi med obema vojnama se je Janku ŠLEBINGERJU posrečilo objaviti splošno bibliografijo samo za leto 1929 in polovico leta 1930 v reviji *Slovenski tisk* 1929, 1930. Pregled za leto 1929 je izšel tudi v ponatisu z dodanim osebnim kazalom in vsebinskim pregledom. *Slovenski tisk* je sredi II. letnika prenehal izhajati in slovenska bibliografija je z njim spet zamrla.

Šele po koncu druge svetovne vojne so nastali zanj lepši časi. Narodna vlada Slovenije je že 22. avgusta 1945 v uredbi o ustanovitvi Državne založbe Slovenije tej ustanovi naložila tudi dolžnost »objavljati mesečni katalog vseh novih izdaj, tiskanih na ozemlju federalne edinice Slovenije«. Državna založba je izdala navodila, kako naj ji založbe prijavljajo svoje tiske, v januarju 1946 pa je začel pod uredništvom Jožeta ŽUPANČIČA izhajati *Slovenski tisk. Bibliografski mesečnik*. Že s tretjo številko se je list preimenoval v *Naš tisk*; revija s tem naslovom je izhajala do aprila 1947 (št. 3—6). Leta 1948 je Državna založba objavila bibliografijo slovenskih tiskov za prve tri mesece v *Objavah DZS*, julija istega leta pa je začela v njeni založbi izhajati revija *Slovenski knjižni trg* (urednika Bogomil Gerlanc in Janez Gradišnik). V prvem letniku je prinašala le knjigotrška naznanila in reklamne objave o novih knjigah brez pravega sistema v ureditvi; tudi opisi knjig niso povsem ustrezali bibliografskim zahtevam. Leta 1949 pa je v drugi številki pričela objavljati strokovno neoporečne mesečne bibliografske preglede uslužbenka NUK Štefka BULOVEC. Ti bibliografski pregledi — urejeni po

Franc Simonič (1847–1919)

UDK — tečejo do konca decembra 1951, ko je *Slovenski knjižni trg* prenehal izhajati.

Z letom 1953 je mesečne bibliografske preglede vsega slovenskega tiska obnovila nova revija vodilnih slovenskih založb:

Knjiga. Glasilo slovenskih založb. Ljubljana. I/1953—.

Revija prinaša poleg poročil o delu in načrtih založb redno mesečno bibliografijo slovenskega tiska (urejeno po UDK), ki jo pripravlja bibliografski oddelek *Narodne in univerzitetne knjižnice* v Ljubljani.

Za objavo letne bibliografije v posebni knjigi pa skrbi bibliografski oddelek *Narodne in univerzitetne knjižnice* v Ljubljani:

Slovenska bibliografija. I—IV. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica 1948—1952.

I. letnik (1948): časopisje, knjige in muzikalije za leta 1945—1947. (Ureditev časopisja in muzikalij po abecedi, knjig po UDK; pregled časopisja po strokah, pregled knjižnih zbirk; statistika, abecedno kazalo avtorjev in urednikov, abecedno stvarno kazalo.)

II. letnik (1950): časopisje in knjige za leto 1948. Ureditev kot v 1. knjigi.

III. letnik (1951): časopisje in knjige za leto 1949. Ureditev kot v 1. knjigi.

IV. letnik (1952): časopisje in knjige za leto 1950. Ureditev vseh treh oddelkov po abecedi. Med pregledi je tudi pregled časopisja in knjig po UDK.

Vse štiri knjige je uredila Štefka BULOVEC, pregledala sta jih Dušan LUDVIK (1. in 2. letnik) ter Janez LOGAR (3. in 4. letnik).

S V. letnikom je začela Slovenska bibliografija v posebnem oddelku prinašati tudi popis člankov; od tedaj izhaja pod naslovom:

Slovenska bibliografija. Časopisje in knjige. Članki in leposlovni prispevki v časopisju in zbornikih. V/1951—. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica 1953—.

Vsebina: A. Časniki in časopisi (ureditev po abecedi). Knjige (ureditev po abecedi). Muzikalije (ureditev po abecedi). Slovenski avtorji v drugih jezikih, izdani zunaj Slovenije (ureditev po abecedi).

Pregledi: Časopisje in knjige po strokah UDK. Pregled knjižnih zbirk. Abecedna imenska kazala. Statistike.

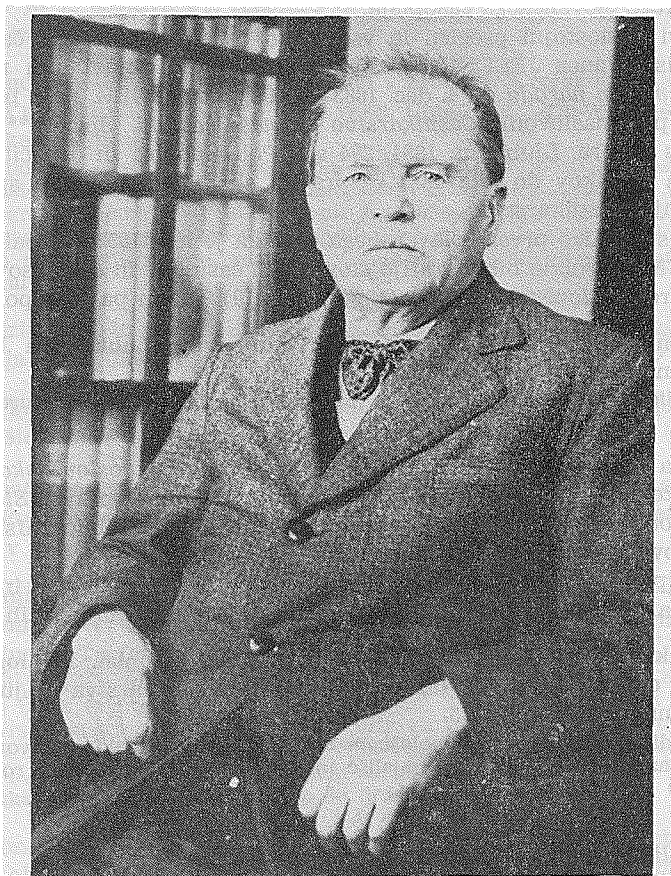
B. Članki in leposlovni prispevki v časopisju in zbornikih (urejeni po UDK). Abecedno kazalo strok. Abecedno kazalo piscev in prevajalcev.

Slovenska bibliografija obsega od vsega začetka ves tisk SR Slovenije (razen tiska za tuje založbe), ves slovenski tisk, ki izhaja zunaj Slovenije, in tisk slovenskih avtorjev v tujih jezikih v tujini. V bibliografskih opombah pri opisu časopisja in knjig so navedene tudi ocene in poročila.

Od 5. knjige dalje so jo sestavljali: Janez LOGAR, Štefka BULOVEC (od 19. knj. Boža PLENIČAR) in Ančka POSAVEC.

Članke in leposlovne prispevke iz časopisja in zbornikov let 1945—1950, ki jih letne bibliografije niso zajele, je prinesla posebna publikacija pod naslovom:

Slovenska bibliografija. Članki in leposlovje v časopisju in zbornikih 1945—1950. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti 1963. 562 + (II) str.

Janko Slebinger (1876—1951)

Sestavili so jo Janez LOGAR, Štefka BULOVEC in Ančka POSAVEC po istih kriterijih in v enaki ureditvi kot popise člankov v letnikih Slovenske bibliografije.

Bibliografije časopisja

Slovenske splošne retrospektivne in tekoče bibliografije upoštevajo in popisujejo tudi periodični tisk. Izšlo pa je tudi nekaj samostojnih bibliografij slovenskega časopisja.

Prvi samostojni pregled in vsebinsko oznako slovenskih časnikov je napisal Janez JESENKO v obliki podlistkov, objavljenih najprej v *Slovenskem narodu* od 4. dec. 1883 do 29. januarja 1884, nato pa v ponatisu pod naslovom: *Časnikarstvo in naši časniki*. Spisal ***. Stat nominis umbra. Ljubljana 1884. 294 str. Poleg popisa in označitve slovenskih časnikov do leta 1883 razpravlja skriti avtor tudi o splošnih vprašanjih časnikarstva.

Za stoletnico prvega slovenskega časnika je leta 1897 napisal I. VRHOVNIK podrobno bibliografijo slovenskih časnikov in časopisov. Izšla je najprej v *Slovenskem listu* (1897, št. 2—19), zatem pa še v ponatisu:

Ivan VRHOVNIK: O stoletnici Vodnikovih »Lublanskih Noviz«. Ljubljana 1897. 87 + (III) str.

Bibliografski popis časnikov in časopisov od leta 1797—1897, urejen po strokah.

Leta 1911 je objavil Niko ŽUPANIČ v zborniku *Jugoslovenska štampa — Referati i bibliografija* (Beograd 1911) svojo razpravo: *Slovinci, njih zgodovina in časnikarstvo* in J. ŠLEBINGERJA bibliografski pregled slovenskih časnikov in časopisov v letu 1911.

Najpopolnejšo celotno bibliografijo slovenskih časnikov in časopisov pa je sestavil Janko ŠLEBINGER ob 140-letnici Lublanskih novic:

Janko ŠLEBINGER: Slovenski časniki in časopisi. Bibliografski pregled od 1797—1936. V: Razstava slovenskega novinarstva v Ljubljani. Ljubljana 1937. Str. 1—175.

Ureditev po strogem kronološkem redu. Abecedno kazalo naslovov. Strokovno kazalo. Kazalo krajev izhajališč in tiska. Upoštevani so tudi rokopisni (dijaški) listi.

Bibliografije tiskov 16. in 17. stoletja

Slovenski tisk 16. stoletja so domači in tuji raziskovalci večkrat popisovali. Tu naj opozorimo na natančne bibliografske popise Theodora ELZEJA v zbornikih *Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich* (1884, str. 1—39: popis slovenskih protestantskih pesmaric 16. stol.; 1893, str. 79—100: popis katekizmov; str. 121—133: popis postil; 1894, str. 115—122: popis molitvenikov; str. 135—

151: popis obrednih, polemičnih, učnih in veroizpovednih spisov; 1895, str. 117—167: popis svetopisemskih knjig). V posebni publikaciji pa je objavil skupni popis *Die slovenischen protestantischen Druckschriften des XVI. Jahrhunderts* (Venedig 1896). Friedrich AHN je popisal tiske Mandelčeve tiskarne: *Erstlingsdrucke der Stadt Laibach* (Graz 1896).

Svojevrstna je bibliografija našega reformacijskega tiska 16. stoletja, ki jo je sestavil Fr. KIDRIČ in so mu jo v preprosti litografski tehniki izdali njegovi slušatelji:

Francè KIDRIČ: *Bibliografski uvod v zgodovino reformacijske književnosti pri južnih Slovanih v XVI. veku*. Ljubljana, Društvo slušateljev filozofske fakultete 1927. 235 str.

Kronološka ureditev. Osnovni opis enot je do skrajnosti poenostavljen: dolgi naslovi skrajšani ali celo nadomeščeni s kratkimi oznakami vsebine. V bibliografski opombi pa so navedena hranilišča izvodov, literatura o njih in podroben razbor podatkov iz vsebine, ki zanimajo literarnega zgodovinarja (avtor o sebi, svojem delu, razmere, v katerih je pisal, viri, po katerih je kompilirал ipd.).

Kidričevo delo je dopolnjeval M. RUPEL in strnil nova bibliografska dognanja v publikaciji

Mirko RUPEL: *Nove najdbe naših protestantik XVI. stoletja*. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti 1954. 89 + (I) str.

Z natančnim formalnim, tehničnim in vsebinskim opisom enot pa se odlikuje najnovejša bibliografija slovenskega tiska 16. stoletja, napisana v nemščini:

Branko BERCIC: *Das slowenische Wort in den Drucken des 16. Jahrhunderts*. V: *Abhandlungen über die slowenische Reformation*. München, Rudolf Trofenik 1968. Str. 152—268 + 82 str. slik.

Kronološka ureditev. Natančni prepisi naslovov z upoštevanjem različnih pisav in oblik črk ter dopolnitvijo impresuma; tehnični opis podaja format, število vrstic na stran, število strani, opozorilo na večbarvni tisk, kustode, jezik, note, lesoreze, inicialke, vinjete ipd.; v vsebinskem opisu so navedeni važni oddelki in sestavni deli enot. Ob koncu so navedena hranilišča vseh izvodov. V dodatku so faksimili naslovnih in še drugih značilnih strani.

Kronološki seznam in kritični pretres tiskov in rokopisov let 1600—1764 je objavil Fr. KIDRIČ pod naslovom: *Opombe k protireformacijski (katoliški) dobi v zgodovini slovenskega pismenstva (Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino III/1922—23, str. 73—78; dopolnilo v Razpravah znanstvenega društva za humanistične vede V—VI/1930, str. 46—47)*.

Za vsa obdobja slovenske književnosti do 2. svetovne vojne prinaša bogate bibliografske podatke tudi delo:

Branko BERČIČ: Tiskarstvo na Slovenskem. Ljubljana, Odbor za proslavo 100-letnice grafične organizacije na Slovenskem 1968. 412 + (III) str.

Pokrajinske bibliografije

Sloenci v Slovenskem primorju, ki so bili po prvi svetovni vojni priključeni Italiji in tam narodnostno in ekonomsko zatirani, so svojo voljo do ohranitve narodne individualnosti kazali tudi s tem, da so v bibliografskih pregledih sproti skrbno popisovali vse, kar se je v njihovi deželi slovenskega natisnilo. Tudi z retrospektivno bibliografijo so dokazovali slovenski značaj svoje dežele, katero so hoteli fašisti nasiloma poitalijančiti.

Bibliografske preglede vsega slovenskega tiska v Slovenskem primorju so pisali Alojzij RES, France BEVK, Ferdo KLEINMAYR, Lavo ČERMELJ, Andrej BUDAL, Anton KACIN idr. in jih priobčevali v zbornikih *Jadranski almanah* (I/1923—III/1930) in *Luč* (I/1927—XI/1938).

Tik pred začetkom druge svetovne vojne je izšla retrospektivna bibliografija slovenskega tiska na Primorskem od začetkov (1607) do konca 1918:

Pavel PLESNIČAR: Narod naš dokazuje hrani. Bibliografski pregled slovenskega tiska na Primorskem do konca leta 1918. Ljubljana 1940. 128 str.

Kronološka ureditev. Obsega knjige in časopisje. Ob koncu vsakega leta so navedeni tudi naslovi časnikov in časopisov, ki se nadaljujejo iz prejšnjih let. Strokovno kazalo. Kazalo urednikov, pisateljev in prevajalcev. Kazalo krajev tiska in tiskarjev.

Po drugi svetovni vojni je začela *Narodna in študijska knjižnica* v Trstu izdajati letne preglede tržaškega tiska pod naslovom:

Tržaška bibliografija. Bibliografsko informativna revija. Trst, Narodna in študijska knjižnica 1948—1951.

Izšla sta dva zvezka. 1: od maja 1945—sept. 1947; 2: od oktobra 1947—31. dec. 1949. — Popisuje ves tisk Trsta (slovenski, italijanski, angleški itd.).

Letne preglede primorskega tiska sta pisala Andrej BUDAL v *Koledarju Gregorčičeve založbe* (1947), *Koledarju OF STO* (1948, 1949), v *Razgledih* (1949) in Rado RAUBER v *Jadranskem koledarju* (od leta 1961 do 1969).

Izšlo je tudi nekaj samostojnih retrospektivnih pregledov:

Antonija KOLERIC, Marjan PERTOT: Bibliografija slovenskega tiska v Italiji med dvema vojnama 1918 — 30. IV. 1945. Trst, Narodna in študijska knjižnica 1966. 97 str.

Kronološka ureditev: časniki in časopisi, knjige. Kazalo zbirk. Kazalo naslovov. Imensko kazalo. Strokovno kazalo.

Antonija KOLERIČ, Marjan PERTOT: Bibliografija slovenskega tiska v Italiji od 1. V. 1945 do 31. XII. 1954. Trst, Narodna in študijska knjižnica 1969. 124 str. — **II. Od 1. I. 1955 do 31. XII. 1964.** Trst 1970. 117 str.

Urejeno po letih; za vsako leto posebej popis časnikov in časopisov (po abecedi naslovov) ter knjig (po abecedi avtorjev); na koncu posebej popis muzikalij za celotno obdobje (ureditev po abecedi avtorjev oz. naslovov). Abecedno kazalo časnikov in časopisov. Imensko kazalo. Stvarno kazalo.

Antonija KOLERIČ, Marjan PERTOT: Bibliografija šolskih knjig in skript za slovenske šole v Italiji 1945—1966. Trst, Narodna in študijska knjižnica 1968. 55 str.

Miša ŠALAMUN: Slovensko primorsko časopisje. Zgodovinski pregled in bibliografski opis. Koper, Založba Lipa 1961. Str. 25—112.

Prvi del knjige obsega: S. VILHAR: *Prerez zgodovine slovenskih knjižnic in knjižničarstva na Primorskem*. — Bibliografski opisi časopisja so kratki, navedena pa so hranilišča in ohranjenost posameznih enot. Kronološka ureditev.

Od drugih pokrajinskih bibliografij navajamo še tri, ki prinašajo popis literature o pokrajini:

Martin MALNERIČ: Tobolček. Knjižni almanah Bele Krajine. Ob tisočletnici kronanja kralja Tomislava. Ljubljana 1925. 42 str.

Po strokah urejen popis literature o Beli Krajini in del Belokranjcev.

Vilko NOVAK: Bibliografija o Slovenski Krajini. V: Slovenska Krajina. Beltinci 1935. Str. 116—132.

Po strokah urejen popis literature o Prekmurju in popis prekmurskega časopisja.

Miroslav KOKOLJ: Prekmurje in Prekmurci v slovenskem periodičnem tisku. Bibliografski pregled od 1846—1945. Murska Sobota, Obmurska založba 1957. VI + 168 str.

Gradivo urejeno po abecedi naslovov izčrpanih časnikov in časopisov; v okviru vsakega naslova kronološka ureditev. Imensko in stvarno kazalo.

Bibliografijo o *Kočevju in Kočevjarjih* je sestavil Ivan SIMONIČ (v: *Kočevski zbornik*. Ljubljana 1929, str. 363—382), o *Beneški Sloveniji in Reziji* Zvonko A. BIZJAK (v: *Trinkov zbornik*. Gorica 1946, str. 123—133).

Izseljenske bibliografije

Slovenski izseljenski tisk so po možnostih popisovale vse tekoče in retrospektivne slovenske splošne bibliografije. Za njegovo natančnejšo evidenco so skrbeli tudi izseljenci sami. Najpomembnejši bibliografi slovenskega izseljenskega tiska so med izseljenci: Ivan MULAČEK, Jurij M. TRUNK, Frank ZAITZ, Ivan MOLEK in Janko N. ROGELJ. Ivan MULAČEK je sestavil bibliografijo ameriških slovenskih tiskov

od leta 1891 do srede 1906. Objavljal jo je v *Laibacher Zeitung* od 10. do 24. avgusta 1907. Pregled tekočega slovenskega časopisja v Ameriki najdemo v knjigi Jurija M. TRUNKA *Amerika in Amerikanci* (Celovec 1912). Frank ZAITZ je sestavil popis ameriškega časopisja v *Ameriškem družinskem koledarju* za leto 1926 in pregled izseljenskih knjig in brošur v *Ameriškem družinskem koledarju* za leto 1928. Nanovo in popolneje je popisal slovensko izseljensko časopisje Ivan MOLEK (*Ameriški družinski koledar* 1941), za njim pa enajst let kasneje še Janko N. ROGELJ (*New Era*. Cleveland, 38/1962, maj). V *Slovenskem izseljenskem koledarju* 1965 in 1966 (in v posebnih odtisih) sta pa izšla izčrpna bibliografska pregleda izseljenskega tiska:

Jože BAJEC: *Slovensko izseljensko časopisje 1891—1945. Seznam časnikov in časopisov, ki so v ljubljanskih knjižnicah.* V: Slovenski izseljenski koledar za leto 1965. Ljubljana 1965. Str. 225—240.

Urejeno po deželah izhajanja. Abecedno kazalo. V uvodu so naštet listi, ki v Ljubljani manjkajo.

Jože BAJEC: *Slovenske izseljenske knjige, brošure in drobni tisk.* V: Slovenski izseljenski koledar za leto 1966. Ljubljana 1966. Str. 225—256. Ureditev po abecedi. Kazalo osebnih imen in krajev izida.

Popis knjižnih izdaj in časopisja izseljenskih in zamejskih Slovencev prinaša tekoče letni *Zbornik Svobodna Slovenija* (Buenos Aires).

Bibliografije tiska NOB

Prvi seznam periodičnega narodnoosvobodilnega tiska vse Slovenije je izšel leta 1945 pod naslovom:

Gradivo za bibliografijo slovenskega osvobodilnega tiska. I. Periodični tisk. Ob razstavi slovenskega osvobodilnega tiska aprila 1945. Ljubljana, Propagandna komisija pri IOOF 1945. 31 str.

Uvod napisal Dušan MORAVEC. Ureditev po abecedi naslovov.

Obsežnejši popis periodičnega in neperiodičnega narodnoosvobodilnega tiska pa je izšel pod naslovom:

Gradivo za bibliografijo slovenskega osvobodilnega tiska. Sestavljeno v Znanstvenem inštitutu pri Predsedstvu SNOS. V: Slovenski zbornik 1945. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1945. Str. 659—696. Izšlo tudi v posebnem odtisu.

Obsega v abecednem redu popisani periodični tisk in posebej enako urejeni neperiodični tisk. Uredil in uvod napisal Jože UDOVIČ.

Marijan BRECELJ: *Bibliografija NOB tiska na Goriškem.* Ob 20-letnici Goriške fronte. Nova Gorica, Goriška knjižnica 1963. XX + 35 str.

Marijan BRECELJ: Bibliografija partizanskega tiska na Primorskem. Brošure in knjige. Nova Gorica, Goriška knjižnica 1965. 185 + (II) str.

Podroben opis nad 400 enot. Navedba hranilišč in dosedanjih omemb. Kazala.

Bogdan ŽOLNIR: Partizanski tisk ob Meži, Dravi, Mislinji. Maribor, Obzorja 1962. 210 + (II) str.

Podroben popis tehnik, njihovega dela in pomena v razvoju NOB na štajerskem s ponatisom številnih dokumentov. Med kazali tudi »Pregled časopisov, raznih radijskih poročil, pesmaric, političnih in kulturnih brošur ter reportaž iz tehnik ob Meži, Dravi, Mislinji«.

Bibliografija pisateljic

Zlata PIRNAT: Bibliografija del slovenskih pisateljic do konca 1935. Ljubljana 1936. 64 str.

Vsebuje abecedni popis časnikov, revij in zbornikov, izvirnih del, prevodov, skladb; pregled po strokah; časovni pregled; abecedno imensko kazalo. — Izšlo tudi kot sestavni del *Bibliografije knjiga ženskih pisaca u Jugoslaviji*. Beograd, Zagreb, Ljubljana 1936.

Bibliografija disertacij

Jože KOKOLE: Bibliografija doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920—1968. Ljubljana, Univerza 1969. 232 + (V) str.

Ureditev po strokah. Kronološki pregled. Pregled po ustanovah in fakultetah. Kazalo doktorandov. Kazalo referentov in mentorjev. Kazalo strok.

Bibliografija prevodov

Štefka BULOVEC, Janko MODER: Bibliografija prevodov v slovenščino (od maja 1945 do maja 1960). Ljubljana, Društvo prevajalcev Slovenije 1960. 167 str.

Prvi del, ki ga je sestavila Š. BULOVEC, prinaša popis tiskanih del v dveh poglavjih: leposlovje (s pododdelki proza, drama, poezija), strokovne knjige in politična publicistika. Drugi del, ki ga je sestavil J. MODER, pa prinaša popis uprizorjenih, a ne natisnjenih dramskih tekstov. Dodano je abecedno kazalo prevajalcev in prevodov neznanih prevajalcev.

Bibliografije delavskega socialističnega tiska

Cvetko KRISTAN: Seznam slovenskih socialističnemu delavstvu namenjenih knjig, brošur, revij in časopisov. V: Anton Kristan: O delavskem in socialističnem gibanju na Slovenskem do ustanovitve jugoslovanske socialno-demokratske stranke 1848—1896. Ljubljana 1927. Str. 173—200.

Jože MUNDA: Bibliografija delavskega socialističnega tiska na Slovenskem od 1868 do 11. aprila 1920. Ljubljana 1963. 51 str.

Priloga k: Prispevki za zgodovino delavskega gibanja III/1962.

Jože MUNDA: Bibliografija slovenskega marksističnega tiska. 11. april 1920 — 26. marec 1941. Knjige, brošure, časopisje. Ljubljana, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja 1969. 122 str.

Kronološka ureditev. Pregled knjižnih zbirk. Kazalo naslovov, izdajateljev, lastnikov, založnikov in tiskarn ter krajev izida in tiska. Kazalo avtorjev, prirediteljev, prevajalcev in urednikov.

Knjigotrški in založniški katalogi, založniške bibliografije

Najstarejši ohranjeni tiskani knjigotrški katalog na Slovenskem je iz leta 1678, a v njem ni zabeležen noben slovenski tisk (Johannes Bapt. MAYR: *Catalogus librorum qui nundinis Labacensibus autumnalibus in officina libraria J. B. Mayr venales prostant*. Anno 1678. 130 str. Ponatis: 1966). Za slovensko bibliografijo so pomembni predvsem založniški in knjigotrški katalogi 20. stoletja, ko ni bilo redne tekoče splošne bibliografije. Izdajali so jih Lavoslav SCHWENTNER (1911), *Jugoslovanska knjigarna* (1929, ob petdesetletnici), *Tiskovna zadruga* (1920), *Nova založba* (1927) idr. V skupni založbi slovenskih knjigarjev je izšel obsežni splošni katalog knjig v prodaji:

Slovenska knjiga. Seznam po stanju v prodaji dne 30. junija 1939. Uredil Niko Kuret. Ljubljana, Organizacija knjigarjev Dravske banovine 1939. 392 str.

Ureditev po strokah. Imensko in stvarno kazalo.

Popis šolskih knjig prinaša:

France PLANINA: 25 let dela za slovensko učno knjigo. Ob 25-letnici Pokrajinske šolske založbe 11. 5. 1919 — 11. 5. 1944. Ljubljana, Pokrajinska šolska založba 1944. 40 str.

Poleg zgodovine založbe podaja tudi seznam izdanih knjig in zemljevidov (po vrstah šol, kronološko).

Po drugi svetovni vojni je poleg občasnih katalogov posameznih založb izšlo nekaj lepih založniških bibliografij:

Primož RAMOVŠ: Biblioteka in publikacije Slovenske akademije znanosti in umetnosti v letih 1938—1951. Ljubljana, SAZU 1952. 140 str.

Janko MODER: Mohorska bibliografija. Celje, Mohorjeva družba 1957. 546 + (II) str.

Vsebina: Pregled tiskov po letih (1849—1954). Pregled tiskov in prispevkov po strokah (brez periodičnih publikacij). Pregled prispevkov po strokah v periodičnih publikacijah (izčrpani so: *Kres* 1881—1886, *Mladika* 1920—1941, *Književni glasnik* 1934—1941, *Slovenski gospodarski list* 1934—1935). — Podrobno imensko kazalo in kazalo zemljepisnih imen.

Jože MUNDA: Bibliografija Slovenske matice 1864—1964. Kronološki pregled in stvarno kazalo. Ljubljana, Slovenska matica 1964. 168 + (II) str.

Predmetno kazalo. Kazalo avtorjev in prevajalcev.

Jože MUNDA: Bibliografija izdaj Državne založbe Slovenije 1945—1965. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1965. 354 + (II) str. — **II. Sept. 1965 — junij 1970.** Ljubljana 1970. 128 str.

Urejena po strokah. Statistični pregled. Pregled knjižnih zbirk. Imensko in stvarno kazalo.

Nada PRAŠELJ, Bogomil GERLANC: Bibliografija založbe Mladinska knjiga 1945—1965. Dodatek: Bibliografija za 1966. Ljubljana, Mladinska knjiga 1967. 509 + (I) str.

Pregled izdaj po letih. Pregled knjižnih izdaj po strokah. Levstikove nagrade. Koprodukcijske izdaje. Statistični pregledi. Imenska kazala.

Nada PRAŠELJ, Bogomil GERLANC: Bibliografija založbe Mladinska knjiga 1966 in 1967. Ljubljana, Mladinska knjiga 1968. 188 str.

Za vsako leto posebej podobna ureditev kot pri prejšnji knjigi.

Stanislav KOS: Bibliografija založbe Obzorja Maribor. 1951—1970. Maribor, Obzorja 1970. XX + 286 + (II) str.

Ureditev po strokah. Kazala in preglednice.

Knjižnični katalogi

Vtem ko npr. obsežni GIONTINIJEVI tiskani katalogi njegove javne izposojevalne knjižnice v Ljubljani v 2. pol. 19. stol. slovenskih knjig ne upoštevajo, so za slovensko bibliografijo važni tiskani katalogi nekaterih ljudskih knjižnic novejše dobe: *Javne ljudske knjižnice Gospodarskega naprednega društva za šentjakobski okraj v Ljubljani* (več obsežnih izdaj od 1914—1941), *Knjižnice prosvetnega odseka Delavske zbornice* (1927), *Ljudske knjižnice Prosvetne zveze* (1936) idr. Po drugi svetovni vojni sta tiskala katalog enega dela svojih zalog *Delavska knjižnica* (srbskohrvatske knjige) in *Mestna ljudska knjižnica* (slovensko leposlovje) v Ljubljani.

Izšlo je tudi nekaj katalogov rokopisov in redkih knjig ter popisov periodik v knjižnicah Slovenije; od njih navajamo:

G. A. IL'INSKIJ: Rukopisi Kopitara v Ljubljanski Licejski biblioteki. S. Peterburg 1904. 24 str.

P. o. iz: Izveštija Otdelenija russkago jazyka i slovesnosti Imp. Akad. nauk IX/1904, knj. 1., str. 247—272.

Popis 25 cirilskih rokopisov (brez Supraselskega kodeksa in Damaskina). Nov popis tega fonda Narodne in univerzitetne knjižnice pripravlja za Slovensko akademijo znanosti in umetnosti Vladimir Mošin.

Milko KOS, France STELE: Srednjeveški rokopisi v Sloveniji. Ljubljana, Umetnostno-zgodovinsko društvo 1931. 247 str.

Ureditev po hraniliščih in signaturah. Podroben bibliografski, paleografski, umetnostnozgodovinski in vsebinski opis 159 kodeksov. Uvod v latinščini. Index personarum, locorum, rerum.

Alfonz GSPAN, Josip BADALIČ: Inkunabule v Sloveniji. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti 1957. 494 + (I) str. + XXXIII str. slik + 2 zemljevida.

Z uvodno študijo A. GSPANa o inkunabulah v Sloveniji. Podroben opis 847 enot je urejen po abecedi avtorjev oziroma stvarnih naslovov. V opombah podrobni opisi primerkov. Številna kazala in konkordance.

Primož SIMONITI: Filozofski rokopisi XVI.—XVIII. v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. (Bibliografski opis). Ljubljana, Inštitut za sociologijo in filozofijo pri Univerzi 1964. VII + 127 + (V) str.

Janez HÖFLER, Ivan KLEMENČIČ: Glasbeni rokopisi in tiski na Slovenskem od leta 1800. Katalog. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica 1967. 104 + (VII) str.

Justina PODPAC, Janez OVSEC, Elizabeta JANDL: Seznam tujih periodik, ki jih prejemale knjižnice v Sloveniji. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica 1962. 288 str.

Seznam periodičnega tiska Narodne in študijske knjižnice v Trstu. Trst, Narodna in študijska knjižnica 1968. 44 str.

Vsebinska kazala časopisja. Zbirka citatov

Od starejših kazal za daljše obdobje ali več časopisov skupaj naj omenimo:

Oskar GRATZY: Repertorium zur 50-jährigen Geschichtsschreibung Krains. Laibach 1898. 76 str.

Upošteva prispevke iz: Mittheilungen des Hist. Vereins für Krain (1846—1868); Mittheilungen des Musealvereins für Krain (1866, 1889—1898); Jahreshefte des Vereines des Krainischen Landesmuseums (1856, 1858, 1862); Argo (1892—1898), Blätter aus Krain (1857—1865), Carniola (1838—1844). — Ureditev po abecedi avtorjev. Imensko, krajevno in stvarno kazalo.

Josip MANTUANI: Kazalo spisov, člankov, dopisov in poročil, nastisnjenih v »Cerkvenem glasniku« od leta 1878 do leta 1928. Ljubljana 1927. 58 str.

Janko GLASER in Karel PRIJATELJ: Kazalo k Časopisu za zgodovino in narodopisje I—XX. Maribor, Zgodovinsko društvo 1926. 88 str.

Anton DOKLER: Jubilejno kazalo za vseh petdeset letnikov Doma in sveta. Ljubljana 1938. 108 str.

Melitta PIVEC-STELE: Kazalo k zgodovinskim publikacijam Muzejskega društva za Slovenijo 1891—1939. Ljubljana, Muzejsko društvo 1939. 60 + (II) str.

Dopolnilo in nadaljevanje GRATZYJEVEGA *Repertorija*. Obsega: Mitteilungen des Historischen Vereins für Krain (1898—1907); Izvestja Muzejskega društva (1891—1907); Carniola (1908—1909); Carniola NV (1910—1919); Glasnik Muzejskega društva (1919—1939).

Josip WESTER: Splošno kazalo za 40 letnikov Planinskega vestnika 1895—1940. Ljubljana, Slovensko planinsko društvo 1940. 103 str.

Omenimo naj še nekaj podrobnih vsebinskih kazal za posamezna obsežna in težko pregledna dela:

Oskar GRATZY: Repertorium zu J. W. Freiherrn von Valvasors »Die Ehre des Herzogthums Krain« (1869). Laibach 1901. 112 str.

Imensko stvarno in krajevno kazalo. Pregled vsebine.

France DOBROVOLJC, Zvone VERSTOVŠEK: Dve imenski kazali. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1955. 80 str.

Vsebina: F. DOBROVOLJC: Imensko kazalo k Cankarjevim Zbranim spisom od I.—XXI. zv. — Z. VERSTOVŠEK: Imensko kazalo k Prijateljevi monografiji Janko Kersnik, njega delo in doba.

Ladislav MLAHER: Kazalo h Grudnovi in Malovi Zgodovini slovenskega naroda. Celje, Družba sv. Mohorja 1941. 128 str.

Vsebinsko kazalo. Kazalo krajev in oseb. Kazalo slik.

Po drugi svetovni vojni je dobilo vsebinska kazala za daljša obdobja večje število časopisov in zbornikov, med njimi: *Planinski vestnik* (sest. Josip WESTER, za 1941—1950; Vilko MAZI, za 1951—1960); *Lovec* (sest. Anton ŠIVIC, za 1910—1956/57); *Časopis za zgodovino in narodopisje* (sest. Stanislav KOS, za 1926—1940); *Priroda, človek in zdravje* (sest. Franjo TOMINEC, za 1945—1965); *Ilustrovani narodni koledar* (sest. Alenka VRABL, za 1889—1914; izšlo v *Celjskem zborniku* 1965); *Proteus* (sest. Marko ALJANČIČ, Primož SCHAUER, za I—XXX); *Obzornik za matematiko in fiziko* (sest. Ciril VELKOVHR, za 1951—1968); *Celjski zbornik* (sest. Vlado NOVAK, za 1951—1965).

Posebej naj navedemo obsežne bibliografije celotnega *Ljubljanskega zvona* in dveh mladinskih listov:

Rudolf KODELA, Jože MUNDA, Niko RUPEL: Bibliografsko kazalo *Ljubljanskega zvona* 1881—1941. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti 1962. 420 str.

Podroben, pogosto anotiran popis vseh prispevkov, urejen po strokovnih skupinah. Predmetno imensko kazalo. Kazalo prevajalcev, prirediteljev in priobčevalcev. Avtorsko kazalo.

Boža PLENIČAR: Pionir in Slovenski pionir. Bibliografsko kazalo. 1945/46—1969/70. 1943—1945. Ljubljana, Mladinska knjiga 1970. 228 + (IV) str.

Ureditev po strokah. Kazala pisateljev, prevajalcev, prirediteljev, pripovedovalcev, zapisovalcev, skladateljev; ilustratorjev, opremljevalcev, fotografov, urednikov ter predmetno imensko kazalo.

Boža PLENIČAR: Ciciban. Bibliografsko kazalo. 1945/46—1969/70. Ljubljana, Mladinska knjiga 1970. 204 + (III) str.

Ureditev in kazala kot pri prejšnji knjigi.

Navajamo še edino obsežnejšo zbirko citatov iz slovenske književnosti:

Slavko KLEPEC: Zbirka slovenskih citatov in aforizmov. Ljubljana, Ig. pl. Kleinmayer, Fed. Bamberg 1910. 212 str.

Ureditev po abecedi prve besede. Kazalo pesnikov in pisateljev. Stvarno kazalo.

Osebne bibliografije

Prvo pomembno zbirko osebnih bibliografij prinaša že spredaj omenjena *Bibliotheca Carnioliae* p. Marka POHLINA iz začetka 19. stoletja. Vtem ko je gradivo pri Pohlinu urejeno po abecednem redu opisanih avtorjev in ga moremo zato imeti za prvi poskus biobibliografskega leksikona pri Slovencih, je v pomembni zbirki biobibliografij, ki jo je v drugi polovici 19. stol. izdajal katehet in profesor slovenščine na ljubljanski gimnaziji Josip MARN, gradivo nanizano brez določenega reda. Izhajalo je v *Učiteljskem tovaršu* 1871—1892 in ponatisnjeno v snopičih pod naslovom:

Josip MARN: Jezičnik. Leto IX.—XXX. (1871—1892.) Ljubljana 1873—1892 (XX zvezkov; IX—XI v enem zvezku).

Prvih osem zvezkov obravnava jezikoslovna vprašanja; zvezki IX—XXX pa prinašajo biografije s podrobnimi in zanesljivimi bibliografijami piscev od Cirila in Metoda do sodobnosti. Popisana so samostojna dela in prispevki v časopisju, vmes je objavljen kak značilen odlomek iz pisateljevih spisov. Na prvo mesto je Marn postavil obširni opis življenja in dela svojega učitelja Franca Metelke (zv. IX—XI), za njim nekaj svojih starejših sodobnikov, nato pa je za posamezne vsebinsko zaokrožene zvezke izbral starejše in najstarejše, pa zopet mlajše in najmlajše pisce, sodobnike, šolske tovariše, učence in prijatelje. Skupaj obsega Jezičnik 350 biobibliografij piscev raznih strok. Na zadnjem mestu v XXX. zvezku je avtor skromno opisal sebe in svoje delo.

Kazalo za porabo Marnovega jezičnika (I—XXX) je objavil Luka PINTAR v *Izvestju Muzejskega društva za Kranjsko* 18/1908, str. 103—108.

Biobibliografsko je zasnovano tudi obširno delo:

Karol GLASER: Zgodovina slovenskega slovstva. Ljubljana, Slovenska matica 1894—1898 (4 zvezki).

Poleg leposlovja popisuje tudi znanstveno in poučno slovstvo. V 1., 2. in 3. zvezku podaja za poglavji o razvoju slovstva biografije pomembnejših piscev, za njimi pa v 2. in 3. zv. v posebnih dodatkih za vsakega pisca še popolno osebno bibliografijo (piščevih del in del o piscu); v 4. zvezku je poleg osebnih bibliografij za nekatere pisce na str. 287—303 (napisal jih je Josip BENKOVIČ) dodana še obsežna splošna bibliografija, urejena po strokah, z dodatki in popravki za prejšnje zvezke (str. 400—458); za večino piscev pa je tu popolna osebna bibliografija podana sproti (pod črto).

Najpomembnejši novejši vir za biografije in bibliografije kulturnih delavcev vseh strok na Slovenskem je:

Slovenski biografski leksikon. Ljubljana, Zadružna gospodarska banka (od 1946: Slovenska akademija znanosti in umetnosti) 1925—.

Leta 1967 je izšel 10. zvezek: Schmidl-Steklasi. Glavni uredniki so bili Izidor CANKAR, Franc Ks. LUKMAN, France KIDRIČ, Alfonz GSPAN.

Biografije in bibliografije učiteljev in sodelavcev univerze v Ljubljani prinašajo:

Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929. Ljubljana, Izdal rektorat 1930. 553 + (II) str.

Na str. 499—533 bibliografije 70 univerzitetnih učiteljev.

Univerza v Ljubljani. Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev. [Prva knjiga.] Ljubljana, Izdal in založil rektorat 1957. 430 str.

Ureditev po fakultetah, oddelkih in znanstvenih nazivih. Obsega učitelje in sodelavce, ki so bili zaposleni na univerzi v štud. letu 1955/56 (506 imen). Vključeni so tudi znanstveni in strokovni sodelavci Narodne in univerzitetne knjižnice in Inštituta za narodnostna vprašanja.

Univerza v Ljubljani. Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev. Druga knjiga 1956—1966. Ljubljana, Univerza 1969. 484 + (I) str.

Ureditev kot v prvi knjigi. Obsega 979 učiteljev in sodelavcev, ki so delali na univerzi in v njenih ustanovah (vključeni so tudi Inštitut za sociologijo in filozofijo, Inštitut za geografijo ter Narodna in univerzitetna knjižnica) v letih 1956—1966. Za tiste, ki so bili popisani v prvi knjigi, se tu biografija in bibliografija nadaljujeta.

Bibliografije sodelavcev mariborskih visokošolskih zavodov je za desetletje 1959—1969 priobčil Stanislav KOS v *Zborniku razprav mariborskih visokošolskih zavodov* (Maribor 1970).

Biografije in bibliografije članov *Slovenske akademije znanosti in umetnosti* prinaša *Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani* I/1938/1942—. Ljubljana 1943—.

Tu naj navedemo še dve publikaciji, ki sta tudi biobibliografskega značaja, a je njuno težišče na portretu avtorja:

Album slovenskih književnikov. Ljubljana, Tiskovna zadruga 1928. (II) + 138 str. slik + XXIX str. besedila.

Obsega leposlovce in strokovne pisce raznih strok; kratki biografski in bibliografski podatki, ki jih je sestavil Janko ŠLEBINGER.

Spominski almanah slovenskih strokovnih pisateljev, publicistov in projektantov. Ljubljana 1939. 538 str.

Poleg slik prinaša tudi življenjepise in bibliografijo.

Izšlo je tudi nekaj osebnih bibliografij v knjižnih izdajah. Od njih navajamo:

Avgust ŽIGON: Komentar k Prešernovim Poezijam. Kronološki pregled prvih tiskov ter glavnih ugotovljenih podatkov o razvoju in poteh poetovega dela. Celovec 1913 (prelepljeno: Prevalje 1922). 96 str.

Marja BORŠNIK: Aškerčeva bibliografija. Maribor, Zgodovinsko društvo v Mariboru 1936. 119 str. + 5 l. slik.

Vsebina: Aškerčevo delo. Aškerc v prevodih. Aškerc v glasbi. Korespondenca. Literatura o Aškercu. Aškerc v podobi. Kazalo Aškerčevih del. Imensko kazalo.

Prešerniana. Za stoletnico Poezij izdal Slovenski knjižni zavod v Ljubljani 1946. 57 + (I) str.

Prva izdaja izšla kot katalog Prešernove razstave. Za novi natis uredil, dopolnil in uvod napisal France KIDRIČ. Vsebina: Biografsko gradivo. Sodelavci (in njih izbrana bibliografija). Prešernove objave 1827—1848. Rokopisi. Natisi pesnitev 1849—1946. Prevodi (izbor). Prešernoslovje (izbor). Prešeren v leposlovju. Prešernove proslave. Prešeren v glasbi. Prešeren, njegove pesmi in njegova doba v likovni umetnosti.

Ivanka ŽMAVC-BARANOVA: Bibliografija del Janka Glazerja. Maribor, Mariborska podružnica Zgodovinskega društva 1954. 20 str.

France DOBROVOLJC: Bibliografija literature o Cankarjevi dramatik. Ljubljana, Mestno gledališče 1960. 190 + (I) str.

Popis Cankarjevih dram, njih uprizoritev, prevodov in literature o njih in njihovih uprizoritvah. Dramatizacije Cankarjevih del, njih uprizoritve in literatura o njih. Uglasbitve Cankarjevih del in poročila o njih in njihovih uprizoritvah. Imensko kazalo. — Nadaljevanje s popisom literature o Cankarjevi dramatik do 1968 izšlo v: *Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja*. Zv. 12. Ljubljana 1968. Tu je priobčena tudi bibliografija kritik in poročil o uprizoritvah Cankarjevih dram v Hrvatskem narodnem gledališču v Zagrebu (Slavko BATUŠIĆ) in pregled radijskih priredb Cankarjevih del (Emil SMASEK).

Marijan BRECELJ: Bevkova bibliografija. I. Koper, Lipa 1960. XI + 64 str.

Vsebina: Izvirna dela. Prireditve in prevodi. Prevodi Bevkovih del.

Marijan BRECELJ: Gradnikova bibliografija. Nova Gorica, Goriška knjižnica 1964. 66 + (II) str.

Vsebina: Izvirna dela. Prepesnitve, prevodi, priredbe. Prevodi Gradnikovih del. Gradnikova pesem v glasbi. Ikonografija Alojza Gradnika.

Oton BERKOPEC: France Prešeren v češki literaturi. Ljubljana, Društvo bibliotekarjev Slovenije 1964. 48 str.

Popis rokopisov, izvirnih besedil, prevodov, člankov in beležk o Prešernu (tudi v leposlovju). Imensko kazalo.

Jože POVŠIČ: Bibliografija Franca Močnika. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti 1966. 96 + (III) str.

Ureditev po jezikih v 15 skupin. Opisanih 492 enot v nad 2050 natisih. V uvodu biografija Franca Močnika, na koncu pa kronološko urejena bibliografija literature o njem.

Stanko Bunc. Kratek oris življenja in dela. Bibliografija knjig in člankov. Sestavili sodelavci Študijske knjižnice Kranj. Kranj, Osrednja knjižnica 1967. 61 str.

Dolga je vrsta osebnih bibliografij, ki so sestavni del kakega zbornika, zbranih ali izbranih del (nekateri od njih so izšle tudi v posebnem odtisu), npr.:

Stanko BUNC: *Bibliografija Franca Levstika* (v: Levstikov zbornik. Ljubljana 1933); Slavko KOŽELJ: *Bibliografija Adamičevega glasbenega dela* (v: L. M. Škerjanc: Emil Adamič. Ljubljana 1937); Štefka BULOVEC: *Cankarjevo delo* (v: Ivan Cankar, glasnik naših dni. Ljubljana 1946); Janko LIŠKA: *Življenjepis in delo Miška Kranjca* (v: M. Kranjec: Nekaj bi vam rad povedal. Murska Sobota 1954); Jože POGAČNIK je sestavil bibliografijo *Prežihovega Voranca* (v: Prežihov zbornik. Maribor 1957) ter bibliografijo *A. Slodnjaka* (v: A. Slodnjak: Študije in eseji. Maribor 1966 in v: *Studia Slovenica Monacensia*. München 1969); Jože MUNDA je objavil podrobne bibliografije *Bratka Krefta* (v: B. Kreft: Kalvarija za vasjo. Murska Sobota 1961), *Cvetka Golarja* (v: Cvetko Golar: Iz spominov in srečanj. Murska Sobota 1963); *Toneta Seliškarja* (v: T. Seliškar: Noč in svitanje. Murska Sobota 1964); *Iva Grahorja* (v: I. Grahor: Življenje in smrt. Ljubljana 1968); Marko DVOŘÁK je zbral bibliografijo *Franceta Vodnika* (v: F. Vodnik: Ideja in kvaliteta. Maribor 1964); Marijan BRECELJ je sestavil bibliografijo *Bogomira Magajne* (v: B. Magajna: Življenje in sanje. Koper 1965) ter osnutek za bibliografijo *Marija Kogoja* (v: Ob stoletnici kanalske čitalnice in odkritju spomenika Mariju Kogoj. Kanal 1967); Marja BORŠNIK je objavila bibliografijo *Stanka Majcna* (v: Stanko Majcen: Izbrano delo II. Maribor 1967); Eva BAUMAN bibliografijo *Vladimira Levstika* (Celjski zbornik 1967), Lojze GOSTIŠA pa podrobno bibliografijo literature o *Jožetu Plečniku* (v: Arhitekt Jože Plečnik. Ljubljana 1968); Ivanka ŽMAVC-BARANOVA je bibliografsko popisala delo profesorja *Franja Baša* (v: Časopis za zgodovino in narodopisje, NV 5/1969); Anton INGO-

LIČ si je svojo jubilejno bibliografijo sestavil sam (v: A. Ingolič: Izbrani spisi 10. Maribor 1967).

Strokovne bibliografije

Prvi pomembnejši pisec strokovnih bibliografij pri Slovencih je Etbin H. COSTA. Poleg bibliografskih prispevkov v *Mittheilungen des Historischen Vereins für Krain* (1855—1857: *Beiträge zur Literatur, betreffend Krain's Geschichte, Topographie und Statistik*, 1858: *Bibliographia Carniolica*) je izdal tudi obsežno pravnozgodovinsko bibliografijo v posebni knjigi (ki je za stodesetletnico doživela ponatis):

Ethbin Heinrich COSTA: Bibliographie der Deutschen Rechtsgeschichte. Braunschweig 1858. 342 str. — Ponatis: Wiesbaden, M. Sändig 1969.

Od kasnejših samostojno objavljenih strokovnih bibliografij navajamo v kronološkem zaporedju tele:

Janko SLEBINGER, Janez MARENTIČ: Bibliografija slovenske kmetijske literature v letih 1919—1938. Ljubljana, Kmetijska zbornica 1939. 207 str.

Ureditev po strokah. Dodatek: Biografski podatki o slovenskih kmetijskih strokovnjakih. Stvarno kazalo.

Andrej PREBIL: Obrtniški tisk: listi in knjige. Ljubljana 1940. 20 str. P. o. iz: Zbornik slovenskega obrta 1918—1938 (ni izšel).

Ivo PIRC: Bibliografija slovenskega slovstva iz zdravstva, zdravilstva in socialnega skrbstva do konca leta 1940. Prvi del: Pisatelji in njih dela. Ljubljana, Higijenski zavod [1945]. 172 + (I) str.

Abecedna ureditev.

Marja BORŠNIK: Kratek bibliografski pregled slovenskega slovstva. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1955. (II) + 102 + (VI) str.

Ureditev po kronološkem redu. Za vsakega avtorja kratki biografski podatki in popis del.

Marcel ŽORGA, Kajetan KAVČIČ, Štefka BULOVEC: Bibliografija tehniških knjig in periodik Slovenije 1945—1960. Ljubljana, Zveza inženirjev in tehnikov LRS 1960. 144 + (II) str.

Ureditev knjig po strokah, periodik po abecedi. Imensko kazalo.

France ŠKERL-BREGAR: Petnajst let bibliografije o narodnoosvobodilnem boju Slovencev. 1945—1959. Ljubljana, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja 1962. XI + 546 str.

Ureditev po abecedi avtorjev. Stvarno kazalo.

Ančka POSAVEC, Miša SEPE: Narodnoosvobodilni boj Slovencev. Bibliografija knjig 1945—1970. Ljubljana, izdala Narodna in univerzitetna knjižnica, zal. Partizanska knjiga 1970. 73 str.

Vsebina: Bibliografije. Likovna umetnost. Pesmi. Dramatika. Proza. Življenjepisi. Zgodovina.

Svojevrstni bibliografski pomagali za zgodovino slovenskih gledališč in slovenske dramatike smo dobili v delih:

Viktor SMOLEJ: Slovenski dramski leksikon. Ljubljana, Mestno gledališče 1961—1962 (2 zvezka).

Obsega dramatike, prevajalce dramskih besedil, igralce, režiserje, scenografe, kostumografe, skladatelje odrske glasbe, organizatorje gledališkega dela, kritike, publiciste in zgodovinarje naše dramatike in dramske igre.

Repertoar slovenskih narodnih gledališč 1867—1967. Popis premier in obnovitev. Ljubljana, Slovenski gledališki muzej 1967. 760 str.

Vsebuje kronološki in posebej abecedni popis del, ki so jih uprizorila poklicna gledališča pa tudi občasne skupine, ki so delale s poklicnimi igralci na Slovenskem. Kronološki popis je razdeljen po gledališčih. Kazalo imen, naslovov, letakov. Glavni urednik: Dušan MORAVEC.

Jože MUNDA, Ludvik ZEPIČ, France ZUPAN: Gore v besedi, podobi in glasbi. Slovenska planinska bibliografija. Ljubljana, Planinska zveza Slovenije 1965. 189 + (II) str.

Prvi del (Jože MUNDA: *V besedi*) obsega vse zvrsti domače in tuje literature in kartografijo o naših gorah. Drugi del (France ZUPAN: *V podobi*) prinaša obsežno razpravo in katalog upodobitev. Tretji del (Ludvik ZEPIČ: *V glasbi*) prinaša popis skladb po zvrsteh in kazalo avtorjev skladb in besedil.

Ljubljana, Inštitut za sociologijo in filozofijo 1966 (1967). V + XLV + 452 str.

Na str. I—XLV: *Filozofski tokovi na Slovenskem*; str. 1—452: *Slovenska filozofska bibliografija*.

Iva ZELEZNIKAR: Slovenska urbanistična bibliografija za leto 1965. Kritični pregled knjig, periodike, študijskega gradiva in načrtov s področja urbanizma ter bližnjih panog. Ljubljana, Urbanistični inštitut Slovenije 1966. 80 str.

Mira LOJK, Tatjana ŠIFRER: Slovenska geografska bibliografija za razdobje 1960—1965. Ljubljana, Univerza 1966. XII + 133 str.

Nadaljevanje za leto 1966 izšlo pod istim naslovom leta 1968 (80 + II str.).

Srečko VILHAR, Radmila ADAMOV: O morju in pomorstvu. Koper, Študijska knjižnica 1967. 114 + (II) str.

Vsebina: S. VILHAR: *Katalog pomorske literature Študijske knjižnice v Kopru* (urejen po UDK, avtorsko kazalo); R. ADAMOV: *Bibliografija člankov tržaške Edinosti o problematiki morja in pomorstva (1876—1928)*. Kronološki red, stvarno kazalo.

Številne strokovne bibliografije so izhajale in še izhajajo v strokovnih revijah in občasnih zbornikih.

Preglede slovenskih bibliografij so objavili Joža GLONAR v Narodni enciklopediji I/1926, str. 189—190 in v Hrvatski enciklopediji II/1941, str. 514; Janko ŠLEBINGER v zapisku predavanj Slovenska bibliografija (Ljubljana 1947. 27 str.); France DOBROVOLJC v zapisku predavanj Bibliografija (Ljubljana 1950. 35 str.); Janez LOGAR v Enciklopediji Jugoslavije I/1955, str. 515—517 in v zapiskih predavanj: Uvod v bibliografijo (Ljubljana 1955) in Bibliografija (Ljubljana 1965). Od leta 1965 dalje priobčuje podroben tekoči popis slovenskih bibliografij Jože MUNDA v bibliotekarski reviji Knjižnica.

KAZALO IMEN IN NASLOVOV

Sestavila Boža Pleničar

- Åarskatalog over norsk litteratur 142
 Abadžijev G'org'i: *Bibliografija na knigi, statii i dokumenti za Ilinden-skoto vostanie* 208
 Acimović Miroslav R.: *Bibliografska građa o radničkom samoupravljanju u Jugoslaviji* 175
 Adamič Emil 231
 Adamov Radmila: *O morju in pomorstvu* 233
 Adelung Johann Christoph 69, 108
 Ahn Friedrich: *Erstlingsdrucke der Stadt Laibach* 219
 Album slovenskih književnikov 230
 Alembert Jean Le Rond d' 14
 — *Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers* 69, 102
 Alfabetische naamlijst van boeken 140
 Aljančič Marko 227
 Alker Lisl: *Verzeichnis der an der Universität Wien approbierten Dissertationen 1937—1944, 1945—1949* 119
 Allgemeine Bibliographie für das Kaiserthum Österreich 118, 210
 Allgemeine deutsche Biographie 139
 Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste in alphabetischer Folge von genannten Schriftstellern 102
 Allgemeines Sachregister über die wichtigsten deutschen Zeit- und Wochenschriften 69
 American book publishing record 158
 American catalog of books 158
 The Americana Annual 105
 Anastasevič V. G. 146
 Andonov Hristo Poljanski: *Britanska bibliografija za Makedonija. British bibliography on Macedonia* 209
 — *Prilog kon bibliografijata po arheologijata na Makedonija* 208
 Andréas Bert: *Le Manifeste Communiste de Marx et Engels. Histoire et bibliographie. 1848—1918* 99
 Andrić Stanislava: *Bibliografija ekonomske literature (zv. 3—4)* 173
 Annales typographiques 129
 The Annual American Catalog 158
 Anselmo Antonio: *Bibliografia des bibliografias portuguesas* 145
 Antonio Nicolas: *Bibliotheca hispana* 64
 — *Bibliotheca hispana vetus* 64
 Anuarul cărții din Republica populară romîna 145
 Appendini Franjo Maria: *Notizie storico-critiche sulle antichità, storia e letteratura de' Ragusei* 189
 Aristotel 55
 Arnim Max: *Internationale Personalbibliographie 1800—1943* 107
 Arrenberg Reinier 141
 Aškerc Anton 230
 Augé Paul 103
 Augustinus 90
 Autori italiani del Seicento. *Catálogo bibliografico* 133
 Avanzi G.: *La Bibliografia italiana* 134
 Avicenna Paul 81
 Ayer N. W. 160
 Bach Aleksander 118
 Bach Johann Sebastian 118
 Backmeister Hartwig L. 70
 Bacon Francis Verulamski 62

- *De dignitate et augmentis scientiarum* 101
- *Novum organon scientiarum* 101
- Badalić Josip: *Bibliografija hrvatske dramske i kazališne književnosti* 202
- *Inkunabule u Narodnoj republici Hrvatskoj* 198
- *Inkunabule v Sloveniji* 226
- *Jugoslavica usque ad annum MDC. Bibliographie der Südslavischen Frühdrucke* 170
- Bajec Jože: *Slovenske izseljenske knjige, brošure in drobni tiski* 222
- *Slovensko izseljensko časopisje 1891—1945. Seznam časnikov in časopisov, ki so v ljubljanskih knjižnicah* 222
- Bajtić Alija: *Bibliografija štampanih radova o Sarajevu do kraja 1954. godine* 205
- Balbín Bohuslav: *Bohemia docta* 70
- *De manuscriptis codicibus in Bohemia* 71
- *De viris doctis et literatis, qui apud nos nati aut educati omnigena eruditione claruerunt et scriptis aut vulgatis libris sese et Patriam non parvum illustraverunt* 71
- Bale John 61
- *Illustrum Maioris Britanniae scriptorum ... summarium* 61, 156
- Balent Boris 126
- Balzac Honoré de 90
- Barbier A. A.: *Dictionnaire des ouvrages anonymes* 26
- Barcza Imre: *Magyar Könyvészet* 135
- Baričević Adam Alojzij: *Catalogus librorum Zagrabiae impressorum ordine chronologico (1690—1800)* 190
- Baš Franjo 231
- Bašagić Safvet: *Znameniti Hrvati Bošnjaci i Hercegovci u turskoj carevini* 204
- Batušić Slavko 230
- Bauman Eva 231
- Bazala Vladimir: *Bibliografija književnih radova članova Medicinskog fakulteta u Zagrebu od početka škol. godine 1933/34 do konca škol. godine 1938/39* 200
- *Bibliografija literature iz područja povijesti medicine, veterine i farmacije (do konca god. 1940)* 202
- Belin Alphonse: *Bibliographie ottomane* 155
- Belinskij Vissarion Grigor'evič 146
- Beljaeva Ljusija N.: *Bibliografija periodičeskijh izdanij Rossii 1901 do 1916* 149
- Bem Alfons L.: *Izdanija cerkovnoj pečati vremeni imperatricy Elizavety Petrovny. 1741—1761* 149
- Benger Nikola: *Catalogus authorum ... ex religiosus ordinis S. Pauli* 189—190
- Benković Josip 229
- Bent Robert 155
- Bent William 155
- Bentz H. W. 99
- Berčić Branko: *Das slowenische Wort in den Drucken des 16. Jahrhunderts* 30, 219
- *Tiskarstvo na Slovenskem* 220
- Berić Pavle: *Slovensko-srbska bibliografija od godine 17. . do konca 1828* 178
- Berkopce Oton: *Česká a slovenská literatura, divadlo, jazykozpyt a národopis v Jugoslavii. Bibliografije od r. 1800 do 1935. I. Knihy a časopisy* 127, 164
- *France Prešeren v češki literaturi* 231
- *Littératures yougoslaves en Tchécoslovaquie 1945—1964* 127
- Berkov Pavel Naumovič 82
- *Bibliografičeskaja euristika* 15
- Berliner Titeldrucke 90
- Berthélot M.: *La grande encyclopédie. Inventaire raisonné des sciences, des lettres et des arts* 103
- Besterman Theodor 6, 8, 10, 81
- *Early printed books to the end of the sixteenth century. A bibliography of bibliographies* 87
- *A world bibliography of bibliographies and of bibliographical catalogues, calendars, abstracts, digests, indexes and the like* 74—75, 80, 114
- Bettelheim Anton 121
- Beutler Johann Heinz Chr.: *Allgemeines Sachregister über die wichtigsten deutschen Zeit- und Wochenschriften* 69
- Bevk France 220, 230
- Bezić Nevenka: *Prilog bibliografiji otoka Hvara* 202

- Bianchi Thomas Xavier: *Bibliographie ottomane* 155
- *Catalogue des livres turcs, arabes et persans imprimés à Constantinople* 154
- Bianu Ioan: *Bibliografia românească veche (1903—1944)* 146
- Biblio. *Bulletin bibliographique mensuel des ouvrages en langue française parus dans le monde entier* 130
- Bibliograf. *Popis novih knjiga i periodičnih publikacija u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca* 162
- Bibliografia d'Italia* 132
- Bibliografia e librit shqip për vitet 1945—1957* 117
- Bibliografia española* 151
- Bibliografia general española e hispanoamericana* 151
- Bibliografia geral portuguesa* 145
- Bibliografia hispanica* 151
- Bibliografia hrvatska* 193
- Bibliografia italiana* 132
- Bibliografia Kombëtare e Republikës popullore të Shqipërisë. Artikujt e periodikut shqip* 117
- Bibliografia Kombëtare e Republikës popullore të Shqipërisë. Libri shqip. Nacional'naja bibliografija N. R. A. Albanska kniga. Bibliographie Nationale de la R. P. A. Les livres albanaises* 117
- Bibliografia nazionale italiana* 133
- Bibliografia periodiceilor din RPR* 145
- Bibliografia polska* 143
- Bibliografia Republicii populare romine. Cărți, albume, karti, note muzicale* 145
- Bibliografia retoromantscha, 1552—1930. Bibliographie des gedruckten bündleromanischen Schrifttums bis 1930* 154
- Bibliografia slovenských knih. 1901—1918* 126
- Bibliografia zawartości czasopism* 143
- Bibliografický katalog ČSSR* 115, 124—125
- Bibliografija članaka o narodno oslobodilačkom ratu u Vojvodini iz vojvodanskih dnevnih i nedeljnih listova (1944—1966)* 189
- Bibliografija ekonomske literature* 173
- Bibliografija folklorne građe u deset godišta »Behara«. S indeksom motiva* 205
- Bibliografija izdanja u narodnooslobodilačkom ratu 1941—1945* 171
- Bibliografija Jugoslavije. Članci i prilozi u časopisima, novinama i zbirnim delima* 167
- Bibliografija Jugoslavije. Knjige, brošure i muzikalije* 167, 171
- Bibliografija jugoslovenske fizičke kulture. Časopisi i knjige* 175
- Bibliografija jugoslovenske periodike* 167
- Bibliografija jugoslovenskih bibliografija 1945—1955* 176
- Bibliografija jugoslovenskih listova i časopisa* 166
- Bibliografija južnoslovenske povremene štampe do kraja 1934 god.* 186
- Bibliografija knjiga tiskanih u Narodnoj republici Hrvatskoj* 194
- Bibliografija knjiga ženskih pisaca u Jugoslaviji* 164, 184, 196
- Bibliografija literature o privredi Dalmacije* 202
- Bibliografija naučnih radova nastavnog osoblja na Univerzitetu u 1963. Tekst pripremila i obradila Milica Dodić* 187
- Bibliografija odabranih članaka iz međunarodnog javnog prava objavljenih u domaćim i inostranim časopisima i periodičnim publikacijama* 174
- Bibliografija »Pregleda« 1910—1912; 1927—1941* 205
- Bibliografija prevoda objavljenih u Jugoslaviji 1944—1959* 172
- Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova* 34, 168
- Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova u časopisima Narodne republike Hrvatske* 195
- Bibliografija rasprava i članaka (1945—1962) pomorstva Jugoslavije. Indeks: Vjekoslav Maštrović* 173
- Bibliografija sovjetskoj bibliografiji* 147
- Bibliografija Srbije 1947(1948)* 182
- Bibliografski mesečnik. Izdavačka delatnost u FNRJ. Knjige i brošure* 165
- Bibliografski podaci o Crnoj Gori i Boki Kotorski* 207
- Bibliografski vjesnik* 207

- Bibliografski zbornik 1968 167
 The bibliography index. A cumulative bibliography of bibliographies 81
 Bibliographical current list of papers, reports and proceedings of international meetings. Bibliographie courante des documents, comptes rendus et actes des réunions internationales 95
 Bibliographie de Belgique. Liste mensuelle des publications belges ou relatives à la Belgique acquises par la Bibliothèque Royale 122
 Bibliographie de l'Empire Français 72
 Bibliographie de la France 72, 129
 Bibliographie der deutschen Bibliographien und der im Ausland mit deutschem Titel, in deutschsprachigen Veröffentlichungen oder über Deutschland und Persönlichkeiten des deutschsprachigen Gebietes erschienenen Bibliographien sowie wichtiger ungedruckten Literaturzusammenstellungen 140
 Bibliographie der deutschen Drucke des XVI. Jahrhunderts 139
 Bibliographie der deutschen Zeitschriftenliteratur mit Einschluss von Sammelwerken 96
 Bibliographie der deutschsprachigen Bibliographien. Jahresverzeichnis der selbstständig erschienenen und der in deutschsprachigen Büchern und Zeitschriften versteckten Bibliographien 140
 Bibliographie der fremdsprachigen Zeitschriftenliteratur. Répertoire bibliographique international des revues. International index to periodicals 96
 Bibliographie der Rezensionen 96
 Bibliographie der Schweiz. Bibliographie de la Suisse 153
 Bibliographie der versteckten Bibliographien aus deutschsprachigen Büchern und Zeitschriften der Jahre 1930—1953 140
 Bibliographie der Wörterbücher. — Bibliography of dictionaries. — Bibliografia słownikowa. — Bibliografija slovarij. 1945—1961 100
 Bibliographie der Zeitschriften des deutschen Sprachgebietes bis 1900. Herausgegeben von Joachim Kirchner 138
 Bibliographie fremdsprachiger Werke über Deutschland und deutsche Persönlichkeiten 137
 Bibliographie internationale de l'anthropologie socio-culturelle 76
 Bibliographie internationale de science économique 76
 Bibliographie internationale des sciences politiques 76
 Bibliographie internationale de sociologie 76
 Bibliographie Luxembourgeoise 134
 Bibliographie nationale. Dictionnaire des écrivains belges et catalogue de leurs publications, 1830—1880 122
 Bibliographisch-statistische Übersicht der Literatur des österreichischen Kaiserstaates 118
 Bibliographisches Bulletin der Schweiz. Bulletin bibliographique de la Bibliothèque nationale suisse 153
 Bibliographisches Centralorgan des österreichischen Kaiserstaates 118
 Bibliography of proceedings of international meetings. Bibliographie des comptes rendus de réunions internationales 1957— 95
 Bibliotheca Belgica. Bibliographie générale des Pays-Bas 122, 141.
 Bibliotheca bibliographica librorum sedecimi saeculi. Edidit F. G. Wagner. Bibliographisches Repertorium für die Drucke des 16. Jahrhunderts 87
 Bibliotheca Hispana. Revista de información y orientación bibliográficas 151
 Les bibliothèques françaises 62
 Bilten dokumentacije 176
 Biografičeskij slovar' dejatelej estestvoznaniya i tehniki. Otvetstvennyj redaktor A. A. Zvorykin 113
 Biographical encyclopedia of the world. Ed. by the Institute for research in biography 107
 Biographie universelle ancienne et moderne 108
 Biography index. A cumulative index to biographical material in books and magazines 107
 Birnbaum Otto 98

- Bittner Joseph: *Systematisch geordnetes Verzeichnis der Programmabhandlungen österreichischer Mittelschulen* 120
- Bizjak Zvonko A. 221
- Bjendiš Vjera 195
- Bjorkbom C.: *Bibliographical tools for control of current periodicals* 91
- Blagojević Borislav T.: *Bibliographie juridique yougoslave* 174
- *Pravna bibliografija. Izbor knjiga i članaka iz jugoslovenske pravne literature* 174
- Blažej Anton 28
- Blažeković Tatjana: *Fluminensia Croatica. Bibliografija knjiga, časopisa i novina, izdanih na hrvatskom ili srpskom jeziku na Rijeci* 46, 197
- Blum Martin: *Bibliographie Louxembourgeoise* 134
- Blum R.: *Vor- und Frühgeschichte der nationalen Allgemeinbibliographie* 117
- Het boek in Vlaanderen* 122
- Bohatta Hanns 121
- *Deutsches Anonymen-Lexicon I—VII*. 25
- *Deutsches Pseudonymen-Lexicon* 25
- *Internationale Bibliographie der Bibliographien. Unter Mitwirkung von Walter Funke* 80
- Bohemia docta* 70
- Boić Lazar: *Pamjatnik mužem u slaveno-serbskom knižestvu slavnym* 186
- Boletim bibliographico* 144
- Boletim da Biblioteca da Universidad de Coimbra* 144
- Boletim de bibliografia portuguesa* 144
- Boletín del deposito legal* 151
- Boletínul bibliografic* 145
- Boletínul Cărtii* 145
- Boletínul cărții românești* 145
- Bolletino delle pubblicazioni italiane ricevute per diritto di stampa* 132
- Bol'saja sovetskaja enciklopedija* 104
- The Bookseller* 155
- Borojević-Sternberg Dušanka: *Bibliografija listova Narodnooslobodilačke borbe u Hrvatskoj* 196
- Borov Todor: *Pátja kúm knigite. Uvod v bibliografijata* 123
- Boršnik Marja 231
- *Aškerčeva bibliografija* 16, 230
- *Kratek bibliografski pregled slovenskega slovstva* 232
- Bošković Jovan: *Pregled sadržaja 90-ornih knjiga Glasnika Srpskoga učenog društva 1841—1847—1891, po piscima, po strukama i kronološki* 186
- Bourquelot F. 130
- Bowker R. R. 158
- Braun David: *De scriptorum Poloniae... catalogus et iudicium* 70
- Brecelj Marijan 231
- *Bevkova bibliografija. I.* 230—231
- *Bibliografija NOB tiska na Goriškem* 222
- *Bibliografija partizanskega tiska na Primorskem. Brošure in knjige* 223
- *Gradnikova bibliografija* 230
- Breyer Mirko 199
- *O starim i rijetkim jugoslavenskim knjigama. Bibliografsko-bibliofilski prikaz* 170
- Bring Samuel E.: *Handledning i svensk bibliografi* 153
- *Svenskt boklexikon 1700—1829* 153
- Brinkman C. L. 140
- Brinkman's Alphabetische catalogus* 141
- Brinkman's Alphabetische lijst van boeken* 140—141
- Brinkman's catalogus van boeken, plaat- en kaartwerken* 141
- Brinkman's cumulatieve catalogus van boeken* 140
- Bristol R. P. 159
- Britannica book of the year* 105
- British abstracts. Comprising abstracts of all significant papers in pure and applied chemistry and biological subjects. A comprehensive survey of the world literature* 111
- British book in print. The Reference catalogue of current literature. The national inclusive book-reference index of books in print and on sale in the United Kingdom with details...* 157
- British Catalogue of Music* 156
- British Museum. General catalog of printed books. Photolithographic edition to 1955. Vol. 1—263* 88
- The British National Bibliography* 155

- British union-catalog of periodicals. A record of the periodicals of the world, from the seventeenth century to the present day, in British libraries I—IV.* 93, 113
- Britovšek Marjan 174
- Brlek Mijo: *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku I.* 198
- Brlić Andrija Torkvat 193
- Brockhaus 101, 102, 136
- Brockhaus *Encyklopedie in zwanzig Bänden* 102
- Brown Nina E.: *Portrait index* 109
- Brown S.: *A bibliography of union lists of serials* 92
- Broz Josip Tito 175, 184
- Brunet Gustave 26
- *Dictionnaire des ouvrages anonymes suivi des Supercheries littéraires dévoilées. Suppl. à la dernière éd. de ces deux ouvrages* 26
- *Imprimeurs imaginaires et libraires supposés* 28
- *Recherches sur les imprimeries imaginaires, clandestines et particulières* 28
- Brunet Jacques Charles 38
- *Manuel du libraire et de l'amateur de livres* 72, 84
- Bruun Christian V.: *Bibliotheca Danica. Systematisk fortegnelse over den Danske literatur fra 1482 til 1830* 128
- Bucher Otto 139
- Büchmann Georg 97
- *Geflügelte Worte. Der Zitatenschatz des deutschen Volkes* 97
- Bučar Franjo: *Bibliografija hrvatske protestantske književnosti za reformacije* 195
- Budal Andrej 220
- Bujnak Pavel 105
- Bulgarski knjigopis. *Bibliografski bulletin za depozirane v sofijskata Narodna biblioteka knigi, spisaniya i vestnici* 123
- Bulgarski muzikalen knjigopis 123
- Bulletin analytique de bibliographie hellénique 131
- Bulletin critique du livre français 130
- Bulletin de documentation bibliographique 81
- Bulletin signalétique du CNRS 111, 112
- Bulovec Štefka 214, 216
- *Bibliografija prevodov v slovenščino (od maja 1945 do maja 1960)* 223
- *Bibliografija tehniških knjig in periodik Slovenije 1945—1960* 232
- *Cankarjevo delo* 231
- *Slovenska bibliografija. I—IV* 216
- *Slovenska bibliografija. Članki in leposlovje v časopisju in zbornikih 1945—1950* 218
- Bunc Stanko 231
- *Bibliografija Franca Levstika* 231
- Bunić Kresimir [ps.] 197
- Burcev Aleksandr E.: *Opisanije redkih rossijskih knig* 149
- Burger Conrad 85
- *Ludwig Hain's Repertorium bibliographicum* 85
- *The Printers and publishers of the fifteenth century with lists of their works* 85—86
- Bykova T. A.: *Opisanie izdanih graždanskoy pečati 1708 — janvar' 1725 g.* 148
- *Opisanie izdanih, napečatannyh kirillicej. 1689 — janvar' 1725 g.* 148
- Byron George Gordon 169
- Calot Frantz: *Guide pratique de bibliographie* 84
- Campbell Marinus Frederik A. G.: *Annales de la typographie Néerlandaise au XVe siècle* 141
- Candidus P. 71
- Cankar Ivan 227, 230, 231
- Cankar Izidor 25, 229
- Cassedy James: *List of books printed in Irish, from the earliest period to 1820* 132
- A catalog of books represented by Library of Congress printed cards issued to July 31, 1942* 89
- Catalogo cumulativo 1886—1957 del Bolletino delle pubblicazioni italiane ricevute per diritto di stampa dalla Biblioteca nazionale di Firenze* 133
- Catálogo general de la librería española* 152
- Catalogo generale della libreria italiana* 133
- Catalogue Collectif des périodiques du début du XVIIe siècle à 1939 conservés dans les Bibliothèques*

- de Paris et dans les Bibliothèques universitaires des Départements 93
- Catalogue des ouvrages de la langue française publiés en Suisse* 154
- Catalogue général de la librairie française*, par O. Lorenz. Continué par Daniel Jordell, Henri Stein, Eduard Champion, Service bibliographique des Messageries Hachette 130
- Catalogue général des livres imprimés de la Bibliothèque Nationale* 88
- Catalogue hebdomadaire* 129
- Catalogue of copyright entries* 158
- Catalogue of the printed books in the Library of the British Museum* 88, 156
- Cato Otto: *Lateinische Zitate, Kernsprüche und Redensarten. Mit einem lateinischen und deutschen Schlagwortregister* 98
- Chambers Ephraim: *Cyclopaedia or an universal Dictionary of arts and sciences* 105
- Chambers Robert: *Chambers' Encyclopaedia. A dictionary of universal knowledge.* 105
- Chambers William: *Chambers' Encyclopaedia. A dictionary of universal knowledge* 105
- Chambers' *Encyclopaedia. A dictionary of universal knowledge* 105
- Chambers' Encyclopaedia World Survey* 105
- Champion Eduard 130
- Chartotheca translationum alphabetica. Internationale Bibliographie der Übersetzungen* 99
- Chemical abstracts* 30
- Chemical abstracts. Key to the world's chemical literature* 111
- Chemisch-pharmazeutisches Zentralblatt* 73
- Chemischer Informationsdienst* 111
- Chemisches Zentralblatt. Vollständiges Repertorium für alle Zweige der reinen und angewandten Chemie* 73, 111
- Chotch P.: *Bibliografia del Montenegro* 207
- Cigler Janez 21
- Ciril s. 228
- Clartés. *Encyclopédie du présent sur fascicules mobiles constamment tenue à jour* 103
- Clavel Robert 155
- Cless Johann 64, 139
- *Unius saeculi... ab anno Dom. 1500 ab 1602, nundinarum autumalium inclusive, elenchus consummatissimus librorum hebraei, graeci, latini, germani aliorumque Europae idiomatum...* 64
- Collier's Encyclopedia with bibliography and index* 105
- Collijn Isaak 152
- *Sveriges bibliografi intil aar 1600* 153
- *Sveriges bibliografi 1600 — talet* 153
- Collison R. L. 81
- Combi Carlo: *Saggio di bibliografia Istriana pubblicato a spese di una società patria* 201
- Compendiöses Gelehrten Lexikon* 69
- Conover Helen F. 6, 8, 10
- *Current national bibliographies* 116
- Copinger Walter Arthur 85
- *Supplement to Hain's Repertorium bibliographicum* 85
- Costa Etbin Heinrich 13, 14, 193, 212, 232
- *Bibliografia slovenska, ali slovensko knjigoznanstvo od začetka 1868. leta do konca meseca oktobra 1869. leta* 212
- *Bibliographie der deutschen Rechtsgeschichte* 232
- Costa P.: *Bibliografia albanese* 1941 117
- Coston Henri: *Dictionnaire des pseudonymes* 26
- Crijević Serafin: *Bibliotheca Ragusina* 189
- Cumulative book index* 40, 43, 156, 158
- Current Contents* 50
- Current index to conference papers* 95
- Current Literature* 155
- Čavić Boško 174
- Čerepahov Matvej Samojlovič 149
- Čermelj Lavo 220
- Černá Mária L.: *Národné bibliografie. Príručka pre poslucháčov knižovedy a pre knihovníkov* 116
- Černyj A. I.: *Osnovy informatiki* 51
- *Osnovy naučnoj informacii* 51

- Černyševskij Nikolaj Gavrilovič 146
Český katalog bibliografický 124
 Čevapović Grgur 190
 Čop Matija 210
 Črepinko Inga: *Jugoslavenska hematološka bibliografija* 176
 Čulić Branko 173, 206
- Čepulić Vladimir: *Bibliografija medicinske literature i graničnih područja objavljenih u izdanjima Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Međimurja. I. sv. 1876—1937* 202
- Čopić Branko 187
 Čupić Drago 207
 Ćurčić Lazar 183, 189
- Dabovac Jovan 188
 Da Fonseca M.: *Additamentos ao Dicionario bibliographico portuguez* 145
 Dalmata Antun 178
 Dania Polyglotta. *Répertoire bibliographique annuel* 127
 Daničić Đuro 180, 194
 Dannay Frederic 25
Dansk bogfortegnelse 127, 132
 Dante Alighieri 90, 169
 Da Silva Innocencio Francisco 145
 — *Diccionario bibliographico portuguez* 144
 De Backer Aloys: *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus* 109
 De Backer Augustin: *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus* 109
 Debeljković Milanka 176
 — *Društveni položaj žene. Jugoslovenska literatura 1945—1967* 176
 De Brito Aranha Pedro 144—145
 Debure Guillaume François 68
 — *Bibliographie instructive: ou traité de la connaissance des livres rares et singuliers...* 68
 De Jong J. 141
 Delčev Goce 209
Deltion Hellenikés bibliografias. Bulletin de bibliographie hellénique. Greek bibliography 131
 De Maeyer Eduard A.: *Who's who in Europe. Dictionnaire biographique de personnalités européennes contemporaines* 109
 Dement'ev A. G. 149
- De Molins Antonio Elia: *Diccionario biográfico y bibliográfico de escritores y artistas catalanes* 152
 Demšar Jasna 175
 Denis Michael 71
 — *Einleitung in die Bücherkunde* 68
 — *Grundriss der Bibliographie* 68
 Denis'ev Vitalij Nikolaevič 6, 8, 10
 De Potter Frans: *Vlaamsche Bibliographie. Lijst der boeken, vlugen tijdschriften, musiekwerken, kaarten, platen en tabellen in België van 1830 tot 1890 verschenen* 122
 Descartes René 62
Deset godina Bibliografskog instituta FNRJ 1948—1958 34, 167
Deset godina »Naših tema«. 1957—1966 200
 Despot Miroslav: *Pokušaj bibliografije primorskih novina i časopisa 1843—1945* 198
Deutsche Bibliographie. Fünfjahresverzeichnis. Bibliographie aller in Deutschland erschienenen Veröffentlichungen und der in Österreich und der Schweiz im Buchhandel erschienenen deutschsprachigen Publikationen sowie der Veröffentlichungen anderer Länder. Stich-u. Schlagwortregister. Bücher und Karten 138
Deutsche Bibliographie. Halbjahresverzeichnis 138
Deutsche Bibliographie. Wöchentliches Verzeichnis 138
Deutsche Bibliographie. Zeitschriften 1945—1952. Bibliographie der in Deutschland erscheinenden periodischen Veröffentlichungen sowie der deutschsprachigen Periodika Österreichs, der Schweiz und anderer Länder 138
Deutsche Bibliographie. Zeitschriftenverzeichnis 1953—1957 138
Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon 139
Deutsche Nationalbibliographie 137
Deutsche Nationalbibliographie. Ergänzung 1: Verzeichnis der Schriften, die 1933—1945 nicht angezeigt werden durften 137
Deutsche Nationalbibliographie. Ergänzung 2: Verzeichnis der Schriften, die infolge von Kriegseinwir-

- kungen vor dem 8. Mai 1945 nicht angezeigt werden konnten 137
- Deutscher Gesamtkatalog 90
- Deutscher Gesamtkatalog. Neue Titel 90
- Deutsches Bücherverzeichnis. Verzeichnis der in Deutschland, Österreich, der Schweiz und im übrigen Ausland herausgegeben deutschsprachigen Verlagsschriften sowie der wichtigsten Veröffentlichungen ausserhalb der Buchhandels 136
- Deutsches Bücherverzeichnis. Eine Zusammenstellung der im deutschen Buchhandel erschienenen Bücher, Zeitschriften und Landkarten 136
- Devčić Deša 196
- Dewey Melvil 38, 74
- Dictionary of American biography 160
- Dictionary of American scholars. A biographical directory 160
- Dictionary of national biography 157
- Dictionnaire des biographies 108
- Diderot Denis 14
- *Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers* 69, 102
- Dietrich Felix 96
- Dietrich Reinhard 96
- Dimik' Natalija: *Bibliografija na statii i knigi za N. O. B. vo Makedonija* 208
- Dimitrijević Sergije: *Srpska socijalistička prevodna literatura* 188
- Dimitrov Vasil: *Goce Delčev. Bibliografija* 209
- Dimpfel Rudolf: *Biographische Nachschlagewerke, Adelslexika, Wappenbücher. Systematische Zusammenstellung für Historiker und Genealogen* 108
- Dinić Dragoslav 175
- Diotavelli Lamberto: *Autori italiani del Seicento. Catalogo bibliografico* 133
- Directory of British scientists 157
- Die Dissertationen der Technischen Hochschule Wien aus den Jahren 1901—1953 119
- Dittler R. 113
- Dizdar Hamid: *Bibliografija knjiga i periodičnih izdanja štampanih u Hercegovini (1837—1941)* 204
- Dizdarević Branka 164
- *Bibliografija knjiga ženskih pisaca štampanih u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini do svršetka godine 1935* 196
- Dobrača Kasim: *Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu. Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa. Sv. 1* 205
- Dobroljubov Nikola: *Aleksandrovič* 146
- Dobrovoljc France: *Bibliografija* 234
- *Bibliografija literature o Cankarjevi dramatici* 230
- *Dve imenski kazali* 227
- Dodić Milica: *Bibliografija doktorskih disertacija. 1951—1963* 184
- *Bibliografija naučnih radova nastavnog osoblja na Univerzitetu u 1963* 187
- *Bibliography of the thesis. 1951—1963* 184
- Dodzin Ja. O. 149
- Dokler Anton: *Jubilejno kazalo za vseh petdeset letnikov Doma in sveta* 226
- Doktorske disertacije na Beogradskom univerzitetu 1905—1950 184
- Dokumentacija u preduzećima i ustanovama. Uputstvo za rad stručnih biblioteka i biroa za dokumentaciju 51
- Dolch Walter 119
- Dolci (Slade) Sebastijan: *Fasti literario-ragusini sive virorum litteratorum qui usque ad annum MDCLXVI in Ragusina claruerunt ditone, prospectus* 189
- Dolinar Ivan [ps.] 25
- Domay Friedrich 6, 8, 10
- *Formenlehre der bibliographischen Ermittlung* 114
- Doni Francesco: *La libreria del Doni Fiorentino* 61
- Doroghi Zvonimir: *Blago latinskoga jezika. Thesaurus linguae latinae. Zbirka latinskih citata, sentencija, poslovice, krilatica, uzrečica. Varia. Anacreontica. Curiosa* 98
- Dovifat E.: *Handbuch der Auslands-presse* 92
- Dragović Marko: *Pokušaj za bibliografiju o Crnoj Gori* 207
- Dragović Vuk: *Srpska štampa između dva rata. I. Osnova za bibliografiju srpske periodike 1515—1945* 183

- Draud Georg 39, 40, 64, 139
 — *Bibliotheca classica, Bibliotheca exotica, Bibliotheca librorum germanicorum classica* 39, 64
 Drtina Jaroslav 82
 Društveni položaj žene. *Jugoslovenska literatura* 1945—1967 176
 Dubay Anton: *Bibliografski katalog slovenske knjižne tvorbe za leta 1939—1945* 126
 Dupré Pierre: *Encyclopédie des citations* 97
 Durieux F. 103
 Durković-Jakšić Ljubomir: *Bibliografija o Njegošu* 207
 — *Srbijanska štampa o Njegošu i Crnoj Gori 1833—1851* 207
 Dürriegl Vera 176
 Du Verdier Antoine: *Bibliothèque française* 62
 Dux Werner 82
 Dvořák Marko 231
 Džonić Uroš 189
 — *Srpska štampa 1768—1911* 183
- Damić Antun: *Popis izdanja Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu 1867—1950* 199
 Berković Branislav M.: *Geološka bibliografija Bosne i Hercegovine od 1838—1964* 206
 Berković-Prlenda Olga: *Geološka bibliografija Bosne i Hercegovine od 1838—1964* 206
 Đurđev Aleksandar 174
 Đurđev Margareta 174
 Đurđević (Đorđić) Ignjat: *Vitae et carmina nonnularum illustrium civium Rhacusinorum* 189
 Đurović Dragoljub 170
- Ebert Friedrich Adolf: *Allgemeines bibliographisches Lexikon* 73, 85
Education abstracts. Quarterly bulletin of fundamental education 76
 Ehrencron-Müller Holger: *Supplement 1831—1840 til Bibliotheca Danica samt Bibliotheca Slesvica-Holsatica til 1840* 128
Einblattdrucke des XV. Jahrhunderts. Ein bibliographisches Verzeichnis 86
 Ejhngol'c A. D. 151
 Elizabetha I 148
 Elze Theodor 218
- *Die slovenischen protestantischen Druckschriften des XVI. Jahrhunderts* 218—219
Enciclopedia cattolica 106
Enciclopedia italiana di scienze, lettere ed arti 103
Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana 106
Enciklopedičeski slovar' Russkogo Bibliografičeskogo Instituta Granat 104
The Encyclopedia Americana 105
The Encyclopedia Britannica 69, 105
Encyclopédie de la Pléiade 103
Encyclopédie française 103
Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers 69, 102
Enciklopedija Jugoslavije 168, 169, 180, 189, 203, 206, 208, 209
Enciklopedija Leksikografskog zavoda 169
Enciklopedija likovnih umjetnosti 170
Enciklopedija powszechna z ilustracjami i mapami 104
 Engels Friedrich 99
The English Catalogue of books. Annual issue 155
The English Catalogue of books. Cumulative issue 155, 156
 Erić Nevena 175
 Ersch Johann Samuel 102
 Esdaile Arundell: *A students manual of bibliography* 83
 Estreicher Karol: *Bibliografija polska* 143
 — *Bibliografija polska 19 stulecia. Lata 1881—1900* 143
 Estreicher Karol ml.: *Bibliografija polska* 143
 Estreicher Stanislav: *Bibliografija polska* 143
 Evans Charles 159
 — *American bibliography. A chronological dictionary of all books, pamphlets and periodical publications printed in the United States of America from the genesis of printing in 1639 down to and including the years 1820 with bibliographical and biographical notes* 159
Ežegodnik bol'soj sovetskoj enciklopedii 104
Ežegodnik knigi SSSR 147

- Fachwörterbücher. Naturwissenschaften, Land- und Forstwirtschaft, Technik, Medizin. Stand vom 1. 4. 1963* 114
- Francev Franjo 203
- *Bibliografija hrvatske protestantske književnosti za reformacije* 195
- Fedor Michal: *Bibliografija periodika na Slovensku v rokoh 1939—1944* 127
- *Bibliografija slovenských kníh. 1901—1918* 126
- Ferienčiková Anna: *Bibliografija slovenske knjižne tvorby za roky 1945—1955* 126
- Fleischhack Curt 6, 8, 10
- *Grundriss der Bibliographie* 82, 114
- Portecue G. K. 88
- Fotius: *Myrobiblion sive Bibliotheca librorum quos legit et censuit Photius patriarcha Constantinopolitanus* 56
- Fournel Victor: *Dictionnaire encyclopédique d'anecdotes modernes et anciennes, françaises et étrangères* 98
- Frank O.: *Moderna dokumentacija i informacija* 51
- Frattarolo Renzo: *Anonimi e pseudonimi. Repertorio delle biografie nazionali. Con un dizionario degli scrittori italiani (1900—1954)* 26
- Fukarek Pavle: *Bibliografija članaka, priloga i drugih saopštenja objavljenih u razdoblju 1947—1956* 205
- *Materijal za bibliografiju o kršu* 205
- Fumagalli Giuseppe: *L'ape latina. Dizionario di 2588 frasi, sentenze, proverbi, motti, divise, locuzioni latine* 98
- *La Bibliografia* 133
- *Bibliotheca bibliographica Italica* 133
- *Chi l'ha detto? Tesoro di citazioni italiane e straniere di origine letteraria e storica, indicate, ordinate e annotate* 98
- Funke Walter 80
- Fustér Mariano Aguilá y: *Catálogo de obras en lengua catalana* 152
- Gaj Ljudevit 193, 198
- Gaj Vladimir: *Knjižnica Gajeva* 198
- Galilei Galileo 62
- Gallis Arne: *Jugoslavia — Norge. En bibliografi. Jugoslavijska — Norveška. Bibliografija* 172
- Gavrilović Andra: *Znameniti Srbi XIX veka* 187
- Gecić Milena 174
- Generalkatalog der laufenden periodischen Druckschriften an den österreichischen Universitäts- u. Studienbibliotheken der technischen Hochschulen...* 94
- Genest Émile: *Les belles citations de la littérature étrangère* 97
- Georg Karl: *Schlagwort-Katalog* 137
- Georgi Theophil 139
- *Allgemeines europäisches Bücherlexikon* 69, 84
- Gerlanc Bogomil 214
- *Bibliografija založbe Mladinska knjiga 1945—1965. Dodatek: Bibliografija za 1966* 225
- *Bibliografija založbe Mladinska knjiga 1966 in 1967* 225
- Gesamt-Zeitschriften-Verzeichnis* 94
- Gesamtkatalog der Preussischen Bibliotheken mit Nachweis des identischen Besitzes der Bayerischen Staatsbibliothek in München und der Nationalbibliothek in Wien* 90
- Gesamtkatalog der Wiegendrucke* 86
- Gesamtverzeichnis ausländischer Zeitschriften (GAZ) (za 1939—1959)* 94
- Gesamtverzeichnis ausländischer Zeitschriften und Serien (GAZS)* 94
- Gesamtverzeichnis der ausländischen Zeitschriften 1914—1924 (GAZ)* 94
- Gesamtverzeichnis österreichischer Dissertationen* 120
- Gesner Conrad 38, 58, 61, 62
- *Appendix Bibliothecae Conradi Gesneri* 58
- *Bibliotheca universalis sive Catalogus omnium scriptorum locupletissimus in tribus linguis, Latina, Graeca et Hebraica: extantium et non extantium, veterum et recentiorum in hunc usque diem, doctorum et indoctorum, publicatorum et in Bibliothecis latentium...* 56, 58, 84
- *Pandectarum sive partitionum universalium... libri XXI* 58

- Das Gesprochene Wort. Jahresverzeichnis der deutschen literarischen Schallplatten* 137
- Giebiš Hans: *Bio-bibliographisches Literaturlexikon Österreichs von den Anfängen bis zur Gegenwart* 121
- Giljarevskij R. S.: *Osnovy informatiki* 51
- *Osnovy naučnoj informacii* 51
- Giontini 225
- Gjivoje Marinko: *Bibliografija međunarodnog jezika u Jugoslaviji* 172
- Gkines Demetrios S.: *Helleniké bibliografía 1800—1863* 131
- Glaser Karol 212
- *Zgodovina slovenskega slovstva (1894—1898)* 228
- Glasnik Narodne biblioteke. Godišnja bibliografija knjiga i periodika štampanih u Jugoslaviji u 1940 godini* 163
- Glavaš Radoslav: *Književni rad hercegovačkih franjevacu od 1846—1896* 203
- Glazer (Glaser) Janko 230
- *Kazalo k Časopisu za zgodovino in narodopisje I—XX* 226
- Gleditsch 136
- Glonar Joža A. 163, 234
- Godet Marcel 81
- Godišnjak štampe Kraljevine Jugoslavije* 164
- Goethe Johann Wolfgang 90, 169
- Gogol' Nikolaj Vasil'evič 169
- Golar Cvetko 231
- Göllner C.: *Turcica. Die europäischen Türkendrucke des XVI. Jahrhunderts. I. Bd. 1501—1600* 87
- Golob Matija 174
- Gostiša Lojze 231
- Grader Franz: *Kärnten in der Literatur. Autoren und Schrifttumsverzeichnis* 120
- Gradišnik Janez 214
- Gradio za bibliografijo slovenskega osvobodilnega tiska. I. Periodični tisk* 222
- Gradio za bibliografijo slovenskega osvobodilnega tiska. Sestavljeno v Znanstvenem inštitutu pri Predsedstvu SNOS* 222
- Gradnik Alojz 230—231
- Građa za bibliografiju jugoslavenske periodike* 168
- Građa za bibliografiju o narodnooslobodilačkoj borbi (Knjige, brošure, listovi, časopisi i bilteni)* 170
- Građa za bibliografiju štampe Narodno-oslobodilačke borbe u Hrvatskoj* 196
- Građa za opštu bibliografsku dokumentaciju za izučavanje međunarodnog radničkog pokreta* 174
- Graesse Johann Georg: *Trésor de livres rares et précieux ou Nouveau dictionnaire bibliographique* 73, 85
- Grahor Ivo 231
- Grand dictionnaire universel du XIXe siècle* 103
- Grand Larousse encyclopédique en dix volumes* 103
- Grande enciclopedia Portuguesa e Brasileira* 106
- La grande encyclopédie. Inventaire raisonné des sciences, des lettres et des arts* 103
- Grassauer Ferdinand: *Generalkatalog der laufenden periodischen Druckschriften an den oesterreichischen Universitäts- u. Studienbibliotheken der technischen Hochschulen* ... 94
- Gratzy Oskar 227
- *Repertorium zu J. W. Freiherrn von Valvasors »Die Ehre des Herzogthums Krain (1869) 227*
- *Repertorium zur 50-jährigen Geschichtsschreibung Krains* 226
- Greč N. I. 146
- Gregory W.: *International congresses and conferences, 1840—1937. A union list of their publications available in libraries of the United States and Canada* 95
- Grgić Aleksandra M.: *Jugoslovenska književnost u inostranstvu. Bibliografija* 171
- Grimal P.: *Dictionnaire des biographies* 108
- Grlović Milan: *Album zaslužnih Hrvata XIX stoljeća* 200
- Grmek Mirko Dražen: *Hrvatska medicinska bibliografija. Opis tiskanih knjiga i članaka s područja humane i veterinarske medicine i farmacije, koji se odnose na Hrvatsku. I. knj.: 1470—1875* 202

- *Inauguralne disertacije hrvatskih, srpskih i slovenačkih liječnika (1660—1865)* 171
- Der Grosse Brockhaus. Handbuch des Wissens in zwanzig Bänden* 102
- Das Grosse Conversations-Lexikon* 102
- Der Grosse Herder. Nachschlagewerk für Wissen und Leben* 102
- Grosses vollständiges Universal Lexikon aller Wissenschaften und Künste* 69, 101
- Grubačić Kosta: *Enciklopedijski leksikon bibliotekarstva* 177
- Gruber Johann Gottfried 102
- Grudé de la Croix du Maine François: *Bibliothèque française* 62
- Gruden Josip 227
- Gspan Alfonz 226, 229
- *Inkunabule v Sloveniji* 226
- Gubarev Nikola 176
- Gučetić Ambrozije: *Catalogus virorum ex familia praedicatorum in litteris insignium* 189
- Gudovščikova I. V.: *Bibliografija v Soedinennyh štatah Ameriki* 160
- Guérard Edmond [ps.] 98
- Guglitz Gustav: *Bio-bibliographisches Literaturlexikon Österreichs von den Anfängen bis zur Gegenwart* 121
- Guide des centres nationaux d'information bibliographique* 75
- Guide mondial des centres de documentation et d'information scientifiques* 75
- Guide to current British periodicals* 157
- Gulyás P.: *A bibliográfia kézikönyve. Bevezetés a könyvesztébe* 135
- Günther Gottfried 82
- Günther Otto 108
- Gurevič M. M.: *Opisanie izdanij graždanskoy pečati 1708 — janvar' 1728 g.* 148
- *Opisanie izdanij, napečatannyh kirillicej. 1689 — janvar' 1725. g.* 148
- Gutenberg Johannes 56, 67
- Gutscher Johann: *Systematisch geordnetes Verzeichnis des wissenschaftlichen Inhalts der von den österreichischen Gymnasien u. Realgymnasien veröffentlichten Programme* 120
- Gutsmuts J. C. F.: *Allgemeines Sachregister über die wichtigsten deutschen Zeit- und Wochenschriften* 69
- Gÿys Henri: *Bibliographie albanaise. Description raisonnée des ouvrages en albanais ou relatifs à l'Albanie de 1900 à 1910* 117
- Hadžiosmanović Lamija: *Bibliografija Prve muslimanske nakladne knjižare i štamparije (Muhameda Bekira Kaladžića)* 205
- Haebler Konrad: *Bibliografija ibérica del siglo XV* 152
- *Typenrepertorium der Wiegendrucke* 86
- Hahn Wiktor: *Bibliografija bibliografij polskich do roku 1950* 144
- Hain Ludwig: *Repertorium bibliographicum in quo libri omnes ab arte typographica inventa usque ad annum MD typis expressi ordine alphabetico vel simpliciter enumerantur vel adcuratius recensentur* 85
- Hajnsšek Franjo 176
- Halbjahresverzeichnis der Neuerscheinungen des deutschen Buchhandels* 136
- Halbjähriges Inhaltsverzeichnis* 119
- Hanaković Stefan 126
- Handbuch der Auslandspresse* 92
- Handwörterbuch der Naturwissenschaften* 113
- Hanž Branko 203
- Haskell D. C.: *A bibliography of union lists of serials* 92
- Haupt Gunther 97
- Hauptmann Erik: *Jugoslavenska hematološka bibliografija* 176
- Heinsius Wilhelm: *Allgemeines Bücherlexikon* 136
- Hellebrant Árpád: *Régi magyar könyvtár* 135
- Helleniké bibliografía. Bibliographie générale hellénique* 131
- Herberstein Karel J. 28
- Herberstein Žiga 61
- Hergešić Branka 177
- *Bibliografija knjiga tiskanih u Narodnoj republici Hrvatskoj* 194
- Hergešić Ivo: *Hrvatske novine i časopisi do 1848* 195
- Hermansson Halldor: *Iceland books* 132

- Hieronim iz Stridona 56
 — *Liber de viris illustribus* 55—56
 Hinrichs 136, 137
 Hinrichs' *Bücherkatalog* 136
 Hinrichs' *Halbjahreskatalog* 136
 Hodes Franz: *Internationale Bibliographie der Bibliographien* 80
 Hodos Nerva: *Bibliografia românească veche* 146
 Hoefer Dr.: *Nouvelle biographie générale depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours* 108
 Höfler Janez: *Glasbeni rokopisi in tiski na Slovenskem od leta 1800. Katalog* 226
 Holmstrom J. E.: *Bibliography of interlingual scientific and technical dictionaries* 113
 Holzmänn Michael: *Deutsches Anonymen-Lexicon I.—VII.* 25
 — *Deutsches Pseudonymen-Lexicon* 25
 Horvat Josip: *Povijest novinarstva Hrvatske 1771—1939* 195
 Howard A. V.: *Chambers's dictionary of scientists* 112
 Hoyt Jehiel Keeler: *Hoyt's new encyclopedia of practical quotations drawn from the speech and literature of all nations* 98
 Hrabanus Maurus: *De universo* 101
 Hrvatska bibliografija 194
 Hrvatska enciklopedija 189, 203
 Hrvatska štampa 195
 Huart Clément: *Bibliographie ottomane* 155
 Hübl Franz: *Systematisch geordnetes Verzeichnis derjenigen Abhandlungen welche in den Mittelschulprogrammen Österreich-Ungarns und in jenen von Preussen und von Bayern enthalten sind* 120
 Hudolin Višnja 176
 Hudolin Vladimir 176
 — *Jugoslavenska bibliografija alkoholiizma* 176
 Hyamson A. M.: *A dictionary of universal biography of all ages and of all peoples* 107
 Ilić Dragoslav 163
 Il'inskiĭ G. A.: *Rukopisi Kopitara v ljubljanskoj Licejskoj bibliotekě* 225
Index auctorum et librorum, qui ab Officio sanctae Romanae et universalis inquisitionis caveri ab omnibus et singulis in universa Christiana republica mandatur... 61
Index Aureliensis. Catalogus librorum sedecimo saeculo impressorum 87, 139
Index bibliographicus. Répertoire des revues courantes de bibliographies analytiques et signalétiques 75, 81, 114
Index Chemicus 50, 111
Index librorum prohibitorum 61
Index translationum. Répertoire international des traductions. International bibliography of translations 75, 99, 167
Informatika. Časopis za teoriju i praksu naučnih, tehničkih i ekonomskih informacija i dokumentacija 52
 Ingolič Anton 231—232
InterDok. Directory of published proceedings 95
International index. A guide to periodical literature in the social sciences and humanities 96
International who's who 109
The international years book and statesman's who's who 109
Internationale Bibliographie der Fachbibliographien für Technik, Wissenschaft, Wirtschaft 114
Internationale Bibliographie der Fachzeitschriften. World guide to periodicals 113
Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur mit Einschluss von Sammelwerken und Zeitungen 96
Internationaler Jahresbericht der Bibliographie 81
Inventaire des périodiques soviétiques 93
Inventaire permanent des périodiques étrangers en cours. I. P. P. E. C. Inventaire des périodiques étrangers reçus en France par les bibliothèques et les organismes de documentation, en 1957—1958, en 1960—1961 93
The Irish books lover. Ceist agus preagra 132
Irregular serials and annuals. An international directory 92
Islands Bogfortegnelse 132
Italia bibliographica 134

- Itogi nauki* 50
Iugoslaviae scriptores Latini recentioris aetatis 170
 Ivančev Dimitir P.: *Bulgarski periodičen pečat 1844—1944. Anotiran bibliografičen ukazatel* 123
 Ivanović Lazar 188
Izbor dela o narodnooslobodilačkoj borbi. Bibliografski priručnik 175
Izdavačka djelatnost u NR BiH 203
 Izidor iz Sevilje: *Origines* 101
- Jacob de Sainte-Charles Louis: *Bibliographia Gallica universalis* 13, 64, 128—129
 — *Bibliographia Parisina* 13, 64
Jahresverzeichnis des deutschen Schrifttums 136
 Jakešová Elena 127
 Jakić Tomislav: *Bibliografija djela Miroslava Krleža. 1917—1953* 201
 Jakošić Josip 190
 Jandl Elizabeta: *Seznam tujih periodik, ki jih prejema knjižnice v Sloveniji* 226
 Janičević Jovan 176
 — *Jugoslovenska literatura o Dunavu 1945—1965* 176
 Jannet Pierre 26
 Janocki Jan Daniel: *Janociana* 70
 — *Lexikon derer itzt lebenden Gelehrten in Polen* 70
 — *Nachricht von den in der Hochgräflichen-Zaluskischen Bibliothek sich befinden polnischen Büchern* 70
 Jarcu Dimitrie: *Bibliografija chronologica romina* 146
 Jelenić Julijan: *Bio-bibliografija franjevacu Bosne srebrenu* 203
 Jenko Ana 51
 Jeremić Risto: *Bibliografija srpske zdravstvene književnosti. 1757—1918* 188
 Jesenko Janez: *Časnikarstvo in naši časniki* 218
 Jireček Josef 178, 179, 190, 210
 — *Rukovět k dějinám literatury české do konca 18. věku. Ve způsobě slovníka životopisného a knihoslovného* 125
 Jöcher Christian Gottlieb: *Allgemeines Gelehrten-Lexicon* 69, 108
 — *Compendiöses Gelehrten Lexikon* 69
- Johnson A. F.: *Dictionary of anonymous and pseudonymous English literature* 26
 Jones Helen Dudenbostel: *Bibliographical procedures & style. A manual for bibliographers in the Library of Congress* 42
 Jordell Daniel 130
 Josephson Aksel G. S.: *Bibliographies of bibliographies* 73
Journal de la librairie 129
Journal général de l'imprimerie et de la librairie 129
Journal typographique et bibliographique 129
 Jovanović Ljiljana 176
 Jovanović Zarko 188
 Jovanović Živorad P.: *Jugoslovenska bibliografija. 1945. Godišnjak* 165
 Jovović Vasilije: *Bibliografija časopisa »Pravni zbornik« (1933—1940)* 207
 — *Bibliografija članaka i priloga u crnogorskim listovima i časopisima 1958 godine* 206
 — *Izdavačka djelatnost u Crnoj Gori. 1945—1958* 206
Jugoslavenska bibliografija kliničke neurofiziologije 176
Jugoslovenska bibliografija 162, 163
Jugoslovenska bibliografija 1945 (—1949) 165
Jugoslovenska književnost u inostranstvu. Bibliografija 171
Jugoslovenska retrospektivna bibliografska građa. Knjige, brošure, muzikalije. 1945—1967 167
Jugoslovenska štampa 162
Jugoslovenski bibliografski godišnjak za 1933 god. Annuaire Bibliographique Yougoslave 163
 Jukić Ivan Fr.: *Književnost bosanska. A: Pisaoči, koji su azbukom pisali; B: Pisaoči, koji su abecedom pisali* 203
Jugoslovenski centar za tehničku i naučnu dokumentaciju. Jugoslovenski institut za novinarstvo: Biblioteka, dokumentaciona i informaciona djelatnost juče, danas, sutra 52
 Jullien Alexandre: *Catalogue des éditions de la Suisse romande* 154
 Jungmann Josef: *Historie literatury české. Aneb: Soustavný přehled*

- spisů českých s krátkou historií
narodu, osvěcení a jazyka 125
- Jurić Šime: Nekoliko slučajeva stari-
jih fingiranih impresuma s imeni-
ma mjesta, uzetim s područja Ju-
goslavije 28
- *Opera scriptorum Latinorum na-
tione Croatarum usque ad annum
MDCCXLVIII typis edita. Biblio-
graphiae fundamenta. Tomus I. In-
dex alphabeticus* 196
- Kábrt Jiří 82
- Kacin Anton 220
- Kačarević Dragiša: Građa za biblio-
grafiju biografske literature o Jo-
sipu Brozu Titu 175
- Kalajdžić Muhamed Bekir 205
- Kallimahos 55
- *Pinakēs tōn en pásē paideia dia-
lampsántōn kai hōn synégrapsan* 55
- Kapetanić Davor: *Bibliografija djela
Miroslava Križe* 201
- Kapsner Oliver L., O. S. B.: *Benedic-
tine bibliography. An author-sub-
ject union list* 109
- Karataev I.: *Hronologičeskaja rospis'
slavenskih knig napečatannyh kiril-
lovskimi bukvami 1491—1730* 148
- Kartografičeskaja letopis'* 147
- Kasandrić Petar: *Il giornalismo dal-
mato dal 1848 al 1860* 197
- Kastropil Stjepan: *Rukopisi naučne
biblioteke u Dubrovniku. I.* 199
- Katalog Biblioteke Matice srpske* 186
- Katalog der Schweizerischen Landes-
bibliothek Bern. Systematisches
Verzeichnis der Schweizerischen
oder die Schweiz betreffenden Ver-
öffentlichungen. Catalogue de la
Bibliothèque nationale à Bern...*
1901—1947 154
- Katalog knig slavenosrbskih pečata-
nih u Dimitrija i Pane Teodosija v
Mletkah* 184
- Katalog kr. sveučilišne knjižnice u Za-
grebu. Knjiga I. Priručna djela,
udžbenici i djela, koja se najviše
upotrebljavaju* 198
- Katalog Narodne biblioteke u Beogra-
du* 185
- Katalog tekuće strane periodike u bi-
bliotekama Jugoslavije* 177
- Kauders Alfons: *Šumarska bibliogra-
fija (1846—1946)* 202
- *Šumarska bibliografija (1946—1955)*
202
- Kaufman I. M.: *Russkie biografiče-
skie i biobibliografičeskie slovari*
150
- Kavčič Kajetan: *Bibliografija tehniš-
kih knjig in periodik Slovenije
1945—1960* 232
- Kayser Christian Gottlob: *Vollständi-
ges Bücherlexikon* 137
- Kečkemet Duško: *Bibliografija o Spli-
tu* 202
- Kelly James: *The American catalogue
of books, published in the United
States from Jan. 1861 to Jan. 1871*
159
- Kennedy James: *Dictionary of anony-
mous and pseudonymous English
literature* 26
- Keppen P. I.: *Bibliografičeskie listy*
146
- Kersnik Janko 227
- Kićović Miraš 182
- Kidrić France 210, 214, 229, 230
- *Bibliografski uvod v zgodovino re-
formacijske književnosti pri južnih
Slovanih v 16. veku* 27, 219
- *Opombe k protireformacijski (ka-
toliški) dobi v zgodovini slovenske-
ga pismenstva* 219
- *Prešerniana* 230
- Kimov V. H.: *Priručnik za bibliogra-
fija* 209
- Kipsová Maria: *Bibliografija sloven-
skih novín a časopisov z rokov
1919—1938.* 127
- Kirchner Joachim: *Bibliographie der
Zeitschriften des deutschen Sprach-
gebietes bis 1900* 138
- Kirilović Dimitrije: *Katalog Bibliote-
ke Matice srpske* 186
- Kirpičeva I. K.: *Bibliografija v po-
mošč naučnoj rabote. Metodičes-
koe i spravočnoe posobie* 82, 150
- *Handbuch der russischen und sow-
jetischen Bibliographien. Die All-
gemeinbibliographien, Fachbiblio-
graphien und Nachschlagewerke
Russlands und der Sowjetunion* 150
- Kiszlingstein Sándor: *Magyar Köny-
vészet* 135
- Kleine slavische Biographie* 108
- Kleinmayr Ferdo 220
- Klemenčič Ignac 112

- Klemenčič Ivan: *Glasbeni rokopisi in tiski na Slovenskem od leta 1800. Katalog* 226
- Klepce Slavko: *Zbirka slovenskih citatov in aforizmov* 228
- Klisić Milena 175
- Klobučar J.: *Napredak 1859—1909. Povijest i sadržaj prvih pedeset njegovih godina* 200
- Knežić Slobodanka 175
- Knihopis českých a slovenských tištěných od doby nejstarší až do konce 18. století 30, 125
- Knjižna letopis' 146, 148
- Knjižny vestnik 146
- Knjiga. Glasilo slovenskih založb 216
- Književni vjesnik 162
- Ko je ko u Jugoslaviji. Biografski podaci o jugoslovenskim savremenima 177
- Kodela Rudolf: *Bibliografsko kazalo Ljubljanskega zvona 1881—1941* 227
- Kogoj Marij 231
- Kokole Jože: *Bibliografija doktorskih disertacij univerze in drugih visokošolskih znanstvenih ustanov v Ljubljani 1920—1968* 223
- Kokolj Miroslav: *Prekmurje in Prekmurci v slovenskem periodičnem tisku. Bibliografski pregled od 1846—1945* 221
- Kolerić Antonija: *Bibliografija slovenskega tiska v Italiji med dvema vojnama. 1918—30. IV. 1945* 46, 220
- *Bibliografija slovenskega tiska v Italiji od 1. V. 1945 do 31. XII. 1954* 221
- *Bibliografija slovenskega tiska v Italiji od 1. I. 1955 do 31. XII. 1964* 221
- *Bibliografija šolskih knjig in skript za slovenske šole v Italiji 1945—1966* 221
- Koltay Emery: *Irregular serials and annuals. An international directory* 92
- Komadinić Slobodan: *Bulgarska hudožestvena literatura v prevod na ezicite na narodite v Jugoslavija. 1850—1957* 172
- *Jugoslavia — Norge. En bibliografi. Jugoslavija — Norveška. Bibliografija* 172
- *Jugoslovenska književnost u inostranstvu. Bibliografija* 171
- *Latinsko-američka književnost u Jugoslaviji. Bibliografija. Dela objavljena u knjigama i antologijama. — La literatura latino-americana en Yugoslavia. Bibliografija. Obras publicadas en volúmenes y en antologías* 172
- *Osnove bibliografske teorije i poznavanja glavnih bibliografija* 189
- *Tagore u Jugoslaviji. Bibliografija. (Tagore in Yugoslavia. A bibliography.)* 172
- Kon Geca 164, 185
- Konstantinov Georgi: *Bulgarski pisatelji* 123
- Kopitar Jernej 225
- Korać Vitomir: *Radničke novine i časopisi. Knjige i brošure* 197
- Koromilas Demetrios: *Catalogue raisonné des livres publiés en Grèce* 131
- Korpała Józef: *Abriss der Geschichte der Bibliographie in Polen* 144
- *Zarys dziejów bibliografii w Polsce* 144
- Korvin Matija 58
- Kos Anton Cestnikov 212
- Kos Milko: *Srednjeveški rokopisi v Sloveniji* 16, 226
- Kos Stanislav 227, 229
- *Bibliografija založbe Obzorja Maribor 1951—1970* 225
- Kostelnik-Hornjak Emilija 174
- Kostić Stanka: *Bibliografija celokupnih dela Branka Ćopića* 187
- Kotvan Imrich 126
- Kovač Tita: *Referatni časopisi Instituta za znanstveno raziskovanje v Philadelphiji* 52
- Koželj Slavko: *Bibliografija Adamičevega glasbenega dela* 231
- Kranjec Miško 231
- Kratka bulgarska enciklopedija 105
- Krčelić Baltazar: *Scriptorum ex regno Sclavoniae a saeculo XIV usque ad XVII inclusive collectio* 190
- Kreft Bratko 231
- Kričevskij G. G.: *Obščie bibliografii zarubežnyh stran* 116
- Kristan Cvetko: *Seznam slovenskih socijalističnemu delavstvu namenjenih knjig, brošur, revij in časopisov* 223
- Krištof Würtemberški 62
- Krleža Miroslav 169, 201

- Kroeger Alice B.: *Guide to reference books* 83
- Kroll Franz: *Dissertationen-Verzeichnis der Universität Graz 1872—1963* 120
- Kronenberg M. E.: 141
- Kugli Stjepan 162, 199
- Kujundžić Ivan: *Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata* 202
- *Prilog kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata* 197
- Kukuljević Ivan Sakcinski 192, 193, 197, 198
- *Bibliografija hrvatska. Dio prvi. Tiškane knjige* 192, 193, 195
- *Bibliografija hrvatska. Dodatak k prvome dielu. Tiškane knjige* 192, 195
- *Bibliografija jugoslavenska* 162
- *Jugoslavenska knjižnica* 198
- *Slovník umjetníkůh jugoslavenskih (1858—1860)* 200
- Kunc Jaroslav: *Česká literární bibliografie 1945—1963. (Soupis článků, statí a kritik z knižních publikací a periodického tisku let 1945—1963 o dilech soudobých českých spisovatelů.)* 126
- *Slovník soudobých českých spisovatelů* 125
- Kuprešanin Veljko 170
- Kuret Niko 224
- Kurzbeck Josef 185
- Labbé Philippe 67, 68
- *Bibliotheca bibliothecarum, prae-necessaria omnibus bibliothecariis, et quibuscumque librorum amatoribus* 67, 79
- *Bibliotheca nummaria* 67, 68
- *Nova bibliotheca manuscriptorum librorum* 67
- La Fontaine Henri 74, 75
- Lakatoš Joso: *Hrvatska štampa 1789—1911* 195
- Landsbókasafn Islands-Arbók 132
- Lane William Coolidge: *Portrait index* 109
- Langer Eduard: *Bibliographie des österreichischen Druckes des XV. und XVI. Jahrhunderts* 119
- Langosch Karl 139
- Larousse Pierre 103
- Larousse du XXe siècle en six volumes 103
- Lastrić Filip: *Catalogus scriptorum Bosniensis provinciae, qui opera typis dederunt* 203
- Law Samuel 155
- Ledinek Sonja: *Dokumentacija in knjižničarstvo* 51
- Legman Gershon: *Rationale of the dirty joke* 98
- Legrand Émile: *Bibliographie albanaise* 117
- *Bibliographie hellénique ou description raisonnée des ouvrages publiés par les Grecs* 131
- Leibnitz Gottfried Wilhelm 39
- Lemaitre H.: *Vocabularium bibliothecarii* 75
- Lenin Vladimir Il'ič 17, 172
- Letopis' gazetnyh statej 147
- Letopis' izobrazitel'nogo iskusstva 147
- Letopis' muzikal'noj literatury 147
- Letopis na periodičnija pečat 123
- Letopis' periodičeskih izdanij SSSR 147, 149
- Letopis' recenzij 147
- Letopis' žurnal'nyh statej 147
- Levovnik Vera: *Informatika* 52
- *Vtisi z ogleda informacijskega dokumentacijskega centra VINITI v Moskvi in informacijskega centra v Pragi* 52
- Levstik Franc 231
- Levstik Vladimir 231
- Lewanski Richard C.: *A Bibliography of slavic dictionaries. I.—III.* 100
- Lexikon der Frau in zwei Bänden 108
- Leypoldt Friedrich 158
- *The Publishers' Weekly* 157—158
- Ležimirac Borislav: *Pregled izdanja Srpske akademije nauka i umetnosti 1847—1959* 185
- Liba Peter 126
- La Librairie française. *Catalogue général des ouvrages en vente au 1er janvier 1930* 129, 130
- The Library of Congress catalog. *A cumulative list of works represented by Library of Congress printed cards. Books: Subjects 1950—1954, 1955—1959, 1960—1964* 89
- Libri d'Italia. *Repertorio alfabetico delle edizioni italiane* 133
- Libri e riviste d'Italia. *Rassegna bibliografica mensile* 133
- Liliencron Rochus v. 139

- Linder L. H.: *The Rise of current complete national bibliography* 116
- Linnström Hjalmer: *Svenskt boklexikon* 153
- Lipen Martin 39, 40, 64
- *Bibliotheca realis juridica, Bibliotheca realis medica, Bibliotheca realis philosophica, Bibliotheca realis theologica* 39
- Lipperheide Franz Joseph v.: *Spruchwörterbuch. Sammlung deutscher und fremder Sinnsprüche, Wahlsprüche, Inschriften an Haus und Gerät, Grabsprüche, Sprichwörter, Aphorismen, Epigramme* ... 97
- Lisovskij Nikolaj M. 14, 146
- *Bibliografija ruskoj periodičeskoj pečati 1703—1900* 149
- *Russkaja periodičeskaja pečat' 1703—1900 gg.* 149
- *Spisok ukazatelej k russkim periodičeskim izdanijam XVIII—XIX st.* 150
- List of publications deposited under the terms of the industrial and commercial property* 132
- Liste mondiale des périodiques spécialisés dans les sciences sociales* 75
- Liška Janko: *Življenjepis in delo Miška Kranjca* 231
- Livraghi Giancarlo: *Autori italiani del Seicento. Catalogo bibliografico* 133
- Ljubić Sime: *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia* 200
- Ljudevit Posavski 39
- Logar Janez 216, 234
- *Bibliografija* 234
- *Slovenska bibliografija. Članki in leposlovje v časopisju in zbornikih 1945—1950* 218
- *Uvod v bibliografijo* 234
- Lojk Mira: *Slovenska geografska bibliografija za razdobje 1960—1965* 233
- Lomonosov Mihail Vasil'evič 148
- London William 155
- Lorenz Otto 130
- *Catalogue général de la librairie française* 130
- Louandre Ch. 130
- Ludvik Dušan 216
- Luketić Miroslav: *P. P. Njegoš. Bibliografija 1963—1966* 207
- Lukman Franc Ks. 229
- Luppov S. P.: *Pravila bibliografskega opisanja proizvedenij pečati. Posobie dlja bibliografov, naučnyh i izdatel'skih rabotnikov* 42
- MacClintock Dix Ernest Reginald: *Catalogue of early Dublin printed books 1601—1700* 132
- *List of books printed in Irish, from the earliest period to 1820* 132
- MacCrum Blanche Prichard: *Bibliographical procedures & style. A manual for bibliographers in the Library of Congress* 42
- Magajna Bogomir 231
- Magyar folyóiratok repertórium. Repertorium bibliographicum periodorum Hungaricorum. A Magyar nemzeti bibliográfia melléklete 135
- Magyar hirlapok és folyóiratok jegyzéke. Index periodicum Hungaricum. A Magyar nemzeti bibliográfia melléklete 134
- Magyar Könyvészet 134, 135
- Magyar nemzeti bibliográfia 134
- Magyar nemzeti bibliográfia (Bibliographia Hungarica) 134
- Mahanović Marko 190
- Maittaire Michael: *Annales typographici* 71
- Majcen Stanko 231
- Makedonska bibliografija 208
- Mal Josip 227
- Malaja sovjetskaja enciklopedija 104
- Malclès Louise-Noël 6, 8, 10, 15, 45, 75, 84
- *Cours de bibliographie à l'intention des étudiants de l'Université et des candidats aux examens de bibliothécaire* 15, 81, 114
- *Manuel de bibliographie* 15, 82, 114, 115
- *Les sources du travail bibliographique* 15, 80, 86, 114
- Malec Karel: *Soupis bibliografií novín a časopisů vydávaných na území Československé republiky* 127
- Maletín Marko: *Sadržaj Letopisa Matice srpske. 1825—1950* 186
- Malnerič Martin: *Tobolček. Knjižni almanah Bele Krajine. Ob tisočletnici kronanja kralja Tomislava* 221
- Malý J.: *Slovník naučný* 104
- Mandelc Janž 219

- Manek Franz: *Bibliografija shqype* (1909) 117
- Mantuani Josip: *Kazalo spisov, član-kov, dopisov in poročil, natisnjenih v »Cerkvenem glasniku« od leta 1878 do leta 1928* 226
- Manuzi Aldo 56
- Marentič Janez: *Bibliografija slovenske kmetijske literature v letih 1919—1938* 232
- Marković Dimitrije 207
- Marn Josip: *Jezičnik. Leto IX—XXX. (1871—1892)* 228
- Marsičević Dragan: *Bibliografija jugoslovenske fizičke kulture. Časopisi i knjige* 175
- Martinović Nikola: *Izdavačka djelatnost u Crnoj Gori. 1945—1958. I.* 206
- *Razvitak štampe i štamparstva u Crnoj Gori 1493—1945* 207
- Marx Karl 99
- Masanov J. F.: *Slovar' psevdonimov ruskih pisatelej, učenyh i obščestvennyh dejatelej. 1—4* 26
- Masarykův slovník naučný. *Lidova encyklopedie všeobecných vědomostí* 105
- Maškova M. V.: *Obščie bibliografii ruskich periodičeskich izdanij 1703—1954 i materialy po statistike ruskoj periodičeskoj pečati. Anotirovannyj ukazatel'* 150
- Maštrović Vjekoslav: *Bibliografija književnih radova Petra Preradovića, kao i pjesama, članaka i rasprava o njemu objavljenih u Zadru* 201
- *Bibliografija rasprava i članaka (1945—1962) pomorstva Jugoslavije* 173
- *Jadertina Croatica. Bibliografija knjiga, časopisa i novina izdatih na hrvatskom ili srpskom jeziku u Zadru* 46, 197
- Materialy dlja bibliografii ruskich naučnyh trudov za rubežom* 164
- Matić Svetozar: *Opis rukopisa Narodne biblioteke* 185
- Matković Jako: *Bibliografija bosanskih franjevacu. Tiskane knjige* 203
- Maunsell Andrew 62
- *Catalogue of English printed books ... as have been either written in our own tongue, or translated what of anie language, and have been published* 62
- Maury A. 130
- Mayerhöfer J.: *Leksikon der Geschichte der Naturwissenschaften. Biographien, Sachwörter und Bibliographien* 113
- Mayr Johannes Bapt.: *Catalogus librorum qui nundinis Labacensibus autumnalibus in officina libraria J. B. Mayr venales prostant* 224
- Mazalić Đoko: *Leksikon umjetnika slikara, vajara, graditelja, zlatara, kaligrafa i drugih koji su radili u Bosni i Hercegovini* 206
- Mazarin Jules 13, 62
- Mazi Vilko 227
- Mažuranić Antun 192—193
- Medaković Dejan: *Grafika srpskih štampanih knjiga XV—XVII veka* 182
- Medicinska enciklopedija* 169
- Melihar Ivanuška 52
- *Tehnična in znanstvena dokumentacija pri nas* 51
- Melihar Stane: *Dolgoročni delovni program Međnarodne federacije za dokumentaciju* 51
- Melzi Gaštan: *Dizionario di opere anonime e pseudonime di scrittori italiani. 1—3.* 26
- Mencken Johann Burckhardt: *Compendiöses Gelehrten Lexikon* 69
- Mesarović Jovan 170
- Metelko Franc 228
- Metod s. 228
- Mexas Balerios G.: *Helleniké bibliografía 1800—1863* 131
- Meyer 102
- Meyers Lexikon* 102
- Meyers neues Lexikon in acht Bänden* 102
- Michaud Joseph François: *Biographie universelle ancienne et moderne* 108
- Michaud Louis Gabriel: *Biographie universelle ancienne et moderne* 108
- Micev Kiril: *Bibliografija na florata i vegetacijata na Makedonija* 209
- Mihailović Georgije: *Srpska bibliografija XVIII veka* 179, 182
- Mihajlov A. I.: *Osnovy informatiki* 51
- *Osnovy naučnoj informacii* 51

- Mihajlović Ljudmila: *Jugoslovenski bibliografski godišnjak za 1933 god. Annuaire Bibliographique Yougoslave* 163
- Mihovilović Iva: *Popis izdanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu 1945—1965* 199
- Mikloušić Tomaš: *Izbor dugovanj svakovrstne za hasen i razveselenje službe* 190
- Milaković Branko 170
- *Bibliografija prevoda sa jezika naroda SSSR 1941—1948* 172
- Milčetić Ivan: *Hrvatska glagoljska bibliografija. I. dio. Opisi rukopisa* 198
- Miličević Milan: *Pomnik znamenitih ljudi srpskog naroda novijeg doba* 187
- Miličević Nada 170
- Milojević Sreten P.: *Geološka bibliografija Jugoslavije* 173
- Minto John: *Reference books. A classified and annotated guide to the principal works of reference* 83
- Mirt-Levovnik Vera glej: *Levovnik Vera*
- Mišianik Ján: *Bibliografija slovenského písomníctva do konca XIX. storočia. Doplnky k Riznerovej Bibliografii* 126
- Mišić Jelka 164, 195, 196
- *Bibliografija knjiga tiskanih u Narodnoj republici Hrvatskoj* 194
- *Bibliografija knjiga ženskih pisaca štampanih u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini do svršetka godine 1935* 196
- Mitropan Petar: *Prilogi za istoriju štampe u Staroj Srbiji i Makedoniji, 1871—1912* 208
- Mlaker Ladislav: *Kazalo h Grudnovi in Malovi Zgodovini slovenskega naroda* 227
- Mlinar Zdravko: *Studijski projekat »Sociološko istraživanje jugoslovenske komunne«. Literatura o komunni u Jugoslaviji. (Nacrt bibliografije po autorima.)* 174
- Močnik Franc 231
- Moder Janko: *Bibliografija prevodov v slovenščino (od maja 1945 do maja 1960)* 223
- *Mohorska bibliografija* 224
- Mole Milan: *Dokumentaciona i informaciona služba u poduzeću i ustanovi* 51
- *Transmission d'informations scientifiques et techniques. État et tendances du développement. Fragments des résultats provisoires d'une étude sur les méthodes et l'organisation de la documentation* 51
- Molek Ivan 221, 222
- Mönnig Richard 139
- Monzie A. de 103
- *Encyclopédie française* 103
- Moravec Dušan 222
- *Repertoar slovenskih narodnih gledališč 1867—1967* 233
- Morhart Ulrich 28
- Morrison P. G. 156
- Morović Dinko: *Prilog bibliografiji jadranskog ribarstva* 202
- Morpurgo Vid: *Bolletino bibliografico dalmato* 197
- Mosher Frederic J.: *The bibliographical history of anonyma and pseudonyma* 26
- Mošin Vladimir 225
- *Ćirilski rukopisi Jugoslavenske akademije* 198
- Mudge Isadora G. 83
- Mulaček Ivan 221
- Mummendey R.: *Bibliographie der Gesamt-Zeitschriften-Verzeichnisse* 92
- Munda Jože 231, 233, 234
- *Bibliografija delavskega socialističnega tiska na Slovenskem od 1868 do 11. aprila 1920* 224
- *Bibliografija izdaj Državne založbe Slovenije 1945—1965. II. Sept. 1965—junij 1970* 225
- *Bibliografija Slovenske matice 1864 do 1964* 225
- *Bibliografija slovenskega marksističnega tiska 11. april 1920 — 26. marec 1941. Knjige, brošure, časopisje* 224
- *Bibliografsko kazalo Ljubljanskega zvona 1881—1941* 227
- *Gore v besedi, podobi in glasbi. Slovenska planinska bibliografija* 233
- Murphey Robert W.: *How and where to look it up. A guide to standard sources of information* 83

- Mušicki Lukijan 179, 180
— *Serbskaja slovesnost* 177—178
Muzička enciklopedija 169
Mylius Joh. Christian: *Bibliotheca anonymorum et pseudonymorum detectorum* 69
- Namenschlüssel. Die Verweisungen zu Pseudonymen, Doppelnamen und Namensabwandlungen* 25
Napoleon I. Bonaparte 72, 129
Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka 165, 189, 203
Narodna knjiga 194
Naš tisk 214
Naša knjiga. Mesečni časopis o novim knjigama Kraljevine Jugoslavije 162
The National union catalogue. A cumulative author list representing Library of Congress printed cards and titles reported by other American libraries, 1953—1957 89
Naudé Gabriel: *Bibliographia politica* 13, 67
Née de la Rochelle Jean François: *Discours sur la science bibliographique* 68
Neue deutsche Biographie. Herausgegeben von der Historischen Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften 139
Neue österreichische Biographie ab 1815 121
Neue österreichische Biographie 1815 do 1918 121
Nevoralová Věra 42
New Catholic Encyclopedia 106
The new international encyclopaedia 105
The new international year book 105
New serial titles 1950—1960. Supplement to the Union list of serials 93
New serials titles 1961—1965. Cumulation 93
Newspapers and periodicals. Continuing American newspaper annual and directory 160
Nieuwe uitgaven in Nederland 141
Nijhoff M. 140
Nijhoff Wouter 141
Niketić Gojko 186
Nikiforov Mihail M.: *Bibliografija periodičeskih izdanij Rusii 1901—1916* 149
Nikiforovskaja N. A.: *Pravila bibliografičeskogo opisanija proizvedenij pečati. Posobie dlja bibliografov, naučnyh i izdatel'skih rabotnikov* 42
Nopitsch Cristian Conrad: *Literatur der Sprichwörter. Ein Handbuch für Literaturhistoriker, Bibliographen und Bibliothekare* 99
Norsk bokfortegnelse 141, 142
Norsk bokfortegnelse. Årskatalog. The Norwegian national bibliography 142
Norsk bokhandlertidende 141, 142
Nosovský Karel: *Soupis československé literatury za léta 1901—1925* 125
Nouvelle biographie générale depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours 108
Nova Evropa. Sadržaj stopedeset brojeva, knj. I—XX, 1920—1924 200
Novaja inostrannaja kniga v bibliotekah Akademii nauk SSSR i akademij nauk sojuznyh respublik 91
Novak Vilko: *Bibliografija o Slovenski Krajini* 221
Novak Vlado 227
Novaković Stefan 185
Novaković Stojan 179, 180, 194
— *Srpska bibliografija za noviju književnost 1741—1867* 179, 180
Novikov Nikolaj I. 70
— *Opyt istoričeskogo slovarja o Rossijskich pisateljah. Iz raznyh pečatnyh i rukopisnyh knig, soobščennyh izvestij i slovesnyh predanij* 70
Novyje inostrannyje knigi, postupivšie v sistemu Biblioteki Akademii nauk SSSR 91
Novyje knigi. Eženedel'nyj bibliografičeskij bjulleten' 147
Nurudinović Biserar: *Bibliografija jugoslovenske orijentalistike. Bibliography of Yugoslav orientalistics. 1945—1960* 174
- Obermayer-Marnach Eva: *Österreichisches biographisches Lexikon* 121
Objave DZS 144
Obradović Dositej 187
Obščaja bibliografija. Učbenik dlja bibliotečnih institutov 151
Oettinger Eduard Marie: *Bibliographie biographique universelle. Dictionnaire des ouvrages relatifs à l'hi-*

- stoire de la vie publique et privée des personnages célèbres de tous les temps et de toutes les nations depuis le commencement du monde jusqu'à nos jours 107
- Orešković M.: Popis rasprava i člana Nastavnog vjesnika od god. 1—50 (1893—1942) 200
- Organizacija i poslovanje privrednih organizacija. Literatura 1961—1965 176
- Orgelbrand S. 104
- Ormis Jan. V.: Slovník slovenských pseudonymov 26
- Ost Leopold: Schlagwort-Katalog 137
- Österreich der Gegenwart. Lexikon schöpferischer und schaffender Zeitgenossen. Bearbeitet von Robert Teichl 121
- Österreichisch-ungarische Buchhändler-Correspondenz 119, 134
- Österreichische Buchhändler-Correspondenz. Erschienenene Neuigkeiten des österreichischen Buch-, Kunst- und Musikalienhandels 118
- Österreichische Bibliographie 138
- Österreichische Bibliographie. Verzeichnis der österreichischen Neuerscheinungen. Bearbeitet von der Österreichischen Nationalbibliothek 119
- Österreichischer Catalog 119, 124, 143
- Österreichisches biographisches Lexikon. 1815—1950 121
- Otelet Paul 74, 75
- Otorepec Božo: Iz naših krajev 43
- Otto 101
- Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí 105
- Ouvrages imprimés en caractères hébraïques 88
- Ovsec Janez: Seznam tujih periodik, ki jih prejema knjižnice v Sloveniji 226
- The Oxford dictionary of quotations 97
- Pacel Vinko 193
- Pagliani Arrigo 133
- Pagliani Attilio 133
- Palačani S.: Štampa narodnooslobodilačke borbe u Vojvodini 183
- Palan Augustin 152
- Palan y Dulcet Antonio: Manual del librero hispano-americano. Inventario bibliográfico de la producción científica y literaria de España y de la América latina desde la invención de la imprenta hasta nuestros días 152
- Palazzi F.: Enciclopedia degli aneddoti 98
- Panzer Georg Wolfgang: Annalen der älteren deutschen Litteratur oder Anzeige und Beschreibung derjenigen Bücher, welche von Erfindung der Buchdruckerkunst bis MDXX in deutscher Sprache gedruckt worden sind 71, 138—139
- Annales typographici ab artis inventae origine ad annum MD 71, 85
- Parenti Marino: Dizionario dei luoghi di stampa falsi, inventati o supposti 28
- Passano Gianbattista 26
- Pauly August 106
- Pauly's Real-Encyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft 106
- Pavešić Dušan 162
- Pavlović Dragoslav 189
- Payne L. M.: Guide to reference material 83
- Peddie Robert Alexandre: The English catalogue of books 1801—1836 156
- Fifteenth century books. A guide to their identification 87
- Pejanović Đorđe 203
- Bibliografija štampe Bosne i Hercegovine 1850—1941 204
- Bosansko-hercegovačka bibliografija knjiga i brošura 1945—1951 204
- Bosansko-hercegovačka bibliografija knjiga za 1952. godinu 204
- Štamparije u Bosni i Hercegovini 1529—1951 204
- Pejović-Protić Bosiljka: Oktobarska socijalistička revolucija. Bibliografija posebnih izdanja i članaka iz radničke periodike 1917—1945 175
- Pekmezi G.: Bibliografija shqype 117
- Periodičeskaja pečat' SSSR 1917—1949. Bibliografičeskij ukazatel' 149
- Perović Radislav: Prilog bibliografije radničkog pokreta (do 1919) 188
- Peršić Ivan: Sto godina hrvatskoga novinarstva 195

- Pertot Marjan: *Bibliografija slovenskega tiska v Italiji med dvema vojnama 1918—30. IV. 1945* 220
- *Bibliografija slovenskega tiska v Italiji od 1. V. 1945 do 31. XII. 1954* 221
- *Bibliografija slovenskega tiska v Italiji od 1. I. 1955 do 31. XII. 1964* 221
- *Bibliografija šolskih knjig in skript za slovenske šole v Italiji 1945—1966* 221
- Perušek Rajko 212
- Peter Veliki 148
- Petrik Géza: *Magyar Könyvészet 135*
- *Magyarország bibliográfiája. Bibliographia Hungariae. 1712—1860* 135
- Petrova Nada 175
- *Bibliografija na NOB v makedonskata kniga* 208
- *Makedonska bibliografija* 208
- Petrović Nadežda 164
- *Bibliografija knjiga ženskih pisaca stampanih u Vojvodini, Srbiji, Južnoj Srbiji i Crnoj Gori do svršetka godine 1935* 184
- Petrović Nikola S.: *Ogled francuske bibliografije o Srbima i Hrvatima (1544—1900)* 188
- Petrović Njegoš Petar II 207
- Pettersen Hjalmar: *Bibliotheca Norvegica* 142
- Petzhold Julius 79
- *Bibliotheca bibliographica. Kritisches Verzeichnis der das Gesamtgebiet der Bibliographie betreffenden Literatur des In- und Auslandes in systematischer Ordnung* 73, 79
- Pharmazeutisches Zentralblatt* 73
- Philopatris Illiricus [ps.] 28
- Piantanida Sandro: *Autori italiani del Seicento. Catalogo bibliografico* 133
- Pintar Luka 228
- Pinto Olga 6, 8, 10
- *Le bibliografie nazionali* 116
- Pirc Ivo: *Bibliografija slovenskega slovstva iz zdravstva, zdravilstva in socialnega skrbstva do konca leta 1940. Prvi del: Pisatelji in njih dela* 232
- Pirjevec Avgust: *Doneski k slovenski bibliografiji* 210
- Pirnat Zlata 164, 223
- *Bibliografija del slovenskih pisateljev do konca 1935* 223
- Pivec-Stelè Melitta: *Kazalo k zgodovinskim publikacijam Muzejskega društva za Slovenijo 1891—1939* 227
- Placcius Vincentius: *Theatrum anonymorum et pseudonymorum detectorum* 69
- Planina France: *25 let dela za slovensko učno knjigo. Ob 25-letnici Pokrajinske šolske založbe 11. 5. 1919 do 11. 5. 1944* 224
- Plečnik Jože 231
- Plenča Dušan: *Štampa u Bosni i Hercegovini za vreme narodnooslobodilačkog rata* 204
- Pleničar Boža 216
- *Ciciban. Bibliografsko kazalo. 1945/46—1969/70* 228
- *Pionir in Slovenski pionir. Bibliografsko kazalo. 1945/46—1969/70, 1943—1945* 228
- Plesničar Pavel: *Narod naš dokaze hrani. Bibliografski pregled slovenskega tiska na Primorskem do konca leta 1918* 46, 220
- Plinij st.: *Historia naturalis* 101
- Podoljski Mihajlo 162, 163
- Podpac Justina: *Organizacija tehniške dokumentacije* 51
- *Seznam tujih periodik, ki jih prejemajo knjižnice v Sloveniji* 226
- Pogačnik Jože 231
- Poggendorff Johann Christian 112
- *Biographisch-literarisches Handwörterbuch zur Geschichte der exacten Wissenschaften* 112
- Pogodin Aleksandar: *Rusko-srpska bibliografija 1800—1925* 184
- Pohlin p. Marko 209, 210
- *Bibliotheca Carnioliae* 209, 210, 228
- Polenaković Haralampije 209
- *Prilog bibliografiji Skoplja* 208
- Polevoj N. A. 146
- Polites N. G.: *Heleniké bibliografía* 131
- Poljoprivredna enciklopedija* 170
- Pollard Alfred William: *A short title Catalogue of books printed in England, Scotland and Ireland and of English books printed abroad 1475—1640* 156
- Polužanski Dragiša: *Bibliografija izdanja Matice srpske 1826—1949* 185
- Pomorska enciklopedija* 169

- Pool W. F.: *An alphabetical index to subjects, treated in the reviews, and other periodicals, to which no indexes have been published* 20, 40
- Popis radova nastavnika i saradnika Beogradskog univerziteta u toku 1964 187
- Popov D.: *Štampa narodnooslobodilačke borbe u Vojvodini* 183
- Popović Jovan 184
- Popović Svetozar: *Bibliografija o Limskoj dolini I*. 207
- Popović Vukosava 205
- Portrait index 109
- Posavec Ančka 216
- *Narodnoosvobodilni boj Slovencev. Bibliografija knjig 1945—1970* 233
- *Slovenska bibliografija. Članki in leposlovje v časopisu in zbornikih 1945—1950* 218
- Posniković Dragutin 182, 194
- Potemra Michal: *Bibliografija inorečových novin a časopisov na Slovensku do roku 1918* 126
- *Bibliografija slovenských novín a časopisov do roku 1918* 126
- *Robotnicke hnutie na Slovensku v rokoch 1901—1918* 127
- Potparić Čedomir 189
- Povšič Jože: *Bibliografija Franca Močnika* 231
- Prašelj Nada: *Bibliografija založbe Mladinska knjiga 1945—1965. Dodatek: Bibliografija za 1966* 225
- *Bibliografija založbe Mladinska knjiga 1966 in 1967* 225
- Pravidla bibliografského popisu neperiodických publikací v Bibliografickém katalogu ČSSR 42
- Pravila bibliografskogo opisanja proizvedenij pečati. Posobie dlja bibliografov, naučnyh i izdatel'skih rabotnikov 42
- Prážák Vilem: *Soupis československé literatury za léta 1901—1925* 125
- Prebil Andrej: *Obrotniški tiski: listi in knjige* 232
- Pregled izdanja Srpske akademije nauka i umetnosti 1847—1959 185
- Pregled izdavačke djelatnosti NR Crne Gore 1941—1949 206
- Pregled novina, listova, časopisa i ostalih redovnih publikacija u Kraljevini i jugoslovenskih novina u inostranstvu 1921—1922 164
- Pregled sadržaja 90-ornih knjiga Glasnika Srpskoga učenog društva 1841—1847—1891, po piscima, po strukama i kronološki priredio Jovan Bošković 186
- Pregled svih listova i časopisa u Kraljevini SHS 1927—1929 164
- Pregled štamparsko-izdavačke djelatnosti u Crnoj Gori. 1491—1954 206
- Preradović Petar 201
- Prešeren France 230, 231
- Prešerniana 230
- Prevodilačka djelatnost u Bosni i Hercegovini 1945—1958 204
- Prežihov Voranc [ps.] 231
- Prijatelj Ivan 227
- Prijatelj Karel: *Kazalo k Časopisu za zgodovino in narodopisje I—XX* 226
- Prijevod i s njemačkog jezika. Prevodi iz nemščine. Prevodi od nemski jezik. Srpskohrvatski. Slovensko. Makedonski... 1948—1966 139
- Primo catalogo delle biblioteche italiane 90
- Prodanović Dušan: *Bibliografija stočarstva i stočnih proizvoda Jugoslavije od 1710—1956* 173
- *Bibliografska građa o ovčarstvu i vunarstvu 1774—1950* 173
- *Poljoprivredna bibliografija FNRJ. 1945—1949* 173
- Proizvedenija sovjetskih avtorov opublikovannye v Jugoslavii. Bibliografija izdanij do Pervoj mirovoj vojny, meždu dvumja vojnami i posle Vtoroj mirovoj vojny s otdeľnymi dannymi ob opublikovannyh proizvedenijah Lenina 172
- Protić Žarko 175
- *SKOJ i omladinski pokret (1919—1957). Građa za bibliografiju* 175
- Provenzal D.: *Dizionario umoristico* 98
- Przewodnik bibliograficzny 143
- Przewodnik bibliograficzny. Urzędowy wykaz druków wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej i poloników zagranicznych 143
- Ptolemej: *Aristotelis opera* 55
- Publishers Circular and Bookseller's Record 155
- The Publishers' Weekly 158
- Puškin Aleksandr Sergeevič 146, 169

- Queen Ellery [ps.] 25
- Queneau R.: *Encyclopédie de la Pléiade* 103
- Quérard Joseph-Marie 26, 130
- *La France littéraire ou Dictionnaire bibliographique des savants, historiens et gens de lettres de la France ainsi que des littérateurs étrangers qui ont écrit en français plus particulièrement pendant les XVIIIe et XIXe siècles* 130
- *La littérature française contemporaine* 130
- *Les supercheries littéraires dévoilées. I.—3.* 26
- Raičković Milutin: *Bibliografija pedagoške i školske štampe u Crnoj Gori 1944—1963. Izbor članaka iz »Prosvetnog rada«, »Naše žene«, »Stvaranja«, »Susreta« i Biltena zavoda za unapređivanje školstva SR CG* 207
- Rillcourt Dominique Labarre de: *Nouveau dictionnaire des biographies françaises et étrangères* 108
- Rajić Jovan 187
- Ramovš Fran: *Slovenistika v Jagičevem Arhivu für slavische Philologie* 43
- Ramovš Primož: *Biblioteka in publikacije Slovenske akademije znanosti in umetnosti v letih 1938—1951* 224
- Rauber Rado 220
- The reader's guide to periodicals literature supplement* 96
- Redgrave Gilbert Richard: *A short little Catalogue of books printed in England, Scotland and Ireland and of English books printed abroad 1475—1640* 156
- Referativnyj žurnal* 30, 50, 111, 112
- Reichardt Günther 6, 8, 10
- *Grundriss der Bibliographie* 82, 114
- Reichling Dietrich 85
- *Appendices ad Hainii-Copingerii Repertorium bibliographicum. Additiones et emendationes* 86
- Repertoar slovenskih narodnih gledališč 1867—1967* 233
- Répertoire des périodiques étrangers reçus par les bibliothèques suisses. Verzeichnis ausländischer Zeitschriften in Schweizer Bibliotheken* 94
- Repertorio bibliografico* 151
- Res Alojzij 220
- Riches P. M.: *An analytical bibliography of universal collected biography* 107
- Rieger Fr.: *Slovník naučný* 104
- Ristić Vojislav: *Medicinska bibliografija FNR Jugoslavije 1944—1953 god.* 173
- Rivière E. M. 109
- Rizner L'udevit VI. 124, 126
- *Bibliografija pisomništva slovenskeho do konca r. 1900* 126
- Robert-tornow Walter 97
- Roberts Kate Louise 98
- Rocco E. 26
- Rogelj Janko N. 221, 222
- Rogožin Vladimir N.: *Ukazatel' k »Opytu rossijskoj bibliografii« V. S. Sopiškova (k knigam graždanskoj pečati)* 148
- Rojnić Matko 203
- *Popis glavnih »Obzorovih« članaka* 200
- Rollet Edwin 121
- Roorbach O. A.: *Bibliotheca Americana. Catalogue of American publications, including reprints and original works from 1820 to 1861* 159
- Rossijskaja bibliografija* 146
- Rotermund Heinrich Wilhelm 69, 108
- Rotteck K. von: *Das Staats-Lexikon* 102
- Roux-Fouillet R. et P.: *Catalogue des périodiques clandestins diffusés en France de 1939 à 1945, suivi d'un Catalogue des périodiques clandestins diffusés à l'étranger* 93
- Rückert Ernst 6, 8, 10
- *Grundriss der Bibliographie* 82, 114
- Rupel Mirko: *Nove najdbe naših protestantik XVI. stoletja* 219
- Rupel Niko: *Bibliografsko kazalo Ljubljanskega zvona 1881—1941* 227
- Russkaja periodičeskaja pečat' (1702—1894). Spravočnik* 149
- Russo F.: *Histoire des sciences et des techniques. Bibliographie* 113
- Rust Werner 97
- Ruttkayová Katérina 82

- Sabljar Mihalj 193
Saggio di bibliografia Istriana pubblicato a spese di una società patria 201
- Samec Maks 112
- Santifaller Leo: *Österreichisches biographisches Lexikon. 1815—1950* 121
- Sarton G.: *A guide to the history of science. A first guide of history of science with introd., essays on science and tradition* 113
- Sartori Josef: *Catalogus bibliographicus librorum... academiae The-resianae...* 209
- Saubert Johann 85
 — *Historia Bibliothecae reipublicae Norimbergensis* 67
- Saur Karl-Otto jr.: *Internationale Bibliographie der Fachzeitschriften. World guide to periodicals* 113
- Sava s. 178
- Sawoniak Henryk 144
 — *Bibliografia bibliografii polskich. 1951—1960* 144
- Schauer Primož 227
- Schlossar Anton: *Die Literatur der Steiermark in Bezug auf Geschichte, Landes- und Volkskunde. Ein Beitrag zur österr. Bibliographie* 120
- Schneider Georg 6, 8, 10, 16
 — *Einführung in die Bibliographie* 16, 41, 74, 80
 — *Handbuch der Bibliographie* 80
- Schneider Max: *Deutsches Titelbuch. Ein Hilfsmittel zum Nachweis von Verfassern deutscher Literaturwerke* 25
- Schwarz Ignaz 119
Das Schweizer Buch. Le livre suisse. Il libro svizzero 138, 153
- Schweizer Bücherverzeichnis. *Répertoire du livre suisse. Elenco del libro svizzero* 153
- Schweizer Lexikon 102
- Schwentner Lavoslav 224
- Science citation index* 51
- Seliškar Tone 231
- Semennikov V. P.: *Izdaniya graždanskoj pečati vremeni imperatricy Elizavety Petrovny. 1741—1761* 149
- Senić Nada: *Izbor radova o nastavi srpskohrvatskog jezika. Bibliografija* 206
- Sepe Miša: *Narodnoosvobodilni boj Slovencev. Bibliografija knjig. 1945—1970* 233
- Les services bibliographiques dans le monde* 75, 81
- Seznam periodičnega tiska Narodne in študijske knjižnice v Trstu* 226
- Shaw Ralph R.: *American bibliography. A preliminary checklist... 1801—1819* 160
- Shipton K. 159
- Shoemaker Richard H.: *American bibliography. A preliminary checklist... 1801—1819* 160
 — *A Checklist of American imprints* 160
- Siebmarcher J.: *J. Siebmarchers Grosses und allgemeines Wappenbuch* 110
- Sijthof A. W. 140
- Simon Konstantin R. 6, 8, 10, 48
 — *Istorija inostranjoj bibliografii* 48, 75
- Simonescu Dan: *Bibliografia românească veche* 146
- Simonič Franc 40, 94
 — *Slovenska bibliografija I. del: Knjige (1550—1900)* 210
- Simonič Ivan 221
- Simoniti Primož: *Filozofski rokopisi XVI.—XVIII. st. v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. (Bibliografski opis.)* 226
- Simonović Rista: *Borisav Stanković i njegovo književno delo. Bibliografija objavljenih radova, članaka i knjiga* 188
 — *Ljudi i dela. (Biografski podaci i bibliografija objavljenih radova poznatih ljudi iz Vranja i okoline)* 188
 — *Vranje, okolina i ljudi. (Bibliografija objavljenih članaka i knjiga.)* 188
- Sindikalni pokret u Srbiji. Knj. 5. Bibliografija 1903—1919* 188
- Singer H. W.: *Allgemeines Bildniskatalog* 110
 — *Neuer Bildniskatalog* 110
- Skalić Pavel (Paulus Scalichius): *Encyclopaediae seu orbis disciplinarum tam sacrarum quam profanarum epistemon* 101
- Skendžić Nivenka 176
 — *Društveni položaj žene. Jugoslovenska literatura 1945—1967* 176

- Skuryaniz Jernei [ps.] 28
 Slodnjak Anton 231
Slovanský katalog bibliografický 124
Slovenska bibliografija. I.—IV. 16, 216
Slovenska bibliografija. Časopisje in knjige. Članki in leposlovni prispevki v časopisju in zbornikih 16, 216
Slovenska bibliografija. Članki in leposlovje v časopisju in zbornikih 1945—1950. 216
Slovenska knjiga. Seznam po stanju v prodaji dne 30. junija 1939 224
Slovenski biografski leksikon 229
Slovenski knjižni trg 214
Slovenski tisk. Bibliografski mesečnik 214
Slovenský náučný slovník 105
Slovník českých spisovatelů. Zpracoval Ústav pro českou literaturu ČSAV 126
Služba tehnične informacije v podjetju in njene ekonomske koristi 51
 Smasek Emil 230
 Smirnov Mihajlo: *Jugoslovenska bibliografija vazduhoplovnog prava* 174
 Smith W. A.: *Dictionary of anonymous and pseudonymous English literature* 26
 Smole Majda: *Iz naših revij* 43
 Smolej Viktor: *Slovenski dramski leksikon* 233
 Smoleš (Schmaler) Jan E. 210
 Sokolov Lazar: *Bibliografija za stopanskata istorija na Makedonija. (Period do 1945 godina.) I.* 209
 Sokolović O.: *Pregled štampanih djela na srpsko-hrvatskom jeziku muslimana Bosne i Hercegovine od 1878—1948. godine* 205
 Sokurova M. V.: *Obščie bibliografii russkikh knig graždanskoj pečati 1708—1955. Anotirovannyj ukazatel'* 150
 — *Obščie bibliografii russkikh periodičeskikh izdanij 1703—1954 i materialy po statistike russkoj periodičeskoj pečati. Anotirovannyj ukazatel'* 150
 Solarić Pavao: *Pominak knjižeskij o slavenoserbskom v Mletkah pečataniju* 184
 Somborac Marin: *Bibliografija izdanja Matice hrvatske 1842—1962* 199
 Sommerfeldt W. P.: *Norsk bibliografisk literatur. 1919—1944* 142
 Sommervogel Carlos 109
 Sopikov Vasilij S.: *Opyt rossijskoj bibliografii ili polnyj slovar' sočinenij i perevodov, napečatennyh na slavenskom i rossijskom jazykah ot načala zavedenija tipografii do 1913 goda...* 148
Source index 51
Spisak knjiga i rukopisa u Biblioteci Matice srpske 186
Spisak najnovijih listova u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca 164
Spisak prinova. Rukopisne doktorske disertacije 171
Spisok knig, vyšedših v Rossii 146
 Spišková Etela: *Bibliografija slovenske knjižne tvorbe za roky 1945—1955* 126
Spominski almanah slovenskih pisateljev, publicistov in projektantov 230
 Sreznjevskij Vsevolod I.: *Izdanija cerkovnoj pečati vremeni imperiatricy Elizavety Petrovny. 1741—1761* 149
Srpska štampa 195
Das Staats-Lexikon 102
 Stajić Mita 185
 Stajić Vasa: *Novosadske biografije iz arhiva Novosadskog magistrata* 187
 Stammeler Wolfgang: *Die deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon* 139
 Stancovich Pietro: *Biografia degli uomini distinti dell'Istria* 200
The Standard Periodical Directory. The complete guide to more than 20.000 United States and Canadian periodicals 160
Standortskatalog wichtiger Zeitungsbestände in deutschen Bibliotheken 94
 Stanko Bunc: *Kratek opis življenja in dela. Bibliografija knjig in člankov* 231
 Stanković Borisav 188
 Stanojević Stanoje: *Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka.* 165
 Starowolski Simon: *Simonis Starowolsci Scriptorium Polonicorum. Hecatontas seu Centum illustrum*

- Poloniae scriptorum elogia et vitae 64
- Statistički godišnjak jugoslovenske štampe za 1947 (1948, 1949) godinu 166
- Stefanović Pavle: Srpska štampa 1768—1911 183
- Stein Henri 130
- *Manuel de bibliographie générale* 73, 79, 87, 96
- Stein Regina 150
- Stefan Jožef 112
- Stele Francè: *Srednjeveški rokopisi v Sloveniji* 16, 226
- Stipčević Aleksandar: *Bibliographia Illyrica* 174
- Stock Karl F.: *Bibliographien der österreichischen Bundesländer. Auswahlverzeichnis* 121
- Stoeger Johann Nep.: *Scriptores provinciae Austriacae Societatis Jesu* 121
- Stojanov Man'o: *Bulgarska vuzroždenska knjižina. Analitičen repertoar na bulgarskite knigi i periodični izdanija. 1806—1878* 123
- Stojilković Dragan 52
- Stojković Anastazij I. 187
- Stokes Roy 83
- Stolz A.: *Bibliografija shqype* 117
- Stratil Theodor von Strassenheim: *Bibliographie der im Herzogthume Kärnten bis 1910 erschienenen Druckschriften* 120
- Strugar Vlado: *Izbrannaja bibliografija po osvoboditel'noj vojne i revolucii jugoslavskih narodov* 175
- *Selection from the bibliography on the liberation war and revolution of Yugoslav peoples* 175
- Subject index of the modern works added to the Library of the British Museum* 88
- Suomalainen kirjallisuus. *La littérature finnoise. Catalogue alphabétique et systématique* 128
- Suomen kirjaka upplehti. *Finsk bokhandelstidning* 128
- Suomessa ilmestyneen kirjallisuuden luettelo. *Katalog över i Finland utkommen litteratur* 128
- Suuremeni pisci Jugoslavije 177
- Svensk bibliografi 152
- Svensk bokförteckning. *The Swedish National Bibliography* 152
- Svensk Bokhandel 152
- Svensk bokkatalog 153
- Svenskt boklexikon 1700—1829 153
- Svodnyj bjulleten' novyh innostrannykh knig, postupivshih v biblioteki SSSR 90
- Svodnyj katalog inostrannykh naučnykh žurnalov, postupivshih v krupnejšie biblioteki SSSR. *Estestvennye nauki. Medicina. Sel'skoe hozjajstvo. Tehnika* 95
- Szabó Károly: *Régi magyar Könyvtár* 135
- Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái* 135
- Sztripszky H. 135
- Šafárik Pavel Jozef 178, 179, 180, 192
- *Geschichte der ilirischen und kroatischen Literatur* 190
- *Geschichte der serbischen Literatur* 178
- *Geschichte der südslawischen Literatur. Aus dessen Handschriftlichen Nachlasse herausgegeben von Josef Jireček. I. Slowenisches und Glagolitisches Schriftthum* 162, 190 210
- Šalamun Miša: *Slovensko primorsko časopisje. Zgodovinski pregled in bibliografski opis* 221
- Šamurin E. I. 6, 8, 10
- *Očerki po istorii bibliotečno-bibliografskoj klassifikacii* 40
- *Slovar' knigovedčeskih terminov* 45
- Šifer Tatjana: *Slovenska geografska bibliografija za razdobje 1960—1965* 233
- Šijački Dušan M.: *Srpska štampa 1768—1911* 183
- Šišković Julija 170
- Šivic Anton 227
- Škerjanc Lucijan Marija 231
- Škerl France-Bregar 18
- *Petnajst let bibliografije o narodnoosvobodilnem boju Slovencev. 1945—1959* 232
- Šlebinger Janko 40, 210, 212, 214, 230, 234
- *Bibliografija slovenske kmetijske literature v letih 1919—1938* 232
- *Slovenska bibliografija za leta 1907—1912* 214

- *Slovenski časniki in časopisi. Bibliografski pregled od 1797—1936* 218
- Šmidt O. Ju. 104
- Šoć Pero 208
- *Ogled bibliografije o Crnoj Gori na stranim jezicima* 207
- Šorn Jože: *Iz naših krajev* 43
- Štefanić Vjekoslav: *Glagoljski rukopisi otoka Krka* 199
- Štefanovičová Mária 126
- Štiglic Dubravko 175
- Štitić Linda: *Bibliografija knjiga i periodičnih izdanja štampanih u Hercegovini (1837—1941)* 204
- Šumarska enciklopedija 170
- Šupuk Ante: *Šibenski glagoljski spomenici* 199
- Švajger Janko: *Bibliografija jugoslovenske stručne literature iz oblasti sigurnosti pri radu* 173
- Švalba Danica 196
- Tagore Rabindranath 172
- Tauchnitz 136, 137
- Taylor Archer: *The bibliographical history of anonyma and pseudonyma* 26
- Taylor Archibald: *A history of bibliographies of bibliographies* 75
- Tehnička enciklopedija 170
- Teich Gerhard 37
- Teichl Robert: *Österreicher der Gegenwart* 121
- Teissier Antoine: *Catalogus auctorum, qui librorum catalogus, indices, bibliothecas, virorum litteratorum elogia, vitas aut orationes funebres scriptis consignarunt* 67, 79
- Teodorov Aleksandur Balan: *Bulgarški knjigopis za sto godini 1806—1905* 123
- Teodosij Dimitrij 184
- Teodosij Pan 184
- Tercentenary handlist of English and Welsh newspapers, magazines and reviews* 157
- Tesić Milenko: *Materijal za jadransku bibliografiju iz fizičke oceanografije, pomorske meteorologije i geologije* 202
- Thomas Georges: *Guide pratique de bibliographie* 84
- Thompson Anthony: *Vocabularium bibliothecarii* 30, 75
- Toase Mary: *Guide to current British periodicals* 157
- Tobolka Zdeněk: *Česká bibliografie* 124
- Todorović Srbislav: *Bibliografski pregled knjiga, listova, časopisa i ostalih publikacija o fizičkoj kulturi u Srbiji. Razdoblje od 1867 do 1918. godine* 188
- Todorović Tihomir: *Bibliografski pregled knjiga, listova, časopisa i ostalih publikacija o fizičkoj kulturi u Srbiji. Razdoblje od 1867 do 1918. godine* 188
- Todorovski Mile: *Prilog kon bibliografijata za NOB vo Makedonija (1952—1959)* 208
- Tomečak Branko: *Bibliografija knjiga tiskanih u Narodnoj republici Hrvatskoj* 194
- Tominec Franjo 227
- Tomšić Ivan 212
- Toropov A. D. 146
- Totok Wilhelm 6, 8, 10, 84
- *Handbuch der bibliographischen Nachschlagewerke* 52, 82, 114
- Traub H.: *Standortskatalog wichtiger Zeitungsbestände in deutschen Bibliotheken* 94
- Treccani 104
- Trenkov Hristo: *Die Fachbibliographie. Theorie. Organisation. Methodik* 114
- *Specijalna bibliografija. Teorija. Organizacija. Metodika* 114, 124
- Trišić Nikolaj R.: *Sarajevski atentat u svjetlu bibliografskih podataka* 173
- Tritheim Johann: *Liber de scriptoribus ecclesiasticis* 56
- Trlajić Grigorije 187
- Trubar Primož 28, 62
- *Register und summarischer Inhalt, aller der Windischer Bücher, die von Primo Trubero, biss auff diss 1561. Jahr in Truck geben seind...* 61, 209
- Trunk Jurij M.: *Amerika in Amerikanci* 221, 222
- Tržaska bibliografija. *Bibliografsko informativna revija* 220
- Tukalevskij V. N.: *Izdaniya graždanskoj pečati vremeni imperatricy Elizaveti Petrovny. 1741—1761* 149

- Türkiye Bibliyografyası* 154
Türkiye makeleler bibliyografyası. Bibliographie des articles parus dans les périodiques turcs 154
 Turowski St. 70
- Udovič Jože: *Gradivo za bibliografijo slovenskega osvobodilnega tiska* 222
 Ujčić Vitomir: *Puljski »Hrvatski list« (1915—1918). Bibliografija priloga* 200
 Ujević Mate 168, 195
Ukazatel' po delam pečati 146
Ukazatel' vnov' vyhodjaščih knig 146
Ukraïnska radjans'ka enciklopedija 104
 Ul'janov N. A.: *Ukazatel' žurnal'noj literatury (alfavitnyj, predmetnyj, sistematičeskij)* 150
Ulrich's International periodicals directory. A classified guide to selected list of current periodicals foreign and domestic 92
 Ungar Karel (Rafael): *Bohuslai Balbini Bohemia docta. Opus posthumum editum, notisque illustratum ab Raphaele Ungar* 71
Union list of serials in libraries of the United States and Canada 92
The United States Catalog 158
The United States Quarterly book review 158
Univerza v Ljubljani. Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev. (Prva knjiga) 229
Univerza v Ljubljani. Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev. Druga knjiga. 1956—1966 229
Upote za bibliografsko opisivanje članaka 41
 Urbánek Fratišek 124
Urządowy wykaz druków wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej i druków polskich lub Polski dotyczących wydanych za granicą 143
- Valentinelli Giuseppe 20'i
 — *Bibliografia della Dalmazia e del Montenegro* 201
 Vallée Léon: *Bibliographie des Bibliothèques* 73, 79
 Valvasor Janez W. 227
 — *Anhang ... welcher eine Anzahl gelehrter Scribenten begreift so aus Krain bürtig gewest* 209
- Velikonja Narte 25
 Van Abkoude Johannes 141
 Van Beughem Cornelius 67
 — *Incunabula typographica sive catalogus librorum scriptorumque proximis ab inventione typographiae annis usque ad an. MD inclusive...* 64, 67
 Varro: *Disciplinae* 101
 Vasari Giorgio: *Le Vite de' più eccellenti pittori, scultori e architetti* 106
 Vasenius Valfrid: *Soumalain kirjallisuus. La littérature finnoise. Catalogue alphabétique et systématique* 128
 Vavilov Sergej I. 104
 Veg Šandor 189
Velika Epohina enciklopedija aforizama 98, 177
 Veliževa A. B. 149
 Veljković Boško M.: *Prilog jugoslovenskoj bibliografiji za 1938 god.* 163
 Velkovrh Ciril 227
 Verbinc Franc: *Filozofski tokovi na Slovenskem* 233
 Verona Ilka: *Popis izdanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu 1867—1950* 199
 Verstovšek Zvone: *Dve imenski kazali* 227
Verzeichnis ausgewählter wissenschaftlicher Zeitschriften des Auslandes. VAZ. Bearbeitet von der Deutschen Forschungsgemeinschaft 92
Verzeichnis über die seit dem Jahre 1872 an der Philosophischen Fakultät der Universität in Wien eingereichten und approbierten Dissertationen 119
 Vesović Milan: *Oktobarska socialistička revolucija. Bibliografija posebnih izdanja i članaka iz radničke periodike 1917—1945* 175
Věstník bibliografický 124
 Vidoeski Božo: *Prilog kon bibliografijata na makedonskiot jazik* 208
 Vilhar Srečko: *O morju in pomorstvu* 233
 — *Prerez zgodovine slovenskih knjižnic in knjižničarstva na Primorskem* 221

- Vinković Hinko: *Jugoslawische Literatur im »Morgenblatt«* (2. I. 1886 —31. XII. 1935) 200
- Vlačić Matija 61
- Vocabulaire technique du bibliothécaire* 75
- Vocabularium bibliothecarii* 75
- Vodić kroz informacione i dokumentacione jedinice u SFR Jugoslaviji. *Vodnik po informacijskih in dokumentacijskih enotah*... 51—52
- Vodnik France 231
- Vojna enciklopedija* 177
- Vorstius Joris 81
- *Ergebnisse und Fortschritte der Bibliographie in Deutschland seit dem ersten Weltkrieg* 140
- *Internationales Jahresbericht der Bibliographie* 81
- Vrabl Alenka 227
- Vraz Stanko 193
- Vrhovnik Ivan: *O stoletnici Vodnikovih »Lublanskih Noviz«* 218
- Vrtačić Ludvik: *Einführung in den jugoslawischen Marxismus-Leninismus* 174
- Vukmirović Olga: *P. P. Njegoš. Bibliografija 1963—1966* 207
- Vukotić N. A.: *Materialy dlja spiska ukazatelej russkoj periodičeskoj pečati* 150
- Vušan Dušan: *Pregled štampe u Crnoj Gori 1834—1934* 206
- Wabeke B. H.: *A Guide to Dutch bibliographies* 141
- Waddington Quintin: *The English catalogue of books 1801—1836* 156
- Wagner F. G.: *Bibliotheca bibliographica librorum sedecimi saeculi. Bibliographisches Repertorium für die Drucke des 16. Jahrhunderts* 87
- Walford A. J.: *Guide to reference material* 83
- Webster's biographical dictionary* 108
- Wegele Franz X. v. 139
- Weimann Karl-Heinz 82
- Weitzel Rolf 6, 8, 10, 84
- *Handbuch der bibliographischen Nachschlagewerke* 52, 82, 114
- Welcker K.: *Das Staats-Lexikon* 102
- Weller Emil: *Die falschen und fingierten Druckorte. 1.—2.* 28
- *Lexicon pseudonymorum. Wörterbuch der Pseudonymen aller Zeiten u. Völker* 25
- Wester Josip 227
- *Splošno kazalo za 40 letnikov Planinskega vestnika 1895—1940* 227
- Whitaker 155
- Whitaker's Cumulative Book List* 155
- Who was who 1951—1960* 157
- Who was who in America. A companion volume to Who's who in America* 160
- Who's who. An annual biographical dictionary with which is incorporated »Men and women of the time«* 157
- Who's who in America. A biographical dictionary of notable living men and women* 160
- Who's who in Europe. Dictionnaire biographique de personnalités européennes contemporaines* 109
- Who's who in United Nations* 109
- Widmann Hans: *Bibliographien zum deutschen Schrifttum der Jahre 1939—1950* 140
- Wielka ilustrowana encyklopedia powszechna* 104
- Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana* 104
- Wielka encyklopedia powszechna PWN* 104
- Wierzbowski Theodor: *Bibliografia Polonica 15. ac 16. saeculorum* 143
- Willing's Press Guide* 157
- Wilson 158
- Winchell Constance M. 83
- Wing Donald: *Short-title catalogue of books printed in England, Scotland, Ireland, Wales and British America and of English books printed in other countries 1641—1700* 156
- Winger Salomon: *Grosse jüdische National-Biographie. Ein Nachschlagewerk für das jüdische Volk und dessen Freunde* 109
- Wissowa Georg: *Pauly's Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* 106
- Wöchentliches Verzeichnis der erschienenen und der vorbereiteten Neuigkeiten des deutschen Buchhandels* 137

- World guide to science information and documentation services. Guide mondiale des centres de documentation et d'information scientifiques 51
- World list of scientific periodicals, published in the years 1900—1960 113
- Wurzbach Constantin (Konstantin) 118, 119, 124, 212
- *Allgemeine Bibliographie für das Kaiserthum Österreich* 118, 210, 212
 - *Bibliographisch-statistische Übersicht der Literatur des österreichischen Kaiserstaates* 118
 - *Bibliographisches Centralorgan des österreichischen Kaiserstaates* 118
 - *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich* 121
 - *Historische Wörter, Sprichwörter und Redensarten* 97
- Wüster E.: *Bibliography of monolingual scientific and technical glossaries* 113
- Zadružni leksikon FNRJ 177
- Zaitz Frank 221, 222
- Základy bibliografie 55, 82
- Zakuski Andrej Stanislav 70
- Zakuski Jožef Andrej 70
- *Bibliotheca poetarum Polonarum qui patrio sermone scripserunt* 70
 - *Bibliotheca Polona magna universalis* 70
- Zapadov A. V. 149
- Zaplata Rudolf: *Inhaltsverzeichnis der Wissenschaftlichen Mitteilungen aus Bosnien und Hercegovina I—XII* 205
- *Pregled sadržaja Glasnika zemaljskog muzeja u Sarajevu od 1889—1937* 205
- Zaunmüller Wolfram: *Bibliographisches Handbuch der Sprachwörterbücher. Ein internationales Verzeichnis von 5600 Wörterbücher der Jahre 1460—1958 für mehr als 500 Sprachen und Dialekte* 100
- Zdobnov N. V. 6, 8, 10, 11
- *Istorija ruskoj bibliografii do načala XX. veka* 14, 150
- Zedler 101
- *Grosses vollständiges Universal Lexikon aller Wissenschaften und Künste* 69
- Zentralkatalog der Auslandsliteratur 90
- Zentralkatalog der ausländischen Literatur 90
- Zentralkatalog neuerer ausländischer Zeitschriften und Serien in österreichischen Bibliotheken (ZAZ) 94
- Zepić Ludvik 233
- *Gore v besedi, podobi in glasbi. Slovenska planinska bibliografija* 233
- Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929 229
- Zimmermann Hildegard 144
- Zinov'eva Marija K.: *Bibliografija periodičeskih izdanij Rossii 1901—1916* 149
- Zischka Gert A. 6, 8, 10
- *Allgemeines Gelehrten Lexikon. Biographisches Handwörterbuch zur Geschichte der Wissenschaften* 108
 - *Index lexicorum. Bibliographie der lexikalischen Nachschlagewerke* 97, 100, 114
- Zloković Đorđe: *Bibliografska građa za pedagoško proučavanje jugoslovenskih zemalja* 173
- Znameniti i zaslužni Hrvati te pomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925—1925 201
- Zoozmann Richard: *Zitaten- und Sentenzenschatz der Weltliteratur alter und neuer Zeit* 97
- Zopp Friedrich: *Kärntner Bibliographie. Das Schrifttum über Kärnten aus den Jahren 1945—1959* 120
- Zorzut Miloš: *Suvremeni pisci Jugoslavije* 177
- Zupan France 233
- *Gore v besedi, podobi in glasbi. Slovenska planinska bibliografija* 233
- Zupančič Jože 214
- Zvorykin A. A. 113
- Zwitter Fran 118
- Zelesnikar Iva: *Slovenska urbanistična bibliografija za leto 1965. Kritični pregled knjig, periodike, študijskega gradiva in načrtov s področja urbanizma ter bližnjih panog* 233
- Žic Nikola: *Popis glavnih »Obzorovih« članaka* 200

- Žigon Avgust: *Komentar k Prešernovim Poezijam. Kronološki pregled prvih tiskov ter glavnih ugotovljenih podatkov o razvoju in poteh poetovega dela* 230
- Živaljević Danilo 182, 194
- Živanović Milan Ž.: *Bibliografija Srpske književne zadruge. 1892—1967* 185
- Živković Dušan: *Izbrannaja bibliografija po osvoboditel'noj vojne i revoljucii jugoslavskih narodov* 175
- *Selection from the bibliography on the liberation war and revolution of Yugoslav peoples* 175
- Živković Janko 195
- Živný Ladislav Jan 124
- Žmavc-Baranova Ivanka 231
- *Bibliografija del Janka Glazerja* 230
- Žnidar Andra 175
- Žolnir Bogdan: *Partizanski tisk ob Meži, Dravi, Mislinji* 223
- Žorga Marcel: *Bibliografija tehniških knjig in periodik Slovenije 1945—1960* 232
- Županič Niko: *Slovenci, njih zgodovina in časnikarstvo* 218
- Župić Stanislav 162

S L I K E

Conrad Gesner (1516—1565)	57
C. Gesner: Bibliotheca universalis (1545)	59
C. Gesner: Bibliotheca universalis, str. 551 ^b	60
Primož Trubar (1508—1586)	63
P. Trubar: Register (1561)	65
P. Trubar: Register, str. (18)	66
Josef Šafárik (1795—1861)	161
Stojan Novaković (1842—1915)	181
Ivan Kukuljević-Sakcinski (1816—1889)	191
Matija Čop (1797—1835)	211
Etbin Henrik Costa (1832—1875)	213
Franc Šimonič (1847—1919)	215
Janko Šlebinger (1876—1951)	217

VSEBINA

PREDGOVOR	5
Prvi del: TEORETIČNI TEMELJI BIBLIOGRAFIJE	11
I. Kaj je bibliografija	13
1. Prvotni pomen izraza bibliografija	13
2. Starejši nazivi za popise knjig	13
3. Nekdanji in sodobni obseg pojma bibliografija	14
4. Sodobna definicija pojma bibliografija	15
5. Predmet bibliografije	15
6. Naloge sodobne bibliografije	16
II. Metoda bibliografskega popisovanja	19
1. Zbiranje in izbiranje gradiva	19
2. Bibliografski opis	21
a) Bibliografski elementi za opis knjige	21
b) Oblikovanje bibliografskega opisa knjige	23
c) Bibliografski opis časopisja	31
č) Bibliografski opis prispevkov v časopisju in zbornikih	33
d) Dokumentacijski opis prispevkov iz časopisja in zbornikov	34
e) Bibliografski opis citatov in odlomkov	34
3. Ureditev bibliografskega gradiva	35
a) Ureditev po zunanjih bibliografskih prvinah	35
Abecedna ureditev	35
Kronološka ureditev	36
b) Ureditev po vsebini	36
Sistematična ureditev	37
Abecedna ureditev po stvarnih geslih	39
III. Oblika in vrste bibliografij	42
1. Zunanja oblika bibliografij	42
2. Vrste bibliografij	44
3. Bibliografska pomagala	46
4. Bibliografija in katalog	46
5. Bibliografija in dokumentacija	47
Drugi del: PREGLED ZGODOVINE BIBLIOGRAFIJE	53

Tretji del: PREGLED BIBLIOGRAFIJ	77
I. Mednarodne splošne bibliografije	79
1. Bibliografije bibliografij	79
2. Bibliografije knjig	84
3. Bibliografije inkunabul	85
4. Katalogi in zbirni katalogi knjig	87
5. Splošne bibliografije časopisja	91
6. Katalogi in zbirni katalogi časopisja	92
7. Bibliografije kongresnih spisov	95
8. Bibliografije prispevkov v časopisju	95
9. Bibliografije citatov, krilatic in odlomkov	97
10. Bibliografije prevodov	99
11. Bibliografije slovarjev in enciklopedij	100
12. Splošne enciklopedije	100
Nemške	101
Švicarska	102
Francoske	102
Italijanske	103
Sovjetske	104
Poljske	104
Češke in slovaške	104
Bolgarska	105
Angleške in ameriške	105
Španska in portugalska	106
Vatikanska	106
Antična	106
13. Biobibliografije in biografski leksikoni	106
II. Mednarodne strokovne bibliografije	110
III. Narodne bibliografije	114
1. Albanija	117
2. Avstrija	117
3. Belgija	121
4. Bolgarija	123
5. Češkoslovaška	124
6. Danska	127
7. Finska	128
8. Francija	128
9. Grčija	131
10. Irska	132
11. Islandija	132
12. Italija	132
13. Luksemburg	134
14. Madžarska	134
15. Nemčija (DDR in BDR)	135
16. Nizozemska	140
17. Norveška	141
18. Poljska	143
19. Portugalska	144

20. Romunija	145
21. Sovjetska zveza	146
22. Španija	151
23. Švedska	152
24. Švica	153
25. Turčija	154
26. Velika Britanija	155
27. Združene države Amerike	157
28. Jugoslavija	160
a) Jugoslovanska bibliografija	160
Začetki med obema vojnama	160
Bibliografski pregledi Direkcije za informacije	165
Bibliografije Jugoslovanskega bibliografskega inštituta	166
Izdaje Jugoslovanskega leksikografskega zavoda	167
Retrospektivne bibliografije	170
Bibliografije tiskov NOB	170
Bibliografije disertacij	171
Bibliografije prevodov	172
Strokovne bibliografije	173
b) Srbska bibliografija	177
Retrospektivna bibliografija v 19. stol.	180
Tekoča bibliografija v 19. stol.	180
Splošna bibliografija po 2. svet. vojni	182
Bibliografije časopisja	183
Bibliografija tiska NOB	183
Bibliografija pisateljic	184
Bibliografije disertacij	184
Bibliografija prevodov	184
Tiskarski in založniški katalogi	184
Knjižnični katalogi	185
Vsebinska kazala časopisja	186
Osebne bibliografije	186
Strokovne bibliografije	188
c) Hrvatska bibliografija	189
Retrospektivna bibliografija	189
Tekoča bibliografija	193
Bibliografija časopisja	195
Bibliografija razprav in člankov	195
Bibliografija protestantske književnosti 16. stol.	195
Bibliografija latinistov	196
Bibliografije tiska NOB	196
Bibliografija pisateljic	196
Bibliografija delavskega tiska	197
Pokrajinske in krajevne bibliografije	197
Katalogi knjig in rokopisov	198
Založniški katalogi in založniške bibliografije	199
Vsebinska kazala časopisja	199

Biografski leksikoni in osebne bibliografije	200
Strokovne bibliografije	201
č) Bosensko-hercegovska bibliografija	203
Splošne bibliografije	203
Posebne bibliografije	204
Vsebinska kazala časopisov	205
Strokovne bibliografije	205
d) Črnogorska bibliografija	206
e) Makedonska bibliografija	208
f) Slovenska bibliografija	209
Retrospektivna bibliografija	209
Tekoča bibliografija	210
Bibliografije časopisja	218
Bibliografije tiskov 16. in 17. stol.	218
Pokrajinske bibliografije	220
Izseljenske bibliografije	221
Bibliografije tiska NOB	222
Bibliografija pisateljic	223
Bibliografija disertacij	223
Bibliografija prevodov	223
Bibliografije delavskega socialističnega tiska	223
Knjigotrški in založniški katalogi, založniške biblio- grafije	224
Knjižnični katalogi	225
Vsebinska kazala časopisja. Zbirka citatov	226
Osebne bibliografije	228
Strokovne bibliografije	231
KAZALO IMEN IN NASLOVOV	235

TABLE OF CONTENTS

PREFACE	7
Section one: THEORETICAL FUNDAMENTALS OF BIBLIOGRAPHY	11
I. What is Bibliography	13
1 The original meaning of the word »bibliography«	13
2 Older terms for lists of books	13
3 Former and present-day scope of the concept »bibliography«	14
4 Modern definition of the concept »bibliography«	15
5 Subject of the bibliography	15
6 Objectives of contemporary bibliography	21
II. Methods of the Bibliographic Description	19
1 Collecting and selecting the material	19
2 Bibliographic description	21
a) Bibliographic elements of the description of books	21
b) Forming the bibliographic description of books	23
c) Bibliographic description of periodicals	31
ç) Bibliographic description of articles in periodicals and composite works	33
d) Abridged description of articles in periodicals and composite works	34
e) Bibliographic description of quotations and excerpts	34
3 The arrangement of the bibliographic material	35
a) Arrangement according to the external elements of bibliographic description	35
Alphabetical arrangement	35
Chronological arrangement	36
b) Arrangement according to the elements specifying the subject matter of the material listed	36
Classified arrangement	37
Alphabetical subject-word arrangement	39
III. Forms and Types of Bibliography	42
1 The external forms of bibliographies	42
2 Types of bibliographies	44
3 Bibliographical reference works	46

4 Bibliography and the catalogue	46
5 Bibliography and the documentation	47
Section two: AN OUTLINE OF THE HISTORY OF BIBLIOGRAPHY	53
Section three: SURVEY OF BIBLIOGRAPHIES	77
I. General International Bibliographies	79
1 Bibliographies of bibliographies	79
2 Bibliographies of books	84
3 Bibliographies of incunabula	85
4 Catalogues and union catalogues of books	87
5 General bibliographies of periodicals	91
6 Catalogues and union catalogues of periodicals	92
7 Bibliographies of congress materials	95
8 Bibliographies of articles published in periodicals	95
9 Bibliographies of citations, familiar quotations and excerpts	97
10 Bibliographies of translations	99
11 Bibliographies of dictionaries and encyclopedias	100
12 General encyclopedias	100
German	101
Swiss	102
French	102
Italian	103
Soviet (Russian)	104
Polish	104
Czech and Slovak	104
Bulgarian	105
English and American	105
Spanish and Portuguese	106
Vatican	106
Of the Ancient World	106
13 Biobibliographies and biographical dictionaries	106
II. International subject bibliographies	110
III. National Bibliographies	114
1 Albania	117
2 Austria	117
3 Belgium	121
4 Bulgaria	123
5 Czechoslovakia	124
6 Denmark	127
7 Finland	128
8 France	128
9 Greece	131
10 Ireland	132
11 Island	132
12 Italy	132
13 Luxemburg	134

14 Hungary	134
15 Germany (DDR and BRD)	135
16 Netherlands	140
17 Norway	141
18 Poland	143
19 Portugal	144
20 Rumania	145
21 Soviet Union	146
22 Spain	151
23 Sweden	152
24 Switzerland	153
25 Turkey	154
26 Great Britain	155
27 United States of America	157
28 Yugoslavia	160
a) Yugoslav bibliography	160
Beginnings in the period between the two world wars	160
Bibliographic reviews of the Central Office for Information	165
Bibliographies published by the Yugoslav Bibliographic Institute	166
Publications of the Yugoslav Institute for Lexicography	167
Retrospective bibliographies	170
Bibliographies of the materials printed during the national liberation war 1941—1945	170
Bibliographies of dissertations	171
Bibliographies of translations	172
Subject bibliographies	173
b) Serbian bibliography	177
Retrospective bibliography in the 19 th century	177
Retrospective bibliography in the 19 th century	177
General bibliography after the World War 2	182
Bibliographies of periodicals	183
Bibliographies of the materials printed during the national liberation war	183
Bibliography of women writers	184
Bibliographies of dissertations	184
Bibliographies of translations	184
Printers' and publishers' catalogues	184
Library catalogues	185
Subject indexes to periodicals	186
Author bibliographies	186
Subject bibliographies	188
c) Croatie bibliography	189
Retrospective bibliography	189
Current bibliography	193
Bibliography of periodicals	195
Bibliography of articles in periodicals	195

Bibliography of the Protestant literature of the 16 th century	195
Bibliography of Latin texts written by Croate authors	196
Bibliography of the materials published during the national liberation war	196
Bibliographies of women writers	196
Bibliography of the labour movement	197
Regional and local bibliographies	197
Catalogues of books and manuscripts	198
Publishers' catalogues and publishers' bibliographies	199
Subject indexes of periodicals	199
Biographical dictionaries and author bibliographies	200
Subject bibliographies	201
č) Bibliography of Bosnia and Hercegovina	203
General bibliographies	203
Special bibliographies	204
Subject indexes of periodicals	205
Subject bibliographies	205
d) Bibliography of Montenegro	206
e) Bibliography of Macedonia	208
f) Slovene bibliography	209
Retrospective bibliography	209
Current bibliography	210
Bibliography of periodicals	218
Bibliography of materials published in the 16 th and 17 th centuries	218
Regional bibliographies	220
Bibliographies of the emigration movement	221
Bibliographies of the materials published during the national liberation war	222
Bibliographies of women writers	223
Bibliography of dissertations	223
Bibliography of translations	223
Bibliographies of the socialist labour movement	223
Booksellers' and publishers' catalogues, publishers' bibliographies	224
Library catalogues	225
Subject indexes to periodicals	226
Author bibliographies	228
Subject bibliographies	231
INDEX OF AUTHORS AND TITLES	235

СОДЕРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ	9
Первая часть: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ БИБЛИОГРАФИИ	11
I. Что такое библиография	13
1. Первоначальное значение термина библиография	13
2. Старые названия описей книг	13
3. Старый и современный объем понятия библиография	14
4. Современное определение понятия библиография	15
5. Предмет библиографии	15
6. Задачи современной библиографии	16
II. Метод библиографической описи	19
1. Собираание и выбор материалов	19
2. Библиографическое описание	21
а) Библиографические элементы для описания книги	21
б) Формирование библиографического описания книги	23
в) Библиографическое описание периодических изданий	31
г) Библиографическое описание статей в периодических издани- ях и сборниках	33
д) Документальное описание статей из периодических изданий и сборников	34
е) Библиографическое описание цитат и отрывков	34
3. Расстановка библиографических материалов	35
а) Расстановка по внешним библиографическим элементам	35
Расстановка по алфавиту	35
Расстановка по хронологии	36
б) Расстановка по содержанию	36
Систематическая расстановка	37
Алфавитная расстановка по предметным рубрикам	39
III. Форма и вид библиографии	42
1. Внешняя форма библиографий	42
2. Виды библиографий	44
3. Библиографические справочники	46
4. Библиография и каталог	46
5. Библиография и документация	47
Вторая часть: ОБЗОР ИСТОРИИ БИБЛИОГРАФИИ	53
Третья часть: ОБЗОР БИБЛИОГРАФИЙ	77
I. Международные общие библиографии	79
1. Библиографии библиографий	79

2. Библиографии книг	84
3. Библиографии пиканабулов	85
4. Катоги и сводные каталоги книг	87
5. Общие библиографии периодических изданий	91
6. Катоги и сводные каталоги периодических изданий	92
7. Библиографии конгрессных публикаций	95
8. Библиографии статей в периодических изданиях	95
9. Библиографии цитат, крылатых слов и отрывков	97
10. Библиографии переводов	99
11. Библиографии словарей и энциклопедий	100
12. Общие энциклопедии	100
Немецкие	101
Швейцарские	102
Французские	102
Итальянские	103
Советские	104
Польские	104
Чешские и словацкие	104
Болгарская	105
Английские и американские	105
Испанские и португальские	106
Ватиканская	106
Античная	106
13. Биобиблиографии и биографические лексиконы	106
II. Международные специальные библиографии	110
III. Национальные библиографии	114
1. Албания	117
2. Австрия	117
3. Бельгия	121
4. Болгария	123
5. Чехословакия	124
6. Дания	127
7. Финляндия	128
8. Франция	128
9. Греция	131
10. Ирландия	132
11. Исландия	132
12. Италия	132
13. Люксембург	134
14. Венгрия	134
15. Германия (ГДР и ФРГ)	135
16. Голландия	140
17. Норвегия	141
18. Польша	143
19. Португалия	144
20. Румыния	145
21. Советский Союз	146
22. Испания	151
23. Швеция	152
24. Швейцария	153
25. Турция	154
26. Великобритания	155

27. Соединенные Штаты Америки	157
28. Югославия	160
а) Югославская библиография	160
Начало между двумя войнами	160
Библиографические обзоры Дирекции по делам информа- ции	165
Библиографии Югославского библиографического инсти- тута	166
Издания Югославского лексикографического заведения . .	167
Ретроспективные библиографии	170
Библиографии изданий Народно-освободительной борьбы	170
Библиографий диссертаций	171
Библиографий переводов	172
Специальные библиографии	173
б) Сербская библиография	177
Ретроспективная библиография в 19 стол.	177
Текущая библиография в 19 стол.	180
Общая библиография после II мировой войны	182
Библиографии периодических изданий	183
Библиография изданий Народно-освободительной борьбы	183
Библиография авторов женщин	184
Библиографии диссертаций	184
Библиография переводов	184
Типографические и издательские каталоги	184
Библиотечные каталоги	185
Указатели содержания периодических изданий	186
Персональные библиографии	186
Специальные библиографии	188
в) Хорватская библиография	189
Ретроспективная библиография	189
Текущая библиография	193
Библиография периодических изданий	195
Библиография статей	195
Библиография протестантской литературы 16 стол. . . .	195
Библиография латинистов	196
Библиография изданий Народно-освободительной борьбы	196
Библиография авторов женщин	196
Библиография рабочей печати	197
Региональные и местные библиографии	197
Каталоги книг и рукописей	198
Издательские каталоги и издательские библиографии . .	199
Указатели содержания периодических изданий	199
Биографические лексиконы и персональные библиографии	200
Специальные библиографии	201
г) Боснийско-герцеговинская библиография	203
Общие библиографии	203
Особые библиографии	204
Указатели содержания периодических изданий	205
Специальные библиографии	205
д) Черногорская библиография	206
е) Македонская библиография	208
ф) Словенская библиография	209
Ретроспективная библиография	209

Текущая библиография	210
Библиографии периодических изданий	218
Библиографии изданий 16 и 17 стол.	218
Региональные библиографии	220
Эмигрантские библиографии	221
Библиографии изданий Народно-освободительной борьбы	222
Библиография авторов женщин	223
Библиография диссертаций	223
Библиография переводов	223
Библиографии рабочей социалистической печати	223
Книготорговые и издательские каталоги, издательские библиографии	224
Библиотечные каталоги	225
Указатели содержания периодических изданий	226
Персональные библиографии	228
Специальные библиографии	231
Список авторов и заглавий	235

Janez Logar
UVOD V BIBLIOGRAFIJO

Prevod v angleščino:
Jože Kokole

Prevod v ruščino:
Janez Zor

Korektor: Maks Veselko

Izdala in založila
Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

Natisnila
Univerzitetna tiskarna
v 1200 izvodih

Ljubljana 1970